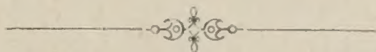

῾ΙΩΑΝΝΟΥ Β. ΤΈΛΦΥ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ῾ΕΛΛΗΝΙΚΑ.

JOANNIS B. TÉLFY

OPVSCVLA GRAECA.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ἙΛΛΗΝΙΚΑ.

ἋΑ ΠΡΟΤΕΡΟΝ ΜΕΝ ΕΝ ἙΛΛΗΝΙΚΑΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΣΙ ΣΥΝΕΓΡΑΨΕ,

ΝΥΝ ΔΕ

ἈΓΟΜΕΝΗΣ

ΤΗΣ ἙΚΑΤΟΝΤΑΕΤΟΥΣ ΤΟΥ ἈΝΑΚΑΙΝΙΣΘΕΝΤΟΣ

ΟΥΓΓΡΙΚΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ἙΟΡΤΗΣ

ΣΥΛΛΕΧΘΕΝΤΑ ΕΞΕΔΩΚΕΝ

ἸΩΑΝΝΗΣ Β. ΤΈΛΦΥ,

Διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας, πρώην δικηγόρος, τακτικὸς τῆς κλασικῆς φιλολογίας ἐν τῷ Βουδαπεσταίῳ πανεπιστημίῳ καθηγητής, τοῖς σχολαστικοῖς ἔτεσι 18⁷⁰/₇₁—18⁷⁴/₇₅ πρόεδρος καὶ κοσμήτωρ τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς, μέλος τῆς ἐν Ἀθήναις ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας, τοῦ ἐκεῖ πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων συλλόγου, καὶ τοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου Βύρων, τῆς πρὸς ἐνθάῤῥυνσιν τῶν Ἑλληνικῶν ἐν Γαλλίᾳ μελετῶν ἑταιρίας, τῆς τε Οὐγγρικῆς καὶ ἐν Παταυΐῳ Ἀκαδημίας, κ. τ. λ.

Βουδαπέστῃσι.

Τύποις τοῦ Οὐγγρικοῦ βασιλικοῦ πανεπιστημίου.

—

1880.

OPVSCVLA GRAECA.

QVAE PRIMVM IN GRAECORVM EPHEMERIDIBVS SCRIPSIT,

NVNC AVTEM

SOLLEMNITER CELEBRATO SECVLARI RESTAVRATAE

REGIAE SCIENTIARVM VNIVERSITATIS VNGARICAE

F E S T O

COLLECTA EDIDIT

Iván

JOANNES B. TÉLFY,

Philosophiae doctor, antea causarum advocatus, philologiae classicae in Vniversitate Budapestinensi professor publicus ordinarius, annis scholasticis MDCCC$\frac{\text{LXX}}{\text{LXXI}}$—MDCCC$\frac{\text{LXXIV}}{\text{LXXV}}$ ordinis philosophorum praeses et decanus, Societatis archaeologicae Athenarum, Collegii Atheniensis propagandarum literarum Graecarum, philologici ibidem Conventus, cui nomen Byron, Societatis promovendorum in Gallia studiorum Graecorum, Academiae Vngaricae et Patavinae collega, etc.

Budapestini.

Typis regiae scientiarum Vniversitatis Vngaricae.

—

MDCCCLXXX.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Ἀφανισθέντων τῷ ἔτει 1526, μετὰ τὴν δυσδαίμονα κατὰ τῶν Τούρκων ἐν Μοχατσίῳ μάχην, τῶν πανεπιστημίων τῆς Βούδας, τοῦ Ποσωνίου καὶ τῶν Πεντεβασιλικῶν, ἑκατὸν ἐννέα ἐνιαυτοῖς ὕστερον ὁ καρδινάλις Πέτρος Παζμάνιος νέον ἵδρυσε τῷ ἔτει 1635 ἐν Τυρναβίᾳ ἐκ τῆς θεολογικῆς καὶ φιλοσοφικῆς σχολῆς συνιστάμενον πανεπιστήμιον.

Τούτῳ προσετέθη τῷ ἔτει 1667 ἐκ τῆς τῶν ἀρχιεπισκόπων Ἐμερίκου Λῶσυ καὶ Γεωργίου Λίππαϊ κληρονομίας ἡ νομικὴ σχολή.

Τὴν δὲ ἰατρικὴν σχολὴν ἵδρυσε τῷ ἔτει 1770 ἡ ἀειμνήστου κλέους βασίλισσα Μαρία Θηρεσία.

Ἡ αὐτὴ μετοικίσασα τῷ ἔτει 1777 τὸ πανεπιστήμιον ἐκ Τυρναβίας εἰς Βούδαν, ἐδώρησεν αὐτὸ πολλοῖς τῶν ἀναιρεθέντων Ἰησουϊτῶν κτήμασι, καὶ τελειωθείσης τῷ ἔτει 1780 τῆς διοργανώσεως αὐτοῦ, τὴν 25ην Ἰουνίου, ἥτις τότε ἡ τεσσαρακοστὴ τῆς στέψεως αὐτῆς ἐπέτειος ἦν ἡμέρα, προσέταξε κατ' ἐνιαυτὸν τοῦ πανεπιστημίου ἑορτάσιμον ἄγειν.

Τελευταῖον δὲ Ἰωσὴφ Β' τῷ ἔτει 1784 ἐκ Βούδας εἰς Πέστην μετῴκισε τὸ πανεπιστήμιον.

Ἐξ οὗ δὲ ταύταις ταῖς διὰ νόμου εἰς πρωτεύουσαν τοῦ βασιλείου ἡνωμέναις πόλεσι Βουδαπέστη ἐστὶν ὄνομα, Βουδαπεσταῖον καλεῖται καὶ τὸ πανεπιστήμιον.

Δι' ἐνενήκοντα ἓξ ἐτῶν ἑώρταζε τὸ πανεπιστήμιον τὴν 25ην Ἰουνίου ὡς ἐνιαύσιον τῆς ἀνακαινήσεως αὐτοῦ ἡμέραν. Ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ τῶν μαθημάτων παύσεις ἀπὸ τεσσάρων ἤδη ἐτῶν ἀντὶ τῆς πρώτης τοῦ Ἰουλίου ἄνευ ἀρκοῦντος λόγου τῇ 15ῃ Ἰουνίου ἀρχὴν λαμβάνουσι, διὰ τοῦτο ἥ τε ἐπέτειος καὶ ἡ ἑκατονταετὴς τοῦ πανεπιστημίου ἑορτὴ μετετάχθη παρὰ πᾶσαν τῆς ἱστορίας ἀκρίβειαν εἰς τὴν 13ην Μαΐου, τὴν γενέθλιον τῆς Μαρίας Θηρεσίας ἡμέραν.

PRAEFATIO.

Deletis anno MDXXVI post infortunatam cum Turcis ad Mohácsium pugnam Budae, Posonii et Quinqueecclesiis Vniversitatibus, centum et novem annis post Petrus Pázmán Cardinalis novam condidit anno MDXXXV Tyrnaviae Vniversitatem, ordine theologorum et philosophorum ornatam.

Huic accessit e legatis archiepiscoporum Emerici Lósy et Georgii Lippay anno MDCLXVII iurisconsultorum ordo.

Medicorum autem ordinem divae memoriae regina Maria Theresia anno MDCCLXX condidit.

Eadem translatae anno MDCCLXXVII Tyrnavia Budam Vniversitati multas abolitorum Jesuitarum possessiones donavit, de integroque ordinata anno MDCCLXXX Vniversitatis constitutione, XXV^{um} mensis Junii, utpote quo die annis quadraginta ante regium acceperat diadema, singulo anno Vniversitatis festum ac sollemnem esse voluit.

Postremo Josephus II. anno MDCCLXXXIV Vniversitatem Buda Pestinum transtulit.

Ex quo autem urbibus his lege in caput regni coniunctis Budapestinum est nomen, ipsa quoque Vniversitas Budapestinensis vocatur.

Per nonaginta et sex annos XXV^{us} mensis Junii restauratae Vniversitatis anniversarius celebrabatur. Sed quum scholarum feriae quatuor iam abhinc annos in locum primi diei mensis Julii, haud satis plena ratione, XV° Junii incipiant, tam anniversaria, quam secularia Vniversitatis sollemnia contra omnem rerum gestarum fidem in XIII^{um} mensis Maii, natalem Mariae Theresiae diem, transferre placuit.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Παράρτημα.

SVMMARIVM.

Appendix.

I.

Πρόσκλησις.

Ἐκ τοῦ Οὐγγρικοῦ τοῦ Μιχαὴλ Vörösmarty.

(*Πανδώρα, σύγγραμμα περιοδικόν. Τόμ. ια'. Ἀθήνησι 1861. Σελ. 614.*)*)

Carmen hoc more Graecorum recentiorum neglecta syllabarum quantitate secundum accentum et iotacismum est legendum.

Α'.

Ἀτρόμως πίστιν 'ς τὴν πατρίδ'
ὦ Οὖγγρε! τήρησε·
αὕτ' ἡ κοιτίς τε καὶ ταφή,
ἣ τρέφει, θάπτει σε.

*) *Τῷ ἐλλογιμωτάτῳ κυρίῳ Ν. Δραγούμη, συντάκτη τῆς Πανδώρας.*

Ἐκ Πέστας τῇ 20. Φεβρ. (4. Μαρτ.) 1861.

Ἐλλογιμώτατε καὶ εὐγενέστατε Κύριε!

Ἡ πατριωτικὴ ᾠδὴ τοῦ Οὐγγρικοῦ ποιητοῦ Vörösmarty (ὀνομαζομένη Szózat), ἣν ἐν ἑκάστῳ τῶν πολιτικῶν ἑορτασμῶν οἱ Οὖγγροι τραγουδοῦσιν, εἰς δέκα ἤδη γλώσσας μεταφρασθεῖσα, ἐνεψύχωσέ με ἵνα μεταφράσω αὐτὴν καὶ εἰς τὴν ὡραιοτάτην τῶν ἐνδόξων νῦν Ἑλλήνων γλῶσσαν ἐν τῷ τοῦ πρωτοτύπου μέτρῳ, τουτέστιν ἰαμβείῳ, ἤτοι κατὰ Χριστοπούλου Στιχουργικὴν ἐν στίχοις ὀξυτόνοις καὶ προπαροξυτόνοις, ὧν κάθε πρῶτος μέν ἐστιν ὀκτασύλλαβος, κάθε δεύτερος δὲ ἑξασύλλαβος, ὃς ἐν ἑκάστῃ στροφῇ μετὰ τοῦ ἄλλου ἑξασυλλάβου ὁμοιοκαταληκτεῖ.

Πρὸς ἀκριβεστέραν ἐπίκρισιν ἐγχειρίζω ὑμῖν καὶ τὴν ἐν πεζῷ λόγῳ μετάφρασίν της.

Δὲν ἀγνοῶ μὲν ὅτι οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες ἀξιοθαύμαστα ἔχουσι παντὸς εἴδους ποιήματα, ὧν καὶ ἔνια μετέφρασα διὰ τοὺς συμπατριώτας

Ἐκτός της τὸ παγκόσμιον
σοὶ τόπον δὲν μετρεῖ·
ἂν εὐτυχῇς, ἂν μή, ἐδῶ
'πέθάνειν ζῆν τε χρή.

Αὔτ' ἐστ' ἡ γῆ, ποῦ τόσοι σου
πατέρες ἔπεσαν,
πρὸς ἣν καὶ δέκ' αἰῶνες πᾶν
τὸ κλέος ἔδεσαν.

Ἐδῶ πολέμουν τοῦ δεινοῦ
Ἀρπάδου οἱ στρατοί,
Ἐδῶ συνέτριψε ζυγὸν
Οὐνιάδου τὸ σπαθί.

Ἐδῶ, ἐλευθερία! σὰς
σημαίας 'βάστασαν,
κ' οἱ ἄριστοί μας ἐν μακρᾷ
τῇ μάχῃ 'χάθησαν.

μου, ἀλλὰ πιστεύω ἅμα, ὅτι τὰ τῶν ἐλευθέρων ἐθνῶν αἰσθήματα ἀλλεπαλλήλου εἰσὶν ἄξια προσοχῆς.

Ὅθεν παρακαλῶ τὴν ὑμετέραν εὐγένειαν, καταχωρίσατε εἰς τὴν πολύτιμον Πανδώραν τὴν μετρικήν μου μετάφρασιν, ἂν δὲν πταίῃ πρὸς τὴν ἰδιότητα τῆς Στιχουργικῆς.

Τέλος δὲ πάντα τὰ ὄλβια εὐχόμενος ὑμῖν, διατελῶ μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ

Εὐπειθέστατος θεράπων

Ἰωάννης Τέλφυ

Καθηγητὴς τῆς κλασικῆς φιλολογίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Πέστας.

Σημείωσις Πανδώρας.

Τόσῳ μᾶλλον προθύμως δημοσιεύομεν τὴν ἀνωτέρω μετάφρασιν, ὅσῳ ἀποδεικνύει ὅτι οἱ ἐν τῇ Δύσει σοφοὶ καταγίνονται καὶ εἰς τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικῆς τὴν μελέτην. Καὶ παρ' ἄλλων δὲ ξένων ἐπισήμων ἐλάβομεν ἐπιστολὰς ἑλληνιστὶ γεγραμμένας.

Κατὰ τὸν καθηγητὴν Κ. Τέλφυ τὸ Οὐγγρικὸν ἐκεῖνο ᾆσμα μετεφράσθη εἰς πολλὰς γλώσσας. Καὶ μετεφράσθη δικαίως, διότι σπανίως ἡρμηνεύθησαν διὰ στίχων αἰσθήματα πατριωτικὰ μετὰ τοσαύτης θερμότητος. Εἰς τὰς ὑπὲρ ἐλευθερίας εὐχὰς τῶν Οὔγγρων συνενοῖ καὶ ἡ Ἑλλὰς τὰς ἰδίας αὐτῆς, ἐνθυμουμένη μάλιστα μετ' εὐγνωμοσύνης τὸν ἔνδοξον μὲν ἀλλ' ἀτυχῆ ἥρωα τῆς Βάρνης καὶ τὸν ἀδάμαστον ἥρωα τῆς Κοσσοβίας.

Μετὰ δὲ τόσας συμφορὰς,
τοσαύτας ἔριδας,
'μικρύνθη μέν, οὐ 'τρίφθη δέ,
καὶ ζῇ τὸ ἔθνος μας.

Κ' ἐθνῶν πατρὶς, ὦ κόσμε! σὲ
ἀνδρείως προσφωνεῖ·
„τὸ δέκ' αἰώνων πάθημα
ζωὴν ἢ Κῆρ αἰτεῖ!"

Ἀδύνατον, ὡς πάμπολλοι
ματαίως 'σφάχθησαν,
ὑπὲρ πατρίδος τόσαι τε
καρδίαι 'σχίσθησαν.

Ἀδύνατον, ὡς θέλησις
ἁγία, νοῦς, ἰσχὺς
ματαίως ἐκμαραίνονται
κατάρας ἐκ δεινῆς.

Θὰ ἔλθῃ ἤτι, νὰ 'λθῃ δεῖ,
βελτίων χρόνος, ὃν
ποθεῖ σπουδαία προσευχὴ
μυρίων ἐκ χειλῶν.

Ἂν πρέπῃ δέ, θὰ ἔλθῃ καὶ
μεγάλη ἡ φθορά·
κ' ἐκεῖ τὸ Κράτος 'σ τὴν ταφὴν
τὸ αἷμά του ὁρᾷ.

Τὸν τάφον τοῦ θανόντος δὲ
κυκλοῦσιν οἱ λαοί,
καὶ πένθους χύνουν δάκρυα
μυρίων ὀφθαλμοί.

Ἀτρόμως πίστιν 'ς τὴν πατρίδ'
ὦ Οὖγγρε! τήρησε·
ἡ τρέφει μέν, θανόντα δὲ
μὲ γῆν καλύπτει σε.

Ἐκτός της τὸ παγκόσμιον
σοὶ τόπον δὲν μετρεῖ·
ἄν εὐτυχῇς, ἄν μὴ, ἐδῶ
νὰ ζῇς, ’πεθάνῃς, χρή.

Β'.

Πρόσκλησις.

Ἐν πεζῷ λόγῳ.

1. *Εἰς τὴν πατρίδα σου ἀκλονήτως ἔσο πιστὸς, ὦ Οὗγγρε! Αὕτη ἐστὶ τὸ λίκνον καί ποτε ὁ τάφος σου, ἥ σε τρέφει καὶ καλύπτει.*

2. *Ἐκτὸς ταύτης οὐκ ἔστι διά σε τόπος ἐν τῷ μεγάλῳ κόσμῳ. Εἴτε σ' εὐλογεῖ εἴτε σε κτυπᾷ ἡ τύχη, ἐνταῦθα πρέπει νὰ ζήσῃς, νὰ ἀποθάνῃς.*

3. *Αὕτη ἐστὶν ἡ γῆ, ὅπου τὸ αἷμα τῶν πατέρων σου τοσάκις ἐχύθη· αὕτη, πρὸς ἣν ὅλα τὰ ἱερὰ ὀνόματα μία χιλιετία ἔδεσεν.*

4. *Ἐνταῦθα ἐμαχέσαντο ὑπὲρ τῆς πατρίδος τὰ τοῦ ἥρωος Ἀρπάδου στρατεύματα. Ἐνταῦθα συνέτριψαν τὸν τῆς δουλείας ζυγὸν οἱ βραχίονες τοῦ Οὐνιάδου.*

5. *Ἐλευθερία! Ἐνταῦθα ἐβάστασαν τὰς αἱματηράς σου σημαίας καὶ ἔπεσαν ἐν τῇ μακρᾷ μάχῃ οἱ ἄριστοι τῶν ἡμετέρων.*

6. *Καὶ μετὰ τοσαύτας δυστυχίας, μετὰ τοσαύτας διχονοίας ὀλιγοστευόμενον μὲν, ἀλλ' ὄχι συντριβόμενον ζῇ τὸ ἔθνος ἐν τῇ πατρίδι.*

7. *Καὶ ἐθνῶν πατρὶς, μεγάλε κόσμε! Σὲ προσφωνεῖ ἀνδρείως· „ἡ τῆς χιλιετίας κακοπάθεια ζωὴν ἢ θάνατον αἰτεῖ.“*

8. *Οὐκ ἔστι δυνατόν, ὅτι τοσαῦται καρδίαι ματαίως ἐξέχεον τὸ αἷμα, καὶ ὅτι τοσαῦτα πιστὰ στήθη ὑπὲρ τῆς πατρίδος θλιβόμενα ἐσχίσθησαν.*

9. *Οὐκ ἔστι δυνατὸν, ὥστε ματαίως ἐκμαραίνονται νοῦς, ἰσχὺς καὶ ἁγία θέλησις ὑπὸ βαρείας κατάρας.*

10. *Πρέπει νὰ ἔλθῃ ἔτι καὶ θέλει ἔλθει καλήτερος καιρός, τὸν ὁποῖον ποθεῖ ἡ ἔνθερμος προσευχὴ ἐν τοῖς χείλεσι τόσων μυριάδων ἀνθρώπων.*

11. *Ἤ θέλει ἔλθει, ἐὰν πρέπει νὰ ἔλθῃ ἡ μεγάλη καταστροφή, ὅπου πρὸς ἐνταφιασμὸν ἵσταται ἐν τῷ αἵματί του ἓν βασίλειον.*

12. *Καὶ τὸν τάφον, ὅπου ἓν ἔθνος χαλᾶται, περικυκλοῦσιν οἱ λαοί, καὶ ἐν τοῖς τῶν ἑκατομμυρίων ὀφθαλμοῖς πένθιμον κάθηται δάκρυον.*

13. *Πιστὸς ἔσο ἀκλονήτως εἰς τὴν πατρίδα σου, ὦ Οὖγγρε! Αὕτη σε τρέφει, καὶ ὅταν ἀποθάνῃς, αὕτη σε καλύπτει.*

14. *Ἐκτὸς ταύτης οὐκ ἔστι διά σε τόπος ἐν τῷ μεγάλῳ κόσμῳ. Εἴτε σ' εὐλογεῖ, εἴτε σὲ κτυπᾷ ἡ τύχη, ἐνταῦθα πρέπει νὰ ζήσῃς, νὰ ἀποθάνῃς.*

II.

Πρὸς τὴν τῶν ἑλληνικῶν στίχων ἱστορίαν.*)

(Πανδώρα. Τόμος δέκατος τρίτος. Σελ. 169., 193., 217., 249. Ἀθήνησιν 1863.)

Α'.

Προφορὰ τοῦ πεζοῦ λόγου.

Οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες δὲν ἐξεφώνουν ἐν τῇ καθημερινῇ των συναναστροφῇ τὰς λέξεις κατὰ τὴν ποιητικὴν ποσότητα, ἀλλὰ κατὰ τὸν τόνον τῶν συλλαβῶν.

Τὰ σχόλια εἰς τὸ τοῦ Ἡφαιστίωνος ἐγχειρίδιον περὶ μέτρων καὶ ποιημάτων λέγουσι τὰ ἑξῆς· „δεύτερος τρόπος τῶν τὴν βραχεῖαν εἰς μακρὰν ἀναφερόντων, ὁ διὰ τῆς ὀξείας. Αὕτη οὖν ἡ ὀξεῖα ἐπικειμένη τινὶ τῶν βραχέων μηκύνει· ὡς ἐπὶ τοῦ Ἰλιάδ. μ. 208:

Τρῶες δ' ἐῤῥίγησαν ἐπεὶ ἴδον αἰόλον ὄφιν.

*) Ἡ πραγματεία αὕτη συνεγράφη Ἑλληνιστὶ καὶ ἐστάλη ὑπὸ τοῦ ἐν Πέστῃ οὔγγρου καθηγητοῦ Κυρίου Ἰω. Τέλφυ βαθέως ἐγκύψαντος εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν, ὡς ἐκ ταύτης καταφαίνεται καὶ εὐχερῶς χρωμένου αὐτῇ. Καταχωρίζομεν δὲ τὴν διατριβὴν ἀπαράλλακτον. Σ. Π. — Ἰδοὺ καὶ ἡ συνοδεύουσα τὴν πραγματείαν ἐπιστολή. „Πεστῇσι τῇ $\frac{1}{13}$ Ἰουνίου 1862. Ἐλλογιμώτατε καὶ εὐγενέστατε Κύριε! Ἐν τῷ 282. φυλλαδίῳ τῆς πολυτίμου Πανδώρας ἐξεφράσατε τὴν λύπην, ὅτι δὲν ἐννοεῖτε τὴν γλῶσσαν, ἐν ᾗ ἐγράφη ἡ πεμφθεῖσα ὑμῖν πραγματεία μου περὶ τῶν τονικῶν καὶ ὁμοιοκαταληκτούντων στίχων τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος. — Τοῦτο παρεκίνησέ με, νὰ συγγράψω καὶ ἑλληνιστὶ ταύτην τὴν πραγματείαν, ἥτις ὅμως περισσότερα περιέχει ἐκ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν τεκμήρια ἢ τὸ οὐγγρικόν μου πρωτότυπον, τοῦ ὁποίου ἤδη ἡ δευτέρα ἐτυπώθη ἔκδοσις.

„Ἰδοὺ ὁ τελευταῖος τοῦς πυῤῥίχιος (⏑⏑) μὲν ὑπάρχει· ἐπειδὴ δὲ τὴν ὀξεῖαν ἔχει ἐπικειμένην ἐπὶ τοῦ ο, ἀντὶ τροχαίου (–⏑) παρείληπται, τῆς ὀξείας μηκυνούσης τὸ ο . . . . Ἡ οὖν ὀξεῖα τοιαύτην ἔχει φύσιν καὶ δύναμιν, ὡς ἐπικειμένη ἐπάνω βραχείας, μηκύνειν αὐτήν.“ (Σελ. 159. ἔκδ. Γαΐσφορδ, Λιψία. 1832.)

Ἐντεῦθεν συμπεραίνω ὅτι οἱ ποιηταὶ τὰς βραχείας, τὰς ἐχούσας τὴν ὀξεῖαν, μόνον διὰ τοῦτο μετεχειρίζοντο ἀντὶ μακρῶν, διότι τοιαῦται συλλαβαὶ ἐξετείνοντο ἐν τῇ καθημερινῇ ὁμιλίᾳ.

Τὰ τοῦ Ὁμήρου δεικνύουσι καὶ ἀνάπαλιν, ὅτι τὰ τελευταῖα μακρὰ φωνήεντα ἐν τῇ θέσει τοῦ στίχου, ἀρχομένης τῆς ἀκολουθούσης λέξεως ἀπὸ φωνήεντος (λοιπὸν ἐν τῇ οὕτω καλουμένῃ χασμῳδίᾳ) ἐλαμβάνοντο ἀντὶ βραχέων· π. χ.

Ἰλ. α, 57. „Οἱ δ' ἐπεὶ οὖν ἤγερθεν . . . .
„ „ 61. „εἰ δὴ ὁμοῦ πόλεμός τε δαμᾷ . . . .
„ „ 160. „. . . . οὔτι μετατρέπῃ, οὐδ' ἀλεγίζεις.
„ β, 38. „νήπιος, οὐδὲ τὰ ᾔδη, ἅ ῥα Ζεύς . . . .
„ „ 307. „Καλῃ ὑπὸ πλατανίστῳ, ὅθεν
„ γ, 148. „. . . . . πεπνυμένω ἄμφω
„ „ 233. „οἴκῳ ἐν ἡμετέρῳ
„ ε, 338. „ἀμβροσίου διὰ πέπλου, ὅν οἱ . . . .
„ „ 686. „ἐν πόλει ὑμετέρῃ· ἐπεὶ οὐκ.

Ὅπου τὸ μακρὸν η καὶ ω καὶ ου καὶ ει τῆς ληγούσης, βραχύνεται.

Ἐκτὸς τούτου τὰ τοῦ Ὁμήρου ἔπη μεταβάλλουσι πολλάκις καὶ τὸ ω τῆς ὑποτακτικῆς εἰς ο. π. χ. ἀντὶ τοῦ ἴωμεν, ἐγείρωμεν ἔχουσιν ἴομεν, ἐγείρομεν.

Ἐπειδὴ λοιπὸν οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ ἀπαγγέλλοντες τὰ ποιήματά των οὕτω ῥαδίως ἐβράχυναν τὰς μακράς, χωρὶς νὰ σκανδαλισθῶσι τὰ ὦτα τῶν ἀκροατῶν, καταλαμβάνεται αὐτόθεν, ὅτι αἱ κατὰ τὴν ποιητικὴν ποσότητα μακραὶ συλλαβαὶ δὲν ἐξετείνοντο ἐν τῇ καθημερινῇ τοῦ πλήθους γλώσσῃ, καὶ ὅτι οἱ πολλοὶ δὲν ἔκαμναν προφορικὴν διαφορὰν μεταξὺ τῶν κατὰ τὴν ποιητικὴν ποσότητα μακρῶν καὶ βραχέων φωνηέντων.

Τοῦτο ἀποδεικνύουσι καὶ τὰ προλεγόμενα τοῦ Λογγίνου εἰς τὸ τοῦ Ἡφαιστίωνος ἐγχειρίδιον (σελ. 147.), ὅπου ἀναγινώσκομεν τὰ ἑξῆς· „Πολλὰ τῶν μέτρων συμβέβηκεν ἀποκρύπτεσθαι σιωπώμενα ἐν τῇ κατὰ πεζὸν ῥήσει. Εὕροι γοῦν ἄν τις παρὰ Δημο-

σθένει τῷ ῥήτορι στίχον ἡρωϊκὸν κεκρυμμένον, ὃς ἠδυνήθη λαθεῖν, διὰ τὸ πεζὴν οὖσαν τὴν προφοράν . . . φησὶ γοῦν·

Τὸν γὰρ ἐν Ἀμφίσσῃ πόλεμον, δι' ὃν εἰς Ἐλάτειαν
Ἦλθε Φίλιππος· (περι τοῦ στεφάνου 275.)

Ἐξ ὅλων τούτων ἀναμφιβόλως ἀκολουθεῖ, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ὡμίλουν κατὰ τὸν τόνον, καὶ οὐδαμῶς κατὰ τὴν ποιητικὴν ποσότητα.

Β'.

Στίχοι τονικοί.

Ποῖα ὑπῆρξε λοιπὸν ἡ προφορά των ὡς πρὸς τοὺς στίχους; Πρέπει νὰ διακρίνωμεν μεταξὺ τῆς τεχνικῆς καὶ τῆς δημοτικῆς ποιήσεως. Ἡ τεχνικὴ ποίησις ἐθεμελιώθη εἰς τὰς κατὰ τὴν ποσότητα μακρὰς καὶ βραχείας συλλαβὰς, καθὼς τὸ μαρτυρεῖ ἡ τῆς ποιήσεως ἱστορία, ἡ παραδίδουσα ἡμῖν τοὺς ἐφευρετὰς τοῦ ἑκάστου εἴδους τῶν ποιητικῶν κατὰ τὴν ποσότητα μέτρων. Οὕτω λ. χ. ὁ Παυσανίας (Φωκικὰ ε', 7.) ἀποδίδει τὴν τοῦ ἑξαμέτρου ἐφεύρεσιν τῇ Φημονόῃ ἢ τῷ Ὠλῆνι. Περὶ τοῦ πενταμέτρου ὡς τεχνικοῦ εὑρήματος λέγει ὁ Τερεντιανὸς (στ. 1721.)

Pentametrum dubitant, quis primus finxerit auctor,
Quidam non dubitant dicere Callinoum.

Τοῦ ἰαμβείου ὁ ἐφευρετὴς ἢ τοὐλάχιστον ὁ πρῶτος συγγραφεὺς λέγεται ὁ Ἀρχίλοχος κατὰ τὸ τοῦ Ὁρατίου (Ἐπιστ. β'. 3, 80.)

Archilochum proprio rabies armavit iambo.

Καὶ οὕτω παντὸς εἴδους στίχοι εἶχον τοὺς ἐφευρετάς των, ὅ τι ἀρκετῶς ἀποδεικνύει τὴν κατὰ τὰς ποσότητας μετρικὴν ποίησιν εὕρημα τῆς τέχνης γενέσθαι.

Ἐπειδὴ ὅμως ὁ δῆμος δὲν ὡμίλει κατὰ τὴν ποσότητα, ἀλλὰ κατὰ τὸν τόνον τῶν συλλαβῶν, καὶ ἐπειδὴ τὰ ἴχνη τῆς τοῦ δήμου προφορᾶς εὑρίσκονται καὶ ἐν τοῖς τεχνικοῖς ποιήμασι, φαίνεται, ὅτι τὰ δημοτικὰ τραγούδια, ὡς ἁπλαῖ τῆς φύσεως ἐκροαὶ, μόνον κατὰ τὸν τόνον ἤχησαν. Καὶ τῷ ὄντι, ἀπιθανόν ἐστι, ὅτι

ὁ κοινὸς ὄχλος ἐτραγούδησε κατὰ τὴν τεχνικὴν ποσότητα τὰ διάφορά του ᾄσματα, τὰ ἀνήκοντα εἰς τὴν καθημερινήν του ἀσχολίαν· π. χ. ὁ μυλωνᾶς τὰ ἐπιμύλια, ὁ ὑφαντὴς τὴν ἔλινον, ἡ τροφὸς τὰς καταβαυκαλήσεις (τὰ νανουρίσματα) ὁ θεριστὴς τὴν λιτυέρσην, ὁ βουκόλος τὸν βουκολιασμὸν (Ἀθήναιος ιδ. 618—619), ὁ τρυγοπατῶν τὸ ἐπιλήνιον, ὁ κωπηλάτης τὰ ἐρετικὰ, ὁ ποιμὴν τὰ ποιμενικὰ, καὶ ὁ χοιροβοσκὸς τὰ συβωτικά. (Πολυδεύκης δ', 56.)

Διὰ ταύτην τὴν τῆς δημοτικῆς ποιήσεως ἰδιότητα οἱ μὲν ἀρχαῖοι κωμικοὶ ἀπολείπουσι πολλάκις τὸ κατὰ τὴν ποσότητα μέτρον· „τὸν γὰρ βίον μιμούμενοι, θέλουσι δοκεῖν διαλελυμένως διαλέγεσθαι καὶ μὴ ἐμμέτρως. (Ἡφαιστίων, σελ. 32.) Ὁ δὲ Διονύσιος ὁ ἐξ Ἁλικαρνασσοῦ (περὶ συνθέσεως ὀνομάτων δ'. 28.) ἀναφέρων τρεῖς στίχους τῆς Ἰλιάδος (μ, 433—435) λέγει, ὅτι διὰ μεταθέσεως σχηματίζει ἐξ αὐτῶν στίχους προσῳδικοὺς, ὁμοίους ἐκείνοις τοῦ Εὐφορίωνος.

Οὐ βέβηλος, ὡς λέγεται τοῦ νέου Διονύσου,
Κἀγὼ δ' ἐξ εὐεργεσίης ὠργιασμένος ἥκω,
Ὁδεύων Πηλουσιακὸν κνεφαῖος παρὰ τέλμα.

Περὶ τούτων καὶ ὁ σχολιαστὴς τοῦ Ἑρμογένους λέγει· „τετράμετρα ταῦτα εἶναι προσῳδικά.“ (Ἡφαιστίων σελ. 115.) Τί σημαίνουσιν ἐνταῦθα οἱ προσῳδικοὶ στίχοι, τὰ προσῳδικὰ μέτρα; Κατὰ τὰ σχόλια εἰς τὴν τοῦ Διονυσίου Θρᾳκὸς γραμματικὴν „διαιροῦνται αἱ προσῳδίαι εἰς τέσσαρα, εἰς τόνους, εἰς χρόνους, εἰς πνεύματα, καὶ εἰς πάθη“. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σημαίνωσιν αἱ ἀνώτεραι τοῦ Ἀλικαρνασέως καὶ τοῦ Ἑρμογένους λέξεις (προσῳδικοὶ, προσῳδικὰ) τὸν μακρὸν ἢ βραχὺν χρόνον, τουτέστι τὴν ποσότητα τῶν συλλαβῶν· διότι πάντα τὰ τεχνικὰ μέτρα ἦσαν κατὰ τὴν ποσότητα ἐσχηματισμένα· ὅθεν περιττόν τι καὶ ἀνόητον ἤθελαν εἰπεῖ, ἂν διὰ τῆς λέξεως προσῳδικὸς τὰς μακρὰς ἢ βραχείας ἐσημείωναν. Ἐξ οὗ προέρχεται, ὅτι περὶ τονικῶν ὁμιλοῦσι στίχων, θέλοντες νὰ διακρίνωσιν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν κατὰ τὴν ποσότητα ἐσχηματισμένων.

Τοιούτους στίχους ὠνόμασεν ἤδη ὁ μὲν σχολιαστὴς τοῦ Ἡφαιστίωνος πολιτικοὺς ἢ λογοειδεῖς (σελ. 179. 181.), ὁ δὲ Εὐστάθιος δημοτικοὺς (Ιλ. α, 10.). Καὶ τοῦτο τὸ εἶδος ἐξενίκα ὀλίγον κατ' ὀλίγον τοὺς τεχνικοὺς ἢ κατὰ τὴν ποσότητα ἐσχηματισμένους.

Εἶναι μὲν βέβαιον, ὅτι ἔνιοι τῶν Ἑλλήνων, ὡς ὁ Τζέτζης, ὁ Πλανούδης, ὁ Ἀλλάτιος δυσαρέστως παρεπονήθησαν διὰ τὴν ἀμέλειαν τῶν τεχνικῶν μέτρων, ἰδόντες καταβιαζόμενα αὐτὰ ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ· διὰ τοῦτο καὶ βαρβάρους ἐκάλουν τοὺς συγγραφέας τῶν δημοτικῶν στίχων. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ τὸ λάβωμεν κατὰ τὴν λέξιν, ἐπειδὴ τέλος πάντων καὶ αὐτοὶ ὑποτάξαντες ἑαυτοὺς εἰς τὴν συνήθειαν τοῦ πλήθους, ἔγραψαν πολιτικοὺς στίχους.

Ἐξ ὅλων τῶν μέχρι τοῦδε εἰρημένων φαίνεται, ὅτι οἱ κατὰ τὸν τόνον στίχοι εἶναι ἰδιοκτησία τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος καὶ ὄχι ξένον του μεσαιῶνος δάνειον, ὡς οἱ ἐχθρόφρονες ἢ ἐπιπολαίως καὶ τροπετῶς κρίνοντες διϊσχυρίζονται.

Ἄλλοι ὅμως ἐξ ἀντιπαθείας κατὰ τῶν τοιούτων στίχων δὲν εὑρίσκουσιν ἐν αὐτοῖς οὐδεμίαν ἁρμονίαν, διότι (οὕτω στοχάζονται) ἀπούσης τῆς ποσότητος λείπει ἡ τῶν μακρῶν καὶ βραχέων ἀλλαγὴ, ἣν οὐδαμῶς ἀντικαθισταίνει ὁ τόνος, ἐπειδὴ ἑκάστη λέξις ἕνα μόνον ἔχει τόνον, ὥστε ἡ πολλὰ μεγάλη ἔλλειψις τῶν ἐκτεινομένων φωνηέντων ἀνυπόφερτον κάμνει τὴν προφοράν.

Ἂς μελετῶσιν οἱ τοιαῦτα νομίζοντες τοὺς ἑπομένους στίχους τοῦ Σοφοκλέους (Οἰδιπ. ἐπὶ Κωλωνῷ), ὧν ὁ τόνος ὁλοκλήρως συμπίπτει μετὰ τῆς ποσότητος.

10. *ἢ πρὸς βεβήλους ἢ πρὸς ἄλσεσιν θεῶν.*
24. *τὰς γοῦν Ἀθήνας οἶδα, τὸν δὲ χῶρον οὔ.*
33. *ὦ ξεῖν', ἀκούων τῆσδε τῆς ὑπὲρ τ' ἐμοῦ.*
52. *τίς δ' ἔσθ' ὁ χῶρος δῆτ', ἐν ᾧ βεβήκαμεν;*
65. *καὶ κάρτα τοῦδε τοῦ Θεοῦ γ' ἐπώνυμοι.*
76. *γενναῖος, ὡς ἰδόντι, πλὴν τοῦ δαίμονος.*
269. *ὧν οὕνεκ' ἐκφοβεῖ με· τοῦτ' ἐγὼ καλῶς.*
299. *ἦ καὶ δοκεῖτε τοῦ τυφλοῦ τιν' ἐντροπήν.*
394. *νῦν γὰρ θεοὶ σ' ὀρθοῦσι, πρόσθε δ' ὤλλυσαν.*
453. *μαντεῖ' ἀκούων συννοῶν τε τἄξ ἐμοῦ.*
554. *ἐν ταῖσδ' ἀκούων μᾶλλον ἐξεπίσταμαι.*
650. *οὔτοι σ' ὑφ' ὅρκου γ', ὡς κακὸν, πιστώσομαι.*
728. *ἄνδρες χθονὸς τῆσδ' εὐγενεῖς οἰκήτορες.*
915. *τὰ τῆςδε τῆς γῆς κύρι' ὧδ' ἐπεισπεσών.*
1004. *καὶ τὰς Ἀθήνας ὡς κατῴκηνται καλῶς.*
1107. *ποῦ δῆτα; ποῦστον; — αἵδ' ὁμοῦ πελάζομεν.*
1207. *μηδεὶς κρατείτω τῆς ἐμῆς ψυχῆς ποτέ.*
1368. *αἵδ' ἄνδρες, οὐ γυναῖκες, εἰς τὸ συμπονεῖν.*
1432. *καὶ μή μ' ἐπίσχης γ'. ἀλλ' ἐμοὶ μὲν ἥδ' ὁδός.*
1629. *ὁ δ' ὡς ἐπῄσθετ' ἐκ θεοῦ καλούμενος.*

Ἐνταῦθα πανταχοῦ κεῖται ὁ τόνος ἐπὶ τῆς κατὰ τὴν ποσότητα μακρᾶς συλλαβῆς, ἐκτὸς τῆς ὁποίας μόλις εὑρίσκεται ἄλλη μακρά. Οὗτοι οἱ στίχοι εἶναι λοιπὸν ὁλοκλήρως τονικοί. Ἀλλὰ τυγχάνουσι διὰ τοῦτο χειρότεροι ὄντες τῶν ἄλλων; Ἆρά γε θέλομεν καταφρονήσει ἐν τῇ σημερινῇ γλώσσῃ, ὅ τι θαυμάζομεν εἰς τὴν ἀρχαίαν;

Γ'.

Στίχοι ὁμοιοκαταληκτοῦντες.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἶχον καὶ στίχους ὁμοιοκαταληκτοῦντας. Τοῦτο θὰ δείξω ἐκ διαφόρων ποιητῶν καὶ πεζογράφων κατὰ χρονολογικὴν τάξιν.

Τὰ τοῦ Ὁμήρου ποιήματα περιέχουσι στίχους, ὧν ἡ τομὴ τοῦ μέσου ὁμοιοκαταληκτεῖ μετὰ τῆς παραληγούσης καὶ ληγούσης τοῦ τέλους, οἷον·

Ἰλιάδος.

β, 220. ἔχθιστος δ' Ἀχιλῆϊ
μάλιστ' ἦν ἠδ' Ὀδυσῆϊ
175. ῥεῖα διακρίνωσιν
ἐπεί κε νομῷ μιγέωσιν
γ, 84. ὣς ἔφαθ' οἱ δ' ἔσχοντο
μάχης ἄνεῳ τ' ἐγένοντο.
ε, 3. Ἀργείοισι γένοιτο
ἰδὲ κλέος ἐσθλὸν ἄροιτο.
ζ, 343. τὸν δ' Ἑλένη μύθοισι
προσηύδα μειλιχίοισι
υ, 392. Ὕλλῳ ἐπ' ἰχθυόεντι
καὶ Ἕρμῳ δινήεντι.

Ὀδυσσείας.

α, 40. ἐκ γὰρ Ὀρέσταο
τίσις ἔσσεται Ἀτρεΐδαο.
397. αὐτὰρ ἐγὼν οἴκοιο
ἄναξ ἔσομ' ἡμετέροιο
δ, 684. μὴ μνηστεύσαντες
μηδ' ἄλλοθ' ὁμιλήσαντες.

ξ, 199. ἐκ μὲν Κρητάων
γένος εὔχομαι εὐρειάων
π, 353. ἱστία τε στέλλοντας
ἐρετμά τε χερσὶν ἔχοντας.

Πολλοὶ τῶν τοῦ Ὁμήρου στίχων ὁμοιοκαταληκτοῦσι μετ' ἀλλήλων, π. χ.

Ἰλιάδος.

α, 96. τοὔνεκ' ἄρ' ἄλγεα δῶκεν ἑκηβόλος ἠδ' ἔτι δώσει,
οὐδ' ὅγε πρὶν Δαναοῖσιν ἀεικέα λοιγὸν ἀπώσει.
β, 87. ἠΰτε ἔθνεα εἶσι μελισσάων ἁδινάων,
πέτρης ἐκ γλαφυρῆς αἰεὶ νέον ἐρχομενάων.

Τούτους τοὺς στίχους ἀναφέρει ὁ συγγραφεὺς περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς ποιήσεως Ὁμήρου ἐν τοῖς τοῦ Πλουτάρχου λέγων (Β' 35). „Ὅταν εἰς ὀνόματα ὁμοίως κλινόμενα λήγωσιν αἱ περιόδοι ἢ τὰ κῶλα, καὶ ταῦτα εἰς πτώσεις ὁμοίας, ὁμοιόπτωτον τοῦτο ἰδίως ὀνομάζεται· οἷόν ἐστιν ἠΰτε ἔθνεα κ. τ. λ. Τὰ δὲ εἰρημένα καὶ τὰ τοιαῦτα μάλιστα προστίθησι τῷ λόγῳ χάριν καὶ ἡδονήν“.

Ἰλιάδος.

β, 737. τῷ δ' ἅμα τεσσαράκοντα μέλαιναι νῆες ἕποντο.
οἱ δ' Ἄργισσαν ἔχον καὶ Γυρτώνην ἐνέμοντο.
ζ, 303. θῆκεν Ἀθηναίης ἐπὶ γούνασιν ἠϋκόμοιο,
εὐχομένη δ' ἠρᾶτο Διὸς κούρῃ μεγάλοιο.
ι, 236. Ζεὺς δέ σφι Κρονίδης ἐνδέξια σήματα φαίνων
ἀστράπτει. Ἕκτωρ δὲ μέγα σθένεϊ βλεμεαίνων.
σ, 46. Νημερτής τε καὶ Ἀψευδὴς καὶ Καλλιάνασσα.
ἔνθα δ' ἔην Κλυμένη Ἰάνειρά τε καὶ Ἰάνασσα.
φ, 523. . . . . θεῶν δέ ἑ μῆνις ἀνῆκεν
πᾶσι δ' ἔθηκε πόνον, πολλοῖσι δὲ κήδε' ἐφῆκεν.
ψ, 152. ὣς εἰπὼν ἐν χερσὶ κόμην ἑτάροιο φίλοιο
θῆκεν· τοῖσι δὲ πᾶσιν ὑφ' ἵμερον ὦρσε γόοιο.
ω, 329. οἱ δ' ἐπεὶ οὖν πόλιος κατέβαν, πεδίον δ' ἀφίκοντο,
οἱ μὲν ἄρ ἀψοῤῥοι προτὶ Ἴλιον ἀπονέοντο.

Ὀδυσσείας.

η, 212. . . . . . τοῖσίν κεν ἐν ἄλγεσιν ἰσωσαίμην.
καὶ δ' ἔτι κεν καὶ μᾶλλον ἐγὼ κακὰ μυθησαίμην.
„ 339. αἱ δ' ἴσαν ἐκ μεγάροιο, δάος μετὰ χερσὶν ἔχουσαι.
αὐτὰρ ἐπεὶ στόρεσαν πυκινὸν λέχος ἐγκονέουσαι.

θ, 147. οὐ μὲν γὰρ μεῖζον κλέος ἀνέρος ὄφρα κεν ᾖσιν
ἢ ὅ τι ποσσίν τε ῥέξει καὶ χερσὶν ἑῇσιν.
ξ, 405. αὖτις δὲ κτείναιμι, φίλον τ' ἀπὸ θυμὸν ἑλοίμην.
πρόφρων κεν δὴ ἔπειτα Δία Κρονίωνα λιτοίμην.
χ, 323. τηλοῦ ἐμοὶ νόστοιο τέλος γλυκεροῖο γενέσθαι,
σοὶ δ' ἄλοχόν τε φίλην σπέσθαι καὶ τέκνα τεκέσθαι.

Παρὰ τῷ Ἡσιόδῳ ταύτας εὑρίσκομεν τὰς ὁμοιοκαταλήξεις.

Ἔργα καὶ Ἡμέραι.

1. Μοῦσαι Πιερίηθεν ἀοιδῇσι κλείουσαι,
δεῦτε, Δί' ἐννέπετε, σφέτερον πατέρ' ὑμνείουσαι.
471. . . . . εὐθημοσύνη γὰρ ἀρίστη
θνητοῖς ἀνθρώποις, κακοθημοσύνη δὲ κακίστη.
646. Εὖτ' ἂν ἐπ' ἐμπορίην τρέψῃς ἀεσίφρονα θυμόν,
βούληαι δὲ χρέα προφυγεῖν καὶ ἀτερπέα λιμόν.
672. ἑλκέμεν ἐς πόντον, φόρτον τ' εὖ πάντα τίθεσθαι.
σπεύδειν δ' ὅττι τάχιστα πάλιν οἶκόνδε νέεσθαι.
689. μὴ δ' ἐνὶ νηυσὶν ἅπαντα βίον κοίλῃσι τίθεσθαι
ἀλλὰ πλέω λείπειν τὰ δὲ μείονα φορτίζεσθαι.

Θεογονία.

226. Αὐτὰρ Ἔρις στυγερὴ τέκε μὲν Πόνον ἀλγινόεντα.
Λήθην τε Λιμόν τε καὶ Ἄλγεα δακρυόεντα.
256. Γλαυκονόμη τε φιλομμειδὴς καὶ Ποντοπόρεια,
Λειαγόρη τε καὶ Εὐαγόρη καὶ Λαομέδεια.
321. τῆς δ' ἦν τρεῖς κεφαλαί· μία μὲν χαροποῖο λέοντος,
ἡ δὲ χιμαίρης, ἡ δ' ὄφιος, κρατεροῖο δράκοντος.
429. ᾧ δ' ἐθέλει μεγάλως παραγίγνεται ἠδ' ὀνίνησιν.
ἔν τ' ἀγορῇ λαοῖσι μεταπρέπει ὃν κ' ἐθέλῃσιν.

Ἐν τοῖς τῶν ἑπτὰ σοφῶν ἀποφθέγμασι παρὰ Δημητρίῳ Φαλερεῖ (ἔκδοσις Μουλλαχίου fragmenta philosophorum Graecorum Parisiis ed. Didot 1860) τὰ ἑπόμενα τοῦ Βίαντός εἰσιν, ὡς νομίζω, στίχοι ὁμοιοκαταληκτοῦντες·

Κτῆσαι ἐν μὲν νεότητι εὐπραξίαν
Ἐν δὲ τῷ γήρᾳ σοφίαν.

Ὁμοίως ἐν ἄλλοις τῶν αὐτῶν ἀποφθέγμασιν ἐκ διαφόρων συγγραφέων συνειλεγμένοις (ἔκδοσ. Μουλλαχίου) τὰ ἑξῆς.

Πιττακὸς ἐρωτήσας τινὰ, διὰ τὶ δὲν θέλει νὰ νυμφευθῇ, οὗτος εἶπεν.

Ἐὰν μὲν καλὴν γήμω, ἕξω κοινήν,
ἐὰν δὲ αἰσχρὰν, ἕξω ποινήν.

Οὐδαμῶς, ἀπεκρίνατο ὁ Πιττακός, ἀλλ'

Ἐὰν μὲν καλὴν γήμῃς, οὐχ ἕξεις ποινήν,
ἐὰν δὲ αἰσχρὰν, οὐχ ἕξεις κοινήν.

Περίανδρος εἶπεν·

Ὥσπερ ἡ ἐρυσίβη ἴδιόν ἐστι τοῦ σίτου νόσημα
οὕτω φθόνος φιλίας ἐστὶν ἀῤῥώστημα.

Ἀνάχαρσις ἐθαύμασε τοὺς Ἕλληνας, ὅτι

Τὸν μὲν καπνὸν ἐν τοῖς ὄρεσι καταλείπουσι,
Τὰ δὲ ξύλα εἰς τὴν πόλιν κομίζουσι.

Αἱ διδασκαλίαι τῶν Αἰσώπου μύθων τούτους τοὺς ὁμοιοκαταληκτοῦντας παρέχουσι·

δ'. μῦθος. Ἀλώπηξ καὶ Τράγος·

Τὸν φρόνιμον ἄνθρωπον
δεῖ πρότερον
τὰ τέλη τῶν πραγμάτων σκοπεῖν,
εἶθ' οὕτως αὐτοῖς ἐγχειρεῖν.

μῦθος 164. Ποιμὴν καὶ Θάλασσα.

Οὕτω πολλάκις τὰ παθήματα
τοῖς φρονίμοις γίνεται μαθήματα.

μῦθος 208. Ἔλαφος καὶ Μήτηρ.

Παραινεῖν ἕτοιμον,
ἃ ποιεῖν ἀπορώτερον.

μῦθος 318. Ποιμὴν καὶ Κύων.

Πρὸς ἄνδρα λόγοις μὲν φίλον φαινόμενον,
Πονηρὰ δὲ κατὰ νοῦν βουλευόμενον.

μῦθος 346. Κύων καὶ Λαγωός.

Ἄνθρωποί τινες ἔξωθεν μὲν φιλίαν ὑποκρίνονται,
Ἔσωθεν δὲ κακίας καὶ ἀπηνείας πεπλήρωνται.

Τὰ Θεόγνιδος ἐλεγεῖα (κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Χαρτούγγου· Λιψία 1859) περιέχουσιν ὁμοίως πολλοὺς ὁμοιοκαταληκτοῦντας στίχους· π. χ.

2. Λήσομαι ἀρχόμενος
οὐδ' ἀποπαυόμενος.

18. *τοῦτ' ἔπος ἀθανάτων*
ἦλθε διὰ στομάτων
136. *ἐς τέλος εἴτ' ἀγαθὸν*
γίνεται εἴτε κακόν.
265. *ὥσθ' ἅμα ὑδρεύει*
καί με γοῶσα φέρει.
320. *τολμᾷ δ' ἔν τ' ἀγαθοῖς*
κείμενος ἔν τε κακοῖς.
342. *δὸς δέ μοι ἀντὶ κακῶν*
καί τι παθεῖν ἀγαθόν.
369. *μωμεῦνται δέ με πολλοί*
ὁμῶς κακοὶ ἠδὲ καὶ ἐσθλοί.
395. *τοῦ μὲν γὰρ τὰ δίκαια φρονεῖ*
νόος, οὔτέ περ αἰεὶ
ἰθεῖα γνώμη
στήθεσιν ἐμπεφύῃ.
424. *Ἐσθλὸν δ' ἐξελθόν*
λώϊον ἢ τὸ κακόν.
443. *δειλὸς δ' οὔτ' ἀγαθοῖσιν*
ἐπίσταται οὔτε κακοῖσιν.
490. *τὴν δὲ θεοῖς σπένδεις*
τὴν δ' ἐπὶ χείλεσ' ἔχεις.
631. *αἰὲν ἐν ἄταις*
Κύρνε, καὶ ἐν μεγάλαις
κεῖται ἀμηχανίαις.
656. *ἀλλά τοι ἀλλότριον*
κῆδος ἐφημέριον.
834. *αἴτιος ἀθανάτων*
Κύρνε, θεῶν μακάρων.
893. *Οἱ δ' ἀγαθοὶ φεύγουσι,*
πόλιν δὲ κακοὶ διέπουσι.
940. *καὶ γὰρ τὴν προτέρην*
νύκτ' ἐπὶ κῶμον ἔβην.
1101. *ὅστις σοι βούλευσεν*
ἐμεῦ πέρι, καὶ σ' ἐκέλευσεν.
1120. *Λητοΐδης καὶ Ζεύς,*
ἀθανάτων βασιλεύς.
1194. *τί ξύλον εἰ σκληρὸν*
μοι μέλει ἢ μαλακόν;
1370. *οὐδεὶς ἀλλ' αἰεί*
τὸν παρέοντα φιλεῖ.
1376. *αἰεὶ σπουδαίην*
ἔρχεαι ἀγγελίην.

Ἡρακλείτου ἀποσπάσματα (ἐκδ. Μουλλαχίου).

88. *θάλασσα ὕδωρ καθαρώτατον*
καὶ μιαρώτατον.
ἰχθύσι μὲν πότιμον καὶ σωτήριον
ἀνθρώποις δὲ ἄποτον καὶ ὀλέθριον.

Ἐμπεδοκλέους ἔπη περὶ φύσεως (ἔκδ. τοῦ αὐτοῦ).

22. *Ἔνθ' ἦσαν Χθονίη τε καὶ Ἡλιόπη ταναῶπις,*
Δῆρίς θ' αἱματόεσσα καὶ Ἁρμονίη θεμερῶπις.
434. *φῆρές τ' οἰωνοί τε, φιλοφροσύνη τε δεδήει,*
δένδρεα δ' ἐμπεδόφυλλα καὶ ἐμπεδόκαρπα τεθήλει.

Ἐκ τοῦ ἐννάτου ἀποσπάσματος τῶν Ὀρφικῶν (ἔκδ. τοῦ αὐτοῦ).

Μήσατο δ' ἄλλην γαῖαν ἀπείριτον, ἥν τε σελήνην
ἀθάνατοι κλήζουσιν, ἐπιχθόνιοι δέ τε μήνην.

Δημοκρίτου ἠθικὰ ἀποσπάσματα (ἔκδ. τοῦ αὐτοῦ).

27. *Εὐτυχὴς ὁ ἐπὶ μετρίοισι χρήμασι ἐνθυμεόμενος*
δυστυχὴς δὲ ὁ ἐπὶ πολλοῖσι δυσθυμεόμενος.
80. *ἰατρικὴ μὲν σώματος νόσους ἀκέεται,*
σοφίη δὲ ψυχὴν παθέων ἀπαιρέεται
144. *πλεονεξίη τό πάντα λέγειν*
μηδὲν δὲ ἀκούειν ἐθέλειν.
146. *οἱ φιλομεμφέες*
εἰς φιλίην μὴ εὐφυέες.
181. *ἔνιοι πολίων μὲν δεσπόζουσι*
γυναιξὶ δὲ δουλεύουσι.

Αἰσχύλου Προμηθεὺς δεσμώτης.

48. *Ἔμπας τὶς αὐτὴν ἄλλος ὤφελεν λαχεῖν.*
Ἅπαντ' ἐπράχθη, πλὴν θεοῖσι κοιρανεῖν.
134. *Ἐκ δ' ἔπληξέ μου τὰν θεμερῶπιν αἰδῶ.*
σύθην δ' ἀπέδιλος ὄχῳ πτερωτῷ.
415. *Κολχίδος τε γᾶς ἔνοικοι*
παρθένοι μάχας ἄτρεστοι.
866. *. . . . . . ἀλλ' ἀπαμβλυνθήσεται*
γνώμην· δυοῖν δὲ θάτερον βουλήσεται.
891. *Καὶ μήτε τῶν πλούτῳ διαθρυπτομένων*
μήτε τῶν γέννᾳ μεγαλυνομένων.
1030. *Πρὸς ταῦτα βούλευ'· ὡς ὅδ' οὐ πεπλασμένος*
ὁ κόμπος, ἀλλὰ καὶ λίαν εἰρημένος.

1037. . . . ἄνωγε γάρ σε τὴν αὐθαδίαν
μεθέντ' ἐρευνᾷν τὴν σοφὴν εὐβουλίαν.

Αἰσχύλου Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας.

155. Δορυσίνακτος αἰθὴρ ἐπιμαίνεται.
τί πόλις ἄμμι πάσχει; τί γενήσεται;
177. Μέλεσθέ θ' ἱερῶν δημίων
μελόμενα δ' ἀρήξατε·
φιλοθύτων δέ τι πόλεως ὀργίων
μνήστορες ἔστε μοι.
616. Οὐχ' ὡς ἄθυμον οὐδὲ λήματος κάκη,
ἀλλ' οἶδεν ὥς σφε χρὴ τελευτῆσαι μάχῃ·
785. Τέκνοισιν δ' ἀρὰς
ἐφῆκεν, ἐπικότους τροφὰς,
αἰαῖ, πικρογλώσσους ἀράς.
911. Σιδαρόπλακτοι μὲν ᾧδ' ἔχουσι,
σιδαρόπλακτοι δὲ τοὺς μένουσι.
962. Δορὶ δ' ἔκανες.
δορὶ δ' ἔθανες.

Αἰσχύλου Πέρσαι.

171. Τοῦδέ μοι γένεσθε, Πέρσαι, γηραλέα πιστώματα.
πάντα γὰρ τὰ κέδν' ἐν ὑμῖν ἐστί μοι βουλεύματα.
353. Ἦρξεν μὲν, ὦ δέσποινα, τοῦ παντὸς κακοῦ
φανεὶς ἀλάστωρ ἢ κακὸς δαίμων ποθέν.
Ἀνὴρ γὰρ Ἕλλην ἐξ Ἀθηναίων στρατοῦ.
361. Ὁ δ' εὐθὺς ὡς ἤκουσεν, οὐ ξυνεὶς δόλον
Ἕλληνος ἀνδρὸς, οὐδὲ τῶν θεῶν φθόνον
πᾶσιν προφωνεῖ τόνδε ναυάρχοις λόγον.
523. Ἔπειτα γῇ τε καὶ φθιτοῖς δωρήματα
ἥξω λαβοῦσα πέλανον ἐξ οἴκων ἐμῶν·
ἐπίσταμαι μὲν ὡς ἐπ' ἐξειργασμένοις,
ἀλλ' ἐς τὸ λοιπὸν εἴτι δὴ λῷον πέλοι.
ὑμᾶς δὲ χρὴ 'πὶ τοῖσδε τοῖς πεπραγμένοις,
πιστοῖσι πιστὰ ξυμφέρειν βουλεύματα.
550. Ξέρξης μὲν ἤγαγεν, ποποῖ,
Ξέρξης δ' ἀπώλεσεν, τοτοῖ.

Αἰσχύλου Ἀγαμέμνων.

31. Αὐτός τ' ἔγωγε φροίμιον χορεύσομαι·
τὰ δεσποτῶν γὰρ εὖ πεσόντα θήσομαι.

938. *Φήμη γε μέν τοι δημόθρους μέγα σθένει.*
ὁ δ' ἀφθόνητος γ' οὐκ ἐπίζηλος πέλει.
970. *Ὅταν δὲ τεύχῃ Ζεὺς ἀπ' ὄμφακος πικρᾶς*
οἶνον, τότ' ἤδη ψῦχος ἐν δόμοις πέλει,
ἀνδρός τελείου δῶμ' ἐπιστρωφωμένου.
Ζεῦ, Ζεῦ τέλειε, τὰς ἐμὰς εὐ χὰς τέλει.
1068. *Οὐ μὴν πλέω ῥίψας ἀτιμωθήσομαι.*
ἐγὼ δ', ἐποικτείρω γάρ, οὐ θυμώσομαι.
1340. *Σῖγα. Τίς πληγὴν ἀϋτεῖ καιρίως οὐτασμένος;*
ὤμοι μαλ' αὖθις, δευτέραν πεπληγμένος.

Αἰσχύλου Χοηφόροι.

7. *. . . . πλόκαμον Ἰνάχῳ θρεπτήριον,*
τὸν δεύτερον δὲ τόνδε πενθητήριον.
117. *Τοῖς αἰτίοις νῦν, τοῦ φόνου μεμνημένη*
τί φῶ; δίδασκ' ἄπειρον ἐξηγουμένη.
900. *Ποῦ δὴ τὰ λοιπὰ Λοξίου μαντεύματα*
τὰ πυθόχρηστα, πιστὰ δ' εὐορκώματα;

Αἰσχύλου Εὐμενίδες.

198. *Ἄναξ Ἄπολλον, ἀντάκουσον ἐν μέρει.*
αὐτὸς σὺ τούτων οὐ μεταίτιος πέλει.
461. *Κρύψασα, λουτρῶν*
ἐξεμαρτύρει φόνον.
Κἀγὼ κατελθών,
τὸν πρὸ τοῦ φεύγων χρόνον.
485. *Ὑμεῖς δὲ μαρτύρια*
τε καὶ τεκμήρια
καλεῖσθ' ἀρωγὰ τῆς δίκης ὁρκώματα.
κρίνασα δ' ἀστῶν τῶν ἐμῶν τὰ βέλτατα.
577. *Ἱκέτης ὅδ' ἀνὴρ καὶ δόμων ἐφέστιος*
ἐμῶν· φόνου δὲ τοῦδ' ἐγὼ καθάρσιος.
791. *Ἰὼ μεγάλα τοι κόραι δυστυχεῖς*
Νυκτὸς ἀτιμοπενθεῖς.

Αἰσχύλου Ἱκέτιδες.

49. *Ὄντ' ἐπιλεξαμένα*
νῦν ἐν ποιονόμοις
ματρὸς ἀρχαίας τόποις
τῶν πρόσθε πόνων μνασαμένα.
446. *Καὶ γλῶσσα τοξεύσασα μὴ τὰ καίρια,*

γένοιτο μύθου μῦθος ἂν θελκτήριος,
ἀλγεινᾶ θυμοῦ κάρτα κινητήρια.
Ὅπως δ' ὅμαιμον αἷμα μὴ γενήσεται,
δεῖ κάρτα θύειν καὶ πεσεῖν χρηστήρια.
502. *Καὶ συμβόλοισιν οὐ πολυστομεῖν χρεών*
ναύτην ἄγοντας τόνδ' ἐφέστιον θεῶν.
946. *Ταῦτ' οὐ πίναξίν ἐστιν ἐγγεγραμμένα*
οὐδ' ἐν πτυχαῖς βίβλων κατεσφραγισμένα.

Σοφοκλέους Αἴας.

62. *Τοὺς ζῶντας αὖ δεσμοῖσι συνδήσας βοῶν*
ποίμνας τε πάσας ἐς δόμους κομίζεται
ὡς ἄνδρας, οὐχ ὡς εὔκερων ἄγραν ἔχων·
Καὶ νῦν κατ' οἴκους συνδέτους αἰκίζεται.
647. *Φύει τ' ἄδηλα καὶ φανέντα κρύπτεται*
κοὐκ ἔστ' ἄελπτον οὐδὲν, ἀλλ' ἁλίσκεται.
807. *Ἔγνωκα γὰρ δὴ φωτὸς ἠπατημένη*
καὶ τῆς παλαιᾶς χάριτος ἐκβεβλημένη.
1085. *Καὶ μὴ δοκῶμεν δρῶντες ἂν ἡδώμεθα*
οὐκ ἀντιτίσειν αὖθις ἂν λυπώμεθα.
1248. *Εἰ τοὺς δίκῃ νικῶντας ἐξωθήσομεν*
καὶ τοὺς ὄπισθεν ἐς τὸ πρόσθεν ἄξομεν.
1297. *Ἐφῆκεν ἐλλοῖς ἰχθύσιν διαφθοράν.*
Τοιοῦτος ὢν τοιῷδ' ὀνειδίζεις σποράν;

Σοφοκλέους Οἰδίπους Τύραννος.

76. *Ὅταν δ' ἵκηται, τηνικαῦτ' ἐγὼ κακός*
μὴ δρῶν ἂν εἴην πάνθ' ὅσ' ἂν δηλοῖ θεός.
110. *Ἐν τῇδ' ἔφασκε γῇ. Τὸ δὲ ζητούμενον*
ἁλωτόν· ἐκφεύγει δὲ τἀμελούμενον.
370. *ἀλλ' ἔστι, πλὴν σοί· σοὶ δὲ τοῦτ' οὐκ ἔστ', ἐπεὶ*
τυφλὸς τά τ' ὦτα τόν τε νοῦν τά τ' ὄμματ' εἶ.
422. *Ὅταν καταίσθῃ τὸν ὑμέναιον, ὃν δόμοις*
ἄνορμον εἰσέπλευσας, εὐπλοίας τυχών;
ἄλλων δὲ πλῆθος οὐκ ἐπαισθάνει κακῶν,
ἅ σ' ἐξισώσει σοί τε καὶ τοῖς σοῖς τέκνοις.
572. *Ὁθούνεκ', εἰ μή σοι ξυνῆλθε, τὰς ἐμάς*
οὐκ ἄν ποτ' εἶπε Λαΐου διαφθοράς.
605. *Τοῦτ' ἄλλ', ἐάν με τῷ τερασκόπῳ λάβῃς,*
κοινῇ τι βουλεύσοντα μὴ μ' ἁπλῇ κτάνῃς.
823. *Ἆρ' οὐχὶ πᾶς ἄναγνος; εἴ με χρὴ φυγεῖν*
καί μοι φυγόντι μή 'στι τοὺς ἐμοὺς ἰδεῖν.

1136. *Ἐπλησίαζον τῷδε τἀνδρὶ τρεῖς ὅλους*
ἐξ ἦρος εἰς ἀρκτοῦρον ἑκμήνους χρόνους.
1150. *Οὐκ ἐννέπων τὸν παῖδ', ὃν οὗτος ἱστορεῖ.*
λέγει γὰρ εἰδὼς οὐδὲν, ἀλλ' ἄλλως πονεῖ.

Σοφοκλέους Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῷ.

306. *Ὄνομα διήκει πάντας, ὥστε κεὶ βραδὺς*
ἕρπει, κλύων σου δεῦρ' ἀφίξεται ταχύς.
534. *Αὗται γὰρ ἀπόγονοι τεαί;*
κοιναί γε πατρὸς ἀδελφεαί.
775. *Καίτοι τίς αὕτη τέρψις ἄκοντας φιλεῖν,*
ὥσπερ τις εἴ σοι λιπαροῦντι μὲν τυχεῖν
μηδὲν διδοίη μηδ' ἐπαρκέσαι θέλοι,
πλήρη δ' ἔχοντι θυμὸν ὧν χρῄζοις, τότε
δωροῖθ', ὅτ' οὐδὲν ἡ χάρις χάριν φέροι.
897. *Οὔκουν τις ὡς τάχιστα προσπόλων μολὼν*
πρὸς τούσδε βωμοὺς πάντ' ἀναγκάσει λεών.
1273. *Οὐδ' ἀνταμείβει μ' οὐδέν; ἀλλ' ἀτιμάσας*
πέμψεις ἄναυδος, οὐδ' ἃ μηνίεις φράσας;
1581. *Ἃ δ' ἦν τὰ πραχθέντ' οὐθ' ὁ μῦθος ἐν βραχεῖ*
φράσαι πάρεστιν οὔτε τἄργ' ὅσ' ἦν ἐκεῖ.

Σοφοκλέους Ἀντιγόνη·

272. *. . . . ἦν δ' ὁ μῦθος ὡς ἀνοιστέον*
σοὶ τοὔργον εἴη τοῦτο κοὐχὶ κρυπτέον.
551. *Ἀλγοῦσα μὲν δὴ κεἰ γέλωτ' ἐν σοι γελῶ.*
τί δῆτ' ἂν ἀλλὰ νῦν σ' ἔτ' ὠφελοῖμ' ἐγώ;
766. *Ἀνὴρ, ἄναξ, βέβηκεν ἐξ ὀργῆς ταχύς·*
νοῦς δ' ἐστὶ τηλικοῦτος ἀλγήσας βαρύς.
873. *Κράτος δ' ὅτῳ κράτος μέλει*
παραβατὸν οὐδαμῇ πέλει.
1188. *. . . . . . ὑπτία δὲ κλίνομαι*
δείσασα πρὸς δμωαῖσι κἀποπλήσσομαι.

Σοφοκλέους Φιλοκτήτης.

9. *Παρῆν ἐκήλοις προσθιγεῖν, ἀλλ' ἀγρίαις*
κατεῖχ' ἀεὶ πᾶν στρατόπεδον δυσφημίαις.
94. *. . . . . . Βούλομαι δ', ἄναξ, καλῶς*
δρῶν ἐξαμαρτεῖν μᾶλλον ἢ νικᾶν κακῶς.
121. *Ἦ μνημονεύεις οὖν ἅ σοι παρῄνεσα;*
σάφ' ἴσθ', ἐπείπερ εἰσάπαξ συνῄνεσα.

176. Ὦ παλάμαι θνητῶν,
ὦ δύστανα γένη βροτῶν,
οἷς μὴ μέτριος αἰών.
1352. Ἀλλ' εἰκάθω δῆτ'; εἶτα πῶς ὁ δύσμορος
ἐς φῶς τάδ' ἔρξας εἶμι; τῷ προσήγορος;

Σοφοκλέους Τραχίνιαι.

232. Ὦ φίλτατ' ἀνδρῶν, πρῶθ' ἃ πρῶτα βούλομαι
δίδαξον, εἰ ζῶνθ' Ἡρακλῆ προσδέξομαι.
492. . . . . . ἀλλ' εἴσω στέγης
χωρῶμεν, ὡς λόγων τ' ἐπιστολὰς φέρῃς.
582. Κακὰς δὲ τόλμας μήτ' ἐπισταίμην ἐγὼ
μήτ' ἐκμάθοιμι, τὰς δὲ τολμώσας στυγῶ.
764. Κόσμῳ τε χαίρων καὶ στολῇ, κατηύχετο,
ὅπως δὲ σεμνῶν ὀργίων ἐδαίετο.
907. Ἄλλῃ δὲ κἄλλῃ δωμάτων στρωφωμένη,
εἴ του φίλου βλέψειεν οἰκετῶν δέμας,
ἔκλαιεν ἡ δύστηνος εἰσορωμένη,
αὐτὴ τὸν αὑτῆς δαίμον' ἀγκαλουμένη.
1265. Τούτων θέμενοι συγγνωμοσύνην,
μεγάλην δὲ θεοῖς ἀγνωμοσύνην.

Εὐριπίδου Ἑκάβη.

29. Πολλοῖς διαύλοις κυμάτων φορούμενος,
ἄκλαυστος, ἄταφος, νῦν δ' ὑπὲρ μητρὸς φίλης
Ἑκάβης ἀΐσσω σῶμ' ἐρημώσας ἐμόν,
τριταῖον ἤδη φέγγος αἰωρούμενος.
289. Γυναῖκας, ἃς τὸ πρῶτον οὐκ ἐκτείνατε
βωμῶν ἀποσπάσαντες, ἀλλ' ᾠκτείρατε.
326. Τόλμα τάδ'· ἡμεῖς δ', εἰ κακῶς νομίζομεν
τιμᾶν τὸν ἐσθλόν, ἀμαθίαν ὀφλήσομεν.
825. Κύπριν προβάλλειν· ἀλλ' ὅμως εἰρήσεται.
πρὸς σοῖσι πλευροῖς παῖς ἐμὴ κοιμίζεται.
1063. Τάλαιναι κόραι, τάλαιναι, Φρυγῶν.
ὦ κατάρατοι,
ποῖ καί με φυγᾷ πτώσσουσι μυχῶν;
1155. Ἄλλαι δὲ κάμακα Θρηκίαν θεώμενα
γυμνόν μ' ἔθηκαν διπτύχου στολίσματος.
ὅσαι δὲ τοκάδες ἦσαν, ἐκπαγλούμεναι.

Εὐριπίδου Ὀρέστης.

27. . . . . ἐῶ τοῦτ' ἀσαφὲς ἐν κοινῷ σκοπεῖν.
Φοίβου δ' ἀδικίαν μέν τί δεῖ κατηγορεῖν.

216. Ἀμνημονῶ γάρ, τῶν πρὶν ἀπολειφθεὶς φρενῶν.
ὦ φίλταθ', ὥς μ' ηὔφρανας εἰς ὕπνον πεσών.
307. Οὐκ ἔστι· σύν σοι καὶ θανεῖν αἱρήσομαι
καὶ ζῆν· ἔχει γὰρ ταὐτόν· ἢν σὺ κατθάνῃς.
γυνὴ τί δράσω; πῶς μόνη σωθήσομαι.
567. Ἄνδρας φονεύειν, καταφυγὰς ποιούμεναι,
ἐς τέκνα, μαστοῖς τὸν ἔλεον θηρώμεναι.
609. Μᾶλλόν μ' ἀνάξεις ἐπὶ σὸν ἐξελθεῖν φόνον.
καλὸν πάρεργον δ' αὐτὸ θήσομαι πόνων.
846. Ἥκιστα· πρὸς δ' Ἀργεῖον οἴχεται λεών,
ψυχῆς ἀγῶνα τὸν προκείμενον πέρι
δώσων, ἐν ᾧ ζῆν ἢ θανεῖν ὑμᾶς χρεών.
945. Ὅς ἠγόρευε σύγγονον σέ τε κτανεῖν.
μόλις δ' ἔπεισε μὴ πετρούμενος θανεῖν.
1522. Δοῦλος ὢν φοβεῖ τὸν Ἅδην, ὅς σ' ἀπαλλάξει κακῶν;
πᾶς ἀνὴρ, κἂν δοῦλος ᾖ τις, ἥδεται τὸ φῶς ὁρῶν.

Εὐριπίδου Φοίνισσαι.

216. Καδμείων ἔμολον γᾶν
κλεινῶν Ἀγηνοριδᾶν,
478. Ὥστ' αὐτὸς ἄρχειν αὖθις ἀνὰ μέρος λαβών,
καὶ μὴ δι' ἔχθρας τῷδε καὶ φόνου μολών.
539, Τῷ πλέονι δ' ἀεὶ πολέμιον καθίσταται
τοὔλασσον, ἐχθρᾶς θ' ἡμέρας κατάρχεται.
627. Ὡς ἄτιμος, οἰκτρὰ πάσχων, ἐξελαίνομαι χθονός,
δοῦλος ὥς, ἀλλ' οὐχὶ ταὐτοῦ πατρὸς Οἰδίπου γεγώς.
718. Θάρσει· τάχ' αὐτῶν πεδίον ἐμπλήσω φόνου.
Θέλοιμ' ἄν, ἀλλὰ τοῦθ' ὁρῶ πολλοῦ πόνου.
1033. Ἰάλεμοι δὲ ματέρων,
ἰάλεμοι δὲ παρθένων.
1252. Ἐτεοκλέα δ' αὖ, νῦν πόλεως ὑπερμαχεῖς,
νῦν καλλίνικος γενόμενος σκήπτρων κρατεῖς.
1477. Πόλει δ' ἀγῶνες οἱ μὲν εὐτυχέστατοι,
τῇδ' ἐξέβησαν, οἱ δὲ δυστυχέστατοι.
1567. Δάκρυα γοερὰ φανερὰ πᾶσι τιθεμένα
τέκεσι μαστόν
ἔφερεν, ἔφερεν, ἱκέτις ἱκέταν ἀρομένα.
1748. Πρὸς ἥλικας φάνηθι σάς,
ἅλις ὀδυρμάτων ἐμῶν
σὺ δ' ἀμφὶ βωμίους λιτάς.
κόρον ἔχουσ' ἐμῶν κακῶν.

Εὐριπίδου Μήδεια.

242. *Πόσις ξυνοικῇ, μὴ βίᾳ φέρων ζυγόν,*
ζηλωτὸς αἰών·
εἰ μὴ θανεῖν χρεών.
Ἀνὴρ δ' ὅταν τοῖς ἔνδον ἄχθηται ξυνών,
ἔξω μολών.
407. *Γυναῖκες, ἐς μὲν ἔσθλ' ἀμηχανώταται,*
κακῶν δὲ πάντων τέκτονες σοφώταται.
555. *σὸν μὲν ἐχθαίρων λέχος*
καινῆς δὲ νυμφῆς ἱμέρῳ πεπληγμένος.
757. *Κἀγὼ πόλιν σὴν ὡς τάχιστ' ἀφίξομαι,*
πράξασ' ἃ μέλλω, καὶ τυχοῦσ' ἃ βούλομαι.
986. *Τοῖον εἰς ἕρκος πεσεῖται,*
καὶ μοῖραν θανάτου προσλήψεται δύστανος·
ἄταν δ' οὐχ ὑπεκδραμεῖται.
1182. *Ταχὺς βαδιστὴς τερμόνων ἀνθήπτετο.*
ἡ δ' ἐξ ἀναύδου καὶ μύσαντος ὄμματος
δεινὸν στενάξας ἡ τάλαιν' ἠγείρετο·
διπλοῦν γὰρ αὐτῇ πῆμ' ἐπεστρατεύετο.
1218. *Χρόνῳ δ' ἀπέσβη καὶ μεθῆχ' ὁ δύσμορος*
ψυχήν· κακοῦ γὰρ οὐκέτ' ἦν ὑπέρτερος.
1312. *Ποῦ γάρ νιν ἔκτειν', ἐντὸς ἢ 'ξωθὲν δόμων;*
πύλας ἀνοίξας σῶν τέκνων ὄψει φόνον.

Εὐριπίδου Ἱππόλυτος.

106. *Οὐδείς μ' ἀρέσκει νυκτὶ θαυμαστὸς θεῶν.*
τιμαῖσιν, ὦ παῖ, δαιμόνων χρῆσθαι χρεών.
354. *Γυναῖκες οὐκ ἀνασχέτ', οὐκ ἀνέξομαι*
ζῶσ'· ἐχθρὸν ἦμαρ, ἐχθρὸν εἰσορῶ φάος.
Ῥίψω, μεθήσω σῶμ'· ἀπαλλαχθήσομαι.
581. *Ὁ τῆς φιλίππου παῖς Ἀμαζόνος βοᾷ*
Ἱππόλυτος, αὐδῶν δεινά
πρόσπολον κακά . . .
727. *. . . . πικροῦ δ' ἔρωτος ἡσσηθήσομαι.*
ἀτὰρ κακόν γε χἀτέρῳ γενήσομαι.
917. *Τί δὴ τέχνας μὲν μυρίας διδάσκετε,*
καὶ πάντα μηχανᾶσθε κἀξευρίσκετε;
1045. *Ὡς ἄξιον τόδ' εἶπας· οὐχ οὕτω θανεῖ,*
ὥσπερ σὺ σαυτῷ τόνδε προὔθηκας νόμον.
ταχὺς γὰρ Ἅιδης ῥᾷστος ἀνδρὶ δυστυχεῖ.
ἀλλ' ἐκ πατρῴας φυγὰς ἀλητεύων χθονός

ξένην ἐπ' αἶαν λυπρὸν ἀντλήσεις βίον·
μισθὸς γάρ ἐστιν οὗτος ἀνδρὶ δυσσεβεῖ.
1105. Ξύνεσιν δέ τιν' ἐλπίδι κεύθων,
λείπομαι, ἔν τε τυχαῖς θνατῶν.
καὶ ἐν ἔργμασι λεύσσων.
ἄλλα γὰρ ἄλλοθεν ἀμείβεται.
μετὰ δ' ἵσταται ἀνδράσιν αἰών.
1379. Μιαιφόνων τε συγγόνων,
παλαιῶν προγεννητόρων.

Εὐριπίδου Ἄλκηστις.

302. Δίκαια δ', ὡς φήσεις σύ· τούςδε γὰρ φιλεῖς,
οὐχ ἧσσον ἢ 'γὼ παῖδας, εἴπερ εὖ φρονεῖς.
424. Παιᾶνα τῷ κάτωθεν ἀσπόνδῳ θεῷ.
πᾶσιν δὲ Θεσσαλοῖσιν, ὧν ἐγὼ κρατῶ.
549. . . . . . οὐ πρέπει θοινωμένους
κλύειν στεναγμῶν οὐδὲ λυπεῖσθαι ξένους.
631. Κόσμον δὲ τὸν σὸν οὔποθ' ἥδ' ἐνδύσεται,
οὐ γάρ τι τῶν σῶν ἐνδεὴς ταφήσεται.
782. Βροτοῖς ἅπασιν κατθανεῖν ὀφείλεται,
κοὐκ ἔστι θνητῶν ὅστις ἐξεπίσταται,
τὴν αὔριον μέλλουσαν εἰ βιώσεται.
τὸ τῆς τύχης γὰρ ἀφανὲς οἷ προβήσεται.

Εὐριπίδου Ἀνδρομάχη.

64. Ὦ φιλτάτη σύνδουλε, σύνδουλος γὰρ εἶ
τῇ πρόσθ' ἀνάσσῃ τῇδε, νῦν δὲ δυστυχεῖ.
435. Οἴμοι. δόλῳ μ' ὑπῆλθες, ἠπαθήμεθα·
κήρυσσ' ἅπασιν· οὐ γὰρ ἐξαρνούμεθα.
689. Ἦν δ' ὀξυθυμῇς, σοὶ μὲν ἡ γλωσσαλγία
μείζων, ἐμοὶ δὲ κέρδος ἡ προμηθία.

Εὐριπίδου Ἱκέτιδες.

5. Ἐν ᾗ με θρέψας ὀλβίοις ἐν δώμασιν
Αἴθραν πατὴρ δίδωσι τῷ Πανδίονος
Αἰγεῖ δάμαρτα Λοξίου μαντεύμασιν.
301. Ἔγωγέ σ', ὦ παῖ, πρῶτα μὲν τὰ τῶν θεῶν
σκοπεῖν κελεύω, μὴ σφαλῇς ἀτιμάσας·
σφαλεῖ γὰρ ἐν τούτῳ μόνῳ, τἄλλ' εὖ φρονῶν.
671. Θάψαι θέλοντες, τὸν Πανελλήνων νόμον
σώζοντες, οὐδὲν δεόμενοι τεῖναι φόνον.

1034. Ὦ δυστάλαινα, δυστάλας δ' ἐγὼ γέρων,
. ἥκω, διπλοῦν πένθημα δωμάτων ἔχων.
1188. . . . . τόνδε δ' ὀμνύναι χρεὼν
Ἄδραστον· οὗτος κύριος, τύραννος ὤν.
πάσης ὑπὲρ γῆς Δαναΐδων ὁρκωμοτῶν.
1225. Κληθέντες ᾠδὰς ὑστέροισι θήσετε.
τοῖον στράτευμα σὺν θεῷ πορεύσετε.

Εὐριπίδου Ἰφιγένεια ἡ ἐν Αὐλίδι.

49. Ἐγένοντο Λήδᾳ Θεστιάδι τρεῖς παρθένοι
Φοίβη Κλυταιμνήστρα τ', ἐμὴ ξυνάορος,
Ἑλένη τε· ταύτης οἱ τὰ πρῶτ' ὠλβισμένοι.
520. Τὸ μαντικὸν πᾶν σπέρμα φιλότιμον κακόν.
κοὐδέν γε χρηστὸν οὐδὲ χρήσιμον παρόν.
576. Ἰδαίαις παρὰ μόσχοις,
βάρβαρα συρίζων, Φρυγίων
αὐλῶν Οὐλύμπου καλάμοις
μιμήματα πνείων.
619. Αἱ δ' ἐς τὸ πρόσθεν στῆτε πωλικῶν ζυγῶν,
φοβερὸν γὰρ ἀπαράμυθον ὄμμα πωλικόν.
809. Τῇσδε στρατείας Ἑλλάδ' οὐκ ἄνευ θεῶν.
τοὐμὸν μὲν οὖν δίκαιον ἐμὲ λέγειν χρεών.
954. Φθίας δὲ τοὔνομ' οὐδαμοῦ κεκλήσεται.
πικροὺς δὲ προχύτας χέρνιβάς τ' ἐνάρξεται.
1003. . . . . ἐμοὶ γάρ ἐστ' ἀγὼν
μέγιστος ὑμᾶς ἐξαπαλλάξαι κακῶν.
1165. . . . . ὧν μιᾶς σὺ τλημόνως μ' ἀποστερεῖς.
κἄν τίς σ' ἔρηται τίνος ἕκατί νιν κτενεῖς.
1209. Πιθοῦ· τὸ γάρ τοι τέκνα συσσῴζειν καλόν,
Ἀγάμεμνον· οὐδεὶς πρὸς τάδ' ἀντείποι βροτῶν.
1321. Τούσδ' εἰς ὅρμους εἰς Τροίαν
ὤφελεν ἐλάταν πομπαίαν,
μήτ' ἀνταίαν.
1328. τοῖς δ' ἐξορμᾶν, τοῖς δὲ στέλλειν
τοῖσι δὲ μέλλειν.
1443. ἥκιστ', ἐπεί μοι τύμβος οὐ χωσθήσεται,
τί δαί; τὸ θνήσκειν οὐ τάφος νομίζεται;
1513. Χερνίβων τε παγάς,
βωμὸν δαίμονος θεᾶς
ῥανίσιν αἱματοῤῥύτοις ῥανοῦσαν.
εὐφυῆ τε σώματος δέρην σφαγεῖσαν.

Εὐριπίδου Ἰφιγένεια ἡ ἐν Ταύροις.

103. *Φεύγωμεν, ἧπερ δεῦρ' ἐναυστολήσαμεν.*
Φεύγειν μὲν οὐκ ἀνεκτὸν, οὐδ' εἰώθαμεν.
227. *Βωμούς, οἰκτράν τ' αἰαζόντων*
αὐδάν, οἰκτρόν τ' ἐκβαλλόντων.
464. *Πόλις ἥδε τελεῖ, δέξαι θυσίας,*
ἃς ὁ παρ' ἡμῖν νόμος οὐχ' ὁσίας.
767. *σήμαινε δ' ᾧ χρὴ τάσδ' ἐπιστολὰς φέρειν*
πρὸς Ἄργος, ὅ τι τε χρὴ κλύοντά σου λέγειν.
1016. *Συνθεὶς τάδ' εἰς ἓν, νόστον ἐλπίζω λαβεῖν.*
Πῶς οὖν γένοιτ' ἂν ὥστε μήθ' ἡμᾶς θανεῖν.
1130. *Ἀείδων ἄξει λιπαράν*
εὖ σ' Ἀθηναίων ἐπὶ γᾶν.
1381. *Λαβὼν Ὀρέστην ὦμον εἰς ἀριστερόν,*
βὰς ἐς θάλασσαν κἀπὶ κλίμακος θορών.

Εὐριπίδου Ῥῆσος.

531. *Ἔγρεσθε, τί μέλλετε; κοιτᾶν,*
ἔργεσθε πρὸς φυλακάν.
906. *Ὄλατο μὲν Οἰνεΐδας,*
ὄλοιτο δὲ Λαρτιάδας.

Εὐριπίδου Τρῳάδες.

590. *Σύ τοι, λῦμ' Ἀχαιῶν,*
τέκνων δήποθ' ἁμῶν.
601. *Δάκρυά τ' ἐκ δακρύων καταλείβεται*
ἁμετέροισι δόμοις· ὁ θανὼν δ' ἐπιλάθεται.
727. *. . . . τούτων οὕνεκ' οὐ μάχης ἐρᾷν,*
οὐδ' αἰσχρὸν οὐδὲν οὐδ' ἐπίφθονόν σε δρᾷν.
1096. *Ἢ Σαλαμῖν' ἱεράν,*
ἢ δίπορον κορυφάν.
1245. *ἀοιδὰς δόντες ὑστέροις βροτῶν.*
χωρεῖτε, θάπτετ' ἀθλίῳ τύμβῳ νεκρόν.
1310. *Ἀγόμεθα, φερόμεθ' — ἄλγος, ἄλγος βοᾷς.*
δούλειον ὑπὸ μέλαθρον ἐκ πάτρας γ' ἐμᾶς.

Εὐριπίδου Βάκχαι.

33. *. . . . ὄρος δ' οἰκοῦσι παράκοποι φρενῶν.*
σκευήν τ' ἔχειν ἠνάγκασ' ὀργίων ἐμῶν.
136. *Ἐκ θίασων δρομαίων*
πέσῃ πεδόσε, νεβρίδος ἔχων

ἱερὸν ἐνδυτόν, ἀγρεύων
αἷμα τραγοκτόνον.
241. Τράχηλον σώματος χωρὶς τεμών,
ἐκεῖνος εἶναί φησι Διόνυσον θεόν.
352. Οἱ δ' ἀνὰ πόλιν στείχοντες ἐξιχνεύσατε
τὸν θηλύμορφον ξένον, ὃς εἰσφέρει νόσον
καινὴν γυναιξὶ καὶ λέχη λυμαίνεται.
κἄνπερ λάβηται, δέσμιον πορεύσατε
δεῦρ' αὐτὸν, ὡς ἂν λευσίμου δίκης τυχὼν
θάνῃ, πικρὰν βάκχευσιν ἐν Θήβαις ἰδών.
509. Χώρει· καθείρξατ' αὐτὸν ἱππικαῖς πέλας
φάτναισιν, ὡς ἂν σκότιον εἰσορᾷ κνέφας.
642. Πέπονθα δεινά· διαπέφευγέ μ' ὁ ξένος,
ὃς ἄρτι δεσμοῖς ἦν κατηναγκασμένος.
739. Ἄλλαι δὲ δαμάλας διεφόρουν σπαράγμασιν.
εἶδες δ' ἂν ἢ πλευρ', ἢ δίχηλον ἔμβασιν.
866. . . . . . ὡς νεβρὸς χλοεραῖς
ἐμπαίζουσα λείμακος ἡδοναῖς.
951. Μή σύ γε τὰ Νυμφῶν διολέσῃς ἱδρύματα
καὶ Πανὸς ἕδρας, ἔνθ' ἔχει συρίγματα.
1216. Ἕπεσθέ μοι φέροντες ἄθλιον βάρος
Πενθέως, ἕπεσθε, πρόσπολοι, δόμων πάρος.

Εὐριπίδου Ἡρακλεῖδαι.

92. Ἡρακλέους οἵδ' εἰσὶ παῖδες, ὦ ξένοι,
ἱκέται σέθεν τε καὶ πόλεως ἀφιγμένοι.
153. Φέρ' ἀντίθες γάρ, τούσδε τ' εἰς γαῖαν παρεὶς
ἡμᾶς τ' ἐάσας ἐξάγειν, τί κερδανεῖς;
422. Κἀγὼ πολίταις μὴ διαβληθήσομαι,
οὐ γὰρ τυραννίδ' ὥστε βαρβάρων ἔχω.
Ἀλλ' ἢν δίκαια δρῶ, δίκαια πείσομαι.
587. Καὶ νόστος ἡμῖν εὑρεθῇ ποτ' ἐκ θεῶν,
μέμνησθέ τὴν σώτειραν ὡς θάψαι χρεών.

Εὐριπίδου Ἑλένη.

601. Θαυμαστ', ἔλασσον τοὔνομ' ἢ τὸ πρᾶγμ' ἔχον.
Λέγ', ὡς φέρεις τι τῇδε τῇ σπουδῇ νέον.
868. Σὺ δ' αὖ κέλευθεν, εἴ τις ἔβλαψεν ποδὶ
στείβων ἀνοσίῳ, δὸς καθαρσίῳ φλογί.
1022. Αὐτοὶ μὲν οὖν τιν' ἔξοδον γ' εὑρίσκετε,
ἐγὼ δ' ἀποστᾶσ' ἐκποδὼν σιγήσομαι.
εἰς τῶν θεῶν δ' ἄρχεσθε, χ' ἱκετεύετε

τὴν μὲν σ' ἐᾶσαι πατρίδα νοστῆσαι Κύπριν,
Ἥρας δὲ τὴν ἔννοιαν ἐν ταὐτῷ μένειν.
1279. Ἐλθὼν δ' ἐς οἴκους ἐξελῶ κόσμον νεκρῷ.
καί σ' οὐ κεναῖσι χερσὶ γῆς ἀποστελῶ.
1387. σιγητέον μοι· καί σε προσποιούμεθα
εὔνουν, κρατεῖν γε στόματος, ἣν δυνώμεθα.

Εὐριπίδου Ἴων.

322. Ἐς δ' ἄνδρ' ἀφίκου τίνα τροφὴν κεκτημένος;
βωμοί μ' ἔφερβον οὑπιών τ' ἀεὶ ξένος.
430. . . . . . ἀεὶ λοιδοροῦσ' αἰνίσσεται,
ἤτοι φιλοῦσά γ' ἧς ὕπερ μαντεύεται.
544. Ταῦτ' ἄμεινον, ὦ τέκνον.
ἦλθες ἐς νόθον τι λέκτρον;
614. Κᾆτ' ἢ προδοὺς σύ μ' ἐς δάμαρτα σὴν βλέπῃς,
ἢ τἀμὰ τιμῶν δῶμα συγχέας ἔχῃς;
870. Ἀλλ' οὐ τὸ Διὸς πολύαστρον ἕδος
καὶ τὴν ἐπ' ἐμοῖς σκοπέλοισι θεάν
λίμνης σ' ἐνύδρου Τριτωνιάδος
πότνιαν ἀκτάν.

Εὐριπίδου Ἡρακλῆς μαινόμενος.

170. Τῷ τοῦ Διὸς μὲν Ζεὺς ἀμυνέτω μέρει
παιδός· τὸ δ' εἰς ἔμ', Ἡράκλεις, ἐμοὶ μέλει.
335. Ἥξω πρὸς ὑμᾶς νερτέρᾳ δώσων χθονί.
ὦ τέκν', ὁμαρτεῖτ' ἀθλίῳ μητρὸς ποδί.
348. Αἴλινον μὲν ἐπ' εὐτυχεῖ
μολπᾷ Φοῖβος ἰαχεῖ.
516. Ὅδ' ἐστὶν ὃν γῆς νέρθεν εἰσηκούομεν,
εἰ μή γ' ὄνειρον ἐν φάει τι λεύσσομεν.
624. . . . . . . ἀλλὰ θάρσος ἴσχετε,
καὶ νάματ' ὄσσων μηκέτ' ἐξανίετε.

Εὐριπίδου Ἠλέκτρα.

309. Αὐτὴ δὲ πηγὰς ποταμίους φορουμένη·
ἀνέορτος ἱερῶν καὶ χορῶν τητωμένη.
883. Ἥκεις γὰρ οὐκ ἀχρεῖον ἔκπλεθρον δραμὼν
ἀγῶν' ἐς οἴκους, ἀλλὰ πολέμιον κτανών.
965. Καλῶς ἄρ' ἄρκυν ἐς μέσην πορεύεται.
καὶ μὴν ὄχοις γε καὶ στολῇ λαμπρύνεται.
1044. . . . . . εἶτα τὸν μὲν οὐ θανεῖν
κτείνοντα χρῆν τἄμ', ἐμὲ δὲ πρὸς κείνου παθεῖν;

Εὐριπίδου Κύκλωψ.

88. *Τεύχη φέρονται κενά, βορᾶς κεχρημένοι*
κρωσσοὺς θ' ὑδρηλούς, ὦ ταλαίπωροι ξένοι.
188. *Ἰδοὺ τάδ' ὑμῖν ποιμνίων βοσκήματα,*
ἄναξ Ὀδυσσεῦ, μηκάδων ἀρνῶν τροφαί,
πηκτοῦ γάλακτός τ' οὐ σπάνια τυρεύματα.
489. *Ἄχαριν κέλαδον μουσιζόμενος*
σκαιὸς ἀπῳδὸς καὶ κλαυσόμενος.

Ἀριστοφάνους Ἀχαρνῆς.

180. *Ἀχαρνικοί, στίπτοὶ γέροντες, πρίνινοι,*
ἀτεράμονες, μαραθωνομάχαι, σφενδάμνινοι.
333. *Ὡς ἀπολόμεσθ'. Ὁ λάρκος δημότης ὅδ' ἔστ' ἐμός.*
ἀλλὰ μὴ δράσῃς, ὃ μέλλεις· μηδαμῶς, ὦ μηδαμῶς.
547. *Μισθοῦ διδομένου, Παλλαδίων χρυσουμένων.*
στοιᾶς στεναχούσης, σιτίων μετρουμένων
ἀσκῶν, τροπωτήρων, κάδους ὠνουμένων.
552. *Τὸ νεώριον δ' αὖ κωπέων πλατουμένων,*
τύλων ψοφούντων, θαλαμιῶν τροπουμένων.
623. *Ἐγὼ δὲ κηρύττω γε Πελοποννησίοις*
ἅπασι καὶ Μεγαρεῦσι καὶ Βοιωτίοις.
818. *Ὤνθρωπε ποδαπός;*
χοιροπώλας Μεγαρικός.
874. *Ὀρίγανον, γλαχώ, ψιάθως, θρυαλλίδας,*
νάσσας, κολοιώς, ἀτταγᾶς, φαλαρίδας.
1004. *Τί δρᾶτε; τοῦ κήρυκος οὐκ ἀκούετε;*
ἀναβράττετ', ἐξοπτᾶτε, τρέπετ', ἀφέλκετε
τὰ λαγῷα ταχέως, τοὺς στεφάνους ἀνείρετε.
1126. *Ταῦτ' οὐ κατάγελώς ἐστιν ἀνθρώποις πλατύς;*
ταῦτ' οὐ πλακοῦς δῆτ' ἐστὶν ἀνθρώποις γλυκύς;

Ἀριστοφάνους Ἱππῆς·

204. *. . . . αὐτὸ που λέγει*
ὅτι ἀγκύλαις ταῖς χερσὶν ἁρπάζων φέρει.
311. *Ὅστις ἡμῶν τὰς Ἀθήνας ἐκκεκώφηκας βοῶν,*
κἀπὸ τῶν πετρῶν ἄνωθεν τοὺς φόρους θυννοσκοπῶν.
518. *Ὑμᾶς τε πάλαι διαγιγνώσκων ἐπετείους τὴν φύσιν ὄντας,*
καὶ τοὺς προτέρους τῶν ποιητῶν ἅμα τῷ γήρᾳ προδιδόντας.
685. *. . . . καὶ δόλοισι ποικίλοις,*
ῥήμασίν θ' αἱμύλοις.

1012. *Καὶ τὸν περὶ ἐμοῦ 'κεῖνον ᾧπερ ἥδομαι,*
ὡς ἐν νεφέλαισιν ἀετὸς γενήσομαι.
1125. *Αὐτός τε γὰρ ἥδομαι*
βρύλλων τὸ καθ' ἡμέραν,
κλέπτοντά τε βούλομαι
τρέφειν ἕνα προστάτην.
1263. *Τί κάλλιον ἀρχομένοισιν*
ἢ καταπαυομένοισιν.
1370. *Οὐδεὶς κατὰ σπουδὰς μετεγγραφήσεται,*
ἀλλ' ὥσπερ ἦν τὸ πρῶτον ἐγγεγράψεται.

Ἀριστοφάνους Νεφέλαι.

64. *Ξάνθιππον ἢ Χαίριππον ἢ Καλλιπίδην,*
ἐγὼ δὲ τοῦ πάππου 'τιθέμην Φειδωνίδην.
77. *Ἣν ἢν ἀναπείσω τουτονί, σωθήσομαι.*
ἀλλ' ἐξεγεῖραι πρῶτον αὐτὸν βούλομαι.
126. *Ἀλλ' οὐδ' ἐγὼ μέντοι πεσών γε κείσομαι.*
ἀλλ' εὐξάμενος τοῖσιν θεοῖς διδάξομαι.
305. *Οὐρανίοις τε θεοῖς δωρήματα,*
ναοί θ' ὑψεφερεῖς καὶ ἀγάλματα.
494. *. . . . . τύπτομαι,*
κἄπειτ' ἐπισχὼν ὀλίγον ἐπιμαρτύρομαι,
εἶτ' αὖθις ἀκαρῆ διαλιπὼν δικάζομαι.
613. *Ὥστε καὶ λέγειν ἅπαντας ἐξιόντας ἑσπέρας,*
μὴ πρίῃ, παῖ, δᾷδ', ἐπειδὴ φῶς Σεληναίας καλόν.
ἄλλα τ' εὖ δρᾶν φησιν, ὑμᾶς δ' οὐκ ἄγειν τὰς ἡμέρας.
711. *Καὶ τὰς πλευρὰς δαρδάπτουσιν,*
καὶ τὴν ψυχὴν ἐκπίνουσιν,
καὶ τοὺς ὄρχεις ἐξέλκουσιν
καὶ τὸν πρωκτὸν διορύττουσιν.
883. *Τὸν κρείττον', ὅστις ἐστί, καὶ τὸν ἥττονα,*
ὃς τἄδικα λέγων ἀνατρέπει τὸν κρείττονα.
991. *Καὶ βαλανείων ἀπέχεσθαι*
καὶ τοῖς αἰσχροῖς αἰσχύνεσθαι,
κἂν σκώπτῃ τίς σε, φλέγεσθαι
1100. *. . . . . . . τουτονὶ*
γοῦν οἶδ' ἐγὼ κἀκεινονὶ
καὶ τὸν κομήτην τουτονί.
1428. *. . . . . καί τοι τί διαφέρουσιν*
ἡμῶν ἐκεῖνοι, πλὴν ὅτι ψηφίσματ' οὐ γράφουσιν;
1504. *Οἴμοι τάλας δείλαιος ἀποπνιγήσομαι.*
ἐγὼ δὲ κακοδαίμων γε κατακαυθήσομαι.

Ἀριστοφάνους Σφῆκες.

65. Ὑμῶν μὲν αὐτῶν οὐχὶ δεξιώτερον,
κωμῳδίας δὲ φορτικῆς σοφώτερον.
560. Εἶτ' εἰσελθὼν ἀντιβοληθεὶς
καὶ τὴν ὀργὴν ἀπομορχθείς.
692. Καὶ κοινωνῶν τῶν ἀρχόντων
ἑτέρῳ τινι τῶν μεθ' ἑαυτοῦ
ἣν τίς τι διδῷ τῶν φευγόντων.
813. Κἂν γὰρ πυρέττω, τόν γε μισθὸν λήψομαι.
αὐτοῦ μένων γὰρ τὴν φακῆν ῥοφήσομαι.
999. Πῶς οὖν ἐμαυτῷ τοῦτ' ἐγὼ ξυνείσομαι,
φεύγοντ' ἀπολύσας ἄνδρα; τί ποτε πείσομαι;
1243. Μετὰ τοῦτον Αἰσχίνης ὁ Σέλλου δέξεται,
ἀνὴρ σοφὸς καὶ μουσικὸς· κᾆτ' ᾄσεται.
1453. Ἕτερα δὲ νῦν ἀντιμαθὼν
ἦ μέγα πείσεταί τι
ἐπὶ τὸ τρυφῶν καὶ μαλακόν.

Ἀριστοφάνους Εἰρήνη.

152. Ὡς εἰ μετέωρος οὗτος ὢν ὀσφρήσεται,
κάτω κάρα ῥίψας με βουκολήσεται.
341. Πλεῖν, μένειν, βινεῖν,
καθεύδειν,
ἐς πανηγύρεις θεωρεῖν,
ἑστιᾶσθαι, κοτταβίζειν,
συβαρίζειν.
540. Διαλλαγεῖσαι καὶ γελῶσιν ἄσμεναι,
καὶ ταῦτα δαιμονίως ὑπωπιασμέναι
ἁπαξάπασαι καὶ κυάθοις προσκείμεναι.
661. Εἶφ' ὅ τι νοεῖς αὐτοῖσι πρὸς ἔμ', ὦ φιλτάτη,
ἴθ' ὦ γυναικῶν μισοπορπακιστάτη.
922. Ἄγε δή, τί νῷν ἐντευθενὶ ποιητέον;
τί δ' ἄλλο γ' ἢ ταύτην χύτραις ἱδρυτέον;
1239. . . . . ἀπόφερ', οὐκ ὠνήσομαι.
τί δ' ἄρα τῇ σάλπιγγι τῇδε χρήσομαι.

Ἀριστοφάνους ὄρνιθες.

27. Οὐ δεινὸν οὖν δῆτ' ἐστὶν ἡμᾶς δεομένους
ἐς κόρακας ἐλθεῖν καὶ παρεσκευασμένους.
188. Εἶθ' ὥσπερ ἡμεῖς, ἢν ἰέναι βουλώμεθα
Πυθῶδε, Βοιωτοὺς δίοδον αἰτούμεθα.

299. Ὅστις ἐστί; κειρύλος.
κειρύλος γάρ ἐστιν ὄρνις;
οὐ γάρ ἐστι Σποργίλος;
555. Κἂν μὲν μὴ φῇ μηδ' ἐθελήσῃ
μηδ' εὐθὺς γνωσιμαχήσῃ
681. Ἡδὺν φθόγγον ἐμοὶ φέρουσ'.
ἀλλ', ὦ καλλιβόαν κρέκουσ'.
805. Εἰς εὐτέλειαν χηνὶ συγγεγραμμένῳ.
σὺ δὲ κοψίχῳ γε σκάφιον ἀποτετιλμένῳ.
1112. Ὀξὺν ἱερακίσκον ἐς τὰς χεῖρας ὑμῖν δώσομεν.
ἢν δέ που δειπνῆτε, πρηγορῶνας ὑμῖν πέμψομεν.
1271. Ὦ Πεισθέταιρ', ὦ μακάρι', ὦ σοφώτατε,
ὦ κλεινόταιτ', ὦ σοφώτατ', ὦ γλαφυρώτατε.
1523. Εἰ μὴ παρέξει ταμπόρι' ἀνεῳγμένα,
ἵν' εἰσάγοιτο σπλάγχνα κατατετμημένα.

Ἀριστοφάνους Λυσιστράτη.

24. . . . . κἄπειτα πῶς οὐχ' ἥκομεν;
οὐχ' οὗτος ὁ τρόπος· ταχὺ γὰρ ἂν ξυνήλθομεν.
ἀλλ' ἔστιν ὑπ' ἐμοῦ πρᾶγμ' ἀνεζητημένον,
πολλαῖσί τ' ἀγρυπνίαισιν ἐῤῥιπτασμένον.
125. Τί μοι μεταστρέφεσθε; ποῖ βαδίζετε;
αὗται; τί μοι μυᾶτε κἀνανεύετε;
293. Ἀλλ' ὅμως βαδιστέον,
καὶ τὸ πῦρ φυσητέον.
459. Οὐχ' ἕλξετ', οὐ παιήσετ', οὐκ ἀράξετε;
οὐ λοιδορήσετ', οὐκ ἀναισχυντήσετε;
παύεσθ', ἐπαναχωρεῖτε, μὴ σκυλεύετε.
831. Ἄνδρ' ἄνδρ' ὁρῶ προσιόντα παραπεπληγμένον,
τοῖς τῆς Ἀφροδίτης ὀργίοις εἰλημμένον.
1074. Ἄνδρες Λάκωνες πρῶτα μέν μοι χαίρετε,
εἶτ' εἴπαθ' ἡμῖν πῶς ἔχοντες ἥκετε.
1228. Ὀρθῶς γ', ὁτὴ νήφοντες οὐχ ὑγιαίνομεν·
ἢν τοὺς Ἀθηναίους ἐγὼ πείσω λέγων,
μεθύοντες ἀεὶ πανταχοῖ πρεσβεύσομεν.

Ἀριστοφάνους Θεσμοφοριάζουσαι.

16. Ὦ μὲν βλέπειν χρὴ πρῶτ' ἐμηχανήσατο.
ὀφθαλμὸν ἀντίμιμον ἡλίου τροχῷ,
δίκην δὲ χοάνης ὦτα διετετρήνατο.
68. . . . . κατακάμπτειν τὰς στροφὰς οὐ ῥάδιον,
ἢν μὴ προΐῃ θύραζε πρὸς τὸν ἥλιον.

99. *Σῖγα· μελῳδεῖν αὖ παρασκευάζεται.*
μύρμηκος ἀτραποὺς, ἢ τί διαμινύρεται;
331. *Εὔχεσθαι τοῖς θεοῖσι τοῖς Ὀλυμπίοις*
καὶ ταῖς Ὀλυμπίαισι, καὶ τοῖς Πυθίοις
καὶ ταῖσι Πυθίαισι, καὶ τοῖς Δηλίοις
473. *Βαρέως τε φέρομεν, εἰ δύ' ἡμῶν ἢ τρία*
κακὰ ξυνειδὼς εἶπε δρώσας μυρία.
1200. *Ὄνομα δέ σοι τί ἐστιν; Ἀρτεμισία.*
μέμνησο τοίνυν τοὔνομ'. Ἀρταμουξία.

Ἀριστοφάνους Βάτραχοι·

212 *Ξύναυλον ὕμνων βοὰν*
φθεγξώμεθ',
εὔγηρυν ἐμὰν ἀοιδάν.
334. *Φιλοπαίγμονα τιμὰν,*
χαρίτων πλεῖστον ἔχουσαν μέρος
ἁγνὰν, ἱερὰν.
796. *Κἀνταῦθα δὴ τὰ δεινὰ κινηθήσεται.*
καὶ γὰρ ταλάντῳ μουσικὴ σταθμήσεται.
1001. *Εἶτα μᾶλλον μᾶλλον ἄξεις*
καὶ φυλάξεις.
1412. *Οὐ γὰρ δι' ἔχθρας οὐδετέρῳ γενήσομαι.*
τὸν μὲν γὰρ ἡγοῦμαι σοφὸν, τῷ δ' ἥδομαι.

Ἀριστοφάνους Ἐκκλησιάζουσαι.

126. *. . . . ὥσπερ εἴ τις σηπίαις*
πώγωνα περιδήσειεν ἐσταθευμέναις.
536. *ἀλλ' ἐμ' ἀποδύσας', ἐπιβαλοῦσα τοὔγκυκλον,*
ᾤχου καταλιποῦσ' ὡσπερεὶ προκείμενον.
μόνον οὐ στεφανώσασ' οὐδ' ἐπιθεῖσα λήκυθον.
875. *Ὀρθῶς ἔμοιγε φαίνεται· βαδιστέον*
ὁμόσ' ἐστὶ δειπνήσοντα κοὐ μελλητέον.
1009. *τοῖς τηλικούτοις ξυγκαθεύδουσ' ἥδομαι.*
ἐγὼ δὲ ταῖς γε τηλικαύταις ἄχθομαι.

Ἀριστοφάνους Πλοῦτος.

69. *Ἀναθεὶς γὰρ ἐπὶ κρημνόν*
τιν' αὐτὸν καταλιπὼν
ἄπειμ', ἵν' ἐκτραχηλισθῇ πεσών.
341. *Χρηστόν τι πράττων τοὺς φίλους μεταπέμπεται.*
οὔκουν ἐπιχώριόν γε πρᾶγμ' ἐργάζεται.

447. Ἔρημον ἀπολιπόντε ποι φευξούμεθα
τηνδὶ δεδιότε, μηδὲ διαμαχούμεθα.
807. Ἡ μὲν σιπύη μεστή 'στι λευκῶν ἀλφίτων,
οἱ δ' ἀμφορῆς οἴνου μέλανος ἀνθοσμίου.
Ἅπαντα δ' ἡμῖν ἀργυρίου καὶ χρυσίου
τὰ σκευάρια πλήρη 'στίν, ὥστε θαυμάσαι.
984. Καὶ ταῖς ἀδελφαῖς ἀγοράσαι χιτώνιον
ἐκέλευσεν ἄν, τῇ μητρὶ θ' ἱματίδιον.

Μενάνδρου γνῶμαι μονόστιχοι.

178. Εὑρεῖν τὸ δίκαιον
πανταχοῦ οὐ ῥᾴδιον.
220. Ἡ γλῶσσα πολλῶν
ἐστιν αἰτία κακῶν.
471. Ῥᾷον παραινεῖν
ἢ παθόντα καρτερεῖν.
480. Στέῤῥως φέρειν χρὴ
συμφορὰς τὸν εὐγενῆ.
523. Ὕπνος δεινὸν
ἀνθρώποις κακόν.

Ἐκ τῶν ἐλεγείων τοῦ Εὐήνου·

Βάκχου μέτρον ἄριστον
ὁ μὴ πολὺ μηδ' ἐλάχιστον.

Ἀριστοτέλης ὁμιλεῖ περὶ παρομοιώσεως, (Ῥητορ. Γ' 9, 9) ἐὰν ὅμοια τὰ ἔσχατα ἔχῃ ἑκάτερον τὸ κῶλον, π. χ.

Ὠήθησαν αὐτὸν παιδίον τετοκέναι,
ἀλλ' αὐτοῦ αἴτιον γεγονέναι.
Ἐν πλείσταις δὲ φροντίσι
καὶ ἐν ἐλαχίσταις ἐλπίσι.
Τί ἂν ἔπαθες δεινὸν,
εἰ ἄνδρ' εἶδες ἀργόν;

Ἀναξιμένης τοῦτο ἀναφέρει τῆς παρομοιώσεως τὸ παράδειγμα (Ῥητορικὴ πρὸς Ἀλέξανδρον κεφ. κη'.)

Πλήθει μὲν ἐνδεῶς
δυνάμει δὲ 'ντελῶς.

Τίμωνος τοῦ Φλιασίου ἀποσπασμάτια (ἔκδ. Μουλλαχίου· *fragmenta philos. gr.*)

49. Ὄττι θεοὺς κατέγραψ' οὔτ' εἰδέναι, οὔτε δύνασθαι,
ὁπποῖοί τινές εἰσι καὶ οἵτινες ἀθρήσασθαι.

Ἀπολλωνίου τοῦ Ῥοδίου Ἀργοναυτικῶν.

α΄. 202. *Σὺν δὲ Παλαιμόνιος Λέρνου παῖς Ὠλενίοιο*
Λέρνου ἐπίκλησιν, γενεήν γε μὲν Ἡφαίστοιο.

„ 517. *Ἡ θέμις ἐστὶ, τέως ἐπι τε γλώσσῃσι χέοντο*
αἰθομέναις, ὕπνου δὲ διὰ κνέφας ἐμνώοντο.

β΄. 216. . . . *Φοίβου τ' ἄμφι, καὶ αὐτοῖς εἵνεκεν Ἥρης*
λίσσομαι, οἷς περίαλλα θεῶν μέμβλεσθε κιόντες,
χραίσμετέ μοι, ῥύσασθε δυσάμμορον ἀνέρα λύμης,
μηδέ μ' ἀκηδείῃσιν ἀφορμηθῆτε λιπόντες.

γ΄. 39. *Ἕρκεα δ' εἰσελθοῦσαι ὑπ' αἰθούσῃ θαλάμοιο*
ἔσταν, ἵν' ἐντύνεσκε θεὰ λέχος Ἡφαίστοιο.

δ΄. 308. *κόλπον ἔσω πόντοιο*
πανέσχατον Ἰονίοιο.

„ 351. *δή ῥά μιν ὀξεῖαι*
κραδίην ἐλέλιξαν ἀνίαι.

„ 486. *Φῦλα πελειάων, ἠὲ μέγα πῶϋ λέοντες*
ἀγρότεροι κλονέουσιν ἐνὶ σταθμοῖσι θορόντες.

„ 516. *Οἱ δ' ἄρ' ἐπ' Ἰλλυρικοῖο*
μελαμβαθέος ποταμοῖο.

Ζηνοβίου ἐπιτομὴ ἐκ τῶν Ταῤῥαίου καὶ Διδύμου παροιμιῶν συντεθεῖσα κατὰ στοιχεῖον. (Ἔκδοσις Λεουτσχίου καὶ Σχνεϊδεβινίου· (Corpus paroemiographorum graecorum.)

α΄. 74. *Ἄλλα μὲν Λεύκων λέγει*
ἄλλα δὲ Λεύκωνος ὄνος φέρει.

ε΄. 19. *Μέτρῳ ὕδωρ πίνοντες,*
ἄμετροὶ δὲ μᾶζαν ἔδοντες.

ϛ΄. 50. *Ὥσπερ Χαλκιδικὴ*
τέτοκεν ἡμῖν ἡ γυνή.

Παροιμίαι δημώδεις ἐκ τῆς Διογενιανοῦ συναγωγῆς. (Ἔκδοσις τῶν αὐτῶν).

α΄. 45. *Χύτραν ποικίλλεις,*
ὠὸν τίλλεις.

δ΄. 49. *Ἐκ τοῦ γὰρ ἐσορᾷν*
γίνετ' ἀνθρώποις ἐρᾷν.

ε΄. 31. *Ἵππος με φέρει,*
Βασιλεύς με τρέφει.

„ 78. *Κακὰ μὲν θρίπες,*
κακὰ δ' ἶπες.

ϛ΄. 62. *Μικρὸν κακὸν,*
μέγ' ἀγαθόν.

ζ'. 34. Ὃς αὐτὸν οὐκ ἔχει,
Σάμον θέλει.
η'. 43. Τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ νήφοντος,
ἐπὶ τῆς γλώσσης τοῦ μεθύοντος.
„ 50. Τἄλλα φιλώμεθα,
τἄλλα μὲν ἀγαπώμεθα.

Παροιμίαι συλλεγεῖσαι παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου κυροῦ Γρηγορίου τοῦ Κυπρίου κατὰ ἀλφάβητον. (Ἔκδοσις τῶν αὐτῶν.)

α'. 85. Ἐν μὲν τῷ φάει σκοτεινὸς,
ἐν δὲ τῷ σκότει φωτεινός.

Βαβρίου μυθίαμβοι Αἰσώπειοι κατὰ στοιχεῖον·

ς'. Ἁλιεὺς καὶ ἰχθύδιον.

Ἁλιεὺς θαλάσσης πᾶσαν ἠόνα ξύων
λεπτῷ τε καλάμῳ τὸν γλυκὺν βίον ζώων,
μικρὸν ποτ' ἰχθὺν ὁρμιῆς ἀφ' ἱππείης
ἤγρευσεν ἐκ τῶν εἰς τάγηνον ὡραίων.
ὁ δ' αὐτὸν ἱκέτευεν ἀσπαίρων·

ιη'. Βορέας καὶ ἥλιος.

Ὁ δ' οὐ μεθῆκε μᾶλλον, ἀλλὰ ῥιγώσας
καὶ πάντα κύκλῳ χερσὶ κράσπεδα σφίγξας
καθῆστο, πέτρης νῶτον ἐξοχῇ κλίνας.
ὁ δ' ἥλιος τὸ πρῶτον ἡδὺς ἐκκύψας.

κγ'. Βοηλάτης ταῦρον ἀπολέσας.

Ἐντεῦθεν ἡμᾶς τοῦτ' ἔοικε γινώσκειν.
ἄβουλον εὐχὴν τοῖς θεοῖσι μὴ πέμπειν.

λα'. Γαλαῖ καὶ μύες.

Ὅτι στρατηγοὺς οὐκ ἔχοιεν ἐκδήλους,
ἀεὶ δ' ἀτάκτως ὑπομένουσι κινδύνους.

λγ'. Γεωργὸς καὶ ψᾶρες.

Γέρανοι συνήντων καὶ τὸ συμβὰν ἠρώτων.
καί τις κολοιῶν εἶπε· „φεύγετ' ἀνθρώπων
γένος πονηρὸν, ἄλλα μὲν πρὸς ἀλλήλους
λαλεῖν μαθόντων, ἄλλα δ' ἔργα ποιούντων“.
δεινὸν τὸ φῦλον τῶν δόλῳ τι πραττόντων.

μγ'. Ἔλαφος καὶ κυνηγέται.

Οἱ γὰρ πόδες μ' ἔσωζον, οἷς ἐπηδούμην·
τὰ κέρατα δὲ προὔδωκεν, οἷς ἐγαυρούμην.

ξα'. Κυνηγὸς καὶ ἁλιεύς.

Ἥει κυνηγὸς ἐξ ὄρους κυνηγήσας·
ἥει δὲ γριπεὺς, κόρτον ἰχθύων πλήσας.

πβ'. Λέων καὶ ἀλώπηξ.

Κοιμωμένου λέοντος ἀγρίης χαίτης
διέδραμεν μῦς· ὁ δὲ λέων ἐθυμώθη.
Φρίξας δὲ χαίτην ἔκθορε φωλάδος κοίτης.
Κερδὼ δ' ἐπιχλεύαζεν, ὡς ἐκινήθη.

πθ'. Λύκος καὶ ἀρνίον.

Σύ μ', οὔ τι πέρυσι μικρὸς ὤν, ἐβλασφήμεις;
ἐγὼ οὐ περυσινὸς, ὅς γ' ἐπ' ἔτος ἐγεννήθην.
οὐκοῦν σὺ τὴν ἄρουραν, ἣν ἔχω, κείρεις.
οὔπω τι χλωρὸν ἔφαγον, οὐδ' ἐβοσκήθην.

ρκ'. Βάτραχος ἰατρός.

Ἰατρὸς εἶναι φαρμάκων ἐπιστήμων,
οἵων τάχ' οὐδεὶς οἶδεν, οὐδ' ὁ Παιήων.

ρκβ'. Ὄνος καὶ Λύκος.

Τί γὰρ ἄρτι χωλοὺς ἠρξάμην ἰατρεύειν,
μαθὼν ἀπ' ἀρχῆς οὐδὲν, ἢ μαγειρεύειν;

Σεκούνδου τοῦ Ἀθηναίου σοφοῦ γνῶμαι. (Ἔκδοσ. Μουλλαχίου.)

α'. Τί ἐστι κόσμος;

Θεωρητὸν κατασκεύασμα,
ἀσύνοπτον ὕψωμα,
αὐτογέννητον θεώρημα,
πολυχάρακτον μόρφωμα,
αἰώνιον διακράτημα.

δ'. Τί ἐστιν ἡμέρα;

Δωδεκάωρος διαδρομὴ,
ἀρχὴ καθημερινὴ,
ὑπόμνησις βιωτικὴ,

αἰώνιον ἀρίθμημα,
φυσικὸν ἐσόπτρισμα,
ἀερίζουσα μέριμνα.

ις'. Τί ἐστι γεωργός;

Καρπῶν ὑπηρέτης,
ὄμβρων διαιτητὴς,
ἐρημίας συνήθης,
ὕλης ἀνταγωνιστὴς,
τροφῆς ὑπουργὸς,
πεδίων ἀριστευτὴς,
γῆς ἰατρὸς,
δένδρων φυτουργός,
ὀρνέων παιδαγωγός.

Ὅλα ταῦτα ἀναμφιβόλως ἀποδεικνύουσι τὴν ὕπαρξιν τῶν ὁμοιοκαταληκτούντων στίχων παρὰ τοῖς παλαιοῖς Ἕλλησι, καὶ ἀντὶ τῆς φλυαρίας, ὅτι οἱ ὁμοιοκαταληκτοῦντες στίχοι τῶν νῦν Ἑλλήνων εἶναι ξένα τοῦ μεσαιῶνος γεννήματα, δικαίως δισχυριζόμεθα, ὅτι ἡ Ἑλλὰς δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς μήτηρ καὶ πατρὶς τούτων τῶν κατὰ παράδοσιν ἐκ γενεᾶς εἰς γενεὰν φυλασσομένων.

Ταύτας τὰς ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου μέχρι τοῦ Σεκούνδου ἀποδειχθείσας ὁμοιοκαταλήξεις πρέπει νὰ δεχθῶσι καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες τὴν οὕτω καλουμένην Ἐρασμιανὴν ἀγαπῶσι προφοράν. Κατὰ τὴν γνησίαν ὅμως τῶν νῦν Ἑλλήνων ἐκφώνησιν εὑρίσκονται ἑκατοντάκις πλείονες ὁμοιοκαταληκτοῦντες στίχοι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις.

Ἀλλ' οἱ Ἐρασμιανοὶ λέγουσιν, ὅτι ἐν τῇ τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων προφορᾷ αἱ φωναὶ τοῦ ι βλάπτουσι τὴν εὐφωνίαν, ὅθεν πιθανὸν γίγνεται, ὅτι οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες ἄλλως πως προὔφερον τὰ στοιχεῖα. π. χ. ὁ 1049 στίχος τοῦ Αἰσχύλου Ἀγαμέμνονος.

πείθοι' ἂν εἰ πειθοῖ', ἀπειθοίης δ' ἴσως,

ἐννέα ἔχει φωνὰς τοῦ ι κατὰ τὴν τῶν νῦν Ἑλλήνων προφοράν. Εἶναι ὅμως ἀδύνατον — λέγουσιν — ὅτι τόσον περίφημος ποιητὴς θὰ ἔκαμε τοιοῦτον κακόφωνον στίχον· ἑπομένως τὸ η, ει, οι, δὲν ἐδύνατο νὰ ἐκφωνηθῶσιν ὡς τὸ ι.

Ἂς ἐξετάσωμεν λοιπὸν τοῦτο τὸ ζήτημα.

Δ΄.

Ε ὐ ρ ω ν ί α.

Ἐν τῷ Προμηθεῖ τοῦ αὐτοῦ Αἰσχύλου ἀναγινώσκομεν τοῦτον τὸν στίχον (103).

πῆμ' οὐδὲν ἥξει· τὴν πεπρωμένην δὲ χρὴ,

ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν ἐρασμιανικὴν προφορὰν

πέμ' οὐδὲν χέξεϊ· τὲν πεπρωμένεν δὲ κχρέ

δέκα περιέχει φωνὰς τοῦ ε. Ἄρα εἶναι ἀδύνατον, ὅτι ὁ Αἰσχύλος ἔπλασε τοῦτον τὸν στίχον! Ἑπομένως τὸ η δὲν ἐδύνατο νὰ ἔχῃ τὴν φωνὴν τοῦ ε.

Ἄς περισκεπτώμεθα καὶ ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ. Κατὰ τὴν ἐρασμιανὴν προφορὰν τὸ

λ, 560. Ἐκπάγλως ἤχθηρε· τεῒν δ' ἐπὶ μοῖραν ἔθηκεν
(ἐκπάγλως ἔκχθερε· τεῒν δ' ἐπὶ μοῖραν ἔθεκεν)

ἐννέα ἔχει φωνὰς τοῦ ε,

λ, 601. τὸν δὲ μετ' εἰσενόησα βίην Ἡρακληείην
(τὸν δὲ μετ' εἴσενόεσα βίεν Χερακλεεῖεν)

δέκα ἔχει φωνὰς τοῦ ε

μ, 34. εἶσέ τε καὶ προσέλεκτο καὶ ἐξερέεινεν ἕκαστα
(Χεῖσέ τε καῒ προσέλεκτο καῒ ἐξερέεϊνεν χέκαστα)

ἕνδεκα ἔχει φωνὰς τοῦ ε,

μ, 90. ἓξ δέ τε οἱ δειραὶ περιμήκεες ἐν δὲ ἑκάστῃ
(χέξ δέ τε Χοῒ δεῖραῒ περιμέκεες· ἐν δὲ χεκάστε)

δώδεκα ἔχει φωνὰς τοῦ ε.

Ἑπομένως κατὰ τὸ ἴδιον τῶν Ἐρασμιανῶν ἐπιχείρημα κανεῖς τούτων τῶν στίχων δὲν δύναται τὰ προέλθῃ ἀπὸ καλοῦ τινος ποιητοῦ, ἢ δὲν εἶναι δυνατὸν, ὅτι τὸ η εἶχε τὴν φωνὴν τοῦ ε.

Τοιαῦτα οὖν ἐπιχειρήματα περὶ τῆς εὐφωνίας, θεμελιωθέντα ἐπὶ ἀτομικῶν θεωριῶν καὶ παραμελοῦντα τόσον τοῦ ἔξω κόσμου, ὅσον τῶν τῆς ἱστορίας τεκμηρίων, δὲν ἀποδεικνύουσι τίποτε, ἢ δίστομα παρέχουσιν ὅπλα.

Οὕτω καταδικάζει ἑαυτὴν ἡ ἐρασμιανὴ προφορά. Καὶ οὐδὲν θαυμαστόν· διότι τὸν Ἔρασμον ἐξηπάτησεν εἷς τῶν γνωρίμων του, καθὼς ὁ Vossius τὸ μαρτυρεῖ. Δηλαδὴ Ἐῤῥῖκός τις μὴ ἀγνοῶν, ὅτι ὁ Ἔρασμος εἶναι πολὺ μὲν ἐλαφρόπιστος, ὑπερβολικῶς δὲ καινόσπουδος, διηγήθη αὐτῷ (ὅπερ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐφεῦρεν), ὅτι σοφοὶ Ἕλληνες ἀφικόμενοι εἰς τὰ Παρίσια ἀλλέως προφέρουσι τὰ Ἑλληνικὰ ἢ οἱ ἐν τῇ Δύσει, ἐκφωνοῦντες τὸ β, η, αι, οι ὡς μπέτα, αϊ, οϊ κ. τ. λ. Ὁ δὲ Ἔρασμος ἀκούσας ταῦτα εὐθὺς συνέγραψε διάλογον περὶ τῆς ὀρθῆς προφορᾶς, ἵνα νομισθῇ αὐτὸς ὁ ἐφευρετὴς ταύτης τῆς (τῷ ὄντι γελοιώδους) προφορᾶς. Ἀλλ' ὕστερον μαθὼν τὴν ἀπάτην, οὐδέποτε μετεχειρίσθη αὐτήν.

III.

Τὸ Σολώνειον τίμημα.

(Κλειώ. 1868. ἀριθμ. 351.)

Τὰ Πρακτικὰ τῆς Οὐγγρικῆς Ἀκαδημίας ἐδημοσίευσαν νεωστὶ τὴν διατριβήν μου περὶ ζητήματος, ἐν ᾧ ἀπομακρύνομαι τῆς τῶν φιλολόγων γνώμης. Ἐπειδὴ δὴ τοῦτο τὸ ζήτημα πρὸ πάντων ἐστὶν Ἑλληνικὸν, ἴσως οὐχ ὑδροφορῶ εἰς τὸν τῶν Δαναΐδων πίθον, ἂν τὸ προσφέρω καὶ ἑλληνιστὶ εἰς τοὺς φιλομούσους τῆς „Κλειοῦς" ἀναγνώστας.

Σόλων τοὺς μὲν τῶν πολιτῶν ἐν ξηροῖς ὁμοῦ καὶ ὑγροῖς μέτρα 500 κεκτημένους, πρώτους ἔταξε καὶ πεντακοσιομεδίμνους προσηγόρευσε, τοὺς δὲ 300 μέτρα ἔχοντας εἰς τὴν δευτέραν ἔθηκε τάξιν, ἱππεῖς ὀνομάσας αὐτούς· τρίτους δ' ἔταξε τοὺς ὀνομαζομένους ζευγίτας, οἱ ὁποῖοι εἶχον κατ' ἐνιαυτὸν μέτρα 200. (Πλουτάρχ. ἐν τῷ Σόλωνος βίῳ 18.)

Ἐπειδὴ δὲ ἓν μέτρον (εἷς μέδιμνος) οἴνου ἢ ἐλαίου ἢ σίτου ὤνιος ἦν μιᾶς δραχμῆς, καθὼς λέγει ὁ Πλούταρχος (ἐν τῷ Σόλωνος βίῳ 23), διὰ τοῦτο δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι οἱ μὲν πεντακοσιομέδιμνοι εἶχον 500, οἱ δὲ ἱππεῖς 300, καὶ οἱ ζευγῖται 200 δραχμῶν εἰσοδήματα κατ' ἐνιαυτόν.

Ἐκ τούτων τῶν εἰσοδημάτων ἀνήλισκον εἰς τὸ δημόσιον, κατὰ Πολυδεύκην (Η', 130), οἱ μὲν πεντακοσιομέδιμνοι τάλαντον (6000 δραχμὰς), οἱ δὲ ἱππεῖς ἡμιτάλαντον (3000 δρ.), οἱ δὲ ζευγῖται μνᾶς δέκα (τὸ ἑκτημόριον τοῦ ταλάντου ἢ 1000 δραχμάς).

Οὗτος ὁ τοῦ Πολυδεύκους τόπος μέγιστον περιέχει ἀλλόκοτον, τὸ ὁποῖον δὲν ἠδύνατο νὰ εἴπῃ αὐτός. Ὅθεν εἰκάζω, ὅτι ἀντιγράφων τις παρέφθειρε τὸ τοῦ Πολυδεύκους ὕφος.

Τὸ δὲ ἀλλόκοτόν ἐστιν, ὅτι αἱ ἄνω εἰρημέναι τῶν πολιτῶν

τάξεις θὰ εἶχον πληρώσει εἰς τὰς δημοσίας ἀνάγκας πολὺ περισσότερον τοῦ ἐνιαυσίου εἰσοδήματός των.

Τῷ ὄντι τίς θὰ πιστεύσῃ, ὅτι ὁ πεντακοσιομέδιμνος ἀπὸ 500 δραχμῶν ἐπλήρωσεν 6000 δραχμὰς ὡς εἰσφοράν; ἢ ὅτι εἰς τὸ εἰσόδημα 300 δραχμῶν ἁρμόζει 3000 δραχμῶν φόρος; ἢ ὅτι ὁ 200 δραχμῶν εἰσόδημα κεκτημένος θὰ πληρώσῃ εἰς τὸ δημόσιον χιλίας δραχμάς;

Ὁ περίβλεπτος Βοίκχιος ἀνακαλύψας τὸ ἁμάρτημα τοῦτο ἐν τῷ συγγράμματί του περὶ τῆς τῶν Ἀθηναίων Οἰκονομίας, ἐπεχείρησε νὰ δείξῃ, ὅτι αἱ παρὰ τῷ Πολυδεύκει λέξεις τάλαντον, ἡμιτάλαντον, δέκα μναῖ δὲν σημαίνουν δασμὸν ἢ φόρον ἢ συνεισφορὰν, ἀλλὰ τὸ εἰς τὰ εἰσοδήματα ἁρμόζον κεφάλαιον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἕκαστος ἐπλήρωσε τὸν φόρον. Τοῦτο δὲ ὠνόμασε τίμημα, ὃ κατ' αὐτὸν ἦν τὸ δωδεκαπλάσιον τῶν εἰσοδημάτων, διότι ἐπὶ Σόλωνος ἄρχοντος οἱ τῶν ὑποστατικῶν ἐνοικιασταὶ ἐπλήρωνον τὸ δωδεκατημόριον τῆς τιμῆς των τοῖς κυρίοις.

Ἐὰν λοιπὸν πεντακοσιομέδιμνός τις εἶχε 500 δραχμῶν ἐνιαύσια εἰσοδήματα, ὅλη ἡ ἔγγειος κτῆσίς του ἀπετιμήθη εἰς 6000 δραχμὰς (500 × 12), τουτέστιν εἰς ἓν τάλαντον. Τοῦτο ἦν λοιπὸν καὶ τὸ τίμημά του, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἔδει νὰ πληρώσῃ δασμόν. Παραδείγματος χάριν, ἂν ἔδοξε τῇ δημοκρατίᾳ, ἵνα ἕκαστος τῶν πολιτῶν συνεισφέρῃ τὸ πεντηκοστὸν μέρος τῆς τῶν ἐγγαίων του τιμῆς, τότε ὁ 500 δραχμῶν εἰσοδήματα κεκτημένος πεντακοσιομέδιμνος συνεισήνεγκεν 120 δραχμάς.

Καὶ εἰ τῶν ἱππέων τις εἶχε 300 δραχμῶν εἰσοδήματα, ὁ Σόλων ἐτίμησε μὲν τὴν ἔγγειον κτῆσίν του εἰς 3600 δραχμὰς (300 × 12), ἡ δὲ δικαιοσύνη του δὲν τὸν ἀφῆκε, κατὰ τὴν τοῦ Βοικχίου γνώμην, νὰ λάβῃ ὅλην ταύτην τὴν ποσότητα ὡς τίμημα, (ὡς ὑποκείμενον τῷ δασμῷ κεφάλαιον), ἀλλὰ μόνον πέντε ἑκτημόριά της, τουτέστι 3000 δραχμὰς ἢ ἡμιτάλαντον. Ἐὰν λοιπὸν ἔδει νὰ συνεισφέρῃ τὸ πεντηκοστὸν τῆς τῶν ἀκινήτων κτημάτων του τιμῆς, δὲν συνεισήνεγκεν 70, ἀλλὰ μόνον 60 δραχμάς.

Κατὰ τὴν αὐτὴν τῆς δικαιοσύνης ἀρχὴν, λέγει ὁ Βοίκχιος, τὸ τοῦ ζευγίτου τίμημα δὲν ἦτο ὅλη ἡ τῶν ἀκινήτων κτημάτων του τιμὴ, ἀλλὰ μόνον πέντε ἐνατημόριά της. Ἐὰν λοιπὸν ζευγίτης τις εἶχε 200 δραχμῶν εἰσόδημα, ὅλη ἡ τῶν ἐγγαίων του τιμὴ ἦν 2400 δραχμῶν (200 × 12). Τούτων δὲ τὰ πέντε ἐνατημόρια

ἦσαν τὸ τίμημα, τουτέστι τὸ κεφάλαιον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐπλήρωσε δασμόν.

Ταύτῃ τῇ τοῦ Βοικχίου γνώμῃ δέον νὰ ἐναντιολογήσω.

Ἐπειδὴ τὰ τῶν ἱππέων εἰσοδήματα ἤρχιζον μὲ 300 δραχμὰς καὶ ἀνέβαινον μέχρι 499 δραχμῶν, ἃς ὑποθέσωμεν ἱππέα τινὰ μὲ 490 δρ. εἰσόδημα. Εἰς τοῦτο ἁρμόζει 5880 δρ. κεφάλαιον (490 × 12). Τούτου δὲ τὰ πέντε ἑκτημόρια ἀποτελοῦσι 4900 δραχμὰς, αἳ κατὰ τὸν Βοίκχιόν εἰσι τὸ τίμημα, ἀπὸ τοῦ ὁποίου, ἂν τὸ πεντηκοστὸν ἦν πληρωτέον, ὁ δασμὸς θὰ συνεποσοῦτο εἰς 98 δραχμάς. Ἀλλ' ἀνωτέρω εἴδομεν, ὅτι πεντακοσιομέδιμνός τις μὲ 500 δρ. εἰσόδημα συνεισήνεγκεν 120 δραχμάς· διὰ τί λοιπὸν θὰ εἶχε συνεισφέρει 22 δραχμαῖς ὀλιγώτερον ὁ ῥηθεὶς ἱππεὺς, οὗτινος τὰ εἰσοδήματα μόνον 10 δραχμαῖς ἦσαν ὀλιγώτερα;

Ἃς ὑποθέσωμεν καὶ ἄλλον ἱππέα μὲ 499 δραχμῶν εἰσόδημα. Τούτου τὸ κεφάλαιόν εἰσὶ 5988 δρ. (499 × 12). Τούτων δὲ τὰ πέντε ἑκτημόρια (4990 δρ.) εἰσὶ τὸ τίμημα, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ὁ ἁρμόζων δασμὸς θὰ συνίστατο εἰς 99 δραχμὰς, ἂν τὸ πεντηκοστὸν τοῦ τιμήματος μέρος ἦτο πληρωτέον.

Ἐν ᾧ λοιπὸν πεντακοσιομέδιμνός τις μὲ 500 δρ. εἰσόδημα 120 συνεισήνεγκε δραχμὰς, ἆρά γε ὁ ῥηθεὶς ἱππεὺς, ὅστις μόνον μιᾷ δραχμῇ εἶχεν ὀλιγώτερα εἰσοδήματα, θὰ εἶχε πληρώσει μόνον 99 δραχμάς;

Τοιαύτην ἀνωμαλίαν καὶ ἀδικίαν οὔτε ὁ Σόλων ἠδύνατο νὰ θελήσῃ, οὔτε οἱ πολῖται νὰ ὑποφέρωσιν.

Τὸ αὐτὸ δὲ ἀποτέλεσμα εὑρίσκομεν συγκρίνοντες τὴν τῶν ἱππέων καὶ ζευγιτῶν εἰσφοράν.

Τῶν ζευγιτῶν τὰ μὲν ἐλάχιστα εἰσοδήματα ἦσαν 200, τὰ δὲ μέγιστα 299 δραχμαί. Ἃς ὑποθέσωμεν ζευγίτην μὲ 290 δρ. εἰσόδημα. Φανερὸν ὅτι ὅλη ἡ τῶν ἀκινήτων κτημάτων του τιμὴ ἔφθανεν εἰς 3480 δραχμὰς (290 × 12), ὧν τὰ πέντε ἐννατημόρια ἦσαν, κατὰ τὸν Βοίκχιον, τὸ τίμημά του, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἂν τὸ πεντηκοστὸν ἦν πληρωτέον, ἐπλήρωσε 38 δραχμῶν φόρον. Πῶς ἐστι τοῦτο ἀνάλογον μὲ τὰς 60 δραχμὰς, ἃς ἱππεύς τις ἀπὸ 300 δραχμῶν συνεισήνεγκε; Οὗτος ὁ ἱππεὺς δέκα μόνον δραχμαῖς εἶχε περισσότερα εἰσοδήματα, διὰ τί ἐπλήρωσε λοιπὸν 22 δραχμαῖς περισσότερον ἢ ὁ ῥηθεὶς ζευγίτης;

Ἂς ὑποθέσωμεν καὶ ἄλλον ζευγίτην μὲ 299 δραχμῶν εἰσόδημα. Τούτου μὲν τὸ κεφάλαιόν ἐστι 3588 δρ. (299 × 12), τὸ δὲ τίμημα, κατὰ τὸν Βοίκχιον, 1990 δραχμαί, τουτέστι πέντε ἐνατημόρια τοῦ κεφαλαίου, ἀπὸ τῶν ὁποίων, ἂν τὸ πεντηκοστὸν ἔδει νὰ πληρώσῃ, συνεισήνεγκε 39 δραχμάς. Λοιπὸν οὗτος ὁ ζευγίτης 21 δραχμαῖς ὀλιγώτερον θὰ εἶχε πληρώσει ἢ ὁ ἄνω ῥηθεὶς ἱππεύς, καίπερ οὗτος μιᾷ μόνον δραχμῇ εἶχε περισσότερον εἰσόδημα τοῦ ἐν παραδείγματι ζευγίτου.

Τοῦτό ἐστιν ἀπίστευτον. Πῶς θὰ ἔστεργε τοιαύτην φορολογίαν, πολλῶν ἀναμφιβόλως ἐρίδων αἰτίαν, ὁ δίκαιος καὶ φιλάνθρωπος νομοθέτης;

Ὁ περίφημος Ἄγγλος Grote ἐν τῷ συγγράμματί του History of Greece (Τομ. Γ', σελ. 156) λέγει, ὅτι ἡ τοῦ Βοικχίου θεωρία ἐστὶ πολὺ ἐμπεπλεγμένη, καὶ δὲν πιστεύει, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι τοιαῦτα μετεχειρίσθησαν κλάσματα ἐν τοῖς τῶν φόρων λογισμοῖς. Διὰ τοῦτο ἁπλούστερον συσταίνει τρόπον. Δηλαδὴ τὸ μὲν τῶν πεντακοσιομεδίμνων κεφάλαιον καὶ αὐτὸς κατὰ τὸν τοῦ Βοικχίου τρόπον ὑπολογίζει, τουτέστι, τὰ εἰσοδήματά των δωδεκάκις λαμβάνει· τὸ δὲ τῶν ἱππέων καὶ ζευγιτῶν διαφόρως· διότι τὰ μὲν τῶν ἱππέων εἰσοδήματα διὰ δέκα, τὰ δὲ τῶν ζευγιτῶν διὰ πέντε πολλαπλασιάζει.

Ἂν λοιπὸν ἱππεύς τις εἶχε 300 δρ. εἰσοδήματα, τὸ τούτοις ἁρμόζον κεφάλαιον ἀπετέλει 3000 δραχμάς, αἳ ἦσαν ἅμα καὶ τὸ τίμημα, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐπληρώθη ὁ φόρος. Ὁμοίως δὲ ἂν ζευγίτης τις εἶχε 200 δρ. εἰσοδήματα, τὸ τούτοις ἁρμόζον κεφάλαιόν τε καὶ τίμημα ἀπετέλει 1000 δραχμάς.

Ἀλλ' οὗτος ὁ ὑπολογισμὸς τὸ αὐτὸ ἔχει σφάλμα, ὡς ὁ τοῦ Βοικχίου.

Ἂς ὑποθέσωμεν ἱππέα μὲ 492 δρ. εἰσοδήματα. Τούτων τὸ κεφάλαιόν τε καὶ τίμημα εἶναι, κατὰ τὸν Grote, 4920 δραχμαὶ (490 × 10), ἀπὸ τῶν ὁποίων, ἂν τὸ πεντηκοστὸν ἦν πληρωτέον, συνεισήνεγκεν 98 δραχμάς, τουτέστιν 22 δραχμαῖς ὀλιγώτερον πεντακοσιομεδίμνου τινὸς 500 δραχμῶν εἰσοδήματα, λοιπὸν ὀκτὼ μόνον δραχμαῖς περισσότερον, κεκτημένου.

Ἂς ὑποθέσωμεν ὁμοίως ζευγίτην μὲ 291 δρ. εἰσοδήματα. Τούτων τὸ κεφάλαιόν τε καὶ τὸ τίμημα εἶναι, κατὰ τὸν Grote, 1455 δραχμαὶ (291 × 5), ἀπὸ τῶν ὁποίων, ἂν τὸ πεντηκοστὸν

ἔδει νὰ πληρώσῃ, συνεισήνεγκεν 29 δραχμάς. Ἀλλ' ἱππεύς τις με 300 δρ. εἰσόδημα ἐπλήρωσε, κατὰ τὴν τοῦ Grote μέθοδον, 60 δραχμὰς, λοιπὸν περισσότερον 31 δραχμαῖς ἢ ὁ ῥηθεὶς ζευγίτης, καίπερ τὰ εἰσοδήματά του ἐννέα μόνον δραχμαῖς ἦσαν περισσότερα!

Ταῦτ' ἀρκούντως ἐξελέγχουσι σφαλερὰν τὴν τῶν δύο, ἄλλως μεγάλων, ἀνδρῶν θεωρίαν.

Πρὸς τούτοις οὔτε ὁ Βοίκχιος οὔτε ὁ Grote δὲν δύναται νὰ ὑποστηρίξῃ δι' ἀρυσθέντος ἐξ ἑλληνικῶν πηγῶν τεκμηρίου τὴν λογιστικήν του θεωρίαν. Κατὰ ταύτας τὰς πηγὰς τοῦτο μόνον ἐστι βέβαιον, ὅτι τὸ εἰσόδημα τῶν ἐγγαίων κτημάτων ἦν τὸ δωδεκατημόριον τῆς τιμῆς των. Ἀλλ' ὅτι οἱ ἱππεῖς καὶ ζευγῖται ὀλιγώτερον εἶχον εἰσόδημα τοῦ δωδεκατημορίου τῆς τῶν ἐγγαίων τιμῆς, περὶ τούτου σιγῶσιν αἱ πηγαί.

Ἐξ ἐναντίας ἐγὼ νομίζω, ὅτι οἱ ἱππεῖς καὶ ζευγῖται περισσότερον ἐκέρδησαν εἰσόδημα τοῦ ῥηθέντος δωδεκατημορίου. Οἱ μὲν γὰρ πεντακοσιομέδιμνοι, ὡς οἱ πρῶτοι τῶν πολιτῶν, σχεδὸν πάντοτε ἐν τῇ πόλει εἰς πολιτικὰς ὑποθέσεις καταγινόμενοι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπεμίσθωσαν τὰς ἐγγείους κτήσεις των. Οὐκ ἠδύναντο λοιπὸν λαμβάνειν περισσότερα τοῦ δωδεκατημορίου τῆς τῶν ὑποστατικῶν τιμῆς, διότι οἱ μισθωσάμενοι δὲν ἐπλήρωνον περισσότερον. Οἱ δὲ ἱππεῖς καὶ ζευγῖται, αὐτοὶ οἱ ἴδιοι δυνάμενοι ἐξακολουθεῖν τὴν χωρικὴν οἰκονομίαν, δι' ἑαυτοὺς ἐκράτουν τὸ κέρδος, τὸ ὁποῖον ὁ μισθωσάμενος θὰ εἶχε λάβει. Ἑπομένως δὲν ἦτο οὐδεμία αἰτία τοῦ ἐλευθερῶσαι ἀπὸ τῆς εἰσφορᾶς μέρος τι τῆς τῶν ἐγγαίων των τιμῆς.

Καὶ ὁ Βοίκχιος καὶ ὁ Grote νομίζει, ὅ τι ὁ Σόλων εἰσήγαγε τὸν καλούμενον προοδικὸν φόρον. Ἐπειδὴ ὅμως αἱ γνωσταὶ ἡμῖν ἑλληνικαὶ πηγαὶ οὐδαμοῦ μνημονεύουσιν αὐτοῦ, δὲν ἐπιτρέπεται, ἵνα τοιοῦτό τι ἐξαγάγωμεν ἐκ τῶν πηγῶν, ὃ δὲν περιέχουσι.

Ἂν δὲ ὁ Σόλων τῷ ὄντι εἰσήγαγε τὸν προοδικὸν φόρον, θὰ ἔδει, ὡς δίκαιος νομοθέτης, νὰ τὸν ἐφαρμόσῃ καὶ εἰς τοὺς τῆς αὐτῆς τάξεως πολίτας. Ἂς λάβωμεν π. χ. δύο ἱππεῖς, ὧν ἕκαστος εἶχε 300 δραχμῶν εἰσοδήματα, ἀπὸ τῶν ὁποίων συνεισήνεγκον, κατὰ τὸν Βοίκχιον, 60 δραχμάς. Ἀλλ' ὁ μὲν εἶχε μόνον ἕνα παῖδα, ὁ δὲ πέντε. Ἆρά γε δὲν θὰ ἔλεγεν ὁ τῶν πέντε παίδων πατήρ, ὅτι αὐτὸς ἀδίκως συνεισφέρει τόσον, ὅσον ὁ ἄλλος, διότι ἡ τῆς οἰκογενείας του τροφὴ περισσοτέρας ἀπαιτεῖ δαπάνας;

Κατὰ τὴν τοῦ προσοδικοῦ φόρου φύσιν λοιπὸν ὁ Σόλων ἔδει νὰ ποιήσῃ πολλὰς μεταξὺ τῶν τῆς αὐτῆς τάξεως πολιτῶν ὑποδιαιρέσεις. Περὶ τούτου ὅμως βαθεῖαν ἄγουσιν αἱ πηγαὶ σιγήν.

Ἐγὼ τοίνυν πιστῶς εἰς τὰς ἑλληνικὰς πηγὰς διϊσχυρίζομαι, ὅτι καὶ οἱ πεντακοσιομέδιμνοι καὶ οἱ ἱππεῖς καὶ οἱ ζευγῖται ἀπὸ τῆς ὅλης τῶν ἐγγαίων κτημάτων τιμῆς ἐπλήρωνον τὸν φόρον, καὶ ὅτι αὕτη ἡ τιμὴ ἐν ὅλαις ταῖς τρισὶ τάξεσι κατὰ τὸν αὐτὸν ὑπελογίσθη τρόπον, δηλαδὴ πολλαπλασιασθέντων διὰ δώδεκα τῶν ἐνιαυσίων εἰσοδημάτων.

Οὗτος μόνον ὁ λογοριασμὸς ἦν δίκαιος καὶ ἐπιεικὴς, διότι κατ' αὐτὸν οὐκ ἠδύναντο προελθεῖν τοιαῦται πολλῶν ἐρίδων ἀφορμὰς παρέχουσαι ἀνωμαλίαι, οἵας ἐν τῷ τοῦ τε Γερμανοῦ καὶ Ἄγγλου φιλολόγου ὑπολογισμῷ εἴδομεν. Κατὰ τὸν Βοίκχιον π. χ. πεντακοσιομέδιμνος τις μὲ 500 δραχμῶν εἰσόδημα συνεισήνεγκεν 120 δραχμὰς, ἐν ᾧ ἱππεύς τις, οὗ τὰ εἰσοδόματα 10 μόνον δραχμαῖς ἦσαν ὀλιγώτερα, 22 δραχμαῖς ὀλιγώτερον φόρον θὰ εἶχε πληρώσει. Αὕτη δὲ ἡ ἀνωμαλία αἴρεται κατὰ τὸν ἐμὸν ὑπολογισμὸν, διότι ὁ τοῦ παραδείγματος ἱππεὺς $117^3/_5$ δραχμὰς θὰ εἶχε συνεισφέρει, λοιπὸν $2^3/_5$ δραχμαῖς μόνον ὀλιγώτερον ἢ ὁ ῥηθὲς πεντακοσιομέδιμνος.

Ὡσαύτως ἔχει, ὅταν ἱππεὺς 300, καὶ ζευγίτης 290 δραχμῶν εἶχεν εἰσόδημα. Κατὰ μὲν τὸν Βοίκχιον ὁ ἱππεὺς 60, καὶ ὁ ζευγίτης 38 μόνον δραχμὰς θὰ εἶχε πληρώσει, κατὰ δὲ τὸν ἐμὸν ὑπολογισμὸν ὁ ἱππεὺς 72 καὶ ὁ ζευγίτης $69^3/_5$ θὰ εἶχε συνεισφέρει.

Οἱ ἱππεῖς καὶ ζευγῖται ἠδύναντο νὰ ὦσιν εὐηρεστημένοι, βέβαιοι ὄντες ὅτι οὐδέποτε δὲν πληρώνουσι μεγαλήτερον φόρον ἐκείνου, ὃς παρὰ μὲν τοῖς ἱππεῦσι μὲ τὸ 300—499, παρὰ δὲ τοῖς ζευγίταις μὲ τὸ 200—299 δραχμῶν εἰσόδημα συνάδει. Ὑποθέσωμεν οὖν, ὅτι τὸ πεντηκοστὸν μέρος τῆς τῶν ἐγγαίων κτημάτων τιμῆς ἦν πληρωτέον, τότε ὁ μὲν ἱππεὺς οὐδέποτε συνεισήνεγκεν $119^{19}/_{25}$, ὁ δὲ ζευγίτης $71^{19}/_{25}$ δραχμαῖς περισσότερον. Ἐξ ἐναντίας παρὰ τοῖς πεντακοσιομεδέμνοις δὲν ὑπῆρξε τοιοῦτος ὅρος, ἀλλὰ μὲ τὸ μέγεθος τοῦ εἰσοδήματός των ηὐξήθη καὶ ἡ συνεισφορὰ εἰς ἄπειρον.

Ἐντεῦθεν ἕπεται, ὅτι ὁ Σόλων δὲν διώρισε τὸ τῶν ἱππέων καὶ ζευγιτῶν τίμημα, τουτέστι τὸ τῇ εἰσφορᾷ ὑποκείμενον κεφάλαιον, δι' ἀφαιρέσεως ἐκ τῆς τῶν ἐγγαίων τιμῆς, ἀλλ' ὅτι

παρὰ τοῖς μὲν πεντακοσιομεδίμνοις 6000 δραχμὰς ἢ ἓν τάλαντον, παρὰ δὲ τοῖς ἱππεῦσιν 3000 δραχμὰς ἢ ἡμιτάλαντον, παρὰ δὲ τοῖς ζευγίταις 1000 δραχμὰς ἢ ἓν ἑκτημόριον τοῦ ταλάντου, τουτέστι δέκα μνᾶς, ἔλαβεν ὡς ἐλαχίστην ποσότητα, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἤρξεν ἡ πληρωτέα συνεισφορά.

Τούτων οὕτως ἐχόντων εὐκόλως ἤδη δυνάμεθα νὰ διορθώσωμεν τὸ τοῦ Πολυδεύκους ὕφος. Δηλαδὴ πρὸ τῶν λέξεων τάλαντον, ἡμιτάλαντον, μνᾶς προσθετέα ἐστιν ἡ πρόθεσις „κατὰ“, ὥστε οἱ πεντακοσιομέδιμνοι ἀνήλισκον εἰς τὸ δημόσιον κατὰ τάλαντον, οἱ δὲ ἱππεῖς κατὰ ἡμιτάλαντον, οἱ δὲ ζευγῖται κατὰ μνᾶς δέκα.

Γνωστόν ἐστιν, ὅτι οἱ ἀντιγράφοντες πολλάκις παρέβλεπον μίαν ἢ πλείους λέξεις. Τοῦτο λοιπὸν ἐγένετο καὶ ἔν τινι τοῦ Πολυδεύκους ἀντιγράφῳ, ἐξ οὗ ὕστερον εἰσέφρησε τὸ λάθος εἰς ὅλα τὰ χειρόγραφα.

Τὴν ἀνάγκην τῆς ἐν τῷ τοῦ Πολυδεύκους ὕφει παρουσίας τοῦ κατὰ δεικνύει καὶ ὁ πρῶτος Δημοσθένους λόγος κατ᾽ Ἀφόβου (σελ. 815), ὅπου κατηγορήσας τοὺς ἐπιτρόπους λέγει τάδε· „Εἰς τὴν συμμορίαν ὑπὲρ ἐμοῦ συνετάξαντο κατὰ τὰς πέντε καὶ εἴκοσι μνᾶς πεντακοσίας δραχμὰς εἰσφέρειν“. Δηλαδὴ κατὰ τὸν Ναυσινίκου νόμον, 214 ἔτεσι μετὰ τὸν Σόλωνα, ὁ φόρος δὲν ἐπληρώθη ἀφ᾽ ὅλης τῆς τῶν κτημάτων τιμῆς, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ τοῦ πεμπτημορίου της. Οἱ τοῦ Δημοσθένους ἐπίτροποι λοιπὸν ἐνέγραψαν εἰς τὰ δημόσια βιβλία, ὅτι ὅλη ἡ οὐσία του ἀξίζει 25 μνᾶς, τουτέστι 2500 δραχμάς, ἀπὸ τῶν ὁποίων (κατὰ τὰς ὁποίας) 500 δραχμαὶ ὑπόκεινται τῇ εἰσφορᾷ.

Οὐκ ἐστιν οὖν ἴσως ἀδικαιολόγητον, ὅτι καὶ ἐν τῇ τῶν Ἀττικῶν νόμων συναγωγῇ μου (σελ. 228 § 904) κατὰ τὸν ἄνω ῥηθέντα τρόπον συνεπλήρωσα τὸ τοῦ Πολυδεύκους ὕφος.

Μίαν ἔτι ἔχω παρατήρησιν κατὰ τοῦ Βοικχίου, τοῦ εἰπόντος, ὅτι τὸ ἐλάχιστον τῶν ζευγιτῶν εἰσόδημα δὲν ἀπετέλει 200, ἀλλὰ μόνον 150 δραχμὰς, ἐπειδὴ κατὰ τὸν Σόλωνος νόμον οἱ ἐγγύτατοι συγγενεῖς, ἂν μὴ ἐβούλοντο γαμεῖν τὰς πένητας τῆς τετάρτης τάξεως θυγατέρας, ὤφειλον νὰ δῶσιν αὐταῖς προῖκα, καὶ ὁ μὲν πεντακοσιομέδιμνος 500, ὁ δὲ ἱππεὺς 300, ὁ δὲ ζευγίτης 150 δραχμάς. (Δημοσθέν. πρὸς Μεκάρτ. σελ. 1068.)

Εἰ λοιπὸν οἱ τῶν δύο πρώτων τάξεων πολῖται τοσοῦτον ἔδωκαν εἰς προῖκα, ὅσον ἦν τὸ ἐλάχιστον εἰσόδημά των, ἕπεται κατὰ τὸν Βοίκχιον, ὅτι τὸ ἐλάχιστον τῶν ζευγιτῶν εἰσόδημα δὲν ἦν περισσότερον δραχμαῖς 150, διότι τοσοῦτον ἔδει νὰ δώσωσιν εἰς προῖκα ταῖς πένησι συγγενέσιν.

Ἀλλ' ἐγὼ ἄλλο τι συμπεραίνω ἐκ τούτου τοῦ νόμου. Δῆλον, ὅτι κατὰ τὴν πάσης τῆς πολιτικῆς κοινωνίας φύσιν οἱ ζευγῖται πολὺ πλείους εἶχον πενομένας συγγενεῖς, ἢ οἱ πεντακοσιομέδιμνοι καὶ ἱππεῖς. Ὁ νομοθέτης οὖν δὲν ἠδύνατο διορίσαι, ἵνα οἱ ζευγῖται δῶσιν αὐταῖς τὸ ὅλον τοῦ ἐλαχίστου εἰσοδήματος. Ἐξ ἐναντίας οἱ πεντακοσιομέδιμνοι καὶ ἱππεῖς σπανίως εἶχον πενομένας συγγενεῖς ἐκ τῆς τετάρτης τῶν πολιτῶν τάξεως, διότι δύσκολόν ἐστι νομίζειν, ὅτι οἱ θῆτες, πενέστατοι ὄντες τῶν πολιτῶν, πολλάκις θὰ ἐποίουν ἐπιγαμίας μετὰ τῶν πεντακοσιομεδίμνων καὶ ἱππέων. Οὗτοι λοιπὸν, ἐπειδὴ σπανίως ἐπροίκισαν πενομένας συγγενεῖς, εὐκόλως ἠδύναντο νὰ δῶσιν αὐταῖς τὸ ὅλον τοῦ ἐλαχίστου εἰσοδήματος. Ὅθεν οὐδαμῶς ἐστιν ἀναγκαῖον τοῦ ἀποχωρεῖν τῶν ἑλληνικῶν πηγῶν τῶν ὁμοφώνως μαρτυρουσῶν, ὅτι τὸ ἐλάχιστον τῶν ζευγιτῶν εἰσόδημα ἀπετέλει 200 δραχμάς.

Κατὰ ταύτης τῆς ὁμοφώνου μαρτυρίας λέγει μὲν Σχοιμάννιος ἐν τῇ γερμανιστὶ γεγραμμένῃ συνταγματικῇ τῶν Ἀθηνῶν ἱστορίᾳ, ὅτι πάντες οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς, οἵτινες περὶ διακοσίων δραχμῶν, ὡς τοῦ ἐλαχίστου τῶν ζευγιτῶν εἰσοδήματος, λαλοῦσιν, ἠδύναντο νὰ ἀρυσθῶσιν ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς, ἡ ὁποία ὅμως ἠδύνατο νὰ ἔχῃ λάθος. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀποδεικνύει οὐδὲν, διότι ἐκ τοῦ δύνασθαι δὲν ἕπεται καὶ τὸ ὑπάρχειν.

Τέλος πάντων ὁ Βοίκχιος λέγει, ὅτι ἂν τὸ ἐλάχιστον τῶν ζευγιτῶν εἰσόδημα συνεποσοῦτο εἰς 200 δραχμὰς, πολὺ ὀλιγωτέρα θὰ ἦτο ἡ μεταξὺ τοῦ ἐλαχίστου τῶν ἱππέων καὶ ζευγιτῶν εἰσοδήματος (μεταξὺ 300 καὶ 200 δραχμῶν) διαφορὰ ἢ ἐκείνη μεταξὺ τοῦ ἐλαχίστου τῶν πεντακοσιομεδίμνων καὶ ἱππέων εἰσοδήματος (μεταξὺ 500 καὶ 300 δραχμῶν).

Ἀλλ' ἐντεῦθεν ἕπεται, ὅτι ὁ Βοίκχιος ἔπρεπε νὰ διορίσῃ τὸ ἐλάχιστον τῶν ζευγιτῶν εἰσόδημα εἰς μόνον 100 δραχμὰς, ἵνα 200 δραχμαῖς ἔχωσιν ὀλιγώτερα τοῦ ἐλαχίστου τῶν ἱππέων εἰσοδήματος, τὸ ὁποῖον ὁμοίως 200 δραχμαῖς ἦν ὀλιγώτερον ἢ τὸ ἐλάχιστον τῶν πεντακοσιομεδίμνων εἰσόδημα.

Ἐμοὶ φαίνεται λοιπόν, ὅτι ἡ μεταξὺ τῶν ἐλαχίστων εἰσοδημάτων διαφορὰ δὲν ἀποδεικνύει ἐκεῖνο, εἰς ὃ μετεχειρίσθη αὐτὴν ὁ Βοίκχιος. Ἐξ ἐναντίας ἐγὼ εὑρίσκω, ὅτι τὸ ἐλάχιστον τῶν πεντακοσιομεδίμνων εἰσόδημα παραβαλλόμενον πρὸς τὸ ἐλάχιστον τῶν τε ἱππέων καὶ ζευγιτῶν συναριθμηθὲν εἰσόδημα τὴν ὡραιοτάτην ἀποτελεῖ συμφωνίαν, διότι 500 = 300 + 200. Τῷ ὄντι ὁ νομοθέτης μεγάλης σοφίας ἔδωκε τεκμήριον διορίσας, ἵνα τὸ ἐλάχιστον τῶν ἐν τοῖς κτηματίαις τὴν προεδρίαν ἐχόντων πεντακοσιομεδίμνων εἰσόδημα ἴσον ᾖ τοῖς ἐλαχίστοις τῶν τε ἱππέων καὶ ζευγιτῶν εἰσοδήμασι.

IV.

Ἀνάμικτα
ἐκ τοῦ Ἀττικοῦ δικαίου.

(Κλειώ. 1868. ἀριθμ. 371.)

Ἐκτυπωθείσης ἤδη ὁλοκλήρως τῆς Συναγωγῆς τῶν Ἀττικῶν Νόμων, συγχωρήσατέ μοι νὰ δημοσιεύσω ἑλληνιστὶ ἐν τῇ ὑμετέρᾳ „Κλειοῖ“ ἀποσπάσματά τινα ἐκ τῶν λατινιστὶ γεγραμμένων ὑπομνημάτων μου, μετὰ τῶν ὁποίων συνοδεύω τοὺς Ἀττικοὺς Νόμους.

Α'.

Κύρβεις καὶ ἄξονες.

Ὡς πρὸς τὴν σημασίαν καὶ τὰ περιεχόμενα τῶν τε κύρβεων καὶ ἀξόνων μεγάλη ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ τῶν τε παλαιῶν καὶ νεωτέρων συγγραφέων.

Κατ' Ἀριστοτέλην οἱ ξύλινοι ἄξονες, οἷς ἐγγεγραμμένοι ἦσαν οἱ Σόλωνος νόμοι, προσηγορεύθησαν κύρβεις. Ἔνιοι δὲ ἔφασαν τοὺς ἄξονας, οἳ ἐμπεριεῖχον τὰ περὶ τῶν ἱερῶν καὶ θυσιῶν παραγγέλματα, κύρβεις ὀνομασθῆναι, τοὺς δὲ μετὰ τῶν ἄλλων νόμων ἰδίως ἄξονας. (Πλούταρχος ἐν Σόλωνος βίῳ. 25.)

Κατ' ἄλλους πάλιν ταῖς κύρβεσι, τριγώνοις οὔσαις, οὐ μόνον ἱεροὶ, ἀλλὰ καὶ πολιτικοὶ νόμοι ἦσαν ἐγγεγραμμένοι, ἄξονες δὲ ἐκαλοῦντο οἱ τοὺς ἰδιωτικοὺς νόμους ἐμπεριέχοντες τετράγωνοι πίνακες. Κατ' Ἀριστοφάνην τὸν Βυζάντιον ὅμως αἱ κύρβεις ἦσαν ὅμοιαι τοῖς ἄξοσι, πλὴν ὅτι οἱ μὲν ἄξονες νόμους, αἱ δὲ κύρβεις παραγγέλματα περὶ θυσιῶν εἶχον. (Σουΐδας.)

Ἡ διάλυσις τοῦ ζητήματος τούτου προϋποθέτει τὴν ἐξέτασιν τῶν γνωστῶν τοῦ Σόλωνος ἀξόνων.

Ὁ πρῶτος ἄξων τοῦτον περιεῖχε τὸν νόμον· „πρὸς ξένους ἡ τοῦ ἐλαίου μόνον ἐξαγωγὴ συγχωρεῖται, τὸν δὲ ἄλλα ἐξάγοντα πρέπει νὰ ἀναθεματίσῃ ὁ ἄρχων, εἰ δὲ μὴ, αὐτὸς ἐκτίνει ἑκατὸν δραχμὰς εἰς τὸ δημόσιον“. (Πλούταρχ. βίος Σόλων. 24.) Οὗτος δὲ ὁ νόμος ἀνήκει εἰς τὸ δημόσιον δίκαιον, διότι οἱ παραβάντες αὐτὸν ἐδιώχθησαν διὰ δημοσίας κατηγορίας, ἡ ἐκαλεῖτο Φάσις. (Ὅρα τὸν 1186 καὶ 1187 νόμον τῆς Συναγωγῆς μου.) Δὲν ἀληθεύει λοιπὸν, ὅτι τοῖς τοῦ Σόλωνος, ἄξοσι μόνον ἰδιωτικοὶ νόμοι ἦσαν ἐγγεγραμμένοι.

Ὁ τρισκαιδέκατος ἄξων τοῦ Σόλωνος τὸν ὄγδοον εἶχε νόμον οὕτω γεγραμμένον· „ἀτίμων ὅσοι ἄτιμοι ἦσαν, νὰ ἦναι ἐπίτιμοι“. Πλουτάρχ. βίος Σολ. 19.) Ἀλλ' οἱ περὶ ἀτιμίας νόμοι, ἀνῆκον εἰς τὸ δημόσιον δίκαιον (Ὅρα τὸν 1012, 1015, 1033, 1196 νόμον τῆς Συναγωγῆς)· ὅθεν ἀκολουθεῖ, ὅτι οἱ ἄξονες καὶ τὸ δημόσιον ἐμπεριεῖχον δίκαιον.

Ἐν τῷ ἑκκαιδεκάτῳ τῶν ἀξόνων ὥρισεν ὁ Σόλων τὰς τῶν ἱερείων τιμάς. (Πλουτάρχ. Σολ. 23.) Τοῦτο δεικνύει, ὅτι τὰ τῶν ἱερῶν δὲν ἦσαν μόνον τοῖς κύρβεσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄξοσιν ἐγγεγραμμένα.

Τελευταῖον Δημοσθένης μνημονεύσας ἐν τῷ κατ' Ἀριστοκράτους λόγῳ (σελ. 629, § 28) φονικόν τινα νόμον, λέγει, ὅτι τοῦτον ὁ Σόλων ἐν τῷ ἄξονι ἀγορεύει. Γνωστὸν δὲ, ὅτι οἱ φονικοὶ νόμοι ἀπετέλουν μέρος τοῦ δημοσίου δικαίου.

Ἐκ τούτων ἀρκούντως δῆλον, ὅτι οἱ ἄξονες δὲν ἐμπεριεῖχον μόνον ἰδιωτικοὺς, ἀλλὰ καὶ δημοσίους νόμους.

Β'.

Δημόσιοι διαιτηταὶ ἢ αἱρετοὶ κριταί.

Ἐν τῇ Συναγωγῇ μου (σελ. 140 § 569) ἀποδέχομαι χωρίς τινος δισταγμοῦ τὴν Πολυδεύκους μαρτυρίαν, τοῦ εἰπόντος, ὅτι „διαιτηταὶ ἐκ τῶν ὑπὲρ ἑξήκοντα ἔτη γεγονότων κληροῦνται· καὶ ἀτιμία ἀφώριστο τῷ μὴ διαιτήσαντι τὴν ἐπικληρωθεῖσαν δίαιταν“.

M. E. Meier ἐν τῷ γερμανικῷ συγγράμματί του οἱ τῶν Ἀθηνῶν διαιτηταὶ νομίζει, ὅτι τοῦτο εἶναι μυθῶδες, καὶ κατὰ

τοῦτον τὸν τρόπον θέλει νὰ συμπληρώσῃ τὸ ἀνώτερον ὕφος· „ἀτιμία ἀφώριστο τῷ μὴ καλῶς καὶ δικαίως διαιτήσαντι τὴν ἐπικληρωθεῖσαν δίαιταν“.

Ἀλλ' ἐγὼ δὲν βλέπω οὐδεμίαν ἀνάγκην τοιαύτης συμπληρώσεως. Οὐδεὶς γὰρ ἠναγκάσθη νὰ δέχηται τὸ ἐπάγγελμα τοῦ αἱρετοῦ κριτοῦ, ἀπ' ἐναντίας οὗτοι ἐκληρώθησαν ἐκ τῶν ἑκουσίως προσφερομένων ἑαυτοὺς διὰ ταύτην τὴν ὑπηρεσίαν. Ἑπομένως ἑκόντες ἀνεδέξαντο τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ κρίνειν πᾶν ἐπικληρωθὲν αὐτοῖς κρισολόγημα. Ἂν μόνον κατὰ τὴν ἀρέσκειάν των τὰ μὲν τῶν κρισολογημάτων ἐδέχθησαν, τὰ δὲ ἀπέῤῥιψαν, βεβαίως πολλάκις μεγάλας θὰ ἔπασχον βλάβας οἱ κρισολογοῦντες, οὓς ἰδίως ἀπὸ τούτου ἤθελε νὰ προφυλάξῃ ἡ Ἀττικὴ νομοθεσία. „Αἱ γὰρ δίκαι διὰ τοῦτο ἐκρίνοντο πρῶτον παρὰ τοῖς διαιτηταῖς πρὸ τοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὸ δικαστήριον, ἵνα μὴ συνεχῶς καθίζωσι δικαστήρια“. (Σχολ. εἰς Δημοσθέν. κατ' Ἀνδροτίωνος, 593, 24.)

Καὶ τὴν τοῦ Σχολιαστοῦ μαρτυρίαν, καθ' ἣν οἱ αἱρετοὶ κριταὶ ἦσαν τέσσαρες καὶ τεσσαράκοντα καθ' ἑκάστην φυλήν, προσβάλλει ὁ Meier, λέγων, ὅτι καθ' ἑλληνικήν τινα ἐπιγραφὴν μόνον 104 διαιτηταὶ ὑπῆρξαν τῷ ἔτει 325 π. Χ.

Ἀλλ' ἐπειδὴ αὕτη ἡ ἐπιγραφὴ ὀνομαστὶ ἀναφέρει τοὺς τῷ ὄντι διαιτήσαντας αἱρετοὺς κριτάς, δὲν ἕπεται ἐντεῦθεν ἄλλο τι, εἰ μή, ὅτι ἐν τῷ εἰρημένῳ ἔτει ἐκ τῶν 440 αἱρετῶν κριτῶν μόνον 104 κατεγένοντο εἰς κρισολογήματα. Γνωστὸν γάρ, ὅτι κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον δύο ἦσαν ἐν Ἀθήναις φατρίαι, ὧν ἡ μὲν τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου, ἡ δὲ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας, καθὼς τοῦτο δεικνύει ὁ Ὑπερείδου λόγος κατὰ Δημοσθένους. Τί οὖν θαυμαστόν, ἂν πολλοὶ τῶν πολιτῶν ἀπέφυγον τὸ δοῦναι τὴν τοῦ αἱρετοῦ κριτοῦ ἀπόφασιν;

Πρὸς ἔλεγξιν τοῦ Σχολιαστοῦ λέγει καὶ τοῦτο ὁ Meier, ὅτι οἱ αἱρετοὶ κριταὶ δὲν ἐλήφθησαν κατὰ φυλήν, ἀλλ' ἐκ πάντων τῶν Ἀθηναίων. Καὶ ἐν τούτῳ ὅμως λανθάνεται, διότι οἱ αἱρετοὶ κριταὶ ἐκληρώθησαν (ὅρα τὸν 569 νόμον), ἡ δὲ κλήρωσις τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων ἐγένετο πάντοτε κατὰ φυλάς. Τοῦτο σαφῶς δεικνύουσιν οἱ νόμοι μου (381—385).

Γ'.

Δίκαι κατά τινος καὶ πρός τινα.

Τῶν ἀρχαίων δικαστικῶν λόγων οἱ μὲν ἐπιγράφονται κατά τινος, οἱ δὲ πρός τινα. Τὴν σημασίαν τούτων τῶν λέξεων οὕτως ἐξέφρασα ἐν τοῖς νόμοις μου (604, 605)· „Δίκαι κατά τινός εἰσιν οὐ περὶ ἀμφισβητουμένων δικαίων, ἀλλὰ περὶ ἀδίκως πραχθέντος. Δίκαι πρός τινα δέ εἰσιν αἱ ἄλλαι δίκαι".

Βουνσένιος ἐν τῷ συγγράμματί του περὶ τοῦ κληρονομικοῦ δικαίου τῶν Ἀθηναίων (de jure hereditario Atheniensium) εἰκάζει, ὅτι δίκαι κατά τινος ἦσαν ἐκεῖναι, δι' ὧν ἄνθρωπός τις κατηγορεῖτο ἵνα τιμωρηθῇ, δίκαι δὲ πρός τινα, δι' ὧν οἱ κρισολογοῦντες ἀμφιβόλῳ δικαίῳ ἀπήτουν χρηματικήν τινα οὐσίαν.

Σχοιμάννιος δὲ ἐν τῷ συγγράμματί του ἀρχαιότητες τοῦ δημοσίου τῶν Ἑλλήνων δικαίου (antiquitates juris publici Graecorum) λέγει τάδε· „ὅστις ἀπαιτεῖ νὰ τιμωρηθῇ ὁ ἀντιδικῶν ἕνεκα κλοπῆς, ὕβρεως, ἀπάτης, παραβάσεως συνθηκῶν καὶ βλάβης ἑκουσίας, περὶ τούτου λέγεται, ὅτι παραδίδει γραφὴν κατά τινος, τὰ δὲ ἄλλα κρισολογήματα ὀνομάζονται πρός τινα".

Ἀλλὰ ταῦτα δὲν εἶναι ἀκριβῶς διωρισμένα, διότι εὑρίσκομεν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ῥήτορσι καὶ λόγους κατά τινος, ἐν οἷς οὐδεμία ἀπαιτεῖται τιμωρία τοῦ ἀντιδικοῦντος. Οὕτω π. χ. Δείναρχος εἶχε λόγον ἐπιγραφόμενον κατὰ Ἡδύλης ἀποστασίου. Γνωστὸν δὲ εἶναι, ὅτι οἱ ἐν τῇ ἀποστασίου δίκῃ καταδικασθέντες δοῦλοι δὲν ἐτιμωρήθησαν, ἀλλὰ διὰ κριτῶν ἀπεφασίσθη, ὅτι πρέπει νὰ μείνωσι δοῦλοι (ὅρα τὸν 1472 νόμον). Ἔπειτα Δημοσθένης ἔχει λόγον κατὰ Ἀφόβου ἐπιτροπῆς, ἐν τῷ ὁποίῳ δὲν ἀπαιτεῖ νὰ τιμωρηθῇ ὁ Ἄφοβος, ἀλλὰ νὰ ἀποδῷ τὰ ὀφειλόμενα χρήματα, τὰ ὁποία ἀδίκως κατέχει.

Ἐκ πάντων δὲ τῶν λόγων, οἳ ἐπιγράφονται κατά τινος, βλέπομεν, ὅτι ἐν αὐτοῖς λόγος εἶναι περὶ ἀδίκου τινὸς πράγματος. Τοιοῦτοι λόγοι εἶναι·

α') Δημοσθένους κατὰ Ἀφόβου ἐπιτροπῆς.

β') Τοῦ αὐτοῦ κατὰ Στεφάνου Ψευδομαρτυριῶν. Ψευδὴς δὲ μαρτυρία εἶναι χωρὶς ἀμφιβολίας ἄδικον πρᾶγμα.

γ') Τοῦ αὐτοῦ κατὰ Εὐέργου καὶ Μνησιβούλου, πάλιν Ψευδομαρτυριῶν.

δ') Τοῦ αὐτοῦ κατὰ Ὀλυμπιοδώρου βλάβης. Ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ οὐδεμία ἀπαιτεῖται τιμωρία τοῦ ἀντιπάλου, ἀλλὰ μόνον περὶ βλάβης φιλονεικοῦσι, λοιπὸν περὶ ἀδίκου πράγματος.

ε') Τοῦ αὐτοῦ κατὰ Κόνωνος αἰκίας. Ἀρίστων τις κατηγορεῖ Κόνωνα, ὅτι ἐτύφθη ὑπ' αὐτοῦ, τουτέστιν, ὅτι ἄδικον πρᾶγμα ἔπαθεν ὑπ' αὐτοῦ· καὶ τούτου μάρτυρας παρέχει.

ς') Τοῦ αὐτοῦ κατὰ Διονυσοδώρου, πάλιν περὶ βλάβης.

ζ') Λυσίου κατὰ Διογείτονος, περὶ κακῆς ἐπιτροπῆς.

η') Τοῦ αὐτοῦ κατὰ Εὐκλέους, περὶ χωρίου ἀφηρπασμένου.

ϑ') Τοῦ αὐτοῦ κατὰ Θεοπόμπου, περὶ κακομεταχειρίσεως.

ι') Τοῦ αὐτοῦ κατὰ Στρατοκλέους, περὶ ἐνοχλήσεως καὶ ἐμποδίσεως τῶν κτημάτων.

ια') Τοῦ αὐτοῦ κατὰ Φιλίππου, ἐπιτροπῆς.

ιβ') Δεινάρχου κατὰ Ποσειδίππου, κλοπῆς.

Πάντα ταῦτα εἶναι ἀναμφιβόλως ἄδικα πράγματα.

Ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις λόγοις, τοῖς πρός τινα ἐπιγραφομένοις, τὸ κύριον ζήτημα δὲν εἶναι ἄδικόν τι πρᾶγμα, ἀλλ' ἀμφισβητήσιμόν τι δίκαιον.

Δ'.

Ἡ τῆς εἰς τὸ δικαστήριον προσκλήσεως ἡμέρα.

Οἱ σοφοὶ Meier καὶ Schoemann εἰκάζουσιν, ὅτι αἱ προσκλήσεις εἰς τὸ δικαστήριον ἐγένοντο πέντε ἡμέραις πρὸ τοῦ παραδοῦναι γραφὴν εἰς τὸ κριτήριον, διότι ὁ νόμος, ὃν ἀναφέρει Δημοσθένης (πρὸς Μακάρτ. 1076) λέγει τάδε· „ὁ ἄρχων ἐπιμελείσθω τῶν ὀρφανῶν . . . . καὶ μὴ ἐάτω ὑβρίζειν μηδένα περὶ τούτους· ἐάν δέ τις ὑβρίζῃ . . . .· προσκαλεσάμενος πρόπεμπτα . . . . εἰσαγέτω εἰς τὴν Ἡλιαίαν“.

Ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτος ὁ νόμος διορίζει τί πρέπει νὰ κάμῃ ὁ ἄρχων ἐξ ἐπαγγέλματος (ex officio), φανερὸν, ὅτι οὐδὲν ἔχει κοινὸν μετὰ τῶν ἰδιωτικῶν κρισολογούντων, οἱ ὁποῖοι ὤφειλον αὐτοὶ οἱ ἴδιοι νὰ προςκαλῶσιν ἀλλήλους παρόντων μαρτύρων εἰς τὸ δικαστήριον.

Μηδὲ οἱ Ἀριστοφάνους στίχοι (Νεφέλαι 1131 καὶ 1221), οὓς ἀναφέρουσιν οἱ σοφοὶ ἄνδρες, ἀποδεικνύουσιν, ὅτι ἡ πρόσκλησις ἐγένετο πέντε ἡμέραις πρὸ τῆς κρισολογίας. Στρεψιάδης γὰρ λέγει, ὅτι πέντε εἶναι ἔτι ἡμέραι μέχρι τῆς τελευταίας τοῦ μηνὸς, ἐν ᾗ ἔπρεπε νὰ πληρώσῃ τοὺς τόκους, εἰ δὲ μὴ, θὰ ἐγκαλέσῃ αὐτὸν ὁ δανειστής (δικάσεσθαί φασί μοι, 1141). Πῶς θὰ ἐτόλμα λοιπὸν ὁ δανειστὴς νὰ προσκαλέσῃ τὸν Στρεψιάδην πέντε ἡμέραις προτήτερα, ἂν αὐτὸς τῇ πέμπτῃ μόνον ἡμέρᾳ εἶχε τὸ δικαίωμα τοῦ ἀπαιτεῖν τὸν τόκον; Ὅτι προτήτερα δὲν εἶχε τοῦτο τὸ δικαίωμα, σαφῶς προκύπτει καὶ ἐκ τοῦ Σχολιαστοῦ, τοῦ εἰπόντος εἰς τοὺς 1131 καὶ 1134 τῶν Νεφελῶν στίχους, ὅτι ἐν τῇ ἔνῃ καὶ νέᾳ, τουτέστι, τῇ τελευταίᾳ τοῦ μηνὸς ἡμέρᾳ ἀπῃτοῦντο οἱ τόκοι καὶ τὰ δάνεια. Καὶ εἰς τὸν 1179 στίχον λέγει· „ὁ Σόλων τὰς μὲν κλήσεις τῶν δικῶν τῇ τριακάδι φησι γένεσθαι“.

Πρὸς τούτοις, ἐν τοῖς Ἀριστοφάνους Ὄρνισι λέγει τις (1046, στ.)· „καλοῦμαι Πεισθέταιρον ὕβρεως ἐς τὸν Μουνυχιῶνα μῆνα“. Εἶναι δὲ γνωστὸν, ὅτι αὕτη ἡ κωμῳδία παρεστάθη ἐν τοῖς μεγάλοις Διονυσίοις τῇ ἑκκαιδεκάτῃ τοῦ Ἐλαφηβολιῶνος. Λοιπὸν ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας μέχρι τοῦ Μουνυχιῶνος μηνὸς τεσσαρεσκαίδεκα ἦσαν ἔτι ἡμέραι, καὶ ὄχι πέντε.

Ε'.

Ὁ τῶν δημοσίων εἰσοδημάτων ταμίας.

Ἐν τῷ τρίτῳ ψηφίσματι μετὰ τοὺς τῶν δέκα ῥητόρων βίους παρὰ Πλουτάρχῳ (σελ. 852) λέγεται, ὅτι Λυκοῦργος, ὁ ῥήτωρ, ἐπὶ τρεῖς πενταετηρίδας ἦν τῆς δημοσίας προσόδου ταμίας. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ πενταετηρὶς κατὰ τοὺς μὲν πέντε, κατὰ τοὺς δὲ τέτταρα ἐμπεριεῖχεν ἔτη, ζητητέον ἂν Λυκοῦργος δεκαπέντε ἢ δώδεκα ἔτεσιν ὑπῆρχε ταμίας;

Τοῦτο τὸ ζήτημα διαλύει Διόδωρος ὁ Σικελιώτης λέγων (XVI, 88), ὅτι Λυκοῦργος δώδεκα ἔτη διῴκει τὰς προσόδους τῆς πόλεως. Ἆρά γε δύναταί τις νὰ διαιρέσῃ δώδεκα διὰ πέντε εἰς τρία ἴσα μέρη; Ὄχι βέβαια. Ἀλλὰ διὰ τεσσάρων εὐκολωτάτη εἶναι ἡ

τοιαύτη διαίρεσις. Ὅθεν δῆλον, ὅτι παρὰ Πλουτάρχῳ ἡ πενταετηρὶς σημαίνει τεσσάρων ἐτῶν περίοδον. Ἐντεῦθεν εἰκάζω, ὅτι αἱ ἑξῆς τοῦ Πλουτάρχου λέξεις· „μὴ πλείω πέντε ἐτῶν διέπειν τὸν χειροτονηθέντα ἐπὶ τὰ δημόσια χρήματα“, χρειάζονται διορθώσεως, ἣν εὑρίσκομεν, ἂν ἀντὶ τοῦ πέντε ἐτῶν γράψωμεν πεντετηρίδος. Τούτου ἕνεκεν ἔγραψα ἐν τῇ λατινικῇ τῆς τῶν Ἀττικῶν νόμων Συναγωγῆς μεταφράσει (νόμ. 267 σελ. 69) ἀντὶ πέντε ἐτῶν τέσσαρα ἔτη.

Ϛ'.

Ἀγωνοθέται καὶ ἀθλοθέται.

Ἔνιοι διακρίνουσι τοὺς ἀγωνοθέτας τῶν ἀθλοθετῶν, διότι ἐν τῇ Συναγωγῇ τῶν λέξεων χρησίμων (σελ. 333, ἔκδοσις Βεκκέρου) λέγεται, ὅτι ἀγωνοθέτης μὲν κυρίως ἐν τοῖς σκηνικοῖς, ἀθλοθέτης δὲ ὁ ἐν τοῖς γυμνικοῖς. Τὰ αὐτὰ ἀναγινώσκομεν καὶ παρὰ Σουΐδᾳ, Ἡσυχίῳ, Ἀμμωνίῳ, Φωτίῳ καὶ Ζωναρᾷ.

Ἀλλ᾽ ἐκ τῶν συναθροισθέντων ὑπ᾽ ἐμοῦ Ἀττικῶν νόμων ἄλλο τι προκύπτει. Οἱ γὰρ ἀθλοθέται διέθεσαν τόν τε μουσικὸν καὶ τὸν γυμνικὸν ἀγῶνα. (Νόμος 369.) Οἱ αὐτοὶ ἀθλοθέται ἐμαστίγωσαν τοὺς ὑποκριτάς, τοὺς μὴ καλῶς παραστήσαντας τὸ πρόσωπον τῶν Θεῶν. (Νόμος 370.) Καὶ ἀνάπαλιν ὁ ἀγωνοθέτης ἐκήρυξε τὴν νίκην, ὅτε ὁ ἀθλητὴς ἐνίκησε τὸν ἀντίπαλον. (Νόμος 372.)

Πρὸς τούτοις Πλούταρχος γράφει (βίος Περικλέους. ιγ'.), ὅτι Περικλῆς ἀθλοθέτης ὢν τοῦ μουσικοῦ ἀγῶνος διέταξε κατὰ τίνα τρόπον δεῖ τοὺς ἀγωνιζομένους αὐλεῖν ἢ ᾄδειν ἢ κιθαρίζειν. Καίτοι οὖν προεστηκὼς τοῦ μουσικοῦ ἀγῶνος, οὐδὲν ἧττον ὀνομάζεται ἀθλοθέτης.

Δημοσθένης δὲ ἀναφέρει (περὶ τοῦ στεφάνου, σελ. 265—266) ψήφισμα, ἐν τῷ ὁποίῳ λέγονται τὰ ἑξῆς· „δεδόχθαι τῇ Βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ στεφανῶσαι Χαρίδημον καὶ Διότιμον χρυσῷ στεφάνῳ καὶ ἀναγορεῦσαι Παναθηναίοις τοῖς μεγάλοις ἐν τῷ γυμνικῷ ἀγῶνι καὶ Διονυσίοις τραγῳδοῖς καινοῖς, τῆς δὲ ἀναγορεύσεως ἐπιμεληθῆναι θεσμοθέτας, πρυτάνεις, ἀγωνοθέτας“. Ἐπειδὴ ἐνταῦθα λόγος ἐστὶ καὶ περὶ τοῦ γυμνικοῦ ἀγῶνος, ἔδει νὰ μνη-

μονευθῶσι καὶ οἱ ἀθλοθέται. Μὴ γενομένου δὲ τούτου, πιθανὸν εἶναι, ὅτι οἱ ἀθλοθέται δὲν διέφερον τῶν ἀγωνοθετῶν.

Ταύτην τὴν εἰκασίαν βεβαιώνει ἀφ' ἑνὸς μὲν Πλάτων ἐν τοῖς Νόμοις (σελ. 764), ὅπου λέγει, ὅτι μουσικῆς ἀθλοθέτας πρέπει καθίστασθαι, ἀφ' ἑτέρου δὲ Πλούταρχος ἐν τοῖς Πλατωνικοῖς Ζητήμασι (β'. σελ. 1000), ὅτε γράφει, ὅτι Ἠλεῖοι βελτίους θὰ ἦσαν Ὀλυμπίων ἀγωνοθέται, εἰ μηδὲ εἷς αὐτῶν ἦν ἀγωνιστής. Ἀλλ' ἐν τοῖς Ὀλυμπίοις ἠγωνίζοντο γυμνασταὶ καὶ ἀθληταί (ὅρα τὸν 1257 νόμον). Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ τούτων κριτὴς ὀνομάζεται ἀγωνοθέτης, δῆλον, ὅτι οὐδεμία ἦν διαφορὰ μεταξὺ τῶν ἀγωνοθετῶν καὶ ἀθλοθετῶν.

Ζ'.

Νόμοι Ἑλληνικοὶ παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις.

Ἔνιοι καταγινόμενοι εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον δὲν ὁμολογοῦσιν, ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων νόμοι ἐπενήργησαν εἰς τὴν τῶν Ῥωμαίων νομοθεσίαν, διϊσχυριζόμενοι, ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι αὐτοὶ καθ' αὑτοὺς χωρὶς οὐδεμιᾶς ξένης ἐπιῤῥοῆς ἐθεμελίωσαν τοὺς νόμους των.

Ἀλλὰ μήπως μείζονος εἶναι ἀξία τιμῆς ἡ τοιαύτη ἄρνησις ἢ αἱ τῶν ἀρχαίων μαρτυρίαι; Λίβιος τοὐλάχιστον (III, 31) καὶ Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς (X, 57) ὀνομαστὶ ἀναφέρουσι τοὺς εἰς τὴν Ἑλλάδα σταλέντας τῶν Ῥωμαίων πρέσβεις, ἐντολὴν ἔχοντας τοῦ μετακομίσαι ἐκεῖθεν τοὺς ἀρίστους νόμους. Κικέρων δὲ λέγει (ὑπὲρ Φλάκκου, 26), ὅτι ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων διεδόθησαν εἰς τὴν οἰκουμένην τὰ δίκαια καὶ οἱ νόμοι. Πῶς θὰ ἐτόλμα νὰ εἴπῃ τοιοῦτό τι ἐνώπιον τῶν ὑψηλοφρόνων Ῥωμαίων, ἂν δὲν ἦτο ἀληθές;

Ἐκτὸς δὲ τούτων τῶν τριῶν ἀνδρῶν ἔχομεν ἔτι ἄλλους δύο ἀξιοπίστους μάρτυρας, τὸν Πομπώνιον (ἐν τῷ Ἰουστινιανοῦ Πανδέκτῃ I, 2, 2) καὶ τὸν Πλίνιον (ἐν τῇ φυσικῇ ἱστορίᾳ, 34, 11, 21).

Κατὰ τούτους τοὺς πέντε μάρτυρας Ἄππιος Κλαύδιος μετὰ ἐκλεκτῶν ἀνδρῶν συναγαγὼν τὰ τῶν Ῥωμαίων νόμιμα, καὶ μετακομίσας ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν τοὺς Δράκοντος καὶ Σόλωνος νόμους καὶ ἀπὸ ἄλλων ἄλλους τινὰς, ἀπετέλεσε τὸ δωδεκάδελτον, τουτέστι τοὺς τῶν δώδεκα πινάκων νόμους. Ἑρμόδωρος δέ τις Ἐφέσιος,

ἐξόριστος ὢν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, μετέφρασε τὸ δωδεκάδελτον ἀπὸ τῆς τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν τῶν Ῥωμαίων γλῶσσαν.

Παρατηρητέον δὲ πρὸς τούτοις, ὅτι πολλοῖς ἤδη πρὸ τοῦ Σόλωνος ἔτεσιν οἱ Ἕλληνες ἐπέδρασαν διὰ μέσου τῶν ἀποικιῶν καὶ τῆς κατὰ τὴν θάλατταν ἐμπορείας των εἰς πάντα σχεδὸν τὰ τοῦ κοινωνικοῦ βίου τῶν Ῥωμαίων στοιχεῖα. Οὕτω π. χ. τὰ μέτρα καὶ τὰ σταθμὰ, τὸ ἡμερολόγιον, τὸ ἀλφάβητον, τὰς τέχνας, τὴν τῶν ἐνοικούντων διαίρεσιν ὑπὸ Σερβίου Τυλλίου, παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἔλαβον οἱ Ῥωμαῖοι. (Mommsen, Ῥωμαϊκὴ Ἱστορία, I, 6. 10. 14. 15.)

Τούτων οὕτως ἐχόντων, εἶναι ἆρά γε πιθανὸν, ὅτι ὁ ἑλληνισμὸς οὐδεμίαν εἶχεν ἐπιῤῥοὴν εἰς τὸ ῥωμαϊκὸν δίκαιον;

Ταῦτα μὲν ἔστωσαν γενικῶς εἰρημένα. Νῦν δὲ θὰ δείξω καὶ κατὰ μέρος νόμους τινὰς, οὓς οἱ Ῥωμαῖοι παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἔλαβον.

Κικέρων ἀναφέρει (περὶ νόμων II, 23) ἐκ τῶν δώδεκα πινάκων τοῦτον τὸν νόμον „αἱ γυναῖκες μὴ ποιέτωσαν ἐν ταῖς ταφαῖς lessum". Περὶ τῆς σημασίας τοῦ lessum διαφόρους εἶχον, ὡς λέγει ὁ Κικέρων, οἱ παλαιοὶ γνώμας· ἀλλ' αὐτὸς εἰκάζει, ὅτι ἡ λέξις σημαίνει θρῆνον, διότι καὶ ὁ Σόλωνος νόμος ἀπαγορεύει τὸ αὐτό.

Ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ λέγει ὁ Κικέρων (κεφ. 25), ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι τὸν περὶ ἐνταφίου δαπάνης νόμον τῶν Ἀθηναίων ἐνέβαλον εἰς τὸν δέκατον πίνακα.

Γάϊος λέγει (βιβλ. 4 πρὸς δωδεκάδελτ.), ὅτι ἐν τῇ τῶν κτητικῶν ὅρων διορθώσει φυλακτέον εἶναι, ὃ κατὰ τὸ παράδειγμα ἐκείνου τοῦ νόμου ἐγράφη, τὸν ὁποῖον Σόλων λέγεται νομοθετῆσαι.

Ὁ αὐτὸς λέγει (lib. 3. Dig. XLVII, 22, de colleg. et corp.)· „ἑταῖροι εἶναι οἱ ἀνήκοντες εἰς τὸ αὐτὸ σωμάτιον, ὃ οἱ Ἕλληνες ἑταιρίαν ὀνομάζουσι. Τούτοις δὲ ἐξουσίαν δίδωσιν ὁ νόμος, νὰ ποιῶσι συνθήκας, μὴ ἐναντίας τῷ νόμῳ. Φαίνεται δὲ, ὅτι „οὗτος ὁ νόμος μετηνέχθη ἐκ τοῦ Σολωνείου νόμου".

Ὁ Ῥωμαῖος γραμματικὸς Σέξτος Πομπήϊος Φέστος γράφει κατὰ παλαιὰς μαρτυρίας εἰς τὴν λέξιν aries τάδε· „ἀντὶ τοῦ φονευθέντος ἀνθρώπου δίδοται κριὸς κατὰ τὸ τῶν Ἀθηναίων παράδειγμα, παρ' οἷς ὁ τοῦ ἀκουσίου φόνου ἔνοχος κριὸν ἀποδίδει ἀντὶ τιμωρίας".

Τελευταῖον, ὅτι ὁ Ῥόδιος νόμος ἦτο ἑλληνικὸς, τὸν ὁποῖον ἀπεδέχθησαν καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, τοῦτο τοὐλάχιστον δὲν δύνανται νὰ ἀρνηθῶσιν οἱ τὰ ἄλλα ἀρνούμενοι.

Π'.

Τεκμήριον τῆς σημερινῆς προφορᾶς τοῦ η'.

Ἐν τῇ συγκρίσει τῶν Ἀττικῶν νόμων μετὰ τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου εὗρον καὶ ῥῆσίν τινα παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις, ἐκ τῆς ὁποίας προκύπτει πῶς προέφερον αὐτοὶ τὸ η'.

Γάϊος (Just. II, 101—104) ὁμιλῶν περὶ διαφόρων τῆς διαθήκης εἰδῶν ἀναφέρει καὶ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον συντάσσουσί τινες dicis gratia. Αὕτη δὲ ἡ ῥῆσις δὲν εἶναι ἄλλο τι ἢ τὸ ἑλληνικὸν δίκης ἕνεκα. Ἀκμάζοντος λοιπὸν τοῦ Γάϊου (130—180 μ. Χ.) οἱ Ῥωμαῖοι προέφερον τὸ δίκης ὡς dicis, τουτέστι τὸ ἦτα εἶχε τὸν ἦχον τοῦ ἰῶτα.

Ἀλλὰ καὶ Κικέρων ἔγραψεν ἤδη τὸ ἑλληνικὸν δίκης λατινιστὶ dicis (πρὸς Βέρρ. II, 4, 24· καὶ ὑπὲρ Μουρέν. XII, 26). Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι ἐπὶ Κικέρωνος οἱ Ἕλληνες προέφερον τὸ ἦτα ὡς ἰῶτα.

Ἐπειδὴ δὲ τῷ Κικέρωνι, τῷ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης εἰδημονεστάτῳ, δὲν ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν νὰ μέμφηται διὰ ταύτην τὴν προφορὰν τοὺς Ἕλληνας, πῶς τολμῶσι τοῦτο οἱ Ἐρασμῖται κατὰ τῶν νῦν ζώντων Ἑλλήνων;

Ὅ τι καὶ ἂν διδάσκῃ ἡ συγκριτικὴ γραμματικὴ περὶ τοῦ πρωτίστου ἦχου τοῦ ἦτα, τοῦτο δὲν δύναται νὰ ταράσσῃ τὴν εἴκοσιν ἑκατονταετηρίδων συνήθειαν, τὴν τὸ η ὡς ι προφέρουσαν. Ἀσυλλογίστως λέγει οὖν Σλεϊχέρος, ἐν τῇ ἐπιτομῇ τῆς συγκριτικῆς γραμματικῆς του, ὅτι οἱ τὰ παλαιὰ τῶν Ἑλλήνων συγγράμματα ἀναγιγνώσκοντες, ἂν κατὰ τοὺς σημερινοὺς Ἕλληνας προφέρουσι τὰ στοιχεῖα, οὐδεμίαν ἔχουσι γνῶσιν τῆς συγκριτικῆς γραμματικῆς. Βέλτιστε! Ἄλλο μὲν εἶναι ἡ συγκριτικὴ γραμματικὴ, ἄλλο δὲ ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια, τὴν ὁποίαν μάτην προσβάλλεις μετ' ἀπρεπῶν τῆς ὑπερηφανείας φράσεων.

Ἐν Πέστῃ μηνὶ Ἰουλίῳ 1868.

V.

Τὸ βασιλικὸν στέμμα τῆς Οὐγγαρίας.

(Κλειώ. 1869. ἀριθμ. 441.)

Παρ' οὐδενὶ ἔθνει εἶχε τὸ Βασιλικὸν στέμμα τοσαύτην ἐν τῷ πολιτικῷ βίῳ σημαντικότητα, ὅσην παρὰ τοῖς Οὔγγροις. Ἡ ἱστορία αὐτοῦ δὲν ὑπάρχει ἴσως ἀδιάφορος εἰς τοὺς Ἕλληνας. Πιστεύω δὲ τοῦτο τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ μεγαλειτέραν ᾐσθάνθην χαρὰν, ὅτε διατρίβων τὸν παρελθόντα αὔγουστον καὶ σεπτέμβριον ἐν Ἀθήναις καὶ Κερκύρᾳ παρετήρησα, ὅτι τὰ τῆς Οὐγγαρίας πολὺ ἐνδιαφέρουσι τοὺς Ἕλληνας. Ἂς δεχθῶσιν οὖν τὴν παροῦσαν πραγματείαν ἅμα μὲν ὡς προθυμίαν μου τοῦ χαρίζεσθαί πως τῇ φιλομαθείᾳ των, ἅμα δὲ ὡς δεῖγμα τῆς εὐγνωμοσύνης μου διὰ τὴν ἀείμνηστον ἐγκάρδιον δεξίωσιν, ἧς ἐν Ἑλλάδι ἀπήλαυσα.

Α'.

Στέφανος, ὁ πρῶτος χριστιανὸς ἡγεμὼν τῆς Οὐγγαρίας, ἰδὼν, ὅτι οἱ αὐτοκράτορες καὶ ἐπίσκοποι τῆς Γερμανίας προσεπάθουν ἵνα ἀσκήσωσιν ὑπεροχήν τινα ἔν τε τοῖς πολιτικοῖς καὶ θρησκευτικοῖς πράγμασι τῆς Οὐγγαρίας, ἔπεμψε πρεσβευτὴν εἰς Ῥώμην πρὸς τὸν Πάπαν Σίλβεστρον Β'. καὶ ᾔτησε παρ' αὐτοῦ βασιλικὸν στέμμα.

Ἐν ἐκείνῳ τῷ αἰῶνι τὰ βασιλικὰ στέμματα διένεμον οἱ Πάπαι ἢ οἱ αὐτοκράτορες τῆς Γερμανίας. Παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος δὲν ἔστεργε νὰ λάβῃ τοιοῦτον δῶρον ὁ Στέφανος, ἵνα μὴ διακινδυνεύσῃ τὴν πολιτικὴν τοῦ κράτους ἀνεξαρτησίαν. Ἀφ' ἑαυτοῦ δὲ οὐκ ἐτόλμησε κοσμῆσαι τὴν κεφαλήν του διὰ βασιλικοῦ στέμματος, ἵνα μὴ προσκόψῃ εἰς τὰς τοῦ αἰῶνος προλήψεις· ὥστε ἐκ πολιτικῆς ἀνάγκης ἀπετάθη πρὸς τὸν Πάπαν.

Ὅτε ὁ πρεσβευτὴς τοῦ ἡγεμόνος Στεφάνου ἀφίκετο εἰς Ῥώμην, ὁ Πάπας εἶχεν ἤδη ἕτοιμον ἓν βασιλικὸν στέμμα διὰ τὸν ἡγεμόνα τῆς Πολωνίας Βολεσλάβον. Ἀλλ' ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας, Ὄθων, ἠναντιώθη προφασιζόμενος, ὅτι ἡ Πολωνία ὑπόκειται εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν ἐξουσίαν του. Ὁ Πάπας δὲ ἀπορῶν τί νὰ κάμῃ, ἵνα καὶ τὴν ἀξίαν του καὶ τὴν τοῦ αὐτοκράτορος εὐμένειαν διαφυλάξῃ, τοῦ προβιβάσαντος αὐτὸν εἰς τὴν παπικὴν ἕδραν, κατέφυγε πρὸς τὸν ἑξῆς μῦθον.

„Κατ' ὄνειρον — εἶπε πρὸς τὸν πρεσβευτὴν τοῦ Στεφάνου — εἶδον ἄγγελον ἐξ οὐρανοῦ προστάξαντά μοι, ἵνα τῷ ἡγεμόνι σου παράσχω τὸ βασιλικὸν στέμμα“.

Ἐπιστρέψαντος ἐκ Ῥώμης τοῦ πρεσβευτοῦ, ὁ ἡγεμὼν Στέφανος ἐστεφανώθη ἐν ἔτει χιλιοστῷ μ. Χ. τῇ 3/15 αὐγούστου διὰ τοῦ κομισθέντος χρυσοῦ στέμματος.

Τοῦτο δὲ ἔχει τὸ σχῆμα κενοῦ ἡμισφαιρίου σκεπασμένου μετὰ δύο σταυρωτὰ κειμένων μαργαροφόρων καὶ λιθοκολλήτων ἡμικυκλίων, ἐφ' ὧν ἐν τῷ μέσῳ ἵσταται χρυσοῦς σταυρός, κινούμενος ὁτὲ μὲν εἰς τὰ δεξιά, ὁτὲ δὲ εἰς τὰ ἀριστερά, διότι μετακομισθέντος πολλάκις καὶ χαμαὶ πεσόντος πάλαι τοῦ στέμματος, οὐχ' ἵσταται ἤδη ὀρθῶς ἀλλὰ πλαγίως ὁ σταυρός.

Ὑπὸ τοῦ σταυροῦ εἰς τὰ ἔμπροσθεν τοῦ ἡμισφαιρίου φαίνεται ἡ εἰκὼν τοῦ Σωτῆρος, ἔχοντος ἐπὶ τὰ δεξιὰ μὲν τῆς κεφαλῆς τὸν ἥλιον, ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ δὲ τὴν σελήνην. Πέριξ τοῦ Σωτῆρος ἐπὶ τῶν ἡμικυκλίων εἶναι ἐζωγραφημένοι ἐν χρυσοῖς ἐγκαύστοις ἐλάσμασιν οἱ ἀπόστολοι Ἰωάννης, Βαρθολομαῖος, Πέτρος, Ἀνδρέας, Παῦλος Φίλιππος, Ἰάκωβος καὶ Θωμᾶς. Ἀλλ' οὗτοι δὲν βλέπονται ὁλοκλήρως, διότι ἄλλο νεώτερον στέμμα σκεπάζει αὐτούς.

Τῶν Οὔγγρων δηλαδὴ ἐν ἔτει 1072 μ. Χ. πολιορκίᾳ ἑλόντων τὸ Βελιγράδιον, Γαΐζας (ἢ Γεΰζας ἢ Γέζας) ὁ βασιλόπαις, μεγαλοθύμως προσηνέχθη πρὸς τὸν Ἕλληνα φρουράρχην Νικήταν καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν Ἕλληνας, οὓς χωρὶς λύτρου ἀπηλευθέρωσε. Διὰ τοῦτο ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Μιχαὴλ Δουκᾶς ἐν ἔτει 1075, ὅτε ὁ Γεΐζας ἀπεδείχθη βασιλεύς, πολύτιμον βυζαντῖνον στέμμα ἔστειλεν αὐτῷ. Ἀπὸ τοῦδε ἡνώθη τὸ βυζαντῖνον μετὰ τοῦ λατινικοῦ στέμματος.

Τὸ ἔμπροσθεν μέρος τοῦ βυζαντίνου στέμματος περιέχει ἐν χρυσῷ ἐλάσματι τὴν εἰκόνα τοῦ ἐνθρόνου Σωτῆρος. Εἰς τὰ δεξιὰ

μὲν τῆς κεφαλῆς του γέγραπται IC (τουτέστιν Ἰησοῦς), εἰς τὰ ἀριστερὰ δὲ XC = (Χριστός). Παρ' ἑκάστῃ δὲ τῇ πλευρᾷ τοῦ θρόνου ἵσταται κυπάρισσος. Ὑπὸ τῆς εἰκόνος τοῦ Σωτῆρος ἐν τῷ κύκλῳ τοῦ στέμματος ἔκειτο πάλαι μεγάλη σμάραγδος μικροῖς περιβεβλημένη μαργαρίταις. Ἀλλ' αὐτὴ δὲν ὑπάρχει πλέον. Ἐπὶ τοῦ ἔμπροσθεν μέρους τοῦ κύκλου ἑπτὰ εἶναι ἐφηρμοσμένα καὶ μαργάροις περιεσταλμένα ἀετώματα, τὰ περιέχοντα ἐναλλὰξ ἐγκαύστους γραφὰς καὶ μεγάλους πολυτελεῖς λίθους. Καὶ ἐπὶ τὰ δεξιὰ μὲν εἶναι ἡ προτομὴ τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς Ο ΑΡΧ ΜΙΧ, ἔχοντος ἐν τῇ ἀριστερᾷ ῥάβδον μετ' ἄκρας λειρίνης. Ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ δὲ ὁ ἀρχάγγελος Γαβριήλ, ὁμοίαν ἔχων τῇ τοῦ Μιχαὴλ ἐν τῇ δεξιᾷ ῥάβδον μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς· Ο ΑΡΧ ΓΑΒΡΙΗΛ. Πλησίον τοῦ Μιχαὴλ ἵσταται ὁ ἅγιος Γεώργιος, ὁ δορυφόρος, μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς Ο ΓΕΩΡΓΙΟC, καὶ πλησίον τοῦ Γαβριὴλ ὁ ἅγιος Δημήτριος λόγχην καὶ ἀσπίδα φέρων, μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς· Ο ΔΗΜΗΤΡΙΟC.

Τὸ ὄπισθεν τοῦ κύκλου περιέχει ὁμοίως ἐν χρυσῷ ἐλάσματι τὴν προτομὴν τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ Δουκᾶ, μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΜΙΧ ΕΝ ΧΩ (= Χριστῷ) ΠΙCΤΟC ΒΑCΙΛΕΥC ΡΩΜΑΙΩΝ Ο ΔΚ (= δουκᾶς). Τὴν κεφαλήν του κοσμεῖ τὸ Βυζαντῖνον αὐτοκρατορικὸν στέμμα. Ἐν τῇ δεξιᾷ μικρὰν ἔχει σημαίαν, ἡ δὲ ἀριστερά του κεῖται ἐπὶ τῆς κώπης, καὶ ὑπὸ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ εὑρίσκεται ξυστὸς σάπφειρος, Ἐπὶ τὰ δεξιὰ βλέπεται ἡ εἰκὼν τοῦ υἱοῦ του, φέροντος στέμμα φύλλων καὶ πορφυρᾶν στολήν, μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς ΚΩΝ (= Κωνσταντῖνος) ΒΑCΙΛΕΥC ΡΩΜΑΙΩΝ Ο ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟC. Ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ δὲ ἡ εἰκὼν τοῦ Γέϊζα, τοῦ βασιλέως τῶν Οὔγγρων, ἔχοντος ἐν τῇ δεξιᾷ μὲν τὸν Βυζαντῖνον διπλοῦν σταυρόν, ἐν τῇ ἀριστερᾷ δὲ τὴν κώπην, μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς· ΓΕΩΒΙΤΖ ΔC (= δεσπότης) ΠΙCΤΟC ΚΡΑΛΗC ΤΟΥΡΚΙΑC.

Οἱ Βυζαντῖνοι νομίσαντες ἴσως, ὅτι οἱ Οὔγγροι ἔχουσι γλωσσικὴν συγγένειαν μετὰ τῶν Ῥώσσων μετέβαλον τὸ ὄνομα Γέϊζας, Γέζας μετὰ ῥωσσικῆς καταλήξεως εἰς τὸ Γέζωβιτζ, ἀλλ' ὁ τεχνίτης κατὰ λάθος ἔγραψε Γεωβιτζ, ἄνευ τοῦ ζ. Γέζας δὲ σημαίνει ἐν τῇ παλαιᾷ οὐγγρικῇ γλώσσῃ νικητήν·

Κράλης εἶναι τὸ οὐγγρικὸν κιράλ = Βασιλεύς, τὸ ὁποῖον οἱ Βυζαντῖνοι ἔγραψαν κατὰ τὸν σλαβικὸν τρόπον κρὰλ ἤ κράλης.

Τουρκία δὲ σημαίνει πολλάκις παρὰ τοῖς Βυζαντίνοις Οὐγγαρίαν.

Πλησίον τοῦ Κωνσταντίνου εἶναι ἐζωγραφημένος ὁ ἅγιος Κοσμᾶς, μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς Ο ΚΟCΜΑC καὶ πλησίον τοῦ Γέΐζα ὁ ἅγιος Δαμιανός, μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς Ο ΔΑΜΙΑΝΟC.

Ἐκ τοῦ κάτω κρασπέδου τοῦ κύκλου κρέμανται ἐννέα χρυσᾶ ἁλυσίδια, τέσσαρα μὲν ἐπὶ τὰ δεξιὰ, τέσσαρα δὲ ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ τῶν ὠτίων, καὶ ἓν ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς. Ταῦτα τὰ ἁλυσίδια συνίστανται ἐκ χρυσῶν κρίκων, καὶ ἑκάστου ἡ ἄκρα εἶναι ἄνθος ἐκ πολυτελῶν λίθων.

Τὸ βάρος μὲν ἀμφοτέρων τούτων τῶν ἑνωθέντων στεμμάτων εἶναι 5 λιτρῶν, εὑρίσκονται δὲ ἐν αὐτοῖς 63 σάπφειροι, 56 λυχνῖται (ῥουμβίνια), καὶ 339 μαργαρῖται. Ἀλλ' οἱ πολυτελεῖς λίθοι τοῦ λατινικοῦ στέμματος εἶναι πολλῷ μικρότεροι τῶν τοῦ βυζαντίνου. Ὁμοίως καὶ ἡ τέχνη τῶν εἰκόνων ἐν τῷ λατινικῷ στέμματι ἐνδεεστέρως ἔχει τῆς τέχνης τοῦ ἑτέρου, διότι ἡ τέχνη πρωϊαίτερον παρήκμασεν ἐν τῇ Δύσει ἢ ἐν τῇ Ἀνατολῇ.

Β'.

Τὸ οὑγγρικὸν ἔθνος διέτρεφεν ἀεὶ μεγίστην εὐλάβειαν πρὸς τοῦτο τὸ ἑνωθὲν βασιλικὸν στέμμα. Ὁσάκις μὲν βιαίως ἢ δολίως ἀπήχθη εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν, ὅπερ πολλάκις συνέβη, ἅπαν τὸ ἔθνος ἐθρήνησεν, ὁσάκις δὲ ἀνεκομίσθη, ὑπερεχάρη ἐπὶ τούτῳ. Οὐδὲ ἀνεγνώρισέ ποτε ὡς νόμιμον βασιλέα τὸν μὴ στεφανωθέντα διὰ τούτου τοῦ στέμματος.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωσὴφ Β', ὅστις οὐ μόνον δὲν ἠθέλησε στεφανωθῆναι, ἀλλὰ καὶ τὸ οὑγγρικὸν στέμμα εἰς τὸ αὐτοκρατορικὸν τῆς Βιέννης θησαυροφυλάκιον κατέθηκε, νόμον ἔγραψαν οἱ Οὖγγροι, καθ' ὃν ἡ Βούδα ἀπεδείχθη ἕδρα τοῦ στέμματος, ὅπου καὶ μέχρι τοῦ ἔτους 1848 ἐφυλάττετο. Τότε ὅμως κινήσαντος τοῦ αὐστριακοῦ στρατοῦ κατὰ τῆς οὑγγρικῆς πρωτευούσης, Λουδοβῖκος Κοσσούθιος ἀπήγαγεν αὐτὸ εἰς τὸ Δεβρετζίνιον. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ ἀγῶνος, ὅλως ἠφανίσθη.

Οἱ φιλόμυθοι χωρικοὶ εἶπον, ὅτι ὥσπερ ἄγγελος ἔδωκε πάλαι τὸ στέμμα τῷ Στεφάνῳ, οὕτω καὶ ἄγγελος ἀπεκόμισεν αὐτὸ

καὶ ἔκρυψεν εἰς τὸν τάφον τοῦ Ἀρπάδου, τοῦ πρώτου τῶν Οὐγγρων ἡγεμόνος. Ὁ τάφος ὅμως πάλιν θὰ ἀνοιχθῇ καὶ ὁ στεφανωθησόμενος διὰ τοῦ στέμματος ἔσται ὁ νόμιμος βασιλεύς.

Μεταξὺ τούτου τοῦ καιροῦ τὸ στέμμα ἔκειτο γῇ κατακεκρυμμένον μίαν ὥραν ἀπὸ τῆς Παλαιᾶς Ὀρσόβας ὑπὸ τῷ ὄρει Ἀλλίῳ ἐν τῇ εἰς Βλαχίαν ὁδῷ, ὅπου τὸ κατέκρυψεν ὁ Κοσσούθιος, μὴ θελήσας ἐκθεῖναι αὐτὸ εἰς τοὺς τῆς περιπλανήσεως κινδύνους. Ὅτε δὲ τῷ ἔτει 1853 ὁ Δούναβις κατέκλυσεν ἐκείνην τὴν χώραν, ὁ Κοσσούθιος ἔστειλεν ἐκεῖσε ἐμπίστους ἄνδρας, ὅπως μετακομίσωσι τὸ στέμμα εἰς ἀσφαλέστερον τόπον. Ἀλλ' ἀποκαλυφθέντος τοῦ σχεδίου του, οἱ αὐστριακοὶ ἀπεσταλμένοι προέφθασαν ἐκείνους τοῦ Κοσσουθίου καὶ ἀφεῖλον τὸ στέμμα, ὃ τῇ 9/21 σεπτεμβρίου μετὰ μεγάλης πομπῆς ἀνεκομίσθη εἰς Βούδαν, ὅπου παρελθόντων τεσσαρωνκαίδεκα ἐτῶν ὁ νῦν νόμιμος Βασιλεὺς ἐστεφανώθη μετ' αὐτοῦ.

Πρὸ τῆς στεφανώσεως ὅμως ὑπέγραψε κατὰ τοὺς νόμους στεπτήριον δίπλωμα, οὗ τὰ κυριώτερα ἄρθρα εἶναι τὰ ἑξῆς.

„Ὁσίως καὶ ἀθίκτως διατηρήσομεν τὴν ἐν τοῖς νόμοις τεταγμένην διαδοχήν, τὰ δικαιώματα, τὸ σύνταγμα, τὴν νόμιμον ἀνεξαρτησίαν, ἐλευθερίαν, ἀκεραιότητα, τὰ νόμιμα ἔθιμα τῆς Οὐγγαρίας, τοὺς μέχρι τοῦδε τεθέντας καὶ ὕστερον τεθησομένους νόμους. Τὸ βασιλικὸν στέμμα διασώσομεν ἀεὶ ἐν τῇ Οὐγγαρίᾳ διὰ δύο στεμματοφυλάκων, οὓς ἄνευ λόγου τῆς θρησκείας ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις ἐκλέξει. Ἐξαποθανόντων δὲ τῶν αὐστριακῶν ἀρχιδουκῶν, ἡ Οὐγγαρία ἀναλαμβάνει τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέξαι βασιλέα“.

Ὑπογραφέντος τούτου τοῦ διπλώματος ἠκολούθησεν ἡ τῆς στεφανώσεως τελετή. Εἷς τῶν ἀρχιεπισκόπων μὲν προσεφώνησεν ἐν τῷ ναῷ τῆς Βούδας παρόντος τοῦ πλήθους ἁπασῶν τῶν τῆς κοινωνίας τάξεων τὸν ἀρχιεπίσκοπον τοῦ Ἰστρογάνου (Στριγονίου). „Ἁγιώτατε πάτερ! Ἡ ἁγία μήτηρ ἐκκλησία αἰτεῖ, ἵνα προσαγάγῃς τὸν παρόντα ἐκλαμπρότατον ἄνδρα εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Βασιλέως τῆς Οὐγγαρίας“. Ὁ δὲ προσφωνηθεὶς ἀπεκρίνατο. „Γινώσκομεν καὶ πιστεύομεν, ὅτι ἄξιος εἶναι τούτου καὶ ὠφέλιμος εἴς τε τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν κυβέρνησιν τοῦ κράτους“.

Ἔπειτα τελειωθείσης τῆς ἁγίας χρίσεως τοῦ μέλλοντος Βασιλέως, ὁ πρόεδρος τοῦ ὑπουργείου καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Ἰστρο-

γράνου ἀνέθηκαν τὸ στέμμα εἰς τὴν κεφαλήν του. Τότε ὁ μὲν πρόεδρος τοῦ ὑπουργείου τρὶς ἐφώνησε· „ζήτω ὁ Βασιλεὺς", τὸ δὲ πλῆθος ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς ἐκκλησίας τρὶς ἐπανέλαβε· „ζήτω ὁ Βασιλεύς".

Μετὰ τὸν Βασιλέα ἐστεφανώθη καὶ ἡ σύζυγός του ὡς Βασίλισσα τῆς Οὐγγαρίας. Αὐτὴ ὑπῆρξεν ἡ μόνη φίλη τῶν Οὔγγρων διαρκούσης ὅλης τῆς ἐποχῆς τῶν πιέσεων τῆς ἀπολυταρχίας. Αὐτὴ προητοίμασεν ἐν τούτῳ τῷ θλιβερῷ καιρῷ τὸν ἡγεμόνα εἰς εὐμενέστερα πρὸς τοὺς Οὔγγρους αἰσθήματα καὶ κατέμαθε τελείως τὴν οὐγγρικὴν γλῶσσαν, ἣν ὡς Οὐγγαρὶς τὸ γένος λαλεῖ. Διὰ τοῦτο ἐψήφισεν ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις τὴν στεφάνωσιν αὐτῆς.

Ἐξελθόντος τοῦ Βασιλέως μετὰ τῆς Βασιλίσσης τῆς ἐκκλησίας, ὁ ὑπουργὸς τῶν οἰκονομικῶν διέσπειρεν ἐν ταῖς ὁδοῖς μεταξὺ τοῦ πλήθους 50 μεγάλα καὶ 100 μικρὰ χρυσᾶ, 500 μεγάλα καὶ 4000 μικρὰ ἀργυρᾶ νομίσματα. Ἐπειδὴ δὲ αἱ ὁδοί, ἃς ὁ Βασιλεὺς διῆλθεν, ἐστρώθησαν μετ' ἐρυθρολευκοπρασίνων ταπήτων, τὸ πλῆθος κατὰ πατροπαράδοτον συνήθειαν διένειμε καὶ τούτους μεταξὺ ἑαυτοῦ.

Μετὰ ταῦτα ὁ Βασιλεὺς φέρων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὸ στέμμα ἔφιππος ἦλθεν εἰς Πέστην, προϊππευόντων ἐν λειτουργικαῖς στολαῖς τῶν ἱεραρχῶν τοῦ τε δυτικοῦ καὶ ἀνατολικοῦ δόγματος, ἔπειτα τῶν ἀναρίθμων ἀπεσταλμένων τῶν νομαρχιῶν καὶ πόλεων τοῦ κράτους, τῶν προυχόντων, ὑπουργῶν καὶ ἀρχιδουκῶν, ἁπάντων ἐν πολυτελέσιν οὐγγρικοῖς ἐνδύμασιν.

Ἀφικόμενος ὁ Βασιλεὺς εἰς Πέστην, ἐν ὑπαίθρῳ ἐνώπιον τῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως καὶ τοῦ λαοῦ ἐποίησεν ὅρκον, ὅτι διατηρήσει τὰ δικαιώματα, τὰς ἐλευθερίας, τοὺς νόμους, τὰ παλαιὰ ἔθιμα τῶν ἐκκλησιῶν, νομαρχιῶν, πόλεων καὶ πάντων τῶν κατοίκων, ὅτι δικαιοσύνην ἀσκήσει πρὸς ἕκαστον, καὶ ὅτι ἀθίκτως διαφυλάξει τὸ σύνταγμα, τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ ἀκεραιότητα τοῦ οὐγγρικοῦ κράτους.

Τοῦτο, ὥσπερ καὶ τὸ ἄνω εἰρημένον στεπτήριον δίπλωμα, ἀρκούντως ἐλέγχει τοὺς ἰσχυριζομένους, ὅτι ἡ στεφάνωσις δὲν εἶναι ἄλλο εἰ μὴ ἁπλῆ ἐκκλησιαστικὴ τελετή. Ἐπιλανθάνονται γάρ, ὅτι ἡ στεφάνωσις καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κοσμικὸν ἔχει χρῶμα καὶ τύπον, καθόσον οὐ μόνον ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Ἰστρογράνου ἀνατίθησι τὸ στέμμα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ μέλλοντος Βασιλέως, ἀλλὰ

καὶ ὁ πρόεδρος τοῦ ὑπουργείου, ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ ἔθνους. Πρότερον δὲ μὴ ὑπάρχοντος ἔτι ὑπουργείου ὁ Παλατῖνος, ὡς μέγιστος ἄρχων καὶ μεσίτης μεταξὺ τοῦ Βασιλέως καὶ ἔθνους, ἐστεφάνου μετὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τὸν Βασιλέα. Ἔπειτα σημειωτέον, ὅτι ἡ στεφάνωσις εἶναι ἀτελὴς καὶ ἄκυρος ἄνευ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ στεπτηρίου διπλώματος καὶ τοῦ δημοσίως δοθησομένου ὅρκου. Ταῦτα δὲ εἶναι καθαρῶς πολιτικὰ πράγματα.

Μετὰ τὸν ὅρκον ὁ Βασιλεὺς ἔφιππος ἀναβὰς λόφον, ἐπιτηδείως πρὸς τοῦτο ἀνακεχωσμένον, ἔπηλε τὸ ξίφος πρὸς ἡλίου ἀνατολάς, δυσμάς, μεσημβρίαν καὶ ἄρκτον, ὡς σύμβολον, ὅτι προμαχήσεται τοῦ οὐγγρικοῦ κράτους καθ' ὅλων τῶν μερῶν τῆς οἰκουμένης.

Ἐπιστρέψαντος τοῦ Βασιλέως εἰς τὰ ἀνάκτορα τῆς Βούδας εἵπετο τὸ στεπτήριον δεῖπνον, ὑπηρετούντων ἱεραρχῶν καὶ προὐχόντων. Διαρκοῦντος δὲ τοῦ δείπνου ἐψήθη ἐν μεγάλῳ πεδίῳ τῆς Βούδας βοῦς ὁλόκληρος, οὗ τὸ κρέας, ὥσπερ καὶ ἱκανὸς οἶνος καὶ ἄρτος, διενέμετο εἰς τὸ πλῆθος. Ἓν τέμαχος τούτου τοῦ ἐψημένου βοὸς προσηνέχθη τῷ Βασιλεῖ καὶ τῇ Βασιλίσσῃ.

Μετὰ ταύτας τὰς τελετὰς ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις προσήνεγκε κατὰ παλαιὰν συνήθειαν ἐν ὀνόματι τοῦ ἔθνους τῷ Βασιλεῖ στεπτήριον δῶρον ἐκ πεντηκοντάκις χιλίων φλωρίων, καὶ ἕτερον τοιοῦτο τῇ Βασιλίσσῃ. Ἀμφότεροι δὲ ἐδώρησαν τοῦτο τὸ σημαντικὸν ποσὸν τῶν ἑκατοντάκις χιλίων φλωρίων τοῖς ὀρφανοῖς, ταῖς χήραις καὶ τοῖς ἀπομάχοις τοῦ ἐθνικοῦ στρατοῦ, ὃς ἠγωνίσθη τῷ ἔτει 1848 καὶ 1849 κατὰ τῶν Αὐστριακῶν καὶ τῶν Ῥώσσων.

Τοιαῦτα ἐγέννησεν ἀποτέλεσματα ἡ ἀπαραδειγμάτιστος καρτερία τοῦ ἔθνους, συμμάχους ἔχουσα τὴν δικαιοσύνην καὶ σωφροσύνην.

Πέστῃσι μηνὶ δεκεμβρίῳ 1869.

VI.

Ἑλληνικὰ ἐν Γαλλίᾳ.

(Κλειώ. 1870. ἀριθμ. 496.)

Ἐσχάτως ἐξεδόθησαν γαλλιστὶ ἐν Παρισίοις τρία προσοχῆς ἄξια συγγράμματα, δύο μὲν ὑπὸ τοῦ κυρίου Α. Ν. Βερναρδάκη, ἓν δὲ ὑπὸ τοῦ Κ. Ἀρθούρου Κουσσεμακέρου.

Ὁ Κ. Α. Ν. Βερναρδάκης καταγίνεται πρὸ πολλοῦ εἰς τὴν πολιτικὴν οἰκονομίαν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ ἰδίως εἰς ἱστορικὰς καὶ οἰκονομολογικὰς ἐρεύνας ἀφορώσας εἰς τὸ ἀργύριον, τὴν πίστωσιν καὶ τράπεζαν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον. Τὸ πλῆθος τῆς ὕλης ὅμως ἠνάγκασε τὸν συγγραφέα νὰ διαιρέσῃ καὶ ἐκδώσῃ κατὰ μέρη τὸ ἔργον του, ὧν τὸ πρῶτον ἐξέδωκε πρό τινος ἐν τῇ γαλλικῇ ἐφημερίδι τῶν οἰκονομολόγων καὶ ἐν ἰδιαιτέρῳ τεύχει, ἐπιγραφόμενον· Περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν νομισμάτων καὶ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν, τὸ ὁποῖον ἀφιέρωσεν ὁ συγγραφεὺς τῷ κυρίῳ Γεωργίῳ Ζαρίφῃ, τραπεζίτῃ ἐν Κωνσταντινουπόλει. Περὶ τούτου τοῦ συγγράμματος λίαν εὐνοϊκῶς ὡμίλησεν ἡ ἐν Παρισίοις δημοσιογραφία καὶ τὸ ἐκεῖ σοφὸν τῶν ἀκαδημαϊκῶν σῶμα. Ἄξιόν ἐστι λοιπὸν νὰ λάβωσιν εἴδησιν τοῦ ἔργου τούτου καὶ οἱ ἀναγνῶσται τῆς „Κλειοῦς“.

Ὁ συγγραφεὺς νομίζει, ὅτι ἡ ἐφεύρεσις τῶν νομισμάτων δὲν ἀνήκει οὔτε εἰς τοὺς Ἕλληνας, οὔτε εἰς τὸν ἕβδομον ἢ ὄγδοον π. Χ. αἰῶνα, καθὼς τινες ἰσχυρίσθησαν, ἀλλὰ εἰς ἀρχαιότερα ἔθνη καὶ παλαιοτέρους χρόνους. Πρὸ τῆς ἐφευρέσεως τῶν νομισμάτων ὑπῆρξε πανταχοῦ ἓν κύριον πρᾶγμα ἢ ζῷον, ἵνα χρησιμεύῃ ὡς μεσιτεία ἐν τῇ ἀνταλλαγῇ (κοινῶς ἀλλαξιᾷ). Τοῦτο δὲ τὸ πρᾶγμα ἢ ζῷον ἀντεπροσώπευε τὰ ὕστερινὰ νομίσματα, π. χ. ὁ βοῦς ἐν Ἑλλάδι, τὸ ἔλαιον ἐν Μυτιλήνῃ, ὁ σῖτος παρὰ πᾶσι σχεδὸν τοῖς γεωργικοῖς ἔθνεσιν. Ἐφευρεθέντος δὲ τοῦ νομίσματος οἱ ἄνθρω-

ποι φυσικῷ τῷ λόγῳ ἔδωκαν αὐτῷ τὴν ἀξίαν, τὴν μορφὴν καὶ τὸ ὄνομα ἐκείνου τοῦ πράγματος ἢ ζῴου, τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευε πρότερον ἀντὶ νομίσματος. Οὕτως ὁ βοῦς ἦν παλαιὸν νόμισμα τῶν Ἀθηναίων φέρον τὸ ἐντύπωμα τοῦ βοὸς, καὶ ἰσοδύναμον ἐξ ἀρχῆς, ὡς πρὸς τὴν τιμὴν, τῷ ζώῳ, οὗτινος ἀντικατέστησε τὴν ἐμπορικὴν χρῆσιν. Τοῦτο παρέχει τῷ συγγραφεῖ ἀφορμὴν νὰ ἐξηγῆται τὴν πάλαι παροιμίαν Βοῦν ἐπὶ γλώττης ἔχει, βοῦς ἐπὶ γλώττῃ βέβηκεν, ἰσχυρισάμενος, ὅτι ἡ ἀρχὴ καὶ ἔννοια ταύτης τῆς παροιμίας λίαν ἐπιπολαίως ἐσαφηνίσθη μέχρι τοῦδε. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ συγγραφεὺς δὲν ἀναφέρει ταύτας τὰς σαφηνίσεις, εὔκαιρον νομίζω νὰ μνημονεύσω ἐνίας αὐτῶν.

Διογενιανὸς λέγει ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν παροιμιῶν (III, 48)· „βοῦς ἐπὶ γλώσσης, ἐπὶ τῶν μὴ δυναμένων παῤῥησιάζεσθαι, διὰ τὸ τῶν Ἀθηναίων τὸ νόμισμα βοῦν ἔχειν· οἱ γὰρ δωροδοκούμενοι ἀφωνίᾳ κεκράτηνται". Καὶ ποῤῥωτέρω (III, 61)· „Βοῦς ἐπέβη, ἐπὶ τῶν ἐξαίφνης σιωπώντων· τὸ γὰρ ἀργύριον βοῦν εἶχε τῶν Ἀθηναίων· οἷον, οἱ δωροδοκούμενοι ἐσιώπων". Ἐν ταῖς παροιμίαις Γρηγορίου τοῦ Κυπρίου (I, 95) ἀναγινώσκομεν· „βοῦς ἐπὶ γλώσσης, ἐπὶ τῶν δωροδοκουμένων, διὰ τὸ τῶν Ἀθηναίων νόμισμα βοῦν ἔχειν". Πολυδεύκης λέγει (IX, 6, 61)· „ἔνιοι νόμισμα τὸν βοῦν νομίζουσιν, ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὴν παροιμίαν εἰρῆσθαι· „βοῦς ἐπὶ γλώσσῃ βέβηκεν, εἴ τις ἐν ἀργυρίῳ σιωπήσειεν". Εὐστάθιος δὲ γράφει (Ἰλ. Β', 252, 25)· „παροιμία τὸ βοῦν ἐπὶ γλώττης φέρει, ἤγουν δῶρα λαβὼν σιωπᾷ".

Κατὰ τὸ δοκοῦν τῷ Κ. Βερναρδάκῃ, οἱ Ἀθηναῖοι δὲν εἶχον μαρσύπια (σακκούλας, τζέπας) ἢ βαλάντια (πουγγία). Χρείας τυχούσης λοιπὸν, ὁσάκις ἔπρεπε νὰ λάβωσι μεθ' ἑαυτῶν ἀργύρια, τὰ ἔβαλον εἰς τὸ στόμα. Διὰ τοῦτο λέγει ὁ Φιλοκλέων ἐν ταῖς Σφηξὶ τοῦ Ἀριστοφάνους (606—609)· „ὅταν φθάνω εἰς τὴν οἰκίαν φέρων τὸν δικαστικὸν μισθὸν, ἡ θυγάτηρ δίδει εἰς ἐμὲ φιλήματα καὶ οὕτως ἐκκλέπτει διὰ μέσου τῆς γλώσσης τὸ τριώβολον". Καὶ οἱ ῥήτορες, λέγει ὁ συγγραφεὺς, λαβόντες χρήματα διὰ νὰ σιγῶσιν, ἔβαλον αὐτὰ εἰς τὸ στόμα, τὸ μόνον τότε μαρσύπιον, καὶ οὕτως εἶχον βοῦν ἐπὶ τῆς γλώσσης.

Εἶναι μὲν βέβαιον, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἔφερον πολλάκις ἐν τῷ στόματι ἀργύρια καὶ ἰδίως μικρὰ νομίσματα, ἀλλὰ δὲν ὑπογράφω τὴν γνώμην τοῦ κυρίου Βερναρδάκη,

ὅτι τοῦτο πάντοτε καὶ ἀποκλειστικῶς ἔπραξαν, καὶ ὅτι δὲν εἶχον μαρσύπια ἢ βαλάντια, διότι α΄) ἐν τοῖς Βατράχοις τοῦ Ἀριστοφάνους (771—772) λέγει ὁ Αἰακός· „Εὐριπίδης ἐπεδείκνυτο τοῖς βαλαντιητόμοις". Τοῦτο δὲ ὧδε ἐξηγεῖται ὁ σχολιαστής· „βαλαντιητόμοις — τοῖς τὰ βαλάντια τέμνουσιν, ἃ ἐν ταῖς ζώναις ἀπῃωρημένα φέρουσιν ἄνθρωποι"· β΄) ἐν τῷ Γοργίᾳ τοῦ Πλάτωνος (508, Ε΄) λέγει ὁ Σωκράτης· „οὔ φημι, τὸ τύπτεσθαι ἀδίκως αἴσχιστον εἶναι, οὐδέ γε τὸ τέμνεσθαι τὸ βαλάντιον". Τοὺς τὰ βαλάντια τέμνοντας ἀναφέρει ὁ Πλάτων καὶ ἐν τῇ Πολιτείᾳ (348, Δ. 552, Δ. 575, Β.)· γ΄) ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασι τοῦ Ξενοφῶντος (Ι, 262) ἀναγινώσκομεν τὰ ἑξῆς· „κατὰ τοὺς νόμους ἐάν τις φανερὸς γένηται βαλαντιοτομῶν, θάνατός ἐστιν ἡ ζημία"· δ΄) Αἰσχίνης ἐν τῷ κατὰ Κτησιφῶντος λέγει (207 §)· „ἐπεισάξει τὸν γόητα καὶ βαλαντιοτόμον". Ὁ δὲ σχολιαστὴς οὕτως ἐξηγεῖται τοῦτο τὸ χωρίον· „βαλαντιοτόμον — ἀντὶ τοῦ τὸν λῃστήν. Ἀπὸ μεταφορᾶς αὐτῶν τῶν λῃστῶν τῶν τεμνόντων τὰ βαλάντια κάτωθεν τῶν βασταζόντων, ἵνα ἐκπέσῃ τὰ ἐν αὐτοῖς".

Καλῶς παρατηρεῖ καὶ διὰ πολλῶν παραδειγμάτων δεικνύει ὁ συγγραφεύς, ὅτι ἡ λέξις ἑκατόμβη δὲν σημαίνει πάντοτε παρ' Ὁμήρῳ καὶ ἀλλαχοῦ θυσίαν ἑκατὸν βοῶν, ἀλλὰ πολλάκις θυσίαν ἀξίαν ἑκατὸν νομισμάτων φερόντων τὸ ἐκτύπωμα βοός. Τοῦτο ὅμως παρετήρουν ἤδη καὶ ἄλλοι. Πλούταρχος ἐν τῷ βίῳ Θησέως γράφει (25)· „ἔκοψε νόμισμα Βοῦν ἐγχαράξας, ἀπ' ἐκείνου δὲ φασι τὸ ἑκατόμβοιον καὶ τὸ δεκάμβοιον ὀνομασθῆναι". Ὁ δὲ Εὐστάθιος παρατηρεῖ εἰς δύο στίχους τῆς Ἰλιάδος (VI, 236. XXI, 79), ὅτι ἑκατόμβοια σημαίνουσι νομίσματα βοῦν ἔχοντα ἐγκεχαραγμένον". Καὶ ἐν τῷ Λεξικῷ ἐπιτόμῳ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης Σκαρλάτου τοῦ Βυζαντίου (Ἀθήνησιν 1839) λέγεται ὑπὸ τῆς λέξεως ἑκατόμβοιος· „ὁ ἀξίζων 100 βοῦς ζῷα ἢ νομίσματα. Ἑκατόμβοιον εἶδος νομίσματος ἢ βάρους".

Ὁ συγγραφεὺς πραγματευόμενος ἔπειτα ἐν ἰδίῳ τμήματι περὶ τοῦ, ὅτι οἱ Ἑβραῖοι εἶχον ἤδη ἐπὶ Μωϋσέως νομίσματα, μεταβαίνει εἰς τὸ νὰ δείξῃ, ὅτι ἡ ἐφεύρεσις τῶν νομισμάτων δὲν ἀνήκει εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' εἰς τοὺς Λυδούς, περὶ ὧν λέγει Ἡρόδοτος (Ι, 94)· „πρῶτοι ἀνθρώπων νόμισμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κοψάμενοι ἐχρήσαντο". Διὰ τοῦτο δὲν νομίζει ἀξιόπιστον τὴν

μαρτυρίαν τοῦ Στράβωνος, Αἰλιανοῦ καὶ τοῦ Μεγάλου Ἐτυμολογικοῦ εἰπόντων, ὅτι πάντων πρῶτος Φείδων ὁ Ἀργεῖος νόμισμα ἔκοψεν ἐν Αἰγίνῃ. Ἀλλ' ἄλλοι ἄλλως νομίζουσιν, ὥστε τὸ ζήτημά ἐστιν ἔτι ἀμφισβητήσιμον. Τοῦτο ὁμολογεῖ καὶ ὁ συγγραφεὺς εἰπὼν ἐν τῷ ἐπιλόγῳ, ὅτι οὐδὲν ἀκριβὲς γινώσκομεν οὔτε περὶ τοῦ χρόνου οὔτε τῆς χώρας τῆς τῶν νομισμάτων ἐφευρέσεως, ὅτι αὐτὴ πιθανῶς παλαιοτέρα ἐστὶ τοῦ Ὁμηρικοῦ αἰῶνος, καὶ ὅτι τὰ νομίσματα ἐφευρέθησαν ἴσως κατά τὸν αὐτὸν χρόνον ἐν διαφόροις χώραις.

Τὸ ἄλλο σύγγραμμα τοῦ Κ. Βερναρδάκη πραγματεύεται περὶ τοῦ παρόντος καὶ μέλλοντος τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐδημοσιεύθη ὁμοίως ὡς τὸ πρῶτον ἐν τῇ ἐφημερίδι τῶν Οἰκονομολόγων. Ὁ συγγραφεὺς πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχων τὰς πολλὰς καὶ ἀδικους τῶν ἀλλοδαπῶν κατὰ τῆς Ἑλλάδος κατηγορίας, προσπαθεῖ νὰ δείξῃ τὰς πολλαπλασίας ἐν διαφόροις κλάδοις προόδους της. Ταύτας μαρτυρεῖ ἡ συγκριτικὴ κατάστασις τῶν πόλεων, χωρίων, τῆς πληθύνσεως τῶν κατοίκων της, τῆς γεωργικῆς, τῶν λιμένων, φάρων, τῆς ἐμπορίας, τῶν τραπεζῶν, τῆς ναυτιλίας, τῶν φόρων καὶ τῆς δημοσίας παιδεύσεως πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως καὶ μετὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῆς ἐν Ἑλλάδι βασιλείας.

Τὸ δεύτερον μέρος τοῦ συγγράμματος, τὸ περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Ἑλλάδος, περιέχει σπουδαίας συμβουλὰς ἀφορῶσας εἰς τὴν ὑλικὴν τῆς Ἑλλάδος βελτίωσιν. Πρὸς πραγματοποίησιν καλλιτέρας γεωργικῆς ἀναγκαίαν νομίζει ὁ συγγραφεὺς τὴν χειραφέτησιν τῶν ἐθνικῶν γαιῶν, τὴν ἀναῤῥύθμισιν τοῦ συστήματος τῆς φορολογίας, τὴν θεμελίωσιν γεωργικῶν τραπεζῶν, τὴν βελτίωσιν τῶν ὁδῶν καὶ τὴν ἀποξήρανσιν τῶν λιμνῶν, ἡ ὁποία θὰ ἔδιδε τῇ Ἑλλάδι χωρὶς πολέμου ὀκτακοσίας χιλιάδας στρεμμάτων γῆς καρποφόρου.

Ἡ κατάστασις τῶν δασέων, περιλαμβανόντων περίπου τὸ ὄγδοον μέρος τοῦ κράτους, εἶναι ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως ἁρμοδίων καὶ ἐπιτηδείων ἐφόρων ἀθλιωτάτη. Διὰ τοῦτο προτείνει ὁ συγγραφεὺς, νὰ στείλῃ ἡ κυβέρνησις ἱκανοὺς νέους εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν πρὸς ἐκμάθησιν τῆς τῶν δασέων οἰκονομίας. Ἐν γένει, ἡ κυβέρνησις ἀντὶ νὰ στείλῃ εἰς τὴν δύσιν ὑποτρόφους τῆς νομικῆς καὶ ἰατρικῆς, ἂς στείλῃ μᾶλλον ἐκεῖσε, κατὰ τὸν συγγραφέα, ὑποτρόφους τῶν τεχνῶν, τῆς ἐμπορίας καὶ βιομηχανίας.

Τὸ συμφέρον τῆς ὑλικῆς προόδου ἀπαιτεῖ, κατὰ τὴν γνώμην

τοῦ συγγραφέως, καὶ τὴν ἐλάττωσιν τοῦ στρατοῦ, ὡς ἀναλόγου πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοικούντων καὶ τὴν οἰκονομικὴν τοῦ κράτους κατάστασιν. Ἡ Ἑλλὰς δαπανᾷ κατ' ἔτος δέκα ἢ δώδεκα ἑκατομμύρια δραχμῶν εἰς τὸν στρατὸν χωρὶς ἐλαχίστης ὠφελείας. Ἐξ ἐναντίας ἀποστερεῖ τὴν ἐμπορίαν, βιομηχανίαν καὶ γεωργικὴν δεκατεσσάρων χιλιάδων ἀνθρώπων. Διὰ τοῦτο προτείνει ὁ συγγραφεὺς τῇ κυβερνήσει νὰ μεταβάλλῃ κατ' ὀλίγον τρεῖς χιλιάδας στρατιωτῶν εἰς χωροφύλακας καὶ νὰ ἀσχολῇ τοὺς λοιποὺς περὶ τὴν ἐκτέλεσιν δημοσίων ἔργων, μάλιστα δὲ περὶ ὁδοποίησιν. Τὸ ἥμισυ τοῦ δοθησομένου διὰ ταύτην τὴν ἐργασίαν μισθοῦ ἔδει νὰ ἀποτεθῇ, ὥστε ἕκαστος στρατιώτης τελειωθέντος τοῦ χρόνου τῆς ὑπηρεσίας του νὰ ἔχῃ κεφάλαιον χρησιμεῦον αὐτῷ εἰς ἐπιχείρησιν ἐπαγγέλματός τινος. Ἔπειτα δὲ νὰ εἰσάγῃ ἡ κυβέρνησις βαθμιαίως τὸ στρατιωτικὸν σύστημα τῆς Ἑλβετίας.

Ἡ σωτηρία τῆς Ἑλλάδος ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῆς ἀναπτύξεως τῶν ὑλικῶν συμφερόντων της. Ταῦτα δὲ εἶναι ἀδύνατα χωρὶς πολλῶν καὶ καλῶν ὁδῶν, ὀχετῶν καὶ σιδηροδρόμων, περὶ ὧν ἀκριβῶς πραγματεύεται ὁ συγγραφεύς. Δεκαπέντε ἢ εἴκοσιν ἔτη εἶναι ἀναγκαῖα, λέγει ὁ συγγραφεὺς, εἰς τὴν τελείαν τῆς Ἑλλάδος ἀνάπτυξιν. Τότε θὰ ἀκμάζῃ, καὶ τότε, ὄχι πρότερον, θὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα τῆς μεγάλης ἰδέας.

Τὸ σύγγραμμα τοῦ Κ. Ἀρθούρου Κουσσεμακέρου περιέχει διατριβὴν περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι λῃστείας καὶ τοῦ νεωστὶ ἐν Ὠρωπῷ συμβάντος. Ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ συγγραφέως εἶναι νὰ δείξῃ, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις δὲν εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τὸ λυπηρότατον συμβὰν ἐν Ὠρωπῷ. Ἀπὸ τούτου ὁρμώμενος ἐξιστορεῖ πρῶτον μὲν τὴν ἀρχὴν, τὴν ἀνάπτυξιν καὶ ὀργάνωσιν τῆς λῃστείας μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως τῶν Ἑλλήνων, ἔπειτα δὲ τὸν ἐν Ὠρωπῷ σπαραξικάρδιον φόνον.

Ὅλας ταύτας τὰς περιστάσεις γινώσκουσι μὲν οἱ Ἕλληνες, ἀλλ' ὄχι καὶ οἱ Γάλλοι, οὓς ὁ συγγραφεὺς, ὁ παντὸς ἐπαίνου ἄξιος, ἠθέλησε νὰ διαφωτίσῃ καὶ διαθέσῃ εὐνοϊκωτέρους πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

Πέστησι.

VII.

Ὁ ἐνταφιασμὸς τοῦ Σοφοκλέους.

(*Καιροί. Ἐφημερὶς πολιτική, φιλολογικὴ καὶ τῶν εἰδήσεων. Ἐν Ἀθήναις 1873. ἀριθμ. 65.*)

Ὁ κ. Δ. Πζ. γράφει ἐν τῷ ἀριθμῷ 57 τῶν Καιρῶν, ὅτι παρετήρησε μετ' ἀπορίας ἐν τῷ μυθιστορήματί μου· „Οἱ Τριάκοντα Τύραννοι τῶν Ἀθηνῶν" σφάλμα ἱστορικὸν οὐσιῶδες, εἰπόντος δηλαδὴ ἐμοῦ, ὅτι ὁ Σοφοκλῆς ἐτάφη ἐν Κολωνῷ τῷ ἱππείῳ, ὃ κατ' αὐτὸν δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὰς γνωστὰς περὶ τούτου μαρτυρίας. Ἀλλὰ τούτων τῶν μαρτυριῶν μίαν μόνον ἀναφέρει, τὸν ἀνώνυμον τοῦ Σοφοκλέους Βιογράφον, παρ' ᾧ εὑρὼν τὰ ἑξῆς: „τῶν δὲ πατρῴων αὐτοῦ τάφων ἐπὶ Δεκέλειαν κειμένων πρὸ σταδίων τοῦ τείχους ἕνδεκα", συμπεραίνει, ὅτι ὁ Σοφοκλῆς ἐτάφη ἀναντιῤῥήτως ἐν Δεκελείᾳ, ἕνδεκα σταδίους (7000 πεπίπου πόδας) μακρὰν τοῦ τείχους, ὅπερ κατεσκεύασαν ἐκεῖ οἱ Λακεδαιμόνιοι καταλαβόντες τὸ χωρίον.

Λυποῦμαι, ὅτι ὁ κ. Πζ. δὲν εἶχε πρὸ χειρῶν ἀκριβῆ τοῦ Βιογράφου ἔκδοσιν, ὡς π. χ. τὴν τοῦ Westermann (Vitarum scriptores Graeci minores, Brunsvigae 1845), ὅπου ἀναγινώσκονται (σελ. 130) τὰ ἑξῆς· „καὶ ἐπὶ τὸν πατρῷον τάφον ἐτέθη τὸν ἐπὶ τῇ ὁδῷ τῇ κατὰ τὴν Δεκέλειαν φερούσῃ κείμενον πρὸ τοῦ τείχους ἕνδεκα σταδίων".

Ἐντεῦθεν προκύπτει φανερῶς, ὅτι ὁ Σοφοκλῆς δὲν ἐτάφη ἐν Δεκελείᾳ, ἀλλ' ἐπὶ τῇ ὁδῷ ἣ φέρει κατὰ τὴν Δεκέλειαν.

Ἐὰν δὲ οὕτως ἔχῃ, οὐδαμῶς ἔξεστι ν' ἀριθμῶμεν τοὺς ἕνδεκα σταδίους ἀπὸ τοῦ τείχους τῆς Δεκελείας, ἀλλ' ἀπ' ἐκείνου τῶν Ἀθηνῶν, διότι ἡ τοῦ ἐνταφιασμοῦ πομπὴ δὲν ἐξῆλθε τῆς Δεκελείας, ἀλλὰ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐπορεύθη ἐν τῇ ὁδῷ, ἣ ἔφερε κατὰ τὴν Δεκέλειαν.

Τοῦτο δεικνύει καὶ τὸ ἑξῆς χωρίον τοῦ Θουκυδίδου (VII, 19)· „ἀπέχει δὲ ἡ Δεκέλεια σταδίους μάλιστα τῆς τῶν Ἀθηναίων πόλεως εἴκοσι καὶ ἑκατὸν“, ἐξ οὗ ἕπεται, ὅτι, ἐὰν ὁ Σοφοκλῆς, κατὰ τὴν τοῦ κυρίου Δ. Πζ. γνώμην, ἐτάφη ἐν τόπῳ ἕνδεκα σταδίους ἀπέχοντι τοῦ τείχους τῆς Δεκελείας, θὰ ἐθάπτετο ἐννέα καὶ ἑκατὸν σταδίους (ἑξήκοντα καὶ πέντε χιλίους καὶ τετρακοσίους περίπου πόδας) μακρὰν τοῦ τείχους τῶν Ἀθηνῶν. Ἀλλὰ τίς ἤθελε τὸ πιστεύσει, ὅτι νεκρικὴ πομπὴ τοσούτων σταδίων δρόμον διῆλθε;

Ἀπ' ἐναντίας ἡ τοῦ ἀνωνύμου Βιογράφου μαρτυρία, ὅτι ὁ Σοφοκλῆς ἐτέθη εἰς τὸν πατρῷον τάφον πρὸ τοῦ τείχους ἕνδεκα σταδίων, συγκριθεῖσα μετὰ τοῦ Θουκυδίδου, τοῦ λέγοντος (VIII, 67), ὅτι Κολωνός ἐστιν ἱερὸν Ποσειδῶνος ἔξω πόλεως, ἀπέχον σταδίους μάλιστα δέκα, ἀναπόφευκτον γεννᾷ εἰκασίαν, ὅτι ὁ πατρῷος τάφος τοῦ Σοφοκλέους ἦτο ἐν Κολωνῷ τῷ ἱππείῳ, ὅπου καὶ ἐγεννήθη.

Ὁ κ. Δ. Πζ. εὑρίσκει καὶ ἄλλο σφάλμα ἱστορικὸν ἐν τῷ, ὅτι κατ' ἐμὲ ἐζητήθη ἡ ἄδεια τοῦ Λυσάνδρου νὰ ταφῇ ὁ Σοφοκλῆς, διότι κατ' αὐτὸν ὁ Λύσανδρος ἦτο τότε ναύαρχος τοῦ Σπαρτιατικοῦ στόλου πόῤῥω τῶν Ἀθηνῶν, ὅταν ὁ Σοφοκλῆς ἀπέθανε.

Ταύτης τῆς τοῦ ἀξιοτίμου ἀντιπάλου μου γνώμης τὸ ἐναντίον ἀποδεικνύουσι Ξενοφῶν, Λυσίας, Διόδωρος ὁ Σικελιώτης καὶ Πλούταρχος.

Ὁ μὲν Ξενοφῶν ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς (βιβλ. Β', κεφ. Β'. § θ') λέγει τάδε· „Λύσανδρος δὲ ἀφικόμενος εἰς Αἴγιναν ἀπέδωκε τὴν πόλιν Αἰγινίταις . . . . μετὰ δὲ τοῦτο δῃώσας Σαλαμῖνα ὡρμίσατο πρὸς τὸν Πειραιᾶ ναυσὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν καὶ τὰ πλοῖα εἶργε τοῦ εἴσπλου“. Καὶ ἔπειτα (§ 22) „μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρός τε κατέπλει εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ οἱ φυγάδες κατῄεσαν καὶ τὰ τείχη κατέσκαπτον“.

Ὁ δὲ Λυσίας (κατ' Ἀγοράτου § 34)· „τότε καὶ ὁ Λύσανδρος εἰς τοὺς λιμένας τοὺς ὑμετέρους εἰσέπλευσε, καὶ αἱ νῆες αἱ ὑμέτεραι Λακεδαιμονίοις παρεδόθησαν, καὶ τὰ τείχη κατεσκάφη, καὶ οἱ Τριάκοντα κατέστησαν“.

Ὁ δὲ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης (XIII, 107)· „Εὐθὺς οἱ μὲν τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεῖς Ἆγις καὶ Παυσανίας μετὰ πολλῆς

δυνάμεως ἐμβαλόντες εἰς τὴν Ἀττικὴν πρὸς τοῖς τείχεσιν ἐστρατοπέδευον, Λύσανδρος δὲ πλέον ἢ διακοσίαις τριήρεσιν εἰς τὸν Πειραιᾶ κατέπλευσεν.

Ὁ δὲ Πλούταρχος ἐν τῷ βίῳ τοῦ Λυσάνδρου (XIV, 5)· „ἤδη δὲ καὶ τοὺς ἐν ἄστει κακῶς ἔχειν ὑπὸ λιμοῦ πυνθανόμενος κατέπλευσεν εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ παρεστήσατο τὴν πόλιν, ἀναγκασθεῖσαν ἐφ' οἷς ἐκεῖνος ἐκέλευε ποιήσασθαι τὰς διαλύσεις.“

Τέλος πάντων ὁ κ. Δ. Πζ. δὲν εὑρίσκει ὀρθῶς ἔχον τὸ τοῦ μυθιστορήματός μου χωρίον ὅπου λέγω, ὅτι τὴν τρίτην ἡμέραν ἐξεκόμισαν τὸν ἀποθανόντα Σοφοκλέα, διότι κατ' αὐτὸν ὁ ἀποθανὼν ἐτάφη ὅσον ἦτο δυνατὸν ταχύτερον. Ὡς πρὸς τοῦτο ἀναφέρει καὶ τὴν σκιὰν τοῦ Πατρόκλου λέγουσαν τῷ Ἀχιλλεῖ (Ἰλιὰς Ψ, 71)· „θάπτε με, ὅττι τάχιστα, πύλας ἀΐδαο περήσω“. Τί ἕπεται ἐντεῦθεν; Μήπως ὁ Πάτροκλος ἐτάφη ὅσον τάχιστα μετὰ τὸν θάνατόν του; Ὄχι. Ἂς χρονολογήσωμεν ὀλίγον.

Τὸν θάνατον τοῦ Πατρόκλου διηγεῖται ἡ XVI ῥαψῳδία τῆς Ἰλιάδος. Μετὰ τὸν θάνατόν του συνέβη ἡ Μενελάου ἀριστεία XVII ῥαψῳδία), καὶ ἓν μέρος τῶν γεγονότων τῆς XVIII ῥαψῳδίας. Ταῦτα συμπληροῦσι μίαν ἡμέραν, διότι ἐν ταύτῃ ῥαψῳδίᾳ (στίχ. 241—242) ἀναγινώσκομεν· „ἠέλιος μὲν ἔδυ, παύσαντο δὲ δῖοι Ἀχαιοὶ φυλόπιδος κρατερῆς“.

Τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πατρόκλου ἐγένετο ἡ Μήνιδος ἀπόρρησις, ἡ Θεομαχία, ἡ Μάχη παραποτάμιος, ἡ Ἕκτορος ἀναίρεσις (XIX—XXII). Ὅτι ταῦτα τὰ συμβάντα περιέχει ἡ δευτέρα ἡμέρα, τοῦτο δεικνύει σαφῶς ὁ πρῶτος καὶ δεύτερος στίχος τῆς XIX ῥαψῳδίας. „Ἠὼς μὲν κροκόπεπλος ἀπ' Ὠκεανοῖο ῥοάων ὄρνυθ' ἵν' ἀθανάτοισι φόως φέροι ἠδὲ βροτοῖσιν“. ἔπειτα δὲ ὁ 57—58 στίχος τῆς XXIII ῥαψῳδίας· „αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἕντο, οἱ μὲν κακκείοντες ἔβαν κλισίηνδε ἕκαστοι“.

Μετὰ ταῦτα ἐν τῷ 109 στίχῳ τῆς XXIII ῥαψῳδίας λέγεται· „Μυρομένοισι δὲ τοῖσι φάνη ῥοδοδάκτυλος ἠώς“. Τουτέστιν ἐφάνη ἡ τρίτη ἡμέρα, ἐν ᾗ ἐγένετο ἡ τοῦ Πατρόκλου κηδεία.

Καὶ ἐπὶ τῆς τῶν ἀριστουργημάτων ἐποχῆς ἐθάπτοντο οἱ ἀποθανόντες τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ· διότι Πλάτων λέγει ἐν τοῖς νόμοις (XII, 959)· „Εἴη δ' ἂν σχεδὸν, ὡς τἀνθρώπινα μέτρον ἔχουσα

τριταία πρὸς τὸ μνῆμα ἐκφορά". Μάρτυρα τούτου ἔχομεν καὶ Ἀντιφῶντα, τὸν λέγοντα (περὶ Χορευτοῦ § 34)· „οὗτοι τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ ᾗ ἀπέθανεν ὁ παῖς, καὶ τῇ ὑστεραίᾳ ᾗ προέκειτο, οὐδ' αὐτὸν ἠξίουν αἰτιᾶσθαι ἐμὲ, οὐδ' ἀδικεῖν, τῇ δὲ τρίτῃ ἡμέρᾳ, ᾗ ἐξεφέρετο ὁ παῖς, πεπεισμένοι ἦσαν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν κτλ".

Ὅλων τούτων οὕτως ἐχόντων, πέποιθα, ὅτι δὲν ἥμαρτον κατ' οὐδένα τρόπον ἐν τῇ διηγήσει τοῦ ἐνταφιασμοῦ τοῦ Σοφοκλέους κατὰ τῆς ἱστορικῆς τῶν τότε συμβάντων ἀληθείας.

Ἐν Πέστῃ, τῇ 18/30 Δεκεμβρίου 1872.

VIII.

Ἡ διδασκαλία τῆς Ἀντιγόνης ἐν Βουδαπέστῃ.

Κλειώ. 1876. ἀριθμ. 780.

Τῇ 16/28 μαΐου ἐδιδάχθη οὐγγριστὶ ἐν τῷ ἐθνικῷ τῆς Βουδαπέστης θεάτρῳ ἡ τοῦ Σοφοκλέους „Ἀντιγόνη“. Τὸ θέατρον ἦν πλῆρες ἐκλεκτῶν καὶ μουσοφίλων ἀκροατῶν, οἵ τινες διὰ θερμῶν χειροκροτήσεων ἀπέδειξαν τὴν εὐαρέστησίν των, διότι οἱ ἠθοποιοὶ μετὰ συνέσεως καὶ μετὰ προσηκούσης τῶν τραγικῶν αἰσθημάτων ἐκφράσεως ἠγωνίσαντο. Τῇ διδασκαλίᾳ παρηκολούθη ἡ γνωστὴ τοῦ Μενδελσῶνος μουσική. Ἡ σκηνὴ ἦν κατὰ τὸν ἀρχαῖον τρόπον διῃρημένη εἰς δύο μέρη, τὸ λογεῖον καὶ τὴν ὀρχήστραν, ἧς τὸ μέσον περιεῖχε τὴν θυμέλην. Οὐγγρικὰς μεταφράσεις ταύτης τῆς τραγῳδίας εἴχομεν ἤδη δύο, ἀλλ' ἡ διεύθυνσις τοῦ θεάτρου ἐνόμισεν, ὅτι δὲν ἔσονται εὐκατάληπτοι πρὸς τοὺς ἀκροατάς· διὰ τοῦτο προὐτίμησε τὴν τρίτην τοῦ δραματοποιοῦ Τσίκη, καίπερ μεθερμηνευθεῖσαν οὐχὶ ἀμέσως ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ πρωτοτύπου, ἀλλ' ἐκ τῆς γερμανικῆς τοῦ Δωννέρου μεταφράσεως. Ἡ διεύθυνσις τοῦ θεάτρου προσεκάλεσέ με πρὸ τῆς παραστάσεως εἰς τὴν προμελέτησιν τῶν ὑποκριτῶν, ὅπου εἶχον εὐκαιρίαν νὰ διδάσκω αὐτοὺς τὴν ὀρθὴν τῶν ἑλληνικῶν κυρίων ὀνομάτων τόνωσιν καὶ ἄλλα ὀλίγα. Μιμουμένη δὲ τὸν εἰθισμένον ἐν Βιέννῃ, Βερολίνῳ καὶ Μονάχῳ τῆς παραστάσεως τρόπον, ἡ διεύθυνσις δὲν συνεχώρησε τοῖς ὑποκριταῖς, μουσικοῖς καὶ θεαταῖς ἀνάπαυμα, ἀλλ' ἡ διδασκαλία ἐγένετο ἄνευ διακοπῆς. Διὰ τοῦτο συνεβούλευσα μετὰ τὴν παράστασιν τῇ διευθύνσει, νὰ διαιρέσῃ ἄλλοτε τὴν τραγῳδίαν εἰς τρία μέρη. Μεγάλη εἶναι τῷ ὄντι πρόληψις, ὅτι ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τραγῳδίᾳ δὲν ἦσαν τοιαῦται διαιρέσεις, ἢ ὡς νῦν καλοῦμεν πράξεις. Τούτων τεκμήρια ἔχομεν ἐν τοῖς τῶν ἀρχαίων τραγῳδιῶν

ἐπεισοδίοις, καὶ ἐν τοῖς τὸ πάλαι παραπετάσμασιν ἢ καταβλήμασιν, ἃ ἐνίοτε καθέμενα διέκοψαν τὴν διδασκαλίαν. Τοιοῦτό τι ἐξ ἀνάγκης ἐγένετο ἐν ταῖς τοῦ Αἰσχύλου Εὐμενίσιν, ὧν τὸ μὲν πρῶτον μέρος παίζει ἐν Ἄργει, τὸ δὲ δεύτερον ἐν Ἀθήναις. Ὅμοιόν τι βλέπομεν καὶ ἐν τῷ Αἴαντι τοῦ Σοφοκλέους.

Ἡ διεύθυνσις τοῦ ἐνθάδε οὑγγρικοῦ θεάτρου παρασκευάζεται νῦν, ἵνα τὸ προσεχὲς μετόπωρον διδαχθῇ ὁ τοῦ Σοφοκλέους Οἰδίπους Τύραννος.

IX.

Τὸ ἑλληνικὸν ζήτημα.

(Κλειώ. 1879. ἀριθμ. 963. 964.)

Ὑπὸ τὴν ἄνω ἐπιγραφὴν ἐδημοσίευσα ἐν τῷ οὐγγριστὶ συντεταγμένῳ περιοδικῷ συγγράμματι Havi Szemle („Μηνιαία Ἐπιθεώρησις) ἐκτενὲς ἄρθρον, ὃ σφόδρα κλονῆσαν τοὺς ἐν Οὐγγαρίᾳ τουρκοφίλους, εὐμενεστέρως διέθεσε πολλοὺς αὐτῶν πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Προσκληθεὶς δὲ παρὰ τοῦ φίλου μου, τοῦ συντάκτου τῆς „Κλειοῦς“, μετέφρασα καὶ ἑλληνιστὶ τοῦτο τὸ ἄρθρον. Νέαι μὲν ἰδέαι οὐχ εὑρίσκονται ἐν αὐτῷ, ἀλλ' ἓν εἶχε τοὐλάχιστον αἴσιον ἀποτέλεσμα, ὅτι δηλαδὴ αἱ οὐγγρικαὶ ἐφημερίδες οὐκέτι προστηλακίζουσι τὰς δικαίας τῶν Ἑλλήνων ἀπαιτήσεις. Ἕπεται τὸ ἄρθρον.

Ἐν Βουδαπέστῃ, 7 δεκεμβρίου 1879.

Ἐν ἐνίαις τῶν πολιτικῶν παρ' ἡμῖν ἐφημερίδων, ὅταν μνείαν ποιῶνται τοῦ ἑλληνικοῦ ζητήματος, συχνάκις εὑρίσκομεν ταύτας τὰς φράσεις. „Οἱ Ἕλληνες πάλιν θορυβοῦσιν, ὅπλοις κροτοῦσιν, ὑπερηφανεύονται· ἀλλ' οἱ Τοῦρκοι θὰ ἐκκονίσωσι τὰ νῶτά των“ κ. τ. λ. Ὁ παιδαριώδης οὗτος τρόπος δὲν φέρει τιμὴν τοῖς τῶν τοιούτων ἐφημερίδων συντάκταις, οἵ τινες ἀντὶ τοῦ πραγματεύεσθαι ἐμβριθῶς, εἰδημόνως καὶ εὐπρεπῶς τὸ ἑλληνικὸν ζήτημα, ἀνοίγουσι τὰς στήλας αὐτῶν εἰς μισέλληνας προσβολάς. Κατὰ τοῦτο πολλὰ θὰ ἠδύναντο νὰ μάθωσιν ἀπὸ τῶν ἐντιμοτάτων τῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας, Ἰταλίας, Γερμανίας καὶ Ἀμερικῆς ἐφημερίδων, αἵ τινες καθ' ἑκάστην σχεδὸν ἑβδομάδα ἀφιλοκερδῶς ἀνυψοῦσιν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων τὴν φωνήν των. Εἰ δέ τινες γράφουσι κατὰ τῶν ἑλληνικῶν ἀξιώσεων, δὲν ποιοῦσι τοῦτο μετ' ἀγροικίας, ἀλλ' ἀπαθῶς γνωμοδοτοῦσιν. Οὕτω συμβαίνει, ὅτι ὁσάκις εὑρίσκονται ἐν τῇ

αὐτῇ ἐφημερίδι ἄρθρα ὑπὲρ καὶ κατὰ τῶν Ἑλλήνων, πάντοτε διατηρεῖται ὁ τῆς ἀντικειμενικότητος τόνος. Παρ' ἡμῖν ἐξ ἐναντίας τοιαῦτα ἄρθρα εἶναι τόσον σπάνια, ὡς οἱ λευκοὶ κόρακες καὶ μόλις εὑρίσκομεν ἐν ταῖς ἡμετέραις ἐφημερίσιν εἰδήσεις περὶ τῶν φιλελλήνων τῆς ἀλλοδαπῆς δημοσιογραφίας ἄρθρων, εἰ καὶ χρέος θὰ ἦτο τῶν παρ' ἡμῖν δημοσιογράφων νὰ γνωστοποιῶσι καὶ τοῦ φιλελληνισμοῦ καὶ τοῦ τουρκοφιλισμοῦ τὰ ἐπιχειρήματα.

Εἰδήμονες ἄνδρες ἀναριθμήτως κατέκριναν τὸ σαθρὸν τῶν διπλωματῶν τῆς Εὐρώπης, ὅτι τὸ ἐν ἔτει 1830 ἱδρυθὲν ἑλληνικὸν κράτος τόσον στενῶς περιώρισαν, ὥστε ἡ πλειονότης τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ἀπεκλείσθη αὐτοῦ. Οἱ διπλωμάται τῆς Εὐρώπης ἵδρυσαν τὴν ἀνεξάρτητον Ἑλλάδα ἐν τῇ πεποιθήσει, ὅτι ὁ Τοῦρκος εἶναι ἀνίκανος εἰς τὸ κυβερνᾶν τοὺς Ἕλληνας, καὶ ὅμως τὸ πλεῖστον τῶν Ἑλλήνων μέρος ἀφῆκαν ὑπὸ τὴν τουρκικὴν ἡγεμονίαν. Ποία ἀντίφασις! Οἱ κάτοικοι τῆς Ἠπείρου, Θεσσαλίας, Κρήτης καὶ τῶν μικροτέρων ἑλληνικῶν νήσων μετὰ τῆς αὐτῆς ἠγωνίσαντο ἀνδρίας ἐν ταῖς τῆς ἀπελευθερώσεως μάχαις, ὡς οἱ τῆς ἱδρυθείσης Ἑλλάδος, καὶ ὅμως εἰς λείαν ἐῤῥίψαν αὐτοὺς τοῖς Τούρκοις! Τοῦτο βεβαίως ἦν μέγα ἀδίκημα. Αὐτοὶ ὁμοίως χύσαντες ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τὸ αἷμά των, τὴν αὐτὴν ὁμιλοῦντες γλῶσσαν, τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦντες χριστιανισμὸν, τὴν αὐτὴν ἔχοντες καταγωγήν τε καὶ ἱστορίαν, ὁμοίως τε ὑπέρτεροι ὄντες τῶν Τούρκων κατὰ τὴν ἐπιστήμην, τὴν γραμματολογίαν, τὴν τέχνην, τὴν βιομηχανίαν, τὴν ἐμπορίαν, ἑνὶ λόγῳ, κατὰ τὴν βελτίωσιν καὶ τὸν πολιτισμὸν — διὰ τί δὲν δίδεται καὶ αὐτοῖς ἡ ἐλευθερία, ἡ ἀνεξαρτησία; Ἐν τῇ συνόδῳ τοῦ Βερολίνου ὁ Βήκονσφιλδ ὑπομονὴν συνεβούλευσε τοῖς Ἕλλησιν, εἰπὼν, ὅτι μέγα μέλλον περιμένει αὐτούς. Ἀλλ' ἂν ἀπαρνοῦνται αὐτοῖς τὴν Ἤπειρον, Θεσσαλίαν, Κρήτην καὶ πάσας τὰς γνησίως ἑλληνικὰς χώρας, ἐκ τίνος σύγκειται τοῦτο τὸ μέλλον τῶν Ἑλλήνων; Διὰ τοῦτο πολλοὶ τῶν Ἄγγλων δὲν συμφωνοῦσι μετὰ τοῦ Βήκονσφιλδ. Τεκμήριον ἡ ἐν Λονδίνῳ ἐφημερὶς „Ἠχὼ“ ἡ γράφουσα τάδε· „Βεβαιοῦμεν τὸ γαλλικὸν ἔθνος, ὅτι ὁ ἀγγλικὸς λαὸς μείζονα τρέφει συμπάθειαν πρὸς τὴν γενναιόφρονα ἐνέργειαν τῆς κυβερνήσεως τοῦ Βαδιγκτῶνος, ἢ πρὸς τὰ ἔργα τοῦ Βηκονσφιλδίου ὑπουργείου. Πάντες οἱ ἐλευθερόφρονες καὶ πολλοὶ τῶν συντηρητικῶν εἰλικρινέστατα ποθοῦσι τὴν αὔξησιν καὶ ἔκτασιν τῆς Ἑλλάδος. Οὐδὲ φθονοῦμεν, ὅτι ἡ Γαλλία

ἐνεργεῖ, ἃ ἡ Ἀγγλία ἔπρεπε νὰ ἐνεργήσῃ. Χαίρομεν, ὅτι ἡ Γαλλία πιστὴ ἔμεινε πρὸς τὰς καλλίστας παραδόσεις της, ἐν ᾧ ἡ κυβέρνησις ἡμῶν τὰς ἐπισήμους ὑποσχέσεις τῆς παραβαίνει“.

Ὁ δ' Ἐξεταστὴς τῆς Μαγκεστρίας ἀναφωνεῖ· „Τέκνα τῆς Ἀγγλίας! Προσβλέψατε ἵλεως τὴν ὡραίαν τῆς Ἑλλάδος γῆν, τοῦτον τὸν λαμπρὸν παράδεισον, ὃν ὁ Τοῦρκος κυβερνᾷ. Σώσατε τὴν παράδοσιν τοῦ προσφιλοῦς παρελθόντος τῆς ἐλευθερίας. Ἄγετε, ἐλευθερῶμεν τὴν γενναιόφρονα Ἑλλάδα. Λύσατε τὰ δεδεσμευμένα μέλη της. Φωνήσατε μετ' αὐτῆς τοὺς ἱεροὺς ὕμνους τῆς ἐν ἐλευθερίᾳ εἰρήνης“.

Ἀλλὰ τί γίνεται μετὰ τῶν Ἀλβανῶν; Ἐκεῖνοι οἱ τρεῖς Ἀλβανοί, οἳ ὡς ἀντιπρόσωποι παρεκάλεσαν τὰς μεγάλας τῆς Εὐρώπης δυνάμεις, ἵνα μὴ παραδοθῇ ἡ Ἀλβανία τῇ Ἑλλάδι, ἦσαν κατὰ τὸν Ἀρθοῦρον Ἄρνολδ (ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι Gentleman's Magazine) ὀθωμανοὶ ὑπάλληλοι φέροντες ἀλβανικὴν προσωπίδα. Ὁ μὲν πρῶτος ψευδοπρέσβυς, Ἀβεδὶν βέης, ἐκ τῆς βορείου Ἀλβανίας καὶ οὐδαμῶς κάτοικος τῶν Ἰωαννίνων, ὁμιλεῖ ἑλληνιστὶ καὶ κατεπλάγη, ὅτι ὁ Βάδιγκτων ἑλληνιστὶ προσωμίλησεν αὐτῷ. Ὁ δὲ δεύτερος ψευδοπρέσβυς ἦν Ἀβδοὺλ Φράσσαρης, ὁμοίως ἐκ τῆς βορείου Ἀλβανίας, ὅστις ἴσως οὐδέποτε εἶδε τὰ Ἰωάννινα. Ὁ δὲ τρίτος ψευδοπρέσβυς πρὶν ἢ ἐγκολπωθῇ τὰ τουρκικὰ συμφέροντα, τῇ κυβερνήσει τῆς Ἑλλάδος προσήνεγκε τὰς ὑπηρεσίας του.

Οὗτοι οἱ ψευδοπρέσβεις ἐν τῷ ὑπομνήματί των πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τούτῳ τῷ κωμικῷ ἐχρῶντο συλλογισμῷ, ὅτι οἱ Ἀλβανοὶ εἶναι ἀπόγονοι τῶν Τρώων, καὶ ἰδίως τοῦ τρίτου Πριαμίδου· ἀλλ' ἐλησμόνησαν, ὅτι Πάρις ὁ Πριάμου ἥρπασεν ἐκ τῆς Ἑλλάδος τὴν ὡραίαν Ἑλένην, καὶ ἑπομένως, ὅτι μία τῶν Ἀλβανῶν προμάμμη εἶναι Ἑλληνίς.

Ὁ ἄλλος οὐχ ἧττον κωμικὸς τῶν ψευδοπρέσβεων συλλογισμὸς εἶναι, ὅτι Ἕλληνες καὶ Ἀλβανοὶ δὲν δύνανται νὰ ζῶσιν ὑπὸ τὴν αὐτὴν κυβέρνησιν, διότι λίαν διάφορα ἔχουσι κρανία. Οἱ μὲν Ἕλληνες, κατ' αὐτούς, εἶναι βραχυκέφαλοι, οἱ δὲ Ἀλβανοὶ μακροκέφαλοι, ἀλλ' ἄνευ τῆς ἐξογκώσεως τοῦ ὀπισθοκρανίου. Τῷ ὄντι, συνταράσσων τοὺς οὐρανοὺς συλλογισμός! Νῦν ἤδη δὲν ὑπολείπεται ἄλλο ἢ νέα εὐρωπαϊκὴ σύνοδος, μέλλουσα νὰ ψηλαφήσῃ τὰς μακρὰς τῶν Ἀλβανῶν κεφαλὰς χάριν κρανιολογικῶν πειραμάτων. Ποία ἐξαίρετος τιμὴ θὰ ἦτο πρὸς τὸν

παρ' ἡμῖν κρανιολόγον, ἂν οἱ διπλωμάται τῆς Εὐρώπης ἐνετέλλοντο αὐτῷ νὰ ἐξετάσῃ, ἂν οἱ Ἀλβανοὶ νοσοῦσιν ἀληθῶς τὴν ἔλλειψιν τῆς ἐξογκώσεως τοῦ ὀπισθοκρανίου.

Ἀλλὰ πῶς θὰ ἔβλαπτεν αὕτη ἡ ἔλλειψις τὸν Ἑλληνισμόν;

Ἀναντιῤῥήτως ἀληθεύει, ὅτι ἐν Ἠπείρῳ πολυαριθμότεροι εἶναι οἱ Ἕλληνες τῶν Ἀλβανῶν. Ἡ Ἤπειρος ἀπὸ τῶν μυθικῶν χρόνων μέχρι σήμερον ἑλληνικὴ εἶναι χώρα. Ἡ Ἀλβανία γεωγραφικὴν μόνον συντελεῖ ἰδέαν μετ' ἐλαχίστης ἀλβανικῆς ἐθνικότητος. Τὴν ἄνω Ἀλβανίαν κατοικοῦσι μίγδην μωαμεθανοί, ῥωμανοκαθολικοὶ καὶ ὀρθόδοξοι σλάβοι. Ἀλλ' οἱ μωαμεθανοὶ τουρκιστὶ λαλοῦσι καὶ γράφουσιν, οὐχὶ δὲ ἀλβανιστί. Ἐν τῇ μέσῃ καὶ κάτω Ἀλβανίᾳ πάντες οἱ ὀρθόδοξοι ὁμιλοῦσιν ἑλληνιστὶ καὶ ἀλβανιστί, ἀλλὰ πάντων ἡ ἀλληλογραφία εἶναι ἑλληνική. Πάντα δὲ τὰ ἐκεῖ σχολεῖα εἶναι ὁμοίως ἑλληνικά. Οἱ ἐκεῖ κατοικοῦντες Τοῦρκοι, ἂν καὶ ὁμιλοῦσιν ἀλβανιστί, δὲν ἀντιπροσωπεύουσι τὴν ἀλβανικὴν ἐθνικότητα, ἀλλὰ τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν. Μετὰ τίνος δικαιώματος λέγεται λοιπόν, ὅτι οἱ Ἀλβανοὶ συντελοῦσι μίαν καὶ αὐτὴν ἐθνικότητα; Αὐτοὶ ὁμιλοῦσι πλείστας οὐσιωδῶς διαφόρους διαλέκτους. Ἄλλως λαλοῦσιν ἐν τῇ ἄνω, ἄλλως ἐν τῇ μέσῃ καὶ πάλιν ἄλλως ἐν τῇ κάτω Ἀλβανίᾳ, ὥστε ἄνευ διερμηνευτοῦ δὲν καταλαμβάνουσιν ἀλλήλους. Πάντες δὲ οἱ ἀλβανιστὶ ὁμιλοῦντες ἀπεράντους μεταχειρίζονται ἑλληνικὰς λέξεις, μὴ δυνάμενοι ἄνευ τούτων νὰ ἐκφράσωσι τὰς ἐννοίας των. Ταῦτα γράφει ἡ ἑλληνικὴ ἐφημερὶς „Κλειώ".

Περὶ δὲ τῶν Ἰωαννίνων, ἃ οἱ Ἀλβανοὶ μετὰ τοσούτου θορύβου ἀπαιτοῦσιν ὑπὲρ ἑαυτῶν, λέγει Ἀρθοῦρος Ἄρνολδ (ἐν τῷ Gentleman's Magazine), ὅτι ἐκεῖ καὶ ἐν τοῖς περιχώροις πάντες οἱ κάτοικοι ὡς πρὸς τὴν θρησκείαν, γλῶσσαν, καταγωγὴν καὶ ἀφομοίωσιν εἶναι Ἕλληνες. Τὴν ἑλληνικότητα τῆς Ἠπείρου ἐπιμαρτυρεῖ καὶ τὸ σύγγραμμα τοῦ Μανσόλα La Grèce à l'exposition universelle de Paris en 1878, καθ' ὃ ἡ Ἤπειρος ἔχει 738 ἑλληνικὰ σχολεῖα μετὰ 42 χιλίων καὶ διακοσίων μαθητῶν.

Πολλοὶ παρ' ἡμῖν ἐλπίζουσιν, ὅτι οἱ Τοῦρκοι περιφρονοῦντες τὰς ἀποφάσεις τῆς ἐν Βερολίνῳ συνόδου, ὡς πρὸς τὴν διαῤῥύθμισιν τῶν μεθορίων, ἐνόπλως θὰ ἐμποδίσωσι τὴν προσάρτησιν τῶν Ἰωαννίνων πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Θρίαμβον δὲ ὑπισχνοῦνται καὶ εὔχονται τοῖς τουρκικοῖς ὅπλοις. Ἀλλ' ἐνταῦθα προκύπτει ἡ ἐρώ-

τησις, ἂν μετὰ τῆς τῶν Τούρκων νίκης παύεται ὑπάρχον τὸ ἑλληνικὸν ζήτημα; Μήπως θὰ ἀποσιωπήσωσιν ἐν Ἠπείρῳ, Θεσσαλίᾳ καὶ Κρήτῃ αἱ τὴν ἐλευθερίαν θερμῶς ποθοῦσαι ἑλληνικαὶ προθυμίαι; Ἐν ᾧ δὲ ὁ Τοῦρκος κατὰ τῶν Ἑλλήνων μάχεται, δὲν θὰ λάβῃ τὰ ὅπλα κατ' αὐτοῦ ἡ ἀνατολικὴ Ῥουμηλία, ἵνα ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τῆς ἡγεμονίας του; Ἡ Τουρκία λοιπὸν πολεμήσουσα κατὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἐν τῇ τῆς ἀμφισβητησίμου νίκης περιπτώσει, οὐ μόνον πολλοὺς ἀνθρώπους πολλά τε χρήματα θὰ θυσιάσῃ, ἀλλὰ δυνατὸν ν' ἀποβάλῃ καὶ τὴν ἀνατολικὴν Ῥουμηλίαν.

Πρὸς ταῦτα θ' ἀπαντήσωσιν ἴσως, ὅτι ὁ Τοῦρκος καταπολεμήσας τοὺς Ἕλληνας, θὰ δαμάσῃ καὶ τὴν Ῥουμηλίαν. Ἀλλὰ ῥᾴδιον τὸ λέγειν ἢ τὸ διαπράττειν. Κἂν ὁ Τοῦρκος ἐνίκα ἐν Ἰωαννίνοις, θὰ ἠναγκάζετο νὰ τηρῇ μεγάλα ἐν Ἠπείρῳ, Θεσσαλίᾳ καὶ Κρήτῃ στρατεύματα. Ἂν δὲ ταῦτα μετεχειρίζετο κατὰ τῆς Ῥουμηλίας, ἐκ νέου θὰ ἐξανίσταντο ἐκεῖναι αἱ ἑλληνικαὶ χῶραι, ἕως τέλος πάντων ὁ Τοῦρκος πάντα θὰ ὀλέσῃ. Εὐλογώτερον ἄρα θὰ ἦτο, ἂν ἡ Τουρκία παραχωρήσασα τῇ Ἑλλάδι τὴν Ἤπειρον, Θεσσαλίαν καὶ Κρήτην, συνεμάχει αὐτῇ κατὰ τοῦ σλαβισμοῦ· τοῦτο θὰ ἦτο οὐ μόνον τουρκικόν, ἀλλὰ καὶ οὐγγρικὸν συμφέρον. Ἀκατάληπτος εἶναι λοιπὸν ὁ θόρυβος ὀλίγων τινῶν οὐγγρικῶν ἐφημερίδων κατὰ τοῦ τῆς Ἑλλάδος πόθου. Αὗται εἴτε ἐν ἐπιγνώσει εἴτε λεληθότως ὠφελοῦσι τὸν σλαβισμόν.

Φρονιμωτέρως διανοοῦνται ἐν Ἰταλίᾳ, ὅπου κατὰ τὸ τῆς Ῥώμης παράδειγμα ἐν διαφόροις πόλεσι φιλελληνικαὶ ἱδρύθησαν ἑταιρίαι, σκοπὸν ἔχουσαι, ἵνα τελειωθῶσιν οἱ τῆς Ἑλλάδος πόθοι. Ὁ τῆς ἐν Βενετίᾳ προόδου σύλλογος μηνὶ ἰουνίῳ τ. ε. ὁμοφώνως ἐδέξατο τόδε τὸ ψήφισμα· „Ὁ εἰς δημοσίαν συνέλευσιν συγκροτηθεὶς σύλλογος τῆς προόδου λαβὼν ὑπ' ὄψιν τὰς μεταξὺ τῆς Ἑλλάδος καὶ Ἰταλίας, ἰδίως δὲ Βενετίας πολλῶν ἑκατονταετηρίδων σχέσεις, ἐντελῶς ἐπιδοκιμάζει τὰς ἀρχὰς τῆς ἐν Ῥώμῃ φιλελληνικῆς ἑταιρίας καὶ ἀναγνωρίζει ὡς καθῆκόν του, ἵνα ἐν τῇ τοῦ ἠπειρωτικοῦ ζητήματος λύσει κατὰ τὸ διεθνὲς δίκαιον καὶ τὸ 13 τῆς Βερολινείου συνόδου πρωτόκολλον παντοιοτρόπως συνεργάζηται“. Ἐν ταύτῃ τῇ συνελεύσει ὁ περίφημος συγγραφεὺς Σαλβίνης διὰ λαμπρᾶς ῥητορείας ἐξέθεσε τὸ καθῆκον τῆς Ἰταλίας τοῦ στηρίζειν τὰς δικαίας τῶν Ἑλλήνων ἀπαιτήσεις. Τοῦτο δὲ τὸ καθῆκον μάλιστα καὶ ἰδίως εἰς τὴν Βενετίαν ἀνήκει. Διότι ἂν ἡ ἐκ-

πολιτιστικὴ πορεία καὶ αἱ παραδόσεις τῆς Ἑλλάδος καὶ Ἰταλίας εἶναι κοιναί, οἱ Βενετοὶ πολὺ στενοτέρως ἔχονται τῆς Ἑλλάδος. „Τὸ αἷμα ἡμῶν, εἶπεν, δὲν εἶναι μόνον ῥωμαϊκόν, ἀλλὰ καὶ ἑλληνικόν. Ἕλληνες καὶ Βενετοὶ δι' ἑκατονταετηρίδων ἐμάχοντο ὑπὲρ τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ. Ἐπὶ τῶν πλοίων, ἃ κατὰ τῶν Τούρκων ἐφωπλίσαμεν, παρῆσαν καὶ πολυάριθμοι Ἕλληνες, καὶ πᾶς τις γνωρίζει, ὅτι συμμαχοῦντες ἡμῖν ἀνεφώνησαν· ζήτω ὁ Ἅγ. Μάρκος! Ἐν Ναυπάκτῳ μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐνικήσαμεν, ἐν Κρήτῃ μετ' αὐτῶν ἐχύσαμεν τὸ αἷμα. Δεῖ νὰ ὑπάρχῃ αἰώνιος ἡ τῶν λαῶν εὐγνωμοσύνη, ὡς ὁ Θεοῦ νόμος". Ἀπέδειξεν ἔπειτα τὴν τῆς Ἠπείρου ἑλληνικότητα καὶ ἐναργῶς ἐξήλεγξε τοὺς τῶν Ἀλβανῶν ἰσχυρισμούς.

Καὶ ὁ γνωστὸς συγγραφεὺς Ἐδμόνδος Ἀβούτ, ὁ ἀρκούντως ποτὲ τοὺς Ἕλληνας σκώψας, ἐφέτος ἐν τῇ πρὸς τὸν ἐν Λονδίνῳ „Χρόνον" ἐπιστολῇ του ἀνύψωσεν ὑπὲρ αὐτῶν τὴν φωνήν, εἰπών, „ὅτι τὸ συμφέρον τῶν Τούρκων ἀπαιτεῖ, νὰ τελειώσωσι τοὺς τῶν Ἑλλήνων πόθους, παραχωρήσαντες αὐτοῖς τὴν τῶν Ἰωαννίνων πόλιν, ἣ οὐχ ἧττον εἶναι ἑλληνικὴ τῶν Ἀθηνῶν. Οὐδεὶς ἐμοῦ ὀλιγώτερον ἐκολάκευε τοὺς Ἕλληνας, δίκαιον ἔχω λοιπὸν ἀκουσθῆναι, ὅταν λέγω, ὅτι τοῦτο τὸ ἔθνος πλῆρες εἶναι εὐφυΐας, ἐνεργείας, γενναιοφροσύνης, καὶ ἀξίως ἀνήκει πρὸς τὴν ἀριστοκρατίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Σφόδρα θὰ ἐλυπούμην ἐὰν ἡ φρόνιμος καὶ προμηθεὺς Ἀγγλία μὴ κατελάμβανεν, ὅσον ὠφελεῖ τούς τε Ἕλληνας καὶ ἡμᾶς, ἀντιπαρατάξασα τῷ πανσλαβισμῷ τὴν τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐνέργειαν καὶ ζωτικότητα."

Προσοχῆς ἄξια ἔγραψε καὶ ἡ „Κλειώ" τάδε· „Οἱ Οὔγγροι εἶναι γενναῖον, ἱπποτικόν, φιλελεύθερον ἔθνος. Ἀδύνατον ἄρα νὰ μὴ συμπαθῶσι πρὸς τὴν ἀνάξια παθοῦσαν Ἑλλάδα, κυρίως δὲ διότι τὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ Οὐγγαρίας ἐν τῇ Ἀνατολῇ συμφέροντα συνδέονται. Τὴν Οὐγγαρίαν ὡσαύτως ὠφελεῖ μία μεγάλη καὶ κραταιὰ Ἑλλάς, ὡς ταύτην μία μεγάλη καὶ κραταιὰ Οὐγγαρία. Ἡ ἐλευθερία καὶ ὁ πολιτισμὸς τῆς Ἀνατολῆς ἀπαιτοῦσι τὴν ἀδελφικὴν τῶν Ἑλλήνων καὶ Οὔγγρων συνεργασίαν. Ὁσάκις ἐν οὐγγρικαῖς ἐφημερίσιν ἀπρεπεῖς ἢ ἀδίκους ἀνεγνώσαμεν κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἐφόδους, ἐλυπήθημεν οὐ μόνον διὰ τὸ ἀνεπιεικὲς πρὸς τοὺς Ἕλληνας, οἳ τιμῶσι καὶ ἀγαπῶσι τοὺς Οὔγγρους, καὶ τῷ ἔτει 1849 πολλοὺς αὐτῶν ἐξένισαν, ἀλλὰ καὶ διότι πολιτικὴ εἶναι ἀνοησία

τὸ ἀποχωρίσαι ἀλλήλων δύο ἔθνη, προωρισμένα ἐπὶ τὴν πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν συνεργασίαν, τὸ μὲν ἐν τῷ βορείῳ, τὸ δὲ ἐν τῷ νοτίῳ τῆς ἰλλυρικῆς Χερσονήσου μέρει. Βεβαίως ἐλπίζομεν λοιπόν, ὅτι αἱ οὐγγρικαὶ ἐφημερίδες ὑπ' ὄψιν λαβοῦσαι ταῦτα τὰ εἰλικρινῆ τῶν Ἑλλήνων αἰσθήματα, δὲν θὰ βλάψωσιν εἰσέτι τὴν Ἑλλάδα μετ' ἀλόγων κατηγοριῶν“.

Ταῦτα ἔγραψεν ἡ „Κλειώ“ τῷ 1877, ἃ τότε ἐδημοσίευσα οὐγγριστί[1]*. Ἀλλὰ πόσας ἐξηκόντισαν ἔκτοτε προσβολὰς αἱ οὐγγρικαὶ ἐφημερίδες κατὰ τῶν Ἑλλήνων!*

Ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Φαλλμεραϋέρου, τοῦ ἰσχυρισαμένου, ὅτι κατὰ τὴν ἕκτην μ. Χ. ἑκατονταετηρίδα σλαβικὰ στίφη ἐξωλόθρευσαν τοὺς Ἕλληνας, ὥστε οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες παντοίων λαῶν, μάλιστα δὲ Σλάβων εἶναι ἀπόγονοι, — πολλοὶ ἐγένοντο εἰς τοὺς Ἕλληνας ὑπόπται, ὡς ἂν μὴ ἦσαν ἀληθῶς Ἕλληνες. Τὸ ἀνυπόστατον τῆς τοῦ Φαλλμεραϋέρου δόξης ἀποδεικνύει καὶ τοῦτο, ὅτι ἐν ἐκείναις ταῖς χώραις, ὅπου πάλαι οἱ Σλάβοι, ὡς λέγεται, τοὺς Ἕλληνας ἐξωλόθρευσαν, οἱ ἄνθρωποι καὶ νῦν ἑλληνιστὶ ὁμιλοῦσιν, ἥκιστα δὲ σλαβιστί. Ἐὰν οἱ Σλάβοι ἐξηφάνισαν τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ τοῦ ἐδάφους τῆς γῆς, πῶς ἦτο δυνατόν, ὅτι ἐν ταῖς τῶν Ἑλλήνων διαμοναῖς καὶ ὕστερον ἑλληνιστὶ ὡμίλησεν ὁ λαός; Ἐντεῦθεν ἀκολουθεῖ, ὃ καὶ ἱστορικῶς εἶναι ἀποδεικτόν, ὅ τε αὐτὸς ὁ Φαλλμεραϋέρος, ἀντιφατικῶς πρὸς ἑαυτόν, ἀναγνωρίζει, ὅτι οἱ Σλάβοι δὲν ἠφάνισαν ὅλως τοὺς Ἕλληνας καὶ ὅτι ὑπῆρξαν χῶραι, ἔνθα οἱ Σλάβοι οὐδέποτε εἰσήλασαν. Ἐντεῦθεν πάλιν ἕπεται, ὅτι οἱ Ἕλληνες μείζονα κατεῖχον τῶν Σλάβων ἰσχὺν ἢ πολιτισμόν, διότι συνεχώνευσαν αὐτοὺς σὺν ἑαυτοῖς, ὥστε κατὰ πάσας τὰς πάλαι ἑλληνικὰς χώρας οἱ ἄνθρωποι δὲν ὁμιλοῦσι, διανοοῦνται καὶ αἰσθάνονται σλαβιστί, ἀλλ' ἑλληνιστί. Οἱ Ἕλληνες λοιπὸν δὲν ἐγένοντο Σλάβοι, ἀλλὰ μᾶλλον οἱ Σλάβοι ἐξηλληνίσθησαν. Τί βλάπτει ἄρα τοὺς νῦν Ἕλληνας ἡ καταγωγὴ τοῦ ἡμίσεως ἢ τῶν δύο τρίτων μερῶν ἑαυτῶν ἐκ τῆς μετὰ ξένου αἵματος ἐπιμιξίας, ἂν τὰ τοῦ γνησίου ἑλληνισμοῦ ἐφύλαξαν;

Ὀρθῶς λέγει ὁ Φρῆμαν (The panhellenic Review 1879, ἀρ. 1),

[1] *Μὴ ἔχων πρόχειρον τὴν „Κλειὼ“ τοῦ 1877, ἐκ τῆς τότε οὐγγρικῆς μεταφράσεώς μου πάλιν μετέφρασα εἰς τὴν ἑλληνικὴν τὸ ἄρθρον τῆς „Κλειοῦς“.*

ὅτι ἔθνος ἀκεραίως καθαροῦ αἵματος οὐκέτι ὑπάρχει. Ὅσῳ μᾶλλον μετεῖχεν ἔθνος τι τῶν τοῦ κόσμου πραγμάτων, τόσῳ μᾶλλον ἐλαττοῦται ἡ τοῦ αἵματός του καθαρότης. Οἱ δ' Ἕλληνες μέχρι τῆς ἁλώσεως Κωνσταντινουπόλεως πολλαπλάσιον καὶ μεγάλην εἶχον εἰς τὰ συμβάντα τοῦ κόσμου ἐπιῤῥοήν, ἑπομένως ἠλαττώθη καὶ τὸ καθαρὸν αἷμά των· ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἀδιαλείπτως διετήρησαν τὰς τῆς ἐθνικότητός των ἰδιότητας. Σλάβοι, Ἀλβανοί, Βλάχοι μεταμορφώθησαν μὲν εἰς Ἕλληνας, οὗτοι δὲ οὐδέποτε ἐγένοντο Σλάβοι, Ἀλβανοί, Βλάχοι. Τοῦτο δεικνύει, ὅτι οἱ Ἕλληνες ὑπέρτεροι ἦσαν ἐκείνων κατὰ τὸν ἀριθμόν, τὸν πολιτισμόν, τὴν ἐνέργειαν καὶ κατὰ πᾶν, ὅ τι συντελεῖ τὸν ἐθνικὸν βίον. Τούτου ἕνεκα λέγει Ἀρθοῦρος Ἄρνολδ (ἐν τῷ Gentleman's Magazine), ὅτι „οἱ νῦν Ἕλληνες εὐλογώτερον ἔχουσι δίκαιον τοῦ καλεῖν ἑαυτοὺς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἀπογόνους καὶ κληρονόμους, ἢ οἱ Ἄγγλοι τοῦ καυχᾶσθαι, ὅτι κατάγονται ἀπὸ τῶν πάλαι Βρεταννῶν. Ἡ μεγίστη ὁμοιότης τῆς τῶν νῦν Ἑλλήνων γλώσσης μετὰ τῆς τοῦ Ὁμήρου, Πλάτωνος, Δημοσθένους εἶναι ἀναμφισβήτητος. Δὲν ὑπάρχει ἔθνος ἐν Εὐρώπῃ, ὃ τοσαύτην κέκτηται διδακτικὴν γλώσσης παράδοσιν, ὡς τὸ ἑλληνικόν, ὃ καὶ μέχρι τοῦδε διετήρησεν ἐκείνην τὴν πνευματικὴν καὶ θαλασσινὴν ἐνέργειαν, ᾗ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος οἱ κάτοικοι διέπρεψαν“.

Θαυμάζω λοιπόν, ὅτι παρ' ἡμῖν ἐν πάσαις τῆς κοινωνίας τάξεσι λίαν διεστραμμένως διανοοῦνται περὶ τῶν νῦν Ἑλλήνων. Ἄνθρωποι πεπαιδευμένοι ἀκρίτως φλυαροῦσιν, ὅτι ἡ γλῶσσα τῶν καθ' ἡμᾶς Ἑλλήνων εἶναι σλαβική, ὅτι τὴν σλαβικότητά των ἀποδεικνύει καὶ ἡ ταυτότης τῆς ἑλληνικῆς καὶ ῥωσσικῆς θρησκείας. Ποία ἐλεεινὴ ἀμάθεια! Ἡ τῶν νῦν Ἑλλήνων γλῶσσα δὲν εἶναι τόσον νέα σχετικῶς πρὸς τὴν ἀρχαίαν, ὅσον ἡ γαλλική, ἰταλική, ἱσπανικὴ πρὸς τὴν λατινικήν. Ὅστις γνωρίζει τὴν γαλλικήν, ἰταλικήν, ἱσπανικήν, δὲν γνωρίζει διὰ τοῦτο καὶ τὴν λατινικήν, καὶ ὅστις γνωρίζει τὴν λατινικήν, δὲν γνωρίζει διὰ τοῦτο καὶ τὴν γαλλικήν, ἰταλικήν, ἱσπανικήν. Ἐξ ἐναντίας δὲ ὁ καταλαμβάνων τὴν Ξενοφῶντος, Πολυβίου, Λουκιανοῦ γλῶσσαν, καταλαμβάνει καὶ τὴν γραμματολογικὴν τῶν νῦν Ἑλλήνων γλῶσσαν, καὶ ἀντιστρόφως.

Κωνσταντῖνος, Ἰωσὴφ Γίριτζεκ λέγει ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τῶν Βουλγάρων ἱστορίᾳ του, ὅτι οἱ ἑλληνόφωνοι ἐπίσκοποι στερεὸν

ἐποίησαν ἐν τῇ Βουλγαρίᾳ τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον, διότι ἀντὶ τῆς σλαβικῆς ἡ ἑλληνικὴ ἐγένετο ἡ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν σχολείων γλῶσσα. Ἐντεῦθεν εἶναι φανερόν, ὅτι ἡ τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων γλῶσσα οὐδὲν ἔχει σλαβικόν. Ἐὰν ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα τοιαύτην ἔλαβεν ἐν τῇ Βουλγαρίᾳ διάδοσιν, καθὼς ὁ Γίριτζεκ ὀδύρεται, τοῦτο δηλοῖ, ὅτι ὁ ἑλληνισμὸς καὶ ἐκεῖ ἐνίκησε τὸν σλαβισμόν, τουτέστιν, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν εἶναι σλαβική.

Μαξιμιλιανὸς Σχλέσιγγερ, ὁ συνεργάτης τῆς „Κολωνιαίας Ἐφημερίδος“, καὶ ἥκιστα τοῖς Ἕλλησι συμπαθῶν, ἐπεσκέψατο τῷ 1876 τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐδημοσίευσε τὴν ἐκεῖ ἐμπειρίαν του. Ἡ γλῶσσα, λέγει, ἣν ἐν Σύρῳ ὁμιλοῦσι, τὴν καλλίστην ἐποίησεν αὐτῷ ἐντύπωσιν, διότι δὲν εἶναι ἢ ἡ ἀρχαία ἐν νέῳ ἐνδύματι. Ὑπομιμνήσκω τέλος τοὺς ἀμερολήπτως κρίνειν βουλομένους, ὅτι κατὰ τὸ σύγγραμμα τοῦ γνωστοῦ σλαβιστοῦ Μίκλοσιτς. Das slavische Element im Neugriechischen (Τὸ σλαβικὸν στοιχεῖον ἐν τῇ νεοελληνικῇ), ὅλη ἡ νεοελληνικὴ γλῶσσα μόνον ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἐννέα ἔχει σλαβικὰς λέξεις.

Ἐκ δὲ τῆς ταυτότητος τῆς τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥώσσων θρησκείας μόνον οἱ τοῦ βίου καὶ τῶν ἱστορικῶν γνώσεων ἄπειροι χαλκεύουσιν ὅπλα κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Μήπως ὁ ὀρθόδοξος Ῥῶσσος παρώτρυνε πρὸ ἑπτὰ περίπου ἐτῶν τοὺς ὀρθοδόξους Βουλγάρους, ἵν' ἀποστῶσι τοῦ ὁμοίως ὀρθοδόξου πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως; Καὶ μήπως κατώρθωσε, καίπερ ἀντιστάντων τῶν Ἑλλήνων, ἡ ῥωσσικὴ ῥαδιουργία; Ἔπειτα ἐκ τῆς περιστάσεως, καθ' ἣν ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν πολλοὶ Οὖγγροι καὶ Σλάβοι τὴν αὐτὴν ὁμολογοῦσι θρησκείαν, δηλαδὴ ῥωμανοκαθολικὴν ἢ λουθηρανικήν, ἕπεται ἴσως, ὅτι πάντες οἱ καθολικοὶ ἢ πάντες οἱ λουθηρανοὶ εἶναι σλάβοι καὶ σλαβόφρονες;

Λέγουσί τινες, ὅτι ἡ Ἑλλάς, ἡ παντοιοτρόπως ἠνωχλήθη ἐν τῇ προόδῳ της, εἶναι ἀγνώμων. Πρὸς ταύτην τὴν οὐδαμῶς νέαν μέμψιν ἀπεκρίνατο ἤδη πρὸ πολλοῦ ὁ φιλέλλην Βύρων ἐρωτήσας· „Διὰ τί πρέπει νὰ ἦναι εὐγνώμων ἡ Ἑλλὰς τῇ Εὐρώπῃ! Ἴσως διότι ὁ Τοῦρκος ἰσχυροτέρως ἔτι ἔσφιγξε τὰ δεσμά της; Ἢ διότι αἱ δυνάμεις δὲν ἐξετέλεσαν τὰς ὑποσχέσεις των; Ἢ διότι οἱ ἀρχαιολόγοι κλέπτουσι τοὺς θησαυροὺς τῶν ὡραίων τεχνῶν της;“. Σήμερον δὲ τίνα ἔχουσιν οἱ Ἕλληνες μείζονα τῆς πρὸς τὴν Εὐρώπην εὐγνωμοσύνης αἰτίαν; Δὲν ὑπέσχοντο αὐτοῖς οἱ διπλωμά-

ται, κυρίως δὲ οἱ τῆς Ἀγγλίας, παντοῖα καλά, ἂν ἐπὶ τοῦ τουρκορωσσικοῦ πολέμου ἡσυχάσωσι; Καὶ δὲν ἐγκατέλιπον αὐτούς; Δὲν ἵδρυσαν ἐξ ἑνὸς μέρους τῶν ἀπολιτεύτων, ῥωσσολατρῶν Βουλγάρων ἀνεξάρτητον, ἐλεύθερον κράτος; Δὲν ἀφῆκαν δὲ τέσσαρα περίπου ἑκατομμύρια ἀντισλαβοφρόνων, φιλελευθέρων, ὅλας τὰς σλαβικὰς φυλὰς ἐν τῷ ἐκπολιτισμῷ ὑπερτερούντων Ἑλλήνων ὑπὸ ξένον ζυγόν; Μήπως ἡ Εὐρώπη ἀνῳκοδόμησε τὰς ἐπὶ τῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγώνων ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐξολοθρευθείσας πόλεις τῆς Ἑλλάδος; Μήπως ἡ Εὐρώπη συνειργάσατο εἰς ἵδρυσιν πολλῶν νέων ἐν Ἑλλάδι πόλεων; Μήπως ἡ Εὐρώπη προήγαγεν ἐκεῖ τὴν γεωργίαν, τὸ θαυμασίως ἐξανθοῦν ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν, τὸ ναυτικόν, τὸν τοῦ λαοῦ τε καὶ τῶν εἰσοδημάτων πληθυσμόν, τὴν γραμματολογίαν, τὰ παντοίου τρόπου ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα, τὰς πρὸς διάδοσιν τῶν ἐπιστημῶν ἑταιρίας, τοὺς εὐεργετικοὺς συλλόγους;

Τοῦτο δὲν ἔπραξεν ἡ Εὐρώπη, ἀλλ' ἰδιῶται τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς ἔπεμψαν ἐνίοτε χρημάτων καὶ βιβλίων δῶρα τῇ Ἑλλάδι. Τότε δὲ πᾶσαι αἱ ἑλληνικαὶ ἐφημερίδες ἐξέφρασαν καὶ ἐκφράζουσιν εἰσέτι τὴν ζωηροτάτην εὐγνωμοσύνην, πάντα ἐγκωμιάζουσαι φιλέλληνα.

Πρὸ τῆς εἰσόδου τῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις πανεπιστημίου βιβλιοθήκης δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἵσταται πλὰξ μετὰ τῶν χρυσοῖς γράμμασιν ἐκχαραχθέντων ὀνομάτων τῶν τοῦ πανεπιστημίου εὐεργετῶν. Ἀλλὰ δεξιὰ ἓν μόνον ἀναγινώσκεται ὄνομα, ὃ τῷ 1868 ἐνεχαράχθη. Τοῦτο δὲ εἶναι τὸ τοῦ βασιλέως Ὄθωνος. Τὸ πανεπιστήμιον δηλαδὴ ἐνόμισεν, ὅτι ἀπρεπὲς εἶναι, νὰ μὴ λάβῃ οὗτος ὁ βασιλεὺς αἰώνιον ἐν τῷ πανεπιστημίῳ μνημεῖον, οὗ τὸ ὡραῖον περίστυλον ἐκεῖνος ἰδίοις ἔκτισε ἀναλώμασιν. Ἐν δὲ τῷ λαμπρῷ τῆς βιβλιοθήκης ἀναγνωστηρίῳ ἵστανται μεταξὺ ἄλλων αἱ ἐκ μαρμάρου τέχνῃ πεποιημέναι τοῦ Γυελφορδίου καὶ Βύρωνος προτομαί.

Αὕτη εἶναι ἡ τῶν Ἑλλήνων ἀχαριστία.

Ὁ δεῖνα μίαν διατρίψας ἐν Ἑλλάδι ἑβδομάδα, κατηγόρησεν αὐτῆς, ὅτι ἐκεῖ ἕκαστος προσπαθεῖ νὰ πλουτίζηται. Εἶναι ἆρά γε τοῦτο ἁμάρτημα; Τί γίνεται ἐκεῖνο τὸ κράτος, ὅπου οὔτε τὸ ὅλον οὔτε οἱ καθ' ἕκαστον δὲν προσπαθοῦσι διὰ τιμίου ἐργασίας καὶ ἐπιμελείας, ἣ ἑκάστου ἀνθρώπου ἠθικὸν εἶναι καθῆκον, χρή-

ματα πορίζεσθαι, αὐτά τε ἐπὶ μᾶλλον αὐξάνειν; Μήπως ἄμεινον θὰ ἦτο, ἂν οἱ Ἕλληνες εἰς ἀργίαν ἀποκλίνοντες, ἀσώτως τὸν βίον διάγοντες, τὰ πατρῷα ἐσπατάλων κτήματα; Ναί, ἐκεῖ ἕκαστος προσπαθεῖ μὲν νὰ πλουτίζηται, τυχὼν δὲ τοῦ σκοποῦ, δὲν δαπανᾷ τὰ χρήματα εἰς ματαιότητας, ἀλλὰ μέρος των θυσιάζει εἰς τὴν πατρίδα. Οὕτως ἐγένοντο ἐν Ἑλλάδι τὸ πανεπιστήμιον, τὰ γυμνάσια, τὸ πολυτεχνεῖον, τὰ νοσοκομεῖα καὶ πλεῖστα φιλανθρωπικὰ καταστήματα.

Συντόμως δ' εἰπεῖν ἡ Ἑλλὰς ἀπὸ τῆς ἐγκαθιδρύσεως τῆς βασιλείας διὰ τιμίου ἐργασίας καὶ ἐπιμελείας πλουτιζομένη, ἐν πάσῃ ἐπόψει μεγάλως καὶ ταχέως προώδευσε. Τῷ 1834 εἶχεν 650 χιλίους κατοίκους, τῷ δὲ 1870 ἓν ἑκατομμύριον καὶ 238 χιλίους. Ἑπομένως ἐν 35 ἔτεσιν ἐδιπλασιάσθη ὁ τῶν κατοίκων ἀριθμός, ὃ μέχρι τοῦδε δὲν ἐγένετο ἐν ἄλλῳ τῆς Εὐρώπης κράτει. Νῦν δὲ μετὰ τῶν Ἑπτανήσων ἔχει ἓν ἑκατομμύριον καὶ πεντακοσίας χιλιάδας κατοίκων.

Ὅπου πρότερον ἐρείπια ἔκειντο, ἐκεῖ σήμερον πόλεις ἀκμάζουσιν, αἳ ὡς πρὸς τὴν ὡραιότητα, τάξιν καὶ εὐχρηστίαν ἀρχίζουσι ν' ἁμιλλῶνται ταῖς ἐξόχοις τῆς Εὐρώπης πόλεσι. Τὰ εἰσοδήματά της ἦσαν τῷ 1838 δεκατέσσαρα ἑκατομμύρια, τῷ δὲ 1878 τεσσαράκοντα τρία ἑκατομμύρια δραχμῶν. Τῷ 1871 εἶχε τριάκοντα και πέντε χιλιάδας ναυτῶν, τουτέστι, σχετικῶς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων, τρὶς πλείονας τῆς Ἀγγλίας. Ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν πλοίων της ἀναβαίνει εἰς ἑξάκις χίλια, μετὰ χωρητικότητος ὀκτὼ περίπου ἑκατομμυρίων ἑκατονταλίτρων. Τὸ ἐξωτερικὸν αὐτῆς ἐμπόριον ἀποδεικνύει, ὅτι καὶ ἡ Ἑλλὰς συνεργάζεται πρὸς τὴν παγκόσμιον εὐημερίαν, καθὼς τὰ μεγίστως πεπολιτισμένα ἔθνη. Τῷ 1875 ἡ μὲν εἰσαγωγὴ εἰς 114 ἑκατομμύρια, ἡ δὲ ἐξαγωγὴ εἰς 78 ἑκατομμύρια δραχμῶν ἀνέβη. Πρὸς τοῦτον τὸν τίμιον πλουτισμὸν συμβάλλει καὶ τὸ ἐλευθερόφρον σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος. Ἐκεῖ ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία εἶναι ἱερά. Οὐδεὶς ἀποστερεῖται ἕνεκα τῆς θρησκείας του τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων. Ῥωμανοκαθολικοί, Διαμαρτυρόμενοι, Μωαμεθανοί, Ἑβραῖοι τὰ αὐτὰ ἀπολαύουσι δίκαια, ὡς οἱ ὀρθόδοξοι. Θρησκευτικοὶ δὲ καταδιωγμοὶ οὐδέποτε συμβαίνουσιν ἐν Ἑλλάδι.

Τέλος ὁ δικαστικὸς τῆς Ἑλλάδος ὀργανισμὸς εἶναι ἐξαίρετος. Ὁ δὲ νόμος ἐξασφαλίζει τὸ ἀμετακίνητον τῶν δικαστῶν.

Τὴν τίμιον τῆς Ἑλλάδος ἐργασίαν ἀποδεικνύουσι καὶ τάδε. Τῷ μὲν 1830 εἶχεν 110 σχολεῖα μετὰ 9249 μαθητῶν, τῷ δὲ 1860 ἤδη 752 σχολεῖα μετὰ 52860 μαθητῶν. Ἐν δὲ τῷ παρόντι ὑπάρχουσι 1300 δημοτικὰ σχολεῖα μετὰ 85 χιλίων μαθητῶν. Τὰ 160 ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ γυμνάσια ἔχουσι 400 καθηγητὰς καὶ 12 χιλίους μαθητάς. Ἐν τῷ πανεπιστημίῳ εἶναι 45 καθηγηταὶ καὶ 1800 ἀκροαταί. Ἐν τοῖς πρώτοις τῆς καθιδρύσεώς του ἔτεσι τριακοσίους εἶχεν ἀκροατάς. Ἐν τῷ Ἀρσακείῳ παρθεναγωγείῳ ὑπάρχουσι 1250 μαθήτριαι. Τοῦτο τὸ κατάστημα ἰδὼν τῷ 1873 ὁ Βαρθελεμὺ δὲ Σαίντ-Ἱλαὶρ, ἔγραψε πλήρης ἐκστάσεως καὶ θαυμασμοῦ εἰς τὰ χρονικὰ τοῦ παρθεναγωγείου· „Συγχαίρω τῇ Ἑλλάδι καὶ τῷ πολιτισμῷ διὰ τοῦτο τὸ κατάστημα, οὗ ὅμοιον δὲν ὑπάρχει ἐν ἄλλῳ τῆς Εὐρώπης κράτει“.

Τὴν γραμματολογικὴν τῶν νῦν Ἑλλήνων ἐργασίαν συνέγραψα τῷ 1858 ἐν τῇ „Βουδαπεσταίᾳ Ἐπιθεωρήσει“ (Budapesti Szemle), τῷ 1869 ἐν ταῖς γλωσσολογικαῖς ἀνακοινώσεσι τῆς οὐγγρικῆς ἀκαδημίας, τῷ 1871 ἐν τῷ παραρτήματι τοῦ οὐγγριστὶ καὶ γερμανιστὶ συγγεγραμμένου μυθιστορήματός μου, τοῦ φέροντος τὴν ἐπιγραφήν· Οἱ τριάκοντα τύραννοι τῶν Ἀθηνῶν. Ἐνταῦθα λοιπὸν ἔνια μόνον καὶ νεώτατα τῆς νεοελληνικῆς γραμματολογίας προϊόντα ἀναφέρω. Ἀλλὰ πρότερον ἐπισυνάπτω ἃ τῷ 1871 Queux de Saint-Hilaire ἔγραψε, δηλαδή· „Ἰσχυριζόμεθα χωρὶς φόβου τοῦ ἐξελέγχεσθαι ψευδόμενοι, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἴσως ἐν Εὐρώπῃ κράτος, οὐδ' ἐξαιρουμένης τῆς Γαλλίας, ὃ σχετικῶς πλείονας εὐδοκίμους ἄνδρας, πλείονας ἀξιολόγους ποιητάς, πλείονας ἐξόχους πεζογράφους ἐγέννησεν, ὃ μείζονα δραστηριότητα, ἀνδρειότερον ζῆλον ἀνέπτυξεν ἢ τὸ ἑλληνικόν“. Ἴδωμεν νῦν καθ' ἕκαστον ἐνίους τῶν εὐδοκίμων.

Ἀλέξανδρος Ῥαγκαβῆς ὡς πρέσβυς, ὡς μέλος τῆς γαλλικῆς ἀκαδημίας, ὡς καθηγητής, ἀρχαιολόγος, ποιητὴς καὶ γλωσσολόγος λαμπρὸν κέκτηται ἐν Εὐρώπῃ ὄνομα.

Ἐν τῷ γλωσσολογικῷ κύκλῳ Δημήτριος Μαυροφρύδης σπουδαῖον συνέγραψε πόνημα περὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Ὡς πρὸς τὴν ἱστοριογραφίαν, παγκοσμίου φήμης ἔτυχεν ἡ Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη τοῦ ἀκαμάτου Κωνσταντίνου Σάθα. Τοῦτο τὸ ἔξοχον σύγγραμμα ὅπλα παρέχει κατὰ τῶν ἀμφιβολιῶν τοῦ Φαλλμεραϋέρου, ὃν τὸ μὲν αἱ πολλαὶ τὸ δὲ αἱ ὀλίγαι γνώσεις του εἰς λαβύρινθον σφαλμάτων εἰσήγαγον.

Νικόλαος Δραγούμης συνέγραψεν ἱστορικὰς ἀναμνήσεις περὶ τῶν συμβάντων τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ 1821 μέχρι 1862. — Κωνσταντῖνος Καραπάνος ἀνεκάλυψεν ἐν τοῖς περιχώροις τῶν Ἰωαννίνων τὴν ἀρχαίαν Δωδώνην καὶ σπουδαῖον ἐξέδωκε περὶ αὐτῆς βιβλίον. — Παῦλος Λάμπρος περιέγραψε τὰ μέχρι τοῦδε ἀνέκδοτα Κύπρου νομίσματα. — Παπαῤῥηγόπουλος ἐν ἓξ τόμοις συνέγραψε τὴν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ἱστορίαν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς. — Ἀναστάσιος Γούδας ἐξέδωκεν ἐν ὀκτὼ τόμοις τοὺς Βίους παραλλήλους τῶν ἐπὶ τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος διαπρεψάντων ἀνδρῶν. — Πασπάτης ἐξέδωκε Βυζαντινὰς Μελέτας, τοπογραφικὰς καὶ ἱστορικὰς μετὰ πλείστων εἰκόνων. — Γνωστὸν εἶναι τὸ σύγγραμμα Ἀχιλλέως Ποστολάκα: Synopsis numorum veterum, qui in museo numismatico Athenarum publice adservantur. — Στέφανος Κουμανούδης κατέχει διὰ τῆς ἐκδόσεως ἀναριθμήτων ἐπιγραφῶν τὰ πρωτεῖα ἐν τῇ ἐπιγραφικῇ. — Σπυρίδων Ζαμπέλιος ἐξελέγχει ἐν ταῖς Βυζαντιναῖς Μελέταις τὰς σφαλερὰς τῶν λογίων περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ μεσαιῶνος ἰδέας. Κατ' αὐτὸν ὁ Mably, Gibbon, Montesquieu ἐμελέτησαν μόνον τὴν κεφαλὴν, τὴν αὐλὴν, τὴν ἀνωτέρω τάξιν τοῦ βυζαντινοῦ εἰδώλου, τὸ τότε πλῆθος τῶν συγγραφέων καὶ θεολόγων, ἀλλὰ τῇ καρδίᾳ, ἣ αἰσθάνεται, τῷ τῆς αὐτοκρατορίας λαῷ, τῷ ἑλληνισμῷ δὲν προσεῖχον τὸν νοῦν. Ὁ δὲ Ζαμπέλιος ἐξ ἐναντίας ἀποδεικνύει, ὅτι καὶ τότε ὑπῆρξεν ἑλληνικὸν πνεῦμα, ὃ ἐνθαῤῥῦνον τὰς κατωτέρω τάξεις, καὶ ἀντέχον πρὸς τὰ αἴτια τῆς τ' ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς διαλύσεως, ὑπερέζησε τῶν δημοσίων δυστυχιῶν. Ἡ εὐφυΐα, δραστηριότης, ἀνδρία καὶ φιλοπατρία ταύτης τῆς τάξεως ἐφύλαξε καθ' ὅλον τὸν ἑλληνικὸν μεσαιῶνα τὸ αἴσθημα τῆς ἐλευθερίας, καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἀρχαίων ἀρετῶν.

Ἐν τῷ κύκλῳ τῶν πολιτικῶν καὶ νομικῶν ἐπιστημῶν εὐκλεᾶ τόπον κατέχει Νικόλαος Σαρίπολος, ὁ συγγράψας πεντάτομον πραγματείαν περὶ τοῦ συνταγματικοῦ καὶ πεντάτομον περὶ τοῦ ποινικοῦ δικαίου. Πρὸς ἀμοιβὴν ταύτης τῆς ἐργασίας του ἐξελέχθη μέλος τῆς ἐν Παρισίοις ἀκαδημίας τῶν πολιτικῶν καὶ ἠθικῶν ἐπιστημῶν, τῆς ἑταιρίας τοῦ διεθνοῦς δικαίου, τῶν τε τοῦ Μαδρίδου καὶ τῆς Βρυξέλλης ἀκαδημιῶν. — Παῦλος Καλλιγᾶς ἐν τέτταρσι τόμοις συνέγραψε τὸ σύστημα τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου.

Ἐν τῇ βοτανικῇ ἀνεγνωρίσθη μεταξὺ τῶν μᾶλλον εὐδοκίμων Θεόδωρος Ὀρφανίδης. Ἐν τῷ συγγράμματί του περὶ τῆς αὐτοφυοῦς ἑλληνικῆς βλαστήσεως ἀνακοινωνεῖ εἴκοσιν ἐτῶν ἐρεύνας του. Τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνδρὸς ἐνεκωμίασεν ὁ γάλλος Boissier, δημοσιεύσας τὰς τοῦ Ὀρφανίδου ἀνακαλύψεις.

Περὶ τῶν ἰατρικῶν τῆς Ἑλλάδος ἐπιστημῶν εἶπεν ὁ περίφημος Virchow ἐν τῷ πρὸς τιμήν του ἐν Ἀθήναις κατασκευασθέντι συμποσίῳ, ὅτι ἕκαστος τῆς Γερμανίας ἰατρὸς μετ' εὐλαβείας προσβλέπει τὴν Ἑλλάδα, ταύτην τὴν κοιτίδα τῆς ἰατρικῆς, καὶ ὅτι ἐν τῇ νήσῳ Κῷ ἐζήτησε τὴν παναρχαίαν πλάτανον, ἧς ὑπὸ τῆς σκιᾶς, κατὰ τὴν παράδοσιν, Ἱπποκράτης, ὁ πάντων ἡμῶν διδάσκαλος, τοὺς νοσοῦντας ἐδέχετο. Ἔπειτα ἐξέφρασε τὴν χαράν του, ὅτι ἐπὶ τούτου τοῦ κλασικοῦ ἐδάφους εὑρίσκεται καὶ νῦν εὔφημον ἰατρικὸν σχολεῖον, ὃ πρὸς τὴν ἐλευθέραν καὶ δούλην Ἑλλάδα, τήν τε Μικρὰν Ἀσίαν διαπέμπει τοὺς ἀποστόλους τῆς ἐπιστήμης. Εἶπε δὲ μετ' εὐγνωμοσύνης, ὅτι ἡ Γερμανία μόνον ἔκτοτε προὔκοψεν ἐν ταῖς ἐπιστήμαις, ἐξ οὗ ἔμαθε ν' ἀρύηται ἐκ τοῦ πνευματικοῦ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων θησαυροῦ. Τούτῳ τῷ πνεύματι ὀφείλεται ἅμα, ὅτι τὸ τῆς ἐλευθερίας, ἠθικότητος, φιλοπατρίας αἴσθημα ἐν Γερμανίᾳ ἐκ νέου ἐξηγέρθη. Ἐν δὲ τῷ ἀστικῷ τῶν Ἀθηνῶν νοσοκομείῳ ἐξέπληξεν αὐτὸν ἡ καθαριότης, ἡ εὐρύτης καὶ τὸ ἐξαίρετον ἀέρισμα τῶν δωματίων. Διὰ τοῦτο εἶπεν, ὅτι τοῦτο τὸ νοσοκομεῖον ὑπερέχει τῶν πλείστων τῆς Γερμανίας νοσοκομείων, καὶ ἅμα ἐπανελθὼν θὰ γράψῃ, ὅτι ἐν Ἑλλάδι εὗρε νοσοκομεῖον, ὃ οἱ Γερμανοὶ θὰ ἠδύναντο νὰ λάβωσιν ὡς παράδειγμα, ἐν ᾧ ἕκαστον νοσοῦντα χωρὶς διαφορᾶς ἀμισθεὶ θεραπεύουσι.

Περὶ τῆς δραματικῆς τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων γραμματολογίας ἔγραψα ἐν τῇ Βουδαπεσταίᾳ Ἐπιθεωρήσει (Budapesti Szemle, 1877, τευχ. 30), τὴν δ' ἐπίκρισίν μου τοῦ νεωτάτου δραματικοῦ ποιήματος, τοῦ ὑπὸ Κλέωνος Ῥαγκαβῆ συγγεγραμμένου, ἐξέδωκεν ἡ οὑγγρικὴ ἀκαδημία.

Συντόμως εἰπεῖν, οἱ ἐνίων ἑκατομμυρίων Ἕλληνες πολὺ πλεῖον παρήγαγον ἐν τῇ ποιήσει, ἢ τὰ ἀναρίθμητα τῶν περικυκλούντων αὐτοὺς λαῶν ἑκατομμύρια.

Ἑλληνικαὶ μεταφράσεις ἐδημοσιεύθησαν τοῦ Δάντου, Σακσπήρου, Μολιέρου, Μόντου, Σατωβριάνδου, Μανζώνη, Μιγνέτου, Σταέ-

λης, Μακκιαβέλλη, καὶ ἄλλων περιφήμων ἄγγλων τε καὶ γάλλων συγγραφέων.

Ὁ Νέστωρ τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις πανεπιστημίου, Φίλιππος Ἰωάννου, μετέφρασεν ἐν τοῖς Φιλολογικοῖς Παρέργοις του εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν τὴν Τακίτου Γερμανίαν, τὸ Οὐαλερίου Κατούλλου Ἐπιθαλάμιον Πηλέως καὶ Θέτιδος, τὸ ᾆσμα τοῦ αὐτοῦ περὶ τῆς Κόμης τῆς Βερενίκης, τὰ πρῶτα πέντε βιβλία τῶν Ὀβιδίου Μεταμορφώσεων, τὴν πρώτην καὶ ἑβδόμην τῶν τοῦ αὐτοῦ Ἡρωΐδων Ἐπιστολήν, τὴν Ὁρατίου ἑκατονταετηρικὴν ᾠδήν, τὸ πέμπτον, ἕβδομον καὶ ὄγδοον Οὐιργιλίου εἰδύλλιον, τέλος τὸ Σχιλλέρου ποίημα· „Οἱ θεοὶ τῆς Ἑλλάδος“.

Δημήτριος Γαλανός, τεσσαράκοντα ἔτη διατρίψας ἐν μέσῳ τῶν τῆς Ἰνδίας Βραχμάνων, μετέφρασεν ἑλληνιστὶ τὰ μνήμης ἀξιώτατα τῆς ἰνδικῆς φιλοσοφίας καὶ θρησκείας συγγράμματα.

Ὀγκώδη τόμον ἔπρεπε νὰ γράψω πρὸς γνωστοποίησιν πάντων τῶν τῆς νεοελληνικῆς γραμματολογίας νέων προϊόντων. Ἀλλὰ τοῦτο θὰ ἦτο καὶ περιττόν, ἐπειδὴ ἐν ἑκάστῳ σχεδὸν τοῦ Γενικοῦ Φιλολογικοῦ Ὀργάνου[1]) τεύχει ἀνακοινῶ εἰδήσεις ἐκ τοῦ νῦν ἑλληνικοῦ κόσμου, κυρίως δὲ περὶ τῶν νεωτάτων τοῦ Πανελληνίου συγγραμμάτων.

Περαίνω λοιπὸν τὸ ἄρθρον μου, μετὰ τῆς παρατηρήσεως, ὅτι κατὰ πᾶσαν τὴν Ἀνατολὴν μόνον οἱ Ἕλληνες εἶναι προωρισμένοι νὰ ἐγκαθιστῶσιν ἐκεῖ τὴν ἀληθινὴν ἐλευθερίαν, ἐπιστήμην, τέχνην, ἑνὶ λόγῳ, τὸν πολιτισμόν. Εἰς τοῦτο δὲν εἶναι ἱκανὸς οὔτε ὁ Τοῦρκος, οὔτε ὁ Βούλγαρος, οὔτε ὁ Ἀλβανός, οὔτε ἄλλος σλαβικὸς λαός. Ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἵνα ἡ Εὐρώπη ἀπολαύῃ τῆς εἰρήνης, θᾶττον ἢ βράδιον θὰ ἦναι ἀναγκαῖον νὰ ἡγεμονεύσῃ ὁ ἑλληνισμός.

---

[1]) Ἀπὸ τοῦ 1877 σύγγριστὶ μηνιαίως ἐκδιδομένου.

X.

Σύμμικτα περὶ Αἰσχύλου.

(*Πανελλήνιον Ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1880. Ἐκδοθὲν ὑπὸ Σωκράτους Α. Παρασυράκη. — Panhellenic Annual for the year 1880. Edited by Socrates A. Parasyrakes. London. Williams and Norgate. Σελ. 13.*)

Ἡ Οὐγγρικὴ ἀκαδημία ἐξέδωκε τὰς Αἰσχυλείους μου μελέτας, ἐν αἷς κριτικῶς συγγράψας τὸν τοῦ ποιητοῦ βίον, καὶ διασαφηνίσας καθ' ἕκαστον τὰ δράματά του, πραγματεύομαι περὶ τῆς εἱμαρμένης, τῆς καθάρσεως, περὶ τοῦ χοροῦ, καὶ περὶ τῶν τοῦ Αἰσχύλου ὁμοιοτελεύτων.

Κατὰ τὸν περίφημον Klein (Ἱστορία τοῦ δράματος) Ζεὺς μὲν προσωποποιεῖ ἐν τῷ Προμηθεῖ Δεσμώτῃ τὴν ἀπέραντον τῆς φύσεως δύναμιν, ἥτις ὅμως ἐν τῷ κατὰ τοῦ Προμηθέως τραγικῷ ἀγῶνι καθαρεύεται, Προμηθεὺς δ' ἐστὶν ἡ ἐνσωματισμένη διάνοια, ὁ προνοῶν νοῦς, τὸ ἐπιστάμενον πνεῦμα, ἡ συνειδυῖα ἐπίγνωσις τοῦ δικαίου, τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ νοϊκοῦ νόμου, ὅστις ἐστὶν ὁ παντοκράτωρ τοῦ κόσμου· Ἡ φυσικὴ τοῦ Διὸς δύναμις μεταπλάττεται βαθμιαίως εἰς νόμιμον τοῦ παντὸς κυβερνήτην ἐν τῷ καθαρεύοντι τοῦ Προμηθέως, τουτέστι τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, πυρὶ, ὃ ἐπικρατεῖ τῆς τυραννίας τοῦ ἐπὶ φυσικῇ δυνάμει ἐρειδομένου Διός.

Ἀλλ' αὕτη τοῦ Klein ἡ ὑπόθεσίς ἐστιν ἀνυπόστατος, διότι κατὰ τὸν Αἰσχύλον ὁ Ζεὺς οὐκ ἦν ἀποκλειστικῶς φυσικὴ δύναμις, ἀλλ' οὔποτε τὴν Διὸς τάξιν αἱ τῶν ἀνθρώπων βουλαὶ ματαιοῦσι. [1])

---

[1]) *Οὔποτε τὴν Διὸς ἁρμονίαν θνατῶν παρεξίασι βουλαί.* (*Προμηθεύς 551.*)

Ἔπειτα ὁ Klein καὶ ἀντιλέγει ἑαυτῷ, διότι κατὰ τὴν γνώμην του Ἡρακλῆς, ὁ τῶν ἐργατῶν ἥρως, ἀπελευθεροῖ τὸν τοῦ πνεύματος, τῆς διανοητικῆς ἐργασίας ἀκτήμενα θεὸν, τὸν Προμηθέα.

Ἀνωτέρω λοιπὸν τὸ πνεῦμα (Προμηθεύς) ἐπικρατεῖ τῆς ὑλικῆς δυνάμεως (τοῦ Διός), καὶ νῦν ἡ ὑλικὴ δύναμις (ὁ Ἡρακλῆς) ἐλευθεροῖ τὴν πνευματικήν!

Ὁ Προμηθεὺς ἐξ ἀρχῆς ὁμοίως ὑλικῇ ἐχρήσατο δυνάμει, ὥσπερ αὐτὸς ὁ Ζεὺς, παρασχὼν τούτῳ βοήθειαν ἵνα, στασιάσας πρὸς τὸν πατέρα ῥίψῃ αὐτὸν εἰς τὸν Τάρταρον.

Καὶ αὕτη ἦν μία τῆς τοῦ Προμηθέως τιμωρίας αἰτία. Ἂν ὅλως ἀναμάρτητος ἦν, πῶς ἐστὶ δυνατὸν, ὅπως γένηται τραγικὸς ἥρως; Ὡς μεταίτιος τοῦ Διὸς ἐγένετο λοιπὸν ζημίας ἄξιος. Ἀλλ' αὕτη ἡ ζημία ἔλεον ἐνεποίησε τοῖς θεαταῖς, διότι ὁ ἀχάριστος Ζεὺς ἐτιμώρησε τὴν τοῦ Προμηθέως ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων μεσιτείαν. Διὰ ταύτης δὲ τῆς τιμωρίας ἐγένετο ὁ Προμηθεὺς ἀληθινὸς τραγικὸς ἥρως, οὗ τινος ἡ φιλανθρωπία, αἱ εὐεργεσίαι καὶ ἡ πολυτλήμων καρδία ἐμβάλλουσιν ἡμῖν μεγίστην πρὸς αὐτὸν συμπάθειαν.

Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου, ἡ κατὰ τοῦ δυναστεύοντος Διὸς ἐπανάστασις, ἡ ἰδιογνώμων προσπάθεια, καὶ ἡ τῶν πράξεων αὐτοῦ ὑπερβολὴ ἔνοχον ἀποδεικνύουσιν αὐτόν. Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἄλλη τῆς τιμωρίας του αἰτία. —

Οἱ φιλόλογοι καὶ αἰσθητικοὶ λέγουσιν, ὅτι ἐν τῷ Προμηθεῖ δεσμώτῃ δύο μόνον ὑποκριταὶ ἠγωνίσαντο.

Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην τοὐλάχιστον τρεῖς ἦσαν ἀναγκαῖοι, διότι ἐν τῇ πρώτῃ εὐθὺς σκηνῇ ὁμιλοῦσι δύο πρόσωπα, Κράτος καὶ Ἥφαιστος, τὸ δὲ τρίτον πρόσωπον, ὁ Προμηθεὺς πασσαλεύεται πρὸς τὴν πέτραν.

Ὁ Klein παρατηρεῖ πρὸς τοῦτο, ὅτι ὁ Προμηθεὺς τῆς πρώτης σκηνῆς ἦν ξύλινον ἄγαλμα. Ἀλλὰ πῶς ἐστι δυνατὴ καὶ ἡ ἐλαχίστη τραγικὴ ἐπίδρασις τοῦ ξυλίνου ἀγάλματος ἐπὶ τοὺς θεατάς; Αὐτός γε ὁ Klein λέγει, ὅτι ὁ Προμηθεὺς σιωπᾷ, οὐ στενάζει, κατέχει τὸ ἄλγος του, ἀλλ' ὁ τοῦ Ἡφαίστου στίχος· „Αἰαῖ, Προμηθεῦ, σῶν ὕπερ στένω πόνων", τοσαύτην ἔχει δραματικὴν ἐνέργειαν, ὥστε ἡ τῶν θεατῶν καρδία κατακλᾶται.

Ἐγὼ λοιπὸν στοχάζομαι, ὅτι ὁ πρωταγωνιστὴς ὑπεκρίνατο τὸ πρόσωπον τοῦ Προμηθέως, ὁ δευτεραγωνιστὴς τὸ τοῦ Ἡφαί-

στου καὶ τῆς Ἰνοῦς, καὶ ὁ τριταγωνιστὴς τὸ τοῦ Κράτους, Ὠκεανοῦ καὶ Ἑρμοῦ.

Ὁ φιλόλογος K. O. Müller οὕτω κατανέμει τὰ πρόσωπα ἐν τῷ Ἀγαμέμνονι·

Πρωταγωνιστής· Ἀγαμέμνων, φύλαξ, κῆρυξ· δευτεραγωνιστής· Κασσάνδρα· Αἴγισθος· τριταγωνιστής· Κλυταιμνήστρα.

Οὐ δέχομαι ταύτην τὴν ἀπονέμησιν, διότι τὸ πρόσωπον τῆς Κλυταιμνήστρας ἀναμφιλόγως ἀνήκει τῷ πρωταγωνιστῇ.

Αὐτὴ μηχανᾶται τὸν φόνον, αὐτὴ χαρακτηρίζεται μετὰ μεγίστης τέχνης.

Τόσον ἡ φοβερὰ μεγαλοπρέπεια ὅσον καὶ ἡ πολυμήχανος πανουργία της ἐκπλήττει τοὺς θεατάς. Αὐτὴ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ παρέρχεται εἰς τὴν σκηνὴν 340 στίχους ὑποκρινομένη· ὁ δὲ Ἀγαμέμνων μόνον ἐν τῷ δευτέρῳ τοῦ δράματος μέρει ἀναφαινόμενος μόνον 96 στίχους λέγει.

Ἔπειτα καὶ τὸ πρόσωπον τῆς Κασσάνδρας, ἕνεκα τῶν 175 στίχων, τοῦ ἀτρόμου καὶ αὐθάδους χαρακτῆρος, τῆς λύπης διὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς πατρίδος καὶ τέλος ἕνεκα τῆς μνησικάκου μαντείας της πολὺ δυσκολώτερον ἢ ἢ τὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος.

Ἐγὼ λοιπὸν οὕτω κατανέμω τὰ πρόσωπα· πρωταγωνιστής· Κλυταιμνήστρα, φύλαξ· δευτεραγωνιστής· Κασσάνδρα, Αἴγισθος· τριταγωνιστής Ἀγαμέμνων, κῆρυξ.

Πολλοὶ ἰσχυρίζονται, ὅτι τὰ τοῦ Αἰσχύλου δράματά εἰσι τραγῳδίαι τῆς εἱμαρμένης, ἐν αἷς οἱ ἥρωες κατὰ τὸ δοκοῦν τῆς πεπρωμένης πράττουσι καὶ πάσχουσι.

Ἀλλὰ τὰ τοῦ Αἰσχύλου δράματα τὸ ἐναντίον διδάσκουσι.

Ἐν τοῖς Πέρσαις λέγει Δαρεῖος (744—751), ὅτι ὁ υἱός του Ξέρξης, νεανικῷ θράσει ἐδέσμευσε τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἄνθρωπος ὢν ἤλπισεν ἐν τῇ ἀνοησίᾳ του ὅτι θὰ κρατήσῃ τῶν θεῶν. Καὶ κατωτέρω (820—822) προστίθησιν ὁ αὐτὸς Δαρεῖος, μὴ μέγαφρονῇ ὁ ἄνθρωπος, διότι ἡ ὕβρις ἀξιοθρήνους φέρει καρπούς.

Ἐντεῦθεν ἕπεται, ὅτι τὸν Ξέρξην οὐχ ἡ εἱμαρμένη ἀναγκάζει πρὸς τὸν κατὰ τῶν Ἑλλήνων πόλεμον, ἀλλ' ἡ μνησικακία

καὶ ὑπερηφανία του, ἥτις πρὸς ἀσέβειαν συνεπισπασθεῖσα αὐτὸν, ἐφέλκει τὴν καταστροφήν του.

Ἐν τῷ Προμηθεῖ Δεσμώτῃ ὁμολογεῖ ὁ Προμηθεύς· „Ἑκὼν ἥμαρτον, οὐκ ἀρνήσομαι·“ (266 στίχ.)

Μηδέ τοῦτον λοιπὸν ἀναγκάζει ἡ εἱμαρμένη, ἵνα καταφρονῇ τοῦ Διός, ἀλλ' αὐτὸς αὐθαιρέτως στασιάζει πρὸς τὸν κράτιστον Θεόν.

Ἐν ταῖς Ἱκετίσι λέγει Δαναός· πῶς θὰ ἦτο ἀναίτιος, ὅστις ἄκουσαν γαμεῖ κόρην; Βεβαίως οὐδ' ἐν Ἅδῃ ἐκφεύγει τὴν τιμωρίαν, ὅπου ἄλλος Ζεὺς δικάζει τὰς δίκας. (227—230.)

Ἐν τούτῳ τῷ δράματι λοιπὸν οὐχ ἡ εἱμαρμένη παροτρύνει τοὺς Αἰγύπτου υἱοὺς, ἀλλ' ὁ πόθος των, ἵνα μετὰ βίας γαμῶσι τὰς τοῦ Δαναοῦ θυγατέρας.

Ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ δῆμος τῶν Ἀργείων οὐχ ἕνεκα τῆς εἱμαρμένης, ἀλλ' ἐν ὀνόματι τοῦ δικαίου, καὶ δικαιοσύνης καὶ φιλανθρωπίας προστατεύουσι τῶν τοῦ Δαναοῦ θυγατέρων.

Ἐν τῷ Ἀγαμέμνονι ἀναγινώσκομεν τάδε· „Τοὺς ἀνθρώπους θρασύνει ἡ αἰσχρὸν βουλεύουσα παραφροσύνη, ἥτις ἐστὶν ἡ τοῦ ἁμαρτήματος ἀρχή· (222—224.) Τοὺς φονεύοντας ὁρῶσιν οἱ θεοί, καὶ αἱ μέλαιναι Ἐρινύες διώκουσι τὸν ἀδίκως εὐτυχῆ. (461—464.)

Τιμωρεῖται ὁ φονεύων καὶ πάσχει, ὃς ἐποίησε κακόν. (1562—1564.)“

Κλυταιμνήστρα λοιπὸν ἐν τούτῳ τῷ δράματι δὲν ὑπόκειται τῇ εἱμαρμένῃ, ἀλλὰ τῷ πρὸς Αἴγισθον ἔρωτι, καὶ τούτου ἕνεκα φονεύει τὸν Ἀγαμέμνονα.

Ἐν ταῖς Χοηφόροις λέγεται· „Ἀντὶ ἐχθρᾶς γλώσσης αἰσχρὰ γλῶσσα ἀποδεδόσθω· οὕτω φωνάζει ἡ τὸ ὀφειλόμενον εἰσπράσσουσα δικαιοσύνη· καὶ ἵνα ὁ δράσας ἁμάρτημα πάθῃ, τοῦτο φωνεῖ ὁ παλαίτατος μῦθος“. (309—314.)

Ὀρέστης ἐν τούτῳ τῷ δράματι οὐχ ἕνεκα τῆς εἱμαρμένης ἀποκτείνει τὴν μητέρα, ἀλλὰ διότι εὑρίσκεται ἐν συγκρούσει δύο καθηκόντων. Ὁ θρησκευτικὸς καὶ πολιτικὸς νόμος προστάττει αὐτῷ, ἵνα ἐκδικῇ τὸν φόνον τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ ποιήσας τοῦτο, θὰ γίνῃ μητροφόνος, καὶ οὕτω θὰ παραβῇ τὸν φυσικὸν νόμον.

Αὐτὸς μετὰ πολὺν δισταγμὸν προτιμήσας τὸν θρησκευτικὸν καὶ πολιτικὸν νόμον γίνεται μητροφόνος. Ἂν δὲν ἀποκτείνῃ τὴν

μητέρα, παραβαίνει τὸ πρὸς τὸν πατέρα καθῆκον. Ὡς μητροφόνος δὲ βλάπτει τὸν τῇ καρδίᾳ ἐνοικοῦντα ἠθικὸν νόμον.

Ὅ, τι καὶ ἂν ποιῇ λοιπὸν, πάντοτε θὰ γίνῃ ἔνοχος. Καὶ αὐτὸ τοῦτο ἐλέγχει τοὺς λέγοντας, ὅτι ὁ Ὀρέστης ἠναγκάζετο ἀπὸ τῆς εἱμαρμένης, ἵνα ἀποκτείνῃ τὴν μητέρα. Ἂν καὶ μὴ ἀπέκτεινεν αὐτὴν, ὅμως θὰ ἔμεινε τραγικὸς ἥρως, διότι τότε ἡ παράβασις τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ πολιτικοῦ νόμου παρεσκεύασε τὴν καταστροφήν του.

Ἐν ταῖς Εὐμενίσιν εὑρίσκομεν τόδε· ἡ ὕβρις ἐστὶ τὸ τέκνον τῆς ἀσεβείας, ἡ δὲ εὐδαιμονία γίγνεται ἐκ τῆς σωφροσύνης.

Διὰ τοῦτο τίμα τὸν τῆς δικαιοσύνης βωμὸν, μηδὲ λάκτιζε αὐτὴν ἀθέῳ ποδὶ, ἄλλως ἕπεται ἡ τιμωρία. (534—541.)

Ἐκ τούτων τῶν περὶ ἁμαρτήματος καὶ τιμωρίας δογμάτων δῆλον, ὅτι τὰ τοῦ Αἰσχύλου δράματα οὐκ εἰσὶ τραγῳδίαι τῆς εἱμαρμένης.

Ὡς πρὸς τὰ τοῦ Αἰσχύλου δράματα οὐ δέχομαι τὴν τῶν φιλολόγων καὶ αἰσθητικῶν ἑρμηνείαν τῆς τραγικῆς καθάρσεως.

Ἀριστοτέλης λέγει ἐν τῇ Ποιητικῇ (VI. 2)· „Ἔστιν οὖν τραγῳδία μίμησις πράξεως σπουδαίας καὶ τελείας, μέγεθος ἐχούσης, ἡδυσμένῳ λόγῳ, χωρὶς ἑκάστου τῶν εἰδῶν ἐν τοῖς μορίοις, δρώντων καὶ οὐ δι᾽ ἀπαγγελίας, δι᾽ ἐλέου καὶ φόβου περαίνουσα τὴν τῶν τοιούτων παθημάτων κάθαρσιν“.

Οἱ ἑρμηνευταὶ τούτου τοῦ χωρίου, ὡς Lessing, Bernays, Döring, Geyer, Liepert, Susemihl, Ueberweg, Vahlen καὶ ἄλλοι, λέγουσιν, ὅτι τὸ ἔργον τῆς τραγῳδίας κατ᾽ Ἀριστοτέλην ἐστὶν ἐγεῖραι ἔλεον καὶ φόβον, καὶ πάλιν ἐλευθερῶσαι ἀπὸ τούτων τῶν δύο παθημάτων, ἢ καθαρεῦσαι ἐν ἡμῖν ταῦτα τὰ δύο παθήματα.

Ἀλλὰ τὰ τοῦ Αἰσχύλου δράματα ἀποῤῥίπτουσι ταύτην τὴν ἑρμηνείαν.

Ἐν τῷ Προμηθεῖ δεσμώτῃ φοβούμεθα, μὴ πάθῃ ὁ Προμηθεὺς τὸ πάντων μέγιστόν τε καὶ ἔσχατον, σύναμα δὲ κατελεοῦμεν αὐτόν.

Ὁ φόβος ἡμῶν τελεῖται, διότι ὁ πολυτλήμων Προμηθεὺς βάλλεται εἰς τὸν Τάρταρον. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο οὐ καθαρευόμεθα τοῦ φόβου, τουτέστιν, οὐκ ἀπελευθερούμεθα αὐτοῦ, ἐπειδὴ ἐκ νέου φοβούμεθα, μὴ ὁ Προμηθεὺς ἔτι δεινότερα πάσχῃ ἐν τῷ Ταρτάρῳ.

Πῶς ἄρα καθαρεύει ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ φόβου αὕτη ἡ τραγῳδία;

Ἐν τοῖς Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας φοβοῦνται οἱ θεαταί, μὴ οἱ ἐρίζοντες ἀδελφοὶ ἀποκτείνωσιν ἀλλήλους· Τοῦτο τῷ ὄντι συμβαίνει, καὶ ὁ τῶν θεατῶν φόβος ἐπραγματοποιήθη. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο οὐκ ἐκαθαρεύθησαν ἀπὸ τοῦ φόβου, διότι τῆς μὲν βουλῆς ἀπαγορευσάσης τὸν ἐνταφιασμὸν τοῦ Πολυνείκους, τῆς δὲ Ἀντιγόνης ἀντειπούσης, ἐκ νέου φοβοῦνται οἱ θεαταί, μὴ ἡ Ἀντιγόνη πάσχῃ κακόν.

Λοιπὸν τό τῆς τραγῳδίας τέλος οὐκ ἀπελευθεροῖ τοῦ φόβου τοὺς θεατάς.

Ἐν ταῖς Ἱκετίσι φοβοῦνται οἱ θεαταί, μὴ οἱ Αἰγύπτου υἱοὶ μετὰ βίας ἀπάγωσι τὰς τοῦ Δαναοῦ θυγατέρας. Ὁ φόβος παύεται μὲν καθόσον ὁ βασιλεὺς Πελασγὸς ἐκβάλλει τῆς χώρας τοὺς τῶν Αἰγύπτου υἱῶν ὁπλίτας· ἀλλ' ἐπειδὰν οὗτοι πόλεμον ἀπειλοῦσι, νέος γίνεται φόβος ἐν τοῖς θεαταῖς ἕνεκα νέου τῶν θυγατέρον κινδύνου. Μηδὲ τοῦτο τὸ δρᾶμα λοιπὸν καθαίρει τὸν τοῖς θεαταῖς ἐνόντα φόβον.

Ἐν τῷ Ἀγαμέμνονι μᾶλλον καὶ μᾶλλον φοβεῖται ὁ θεατής, μέχρις ὁ τοῦ Ἀγαμέμνονος φόνος συμβαίνει. Ἀλλ' ὁ φόβος του οὐ καθαίρεται, διότι κατὰ τὸ τῆς τραγῳδίας τέλος δεσμοὺς καὶ πεῖναν ἀπειλεῖ ὁ Αἴγισθος τοῖς πολίταις, οὕτω δὲ νέος ἀρχίζει φόβος.

Ταῦτα περὶ τοῦ φόβου.

Ὅσον δὲ πρὸς τὸν ἔλεον, οὐδεμία ὑπάρχει αἰτία, δι' ἣν ὁ θεατὴς ἔδει ἀπελευθερωθῆναι τούτου τοῦ παθήματος. Ὁ ἔλεος πάντοτε καὶ πανταχοῦ ἐστιν ἐπαίνου ἄξιος, καὶ οὐδεὶς ἀνθρωπίνην κεκτημένος καρδίαν ἀποφεύγει αὐτόν. Διὰ τοῦτο οἱ θεαταὶ κατελέησαν τὸν Προμηθέα, τοὺς ἀδελφοὺς τῶν Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας, τὰς τοῦ Δαναοῦ θυγατέρας, τὸν Ἀγαμέμνονα, οὐ μόνον διαρκοῦντος τοῦ δράματος, ἀλλὰ καὶ ὕστερον. Οὐκ ἀληθεύει λοιπόν, ὅτι ἡ τραγῳδία ἐργάζεται τὴν τοῦ ἐλέου καὶ φόβου κάθαρσιν.

Ἐντεῦθεν εἰκάζω, ὅτι ἐν ταύταις ταῖς τοῦ Ἀριστοτέλους λέξεσι· „Δι' ἐλέου καὶ φόβου περαίνουσα τὴν τῶν τοιούτων παθημάτων κάθαρσιν", σφάλμα λανθάνει. Τὸ δὲ σφάλμα εὑρίσκω ἐν τῇ λέξει τοιούτων, ἣν οἱ παλαιοὶ ἀπογράφοντες ἐξ ἀμελείας ἀντὶ τοῦ τοι ὄντων εἰσῆγον. Ἐγὼ τοίνυν ταύτην τὴν διόρθωσιν συμβουλεύω· „Δι' ἐλέου καὶ φόβου περαίνουσα τὴν τῶν τοι ὄντων παθημάτων κάθαρσιν".

Κατὰ ταύτην τὴν διόρθωσιν ἡ τραγῳδία οὐ περαίνει τὴν τοῦ ἐλέου καὶ φόβου κάθαρσιν, ἀλλὰ δι' ἐλέου καὶ φόβου ἀποκαθαίρει τῶν ὑπαρχόντων παθημάτων, π. χ. τῆς ὀργῆς, μνησικακίας, ὑπερηφανίας, τοῦ φθόνου, μίσους, ἐγωϊσμοῦ κτλ.

Τὴν ὀρθότητα τῆς φράσεως· „Ὄντων παθημάτων" μαρτυρεῖ ὁ Πλατωνικὸς διάλογος Τιμαῖος (65 Β.), ὅπου ἀναγινώσκομεν τὰ ἑξῆς· „Ἴδια ὄντα παθήματα περὶ τὴν γλῶτταν ἐμφανιστέον".

Τὴν δὲ ὀρθότητα τῆς θέσεως τοῦ τοι μεταξὺ τοῦ ἄρθρου καὶ τῶν εἰς τοῦτο ἀνηκόντων ὀνομάτων δεικνύουσι τὰ ἑπόμενα τοῦ Αἰσχύλου καὶ Σοφοκλέους χωρία· „Τῶν τοι ματαίων ἀνδράσι φρονημάτων ἡ γλῶσσ' ἀληθὴς γίγνεται κατήγορος". (Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας 438—440.)

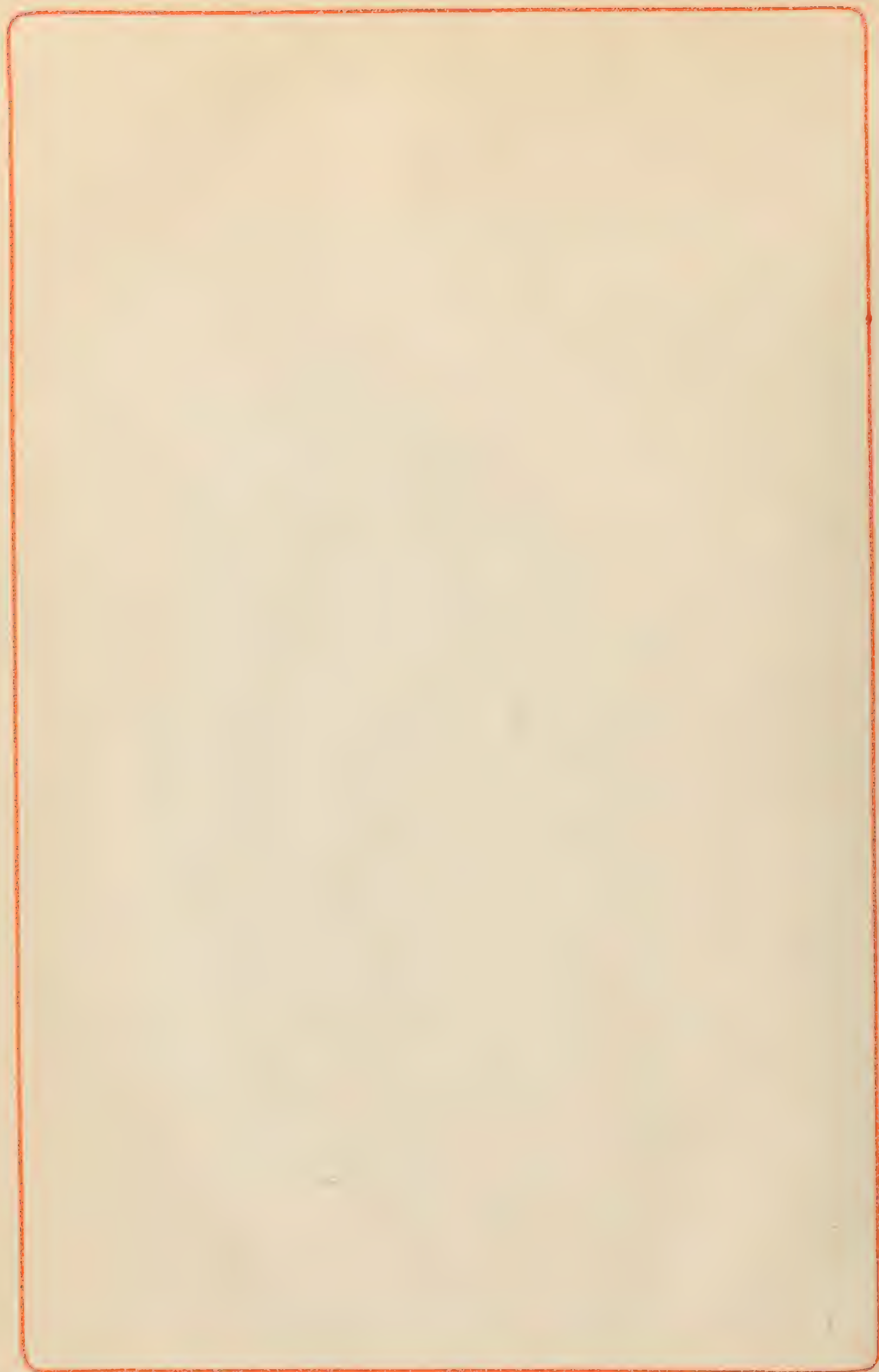
„Τὸ τοι πολὺ χρῄζω ἄκουσμ' ἀκοῦσαι". (Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῷ 517—518.) „Τοῖς τοι δικαίοις χὼ βραχὺς νικᾷ μέγαν. (Αὐτόθι 880.) „Τά τοι κακῶς ηὑρημέν' ἔργα τῷ λόγῳ μηνύεται". (Αὐτόθι, 1188—1189.) „Τό τοι σύνηθες ὀρθώσει μ' ἔθος". (Φιλοκτήτης 894.) „Τό τοι διπλάζον μεῖζον κακόν". (Αἴας 268.)

Τέλος πάντων ἐν ταῖς περὶ Αἰσχύλου μελέταις μου ἀναφέρω ἐκ τῶν τραγῳδιῶν του ἐννεακόσια ὁμοιοτέλευτα, καὶ ταῦτα οὐ μόνον κατὰ τὴν γνησίαν καὶ ἐθνικὴν τῶν νῦν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν βδελυρὰν τῶν Ἐρασμιτῶν προφορὰν εἰσιν ὁμοιοτέλευτα.

Παράρτημα.

Appendix.

Κατάλογος

τῶν τούς τε ἀρχαίους καὶ νέους Ἕλληνας ἀφορώντων συγγραμμάτων καὶ συγγραμματίων

Ἰωάννου Β. Τέλφυ.

*(Ὁ ἀστερίσκος * σημαίνει τὴν οὑγγρικὴν τοῦ πονήματος γλῶσσαν.)*

Index

operum et opusculorum Graecos tam veteres quam recentiores spectantium

Joannis B. Télfy.

*(Asteriscus * Ungaricam scripti linguam significat.)*

Ἔτος

1848.

*1. *Πρακτικὴ γραμματικὴ τῆς ἀρχαίας καὶ νεοελληνικῆς. (Ἐν Βούδᾳ, τύποις τοῦ πανεπιστημίου.)*

1851.

2. *Der erste Gesang der Iliade von Stephan Szabó. (Zeitschrift für die oesterreichischen Gymnasien. Wien.)*
3. *Ungarische Lehrbücher für die griechische Sprache. (Αὐτόθι.)*

*4. *Μετάφρασις τοῦ Ξενοφῶντος Οἰκονομικοῦ. (Gazdasági Lapok. Οἰκονομικαὶ σελίδες. Ἀριθμ. 38—52.)*

1852.

*5. *Πρὸς τὴν τῶν Ἑλληνικῶν στοιχείων προφοράν. (Pesti Napló Πεσταία ἐφημερίς. Ἀριθμ. 643, 645, 646.)*

1853.

6. *Studien über die Alt- und Neugriechen und über die Lautgeschichte der griechischen Buchstaben. (Leipzig. Verlag von C. H. Reclam sen.)*

*7. *Τὸ πνεῦμα τῶν ἑλληνικῶν συγγραφέων. (Pesti Napló. Πεσταία ἐφημερίς. Ἀριθμ. 1038, 1039, 1041, 1044, 1048, 1050.)*

*8. *Συνέχεια τῆς μεταφράσεως τοῦ Ξενοφῶντος Οἰκονομικοῦ. (Gazdasági Lapok. Οἰκονομικαὶ σελίδες. Ἀριθμ. 18—20.)*

*9. *Αἰσχύλο Πέρσαι, Προμηθεὺς, Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας, Ὀρέστεια, Ἱκετίδες. (Divatcsarnok. Αἴθουσα τοῦ συρμοῦ. Ἀριθμ. 34, 40, 47, 52, 67.)*

1854.

*10. *Ξενοφῶντος περὶ Ἱππικῆς. (Gazdasági Lapok. Οἰκονομικαὶ σελίδες. Ἀριθμ. 10.)*

*11. *Ξενοφῶντος Κυνηγετικός. (Αὐτόθι. Ἀριθμ. 30.)*

*12. *Πλούταρχος περὶ παίδων ἀγωγῆς. (Családi Lapok. Οἰκογενειακαὶ σελίδες. Ἀριθμ. 10.)*

13. *Zur Recension meiner Studien über die Alt- und Neugriechen. (Neue Jahrbücher für Philologie und Paedagogik. Leipzig. 70. Band. 6. Heft.)*

1855.

*14. *Πλουτάρχου γαμικὰ παραγγέλματα. (Családi Lapok. Οἰκογενειακαὶ σελίδες. Ἀριθμ. 5.)*

*15. *Πλουτάρχου· Πῶς δεῖ τὸν νέον ποιημάτων ἀκούειν· (Αὐτόθι. Ἀριθμ. 9.)*

*16. *Ἀρεταφίλα. Ἐκ τοῦ Πλουτάρχου συγγράμματος· Γυναικῶν ἀρεταί. (Divatcsarnok. Αἴθουσα τοῦ συρμοῦ. Ἀριθμ. 48.)*

1856.

*17. *Ξενοφῶντος Κύρου Ἀνάβασις. Μετάφρασις. Δαπάναις Ῥοβέρτου Λαμπελίου. — Ἔκδοσις δευτέρα 1872.*

*18. *Ἀποφθέγματα ἑλληνικὰ ἐκ Διογένους Λαερτίου. (Magyar Néplap. Οὐγγρικὴ ἐφημερίς τοῦ λαοῦ. Ἀριθμ. 5, 6, 14, 15.)*

*19. *Σοφοκλέους Αἴας. (Családi Lapok. Οἰκογενειακαὶ σελίδες. Ἀριθμ. 16.)*

1857.

*20. Σοφοκλέους Οἰδίπους Τύραννος, Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῷ, Ἀντιγόνη, Ἠλέκτρα, Τραχίνιαι. (Αὐτόθι. Ἀριθμ. 3, 4, 13. Δευτέρας ἑξαμηνίας ἀριθμ. 1, 2.)

*21. Ἐπίκρισις τῆς οὑγγρικῆς μεταφράσεως τοῦ Σοφοκλέους Οἰδίπου Τυράννου. (Magyar Pósta. Οὑγγρικὸς ταχυδρόμος. Ἀριθμ. 51, 53, 57.)

*22. Περὶ τῆς Ἀναξιμένους ῥητορικῆς. (Magyar Nyelvészet. Οὑγγρικὴ γλωσσολογία. Τόμ. β'.)

*23. Περὶ Ἡροδότου. (Αὐτόθι.)

*24. Σκυθικὴ Φιλία. Διήγημα ἱστορικόν. Πηγαὶ αὐτοῦ· Ἡρόδοτος, Κτησίας, Ἱπποκράτης, Θουκυδίδης, Διόδωρος ὁ Σικελιώτης, Λουκιανὸς, Μάξιμος Τύριος, Νικόλαος Δαμασκηνός. (Családi Lapok. Οἰκογενειακαὶ σελίδες. 165—169. 177—179, 192—195.)

1858.

*25. Πλάτωνος Ἀπολογία Σωκράτους καὶ Κρίτων. Μετάφρασις. Δαπάναις Ῥοβέρτου Λαμπελίου. — Ἔκδοσις δευτέρα 1867. Ἔκδοσις τρίτη 1879.

*26. Ὁμήρου Ἰλιάς. Μετάφρασις ἐν πεζῷ λόγῳ. Δαπάναις Ῥοβέρτου Λαμπελίου. — Ἔκδοσις δευτέρα 1866. Ἔκδοσις τρίτη 1879.

*27. Ἐπίκρισις τοῦ συγγράμματος· Grammatik der griechischen Vulgarsprache in historischer Entwicklung von Prof. Dr. F. W. Mullach. (Magyar Nyelvészet. Οὑγγρικὴ γλωσσολογία. Τόμ. γ'.)

*28. Ἐπίκρισις τοῦ συγγράμματος· Italiker und Gräken von Ross. (Αὐτόθι.)

*29. Λουκιανοῦ Σκυθικὰ διηγήματα. Μετάφρασις ἐκ τοῦ Λουκιανοῦ Τοξάρεως ἢ Φιλίας. (Budapesti Hirlap. Βουδαπεσταία Ἐφημερίς. Ἀριθμ. 135—139.)

*30. Ἡ σημερινὴ τῶν Ἑλλήνων γραμματολογία. (Budapesti Szemle. Βουδαπεσταία Ἐπιθεώρησις. Τόμ. γ'—δ'. τεῦχ. θ'—ιγ'.)

1859.

31. Zu den attischen Diäteten. (Philologus. Zeitschrift für das classische Alterthum. Göttingen. Band XV.)

*32. Ἀβάμμων, Ἄβαρις, Ἀχαιὸς ὁ τραγικός, Ἀχιλλεὺς Τάτιος, Ἀκομινάτος (Νικήτας, Χονιάτης), Ἄκρων ὁ ἰατρός, Ἀκτουάριος ὁ ἰατρός, Ἀκουσίλαος ὁ λογογράφος, Ἀδαμάντιος ὁ φυσιογνωμονικός, Ἀδύνατοι, Αἰγικορεῖς, Αἰγινήτης (Παῦλος). Αἰλιανὸς 1. ὁ τακτικὸς, 2. ὁ μελίγλωσσος, Αἴλιος Ἀριστείδης, Αἰνείας ὁ τακτικὸς, Αἰνιὰν (Γεώργιος), Αἴσωπος, Αἰσυμνήτης, Ἀέτιος ὁ ἰατρός, Ἀφρικανός Σέξτος Ἰούλιος, Ἀγαθαρχίδης, Ἀγαθήμερος, Ἀγαθίας, Ἀγαθὼν 1. ὁ τραγικὸς, 2. ὁ ἱστορικός, Ἀγαθοεργοί, Ἀγέλαι, Ἀγωνοθέται, Ἀγορά, Ἀγορανόμοι, Ἀγραφίου. (*Egyetemes Magyar Encyclopaedia*. Γενικὴ οὐγγρικὴ ἐγκυκλοπαιδεία. Τόμ. α'.)

1860.

*33. Ὁ ἑλληνικὸς τόνος. (*Magyar Nyelvészet*. Οὐγγρικὴ γλωσσολογία. Τόμ. ε'.)

34. Das προσκατάβλημα. (*Philologus. Zeitschrift für das classische Alterthum. Göttingen. Band. XVI.*)

*35. Alagya (ἐλεγεία), Ἀλκαῖος ὁ λυρικός, Ἀλκιδάμας, Ἀλκίνοος ὁ φιλόσοφος, Ἀλκίφρων ὁ ἐπιστολογράφος, Ἀλκμαίων ὁ Πυθαγόρειος, Ἀλκμὰν ὁ λυρικός, Ἀλεκτρυονομαχία, Ἀλέξανδρος· (1. ὁ Θρᾶξ, 2. Πολυΐστωρ, 3. Αἰτωλός, 4. ἐξ Ἀφροδισιάδος, 5. Ἐφέσιος, 6. Λύχνος, 7. Μύνδιος, 8. Νουμήνιος, 9. Πελοπλάτων, 10. Φιλαλήθης, 11. Τραλλιανός), Ἀλεξανδρίδης (Δημήτριος), Ἀλεξανδρινὴ ἐποχή, Ἄλεξις ὁ κωμικός, Ἀλλάτιος (Λέων), Ἀλφάβητον ἑλληνικόν, Ἀλύπιος, Ἀμελεσαγόρας. (*Egyetemes Magyar Encyclopaedia*. Γενική οὐγγρικὴ ἐγκυκλοπαιδεία. Τόμ. β'.)

1861.

36. Πρόσκλησις. Ἐκ τοῦ οὐγγρικοῦ τοῦ Μιχαὴλ Vörösmarty. (Πανδώρα, σύγγραμμα περιοδικόν. Τόμ. ια'. Ἀθήνησιν.)

*37. Ἡ ἑλληνικὴ ποίησις ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις. (*Szépirodalmi Figyelő*. Γραμματολογικὸς παρατηρητής. Ἀριθμ. 29, 30, 32, 33.) Περιεχόμενα· Γεωγραφία καὶ ἱστορία τῶν Ἰονίων νήσων. — Διονύσιος Σολωμός. — Ἀριστοτέλης Βαλαορίτης. — Τὰ ἑξῆς δημοτικὰ τραγούδια· ὁ παρμὸς τοῦ Σουλιοῦ, — Ὁ θάνατος τοῦ Μάρκου Βότζαρη, — Ὁ θάνατος τοῦ Διάκου.

*38. Ἀμειψίας, Ἀμηρᾶς Κωνσταντῖνος, Ἀμφικτύονες, Ἀνακρέων, Ἀνακρεόντειοι στίχοι, Ἀνάκρισις, Ἀνανίας Ἀντιπάριος, Ἀνασύνταξις, Ἀναξανδρίδης, Ἀνδοκίδης, Ἀνδρέας (1. ἐκ Καρύστου. 2. ἐκ Πανόρμου), Ἀνδρίσκος, Ἀνδροκύδης, Ἀνδροληψία, Ἀνδρόμαχος ἐκ Κρήτης, Ἄνδρων (1. ὁ Ἐφέσιος, 2. ὁ Τήϊος, 3. ἐξ Ἀλεξανδρείας. 4. ὁ Ἁλικαρνασσεύς), Ἀνδρόνικος Κάλλιστος Ἰωάννης, Ἀνδροτίων (1. ὁ ῥήτωρ, 2. ὁ ἱστορικός, 3. ὁ οἰκονόμος), Ἀνδρούτζης, Ἄγγελος Χριστόφορος, Ἀνταγόρας, Ἀνθέμιος, Ἀντίγονος Καρύστιος, Ἀντιμαχος, Ἀντιόχειος Ἰωάννης (1. ὁ ἱστορικός. 2. ὁ σχολαστικός), Ἀντίοχος ὁ Συρακούσιος, Ἀντίπατρος (1. ὁ φιλόσοφος. 2. ὁ ποιητής), Ἀντιφάνης, Ἀντίφιλος (1. ὁ ἀρχιτέκτων. 2. ὁ ζωγράφος. 3. ὁ ποιητής), Ἀντιφῶν, Ἄντυλλος ὁ χειρουργός, Ἀπατούρια, Ἀπελλῆς, Ἀφαρεύς ὁ ποιητὴς καὶ ῥήτωρ, Ἀφροδᾶς, Ἀφθόνιος, Ἀπίων, Ἀπόκλητοι, Ἀποδέκται, Ἀπολλόδωρος (1. ὁ Ἀρτεμιτηνός. 2. ὁ Ἀθηναῖος. 3. ὁ Καρύστιος. 4. ὁ Κιτιεύς. 5. ὁ Γελαῖος. 6. ὁ Λήμνιος. 7. Λογιστικός. 8. ὁ Περγαμηνός. 9. ὁ Ταρσεύς.), Ἀπολλονίδης (1. ὁ γραμματικός. 2. ὁ τραγικός. 3. ὁ ἰατρός. 4. ὁ γεωγράφος), Ἀπολλώνιος (1. ὁ Κιτιεύς. 2. Δύσκολος. 3. Ἐμπειρικός. 4. Ἡροφίλειος. 5. Μόλων. 6. Ὀργανικός. 7. ὁ Περγαῖος. 8. ὁ Περγαμηνός. 9. ὁ Ῥόδιος. 10. Σοφιστής. 11. ὁ Στράτωνος. 12. ὁ Ταρσεύς. 13. ὁ Τυανεύς. 14. ὁ Τύριος.), Ἀπολλοφάνης (1. ὁ κωμικὸς. 2. ὁ ἰατρός), Ἀποστόλιος Μιχαήλ, Ἀππιανός, Ἀψίνης, Ἄψυρτος ὁ ἰατρός, Ἀρχάγαθος ὁ ἰατρός, Ἀρχέβουλος ὁ ποιητής, Ἀρχέδικος ὁ κωμικός, Ἀρχέμαχος ὁ ἱστορικὸς καὶ ῥήτωρ, Ἀρχέστρατος (1. ὁ Ἀθηναῖος. 2. ὁ Γελαῖος), Ἀρχίας ὁ ποιητής, Ἀρχίβιος (1. ὁ γραμματικός. 2. ὁ ἰατρός), Ἀρχίδαμος ὁ ἰατρός, Ἀρχιγένης ὁ ἰατρός, Ἀρχίλοχος, Ἀρχιμήδης, Ἀρχίμηλος, Ἀρχῖνος, Ἄρχιππος, Ἄρχων, Ἀρχύτας, Ἀρδηττός, Ἄρειος πάγος, Ἀρέσας; Ἀρεταῖος, Ἀρεταφίλα, Ἀρήτη, Ἀργύραμνος Ἀλέξανδρος, Ἀργυρόπουλος Ἰωάννης, Ἀρίφρων, Ἀρισταγόρας, Ἀρίσταρχος (1. ὁ Σάμιος. 2. ὁ Σαμοθράκιος. 3. ὁ Τεγεατικός), Ἀριστείδης ὁ δίκαιος, Ἀριστόβουλος ὁ Κασσανδρεύς, Ἀριστόνικος (1. ὁ Μαραθώνιος. 2. ὁ Ἀλεξανδρεύς. 3. ὁ Ταραντῖνος), Ἀριστοφάνης (1. ὁ κωμικὸς. 2. Βυζάντιος), Ἀρκούδιος Ἀντώνιος, Ἀρτεμίδωρος (1. ὁ γεωγράφος. 2. ὁ Δαλδιανός), Ἀρτέμων. (*Egyetemes Magyar Encyclopaedia*. Γενικὴ οὑγγρικὴ ἐγκυκλοπαιδεία. Τόμ. γ΄.)

1862.

*39. Μετάφρασις τῶν Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν καὶ Φιλιππικῶν λόγων. Τεῦχος α'. Δαπάναις Ῥοβέρτου Λαμπελίου.

*40. Ξενοφῶντος Κύρου παιδεία. Μετάφρασις. Τεῦχος α'. Δαπάναις Ῥοβέρτου Λαμπελίου.

*41. Ἱστορικὰ δημοτικὰ τραγούδια παρὰ τοῖς νεοέλλησι. (Szépirodalmi Figyelő. Γραμματολογικὸς Παρατηρητής. Ἀριθμ. 3. 4. 6.) Περιεχόμενα· Χαρακτηρισμὸς τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων. — Ἀδριανούπολις κρουσευμένη. — Ἅλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως. — Ὁ Μπουκοβάλας. — Ὁ Γιάνης Σταθᾶς. — Ὁ Ἀνδρούτζος. — Ὁ Στέργιος. — Ἐλευθέρωσις τῆς Διάκαινας. — Ὁ θάνατος τοῦ Διάκου. — Ἀλῆ πασᾶς. — Ὁ θάνατος τοῦ Γεωργάκη καὶ Φαρμάκη. — Ὁ Τομπάζης. — Πολιορκία τοῦ Ἀνάπλι.

*42. Ἀσκληπιάδης (1. ὁ λυρικός. 2. ἐκ Μυρλέας. 3. Φαρμακίων. 4. ἐκ Προύσας. 5. ὁ Σάμιος), Ἄσιος, Ἀσώπιος Κωνσταντῖνος, Ἀσπασία, Ἀστράμψυχος, Ἀθανάσιος (1. ἐξ Ἐμέσης. 2. Πέτρος), Ἀθῆναι, Ἀθηνίων ὁ κωμικός, Ἀθηνόδωρος (1. Κορδυλίων. 2. ὁ Ταρσεὺς ἢ Κανανίτης), Ἀθλητής, Ἀθλοθέται, Ἀτθίδες, Ἀττική, Ἀττικὸν δίκαιον, Ἀττικισταί. (Egyetemes Magyar Encyclopaedia. Γενικὴ οὐγγρικὴ ἐγκυκλοπαιδεία. Τόμ. δ'.)

1863.

*43. Μετάφρασις τῶν ἑλληνικῶν πηγῶν πρὸς τὴν ἱστορίαν τῶν Σκυθῶν. Περιέχει τὰ τοὺς Σκύθας ἀφορῶντα χωρία πεντήκοντα ὀκτὼ ἑλληνικῶν συγγραφέων. (Δαπάναις Γουλλιέλμου Λαουφέρου.)

44. Πρὸς τὴν τῶν ἑλληνικῶν στίχων ἱστορίαν. (Πανδώρα. Ἀθήνησί. Τόμ. ιγ'.)

*45. Συνάντησις ἀπροσδόκητος. Διήγημα ὑπὸ Ῥάμφου. Μετάφρασις ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ. (Koszoru. Στέφανος. Ἀριθμ. 8.)

1864.

*46. Μετάφρασις τῆς Ὀδυσσείας ἐν πεζῷ λόγῳ. Τεῦχος α'. — Ἔκδοσις δευτέρα 1879. (Δαπάναις Ῥοβέρτου Λαμπελίου.)

*47. Ἐγκυκλοπαιδεία τῆς κλασικῆς φιλολογίας. (Δαπάναις Ἐμερίκου Ἐμιχίου.)

48. Γνῶμαι ἑλληνικῶν συγγραφέων. Πέστησι καὶ ἐν Λειψίᾳ. Δαπάναις Ῥοβέρτου Λαμπελίου.)

*49. Ὁ ἐμβαλωματᾶς. Διήγημα ὑπὸ Βαλλήνδα· Μετάφρασις ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ. (Koszoru. Στέφανος. Ἀριθμ. 14.)

*50. Τὸ δῶρον τῆς πρώτης τοῦ ἔτους. Διήγημα ὑπὸ Ἀγγέλου. Μετάφρασις ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ. (Fővárosi Lapok. Σελίδες τῆς Πρωτευούσης. Ἀριθμ. 4.)

1865.

*51. Ὑποθέσεις τῆς ἑλληνικῆς γραμματολογίας. (Uj Korszak. Νέα ἐποχή. Ἀριθμ. 9. 11.)

*52. Ἀριστοτέλους Πολιτικά. (A Hon. Ἡ Πατρίς. Ἀριθμ. 22. 23. 24.)

*53. Τὰ ἄρθρα τῶν Times περὶ τῆς ἑλληνικῆς προφορᾶς. (Αὐτόθι. Ἀριθμ. 45.)

1866.

*54. Βάβριος, Βάκχιος (1. ὁ μουσικός. 2. ὁ ἰατρός. 3. ὁ φυσιολόγος. 4. ποῦς.), Βακχυλίδης, Βαίτων. (Egyetemes Magyar Encyclopaedia. Γενικὴ οὐγγρικὴ ἐγκυκλοπαιδεία. Τόμ. ε΄.)

1867.

*55. Μιλλέρου ἀνακαλύψεις ἑλληνικῶν χειρογράφων. (A m. tud. Akademia Értesitője. Πρακτικὰ τῆς οὐγγρικῆς Ἀκαδημίας. Σελ. 64.)

1868.

56. Συναγωγὴ τῶν Ἀττικῶν νόμων. Corpus iuris Attici. Graece et latine. (Pestini et Lipsiae. Sumptibus Guilelmi Laufferi.)

*57. Περὶ τοῦ Ἀττικοῦ δικαίου. (Πρακτικὰ τῆς οὐγγρικῆς Ἀκαδημίας. Σελ. 236.)

*58. Ὁ Σόλωνος νόμος περὶ εἰσφορᾶς. (Ἔκδοσις τῆς οὐγγρικῆς Ἀκαδημίας.)

*59. Συμβολαὶ πρὸς τὸν Ἀττικὸν κώδικα. (Ἔκδοσις τῆς οὐγγρικῆς Ἀκαδημίας.)

*60. *Βιλαρᾶς, Βενδότης, Βενιζέλος Ἰωάννης, Βενιαμὶν ὁ Λέσβιος, Βέρας Ἄνθιμος, Βεργίκιος Ἄγγελος, Βῆτα, Βίας, Βίων (1. ὁ μαθηματικός. 2. ὁ βουκολικός. 3. ὁ φιλόσοφος), Βλάχος (1. Ἄγγελος. 2. Γεράσιμος), Βλάντης Σπυρίδων, Βοτύρας Νικόλαος, Βραχυλογία, Βραΐλας Ἀρμένης, Βρέτος (1. Ἀνδρέας Παπαδόπουλος. 2. Μαρῖνος Παπαδόπουλος), Βούλγαρις (1. Εὐγένιος. 2. Δημήτριος), Βοῦρος Ἰωάννης, Βυζάντιος (1. Ἀναστάσιος. 2. Χριστός), Καλλισθένης, Χαλκονδύλας Δημήτριος, Χαντζερῆς Δημήτριος, Χαρβούρης (1. Μαρῖνος. 2. Ἰωάννης. 3. Μάρκος), Χαριτώνυμος Χριστώνυμος (Ἑρμώνυμος), Χίος, Χιότης Παναγιώτης, Χιτωνία, Χορτάτζης Γεώργιος, Χρισόδωρος ὁ ποιητής, Χριστόδουλος Ἀκαρνάν, Χριστόπουλος (1. Ἀθανάσιος. 2. Χαράλαμπος), Χρύσιππος, Χρυσολωρᾶς Μανουήλ, Χρυσοβέργης Γεώργιος, Κίμων, Κινέας, Κίρκη, Κλέων, Κλειώ, Κλεισθένης, Κλειτόμαχος. (Egyetemes Magyar Encyclopaedia. Γενικὴ οὐγγρικὴ ἐγκυκλοπαιδεία. Τόμος ἕκτος.)*

*61. *Ἐπίκρισις τῆς οὐγγρικῆς μεταφράσεως τῶν Ἀριστοτέλους Μεταφυσικῶν. (Πρακτικὰ τῆς οὐγγρικῆς Ἀκαδημίας. Σελ. 269.)*

62. *Τὸ Σολώνειον τίμημα. (Κλειώ. Ἀριθμ. 351.)*

63. *Ἀνάμικτα ἐκ τοῦ Ἀττικοῦ δικαίου. (Αὐτόθι. Ἀριθμ. 372.)*

1869.

64. *Τὸ βασιλικὸν στέμμα τῆς Οὐγγαρίας. (Κλειώ. Ἀριθμ. 441.)*

*65. *Ὁ σχεδιογράφος. Διήγημα ὑπὸ Σπυρίδωνος Λογιοτατίδου. Μετάφρασις ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ. (Hazánk. Ἡ Πατρὶς ἡμῶν. Ἀριθμ. 3—10.)*

*66. *Περὶ τῆς σημερινῆς τῶν Ἑλλήνων γραμματολογίας. (Nyelvtudományi Közlemények. Γλωσσολογικαὶ ἀνακοινώσεις. Τόμ. ζ'.)*

*67. *Αἱ ἑλληνικαὶ μελέται ἐν Γαλλίᾳ. (Πρακτικὰ τῆς οὐγγρικῆς Ἀκαδημίας. Σελ. 141.)*

68. *Réponse à l'article 50. Πρὸς τὴν ἐπίκρισιν τῆς Συναγωγῆς τῶν Ἀττικῶν νόμων. (Revue critique d'histoire et de littérature. Nr. 25. Paris.)*

*69. *Ἐπιστολὴ ἐξ Ἀθηνῶν. (Fővárosi Lapok. Σελίδες τῆς Πρωτευούσης. Ἀριθμ. 203.)*

*70. *Κόδρος, Κολχίς, Κόριννα, Κράτης, Κριτόλαος, Κρότων, Κύκλωπες, Κυρηναϊκοί, Κύψελος, Δακτυλιομαντεία, Δάκτυλος,*

Δαμάσκιος, Δαμοκλῆς, Δάμων, Δάφναι αἱ Πηλούσιαι, Δάφνη. (Γενικὴ οὐγγρικὴ ἐγκυκλοπαιδεία. Τόμος ἕβδομος.)

1870.

71. *Ἑλληνικὰ ἐν Γαλλίᾳ. (Κλειώ. Ἀριθμ. 496.)*

1871.

*72. *Οἱ τριάκοντα τύραννοι τῶν Ἀθηνῶν. Μυθιστόρημα. (Ἔκδοσις Γουλλιέλμου Λαουφέρου.)*

73. *Athen's dreissig Tyrannen. Roman. Verlag von Wilhelm Lauffer. Τοῦτο τὸ μυθιστόρημα μετέφρασεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν Περικλῆς Γρηγοριάδης. (Ἐν Ἀθήναις, τύποις ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας. 1872.)*

*74. *Διονυσίου Σολωμοῦ ποιήματα καὶ ἡ ἑλληνικὴ τῶν Ἑπτανήσων δημοτικὴ γλῶσσα. (Ἔκδοσις τῆς οὐγγρικῆς Ἀκαδημίας.)*

1873.

75. *Ὁ ἐνταφιασμὸς τοῦ Σοφοκλέους. (Καιροί, Ἐφημερὶς πολιτική, φιλολογικὴ καὶ τῶν εἰδήσεων. Ἐν Ἀθήναις. Ἀριθμ. 65.)*

1876.

*76. *Αἰσχύλος. Περιεχόμενα. Βίος Αἰσχύλου. Ἀνάλυσις τῶν δραμάτων αὐτοῦ. Ἡ εἱμαρμένη. Ἡ κάθαρσις. Ὁ χορός. Αἰσχύλου ὁμοιοκατάληκτα. Χειρόγραφα. (Ἔκδοσις τῆς οὐγγρικῆς Ἀκαδημίας.)*

*77. *Σοφοκλέους Ἀντιγόνη. (Életképek. Εἰκόνες τοῦ βίου. Ἀριθμ. 1.)*

*78. *Ἡ θεμελιώδης ἰδέα τῆς Ἀντιγόνης. (Αὐτόθι. Ἀριθμ. 2.)*

*79. *Εὐστάθειος Θερειανὸς καὶ ἡ ἑλληνικὴ μουσική. (Αὐτόθι. Ἀριθμ. 27, 28.)*

80. *Ἡ διδασκαλία τῆς Ἀντιγόνης ἐν Βουδαπέστῃ. (Κλειώ. Ἀριθμ. 780.)*

*81. *Μετάφρασις τούτου τοῦ ἄρθρου τῆς Κλειοῦς. Φράγκισκος Δεάκ, πρότυπον πολιτικοῦ ἀνδρός, ὑπὸ Θεαγένους Λιβαδᾶ. (Ellenőr. Ἐλεγκτής. Ἀριθμ. 54, 55.)*

*82. *Ἕλληνες, Βούλγαροι καὶ Γίρετσεκ. (Αὐτόθι. Ἀριθμ. 66.)*

1877.

*83. Ἔρανος. Περιεχόμενα. Ἱστορία τῶν ἀρχαίων ἐράνων. Συλλογὴ τῶν εἰς αρχος καὶ αρχης ληγόντων ὀνομάτων, ἐξ ὧν συμπεραίνεται, ὅτι ἐρανάρχης οὐκ ἐστι κλασικὴ λέξις, ἀλλ' ἐράναρχος. (Ἔκδοσις τῆς οὐγγρικῆς Ἀκαδημίας.)

*84. Ἡ δραματικὴ γραμματολογία παρὰ τοῖς νεοέλλησι. Περιεχόμενα. Ἐπίκρισις τῶν ἀπὸ τοῦ 1870 ἔτους δημοσιευθέντων νεοελληνικῶν ἑξῆς δραμάτων (τραγῳδιῶν καὶ κωμῳδιῶν): Βιργινία ἡ Ῥωμαία, Νέρων, Κρῆτες καὶ Βενετοί ὑπὸ Τιμολέοντος Ἀμπελᾶ, — Ὁ τελευταῖος κόμης τῶν Σαλώνων ὑπὸ Λάμπρου, — Τὸ φρόνημα τῶν πρώτων χριστιανῶν, Ἆγις ὁ Εὐδαμίδα, Παυσανίας ὁ Λακεδαιμόνιος, Ἡ κατάρα τῆς μάννας, Ὁ τοκογλύφος ψηφοθήρας, Ἡ ἄπιστος ὑπὸ Ἀντωνιάδου, — Σκουντουφλῆς ὁ πρωθυπουργὸς ὑπὸ Λαμπαδαρίου, — Πέτρος ὁ συγκλητικὸς ὑπὸ Θεοχαρίδου, — Ἀννίβας ἐν Γόρτυνι, Σαμψὼν ὑπὸ Βερσῆ, — Γάμος ἕνεκα βροχῆς, Γαμβροῦ Πολιορκία ὑπὸ Ἀγγέλου Βλάχου, — Ἀττικαὶ νύκτες ὑπὸ Βασιλειάδου, — Ἰωάννης Μίλτων ὑπὸ Α. Ῥηγοπούλου — Ἄλλων δραμάτων μνεία. (*Budapesti Szemle.* Βουδαπεσταία Ἐπιθεώρησις. Ἀριθμ. 30. Τεῦχος Νοεμβρίου-Δεκεμβρίου.)

*85. Φιλόλογος καὶ φιλολόγος. (*Egyetemes Philologiai Közlöny.* Γενικὸν φιλολογικὸν ὄργανον. Τόμος α'.)

*86. Ἐπίκρισις τῶν ἑξῆς συγγραμμάτων. 1) Δοκίμιον τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ὑπὸ Δημητρίου Μαυροφρύδου. — 2) Μεσαιωνικὴ βιβλιοθήκη, ἐπιστασίᾳ Κ. Ν. Σάθα. — 3) Περὶ τῆς μουσικῆς τῶν Ἑλλήνων καὶ ἰδίως περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὑπὸ Εὐσταθίου Θερειανοῦ. — 4) Π. Καλλιβούρσου, ἰατροῦ, Νησιωτικὰ ἔπη. — 5) Ἱστορικαὶ ἀναμνήσεις ὑπὸ Ν. Δραγούμη. — 6) Φιλολογικὰ Πάρεργα ὑπὸ Φιλίππου Ἰωάννου. — 7) Λόγιος Ἑρμῆς ὑπὸ Κ. Σ. Κόντου. — 8) Ἀθήναιον, σύγγραμμα περιοδικόν. — 9) Θηραϊκῆς γλωσσολογικῆς ὕλης τεῦχος α', ὑπὸ Ν. Πεταλᾶ. (Αὐτόθι.)

*87. Ἡ ἑλληνικὴ ὀρθογραφία καὶ προφορά. (Αὐτόθι.)

*88. Εἰδήσεις ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου. Περιεχόμενα: Δὸμ Πέδρος ἐν Ἀθήναις, — Τὸ ἑλληνικόν ἔθνος, — Ἑλληνικαὶ

κρίσεις περὶ τῶν γεωγραφικῶν χαρτῶν τοῦ Κίεπερτ, — Ἀνασκαφαὶ ἐν Ὀλυμπίᾳ, — Οἱ νησιῶται τοῦ Αἰγαίου, — Ἀνασκαφαὶ ἐν Μυκήναις, — Γεναδίου στατιστικαὶ συμβολαί, — Παπαῤῥηγόπουλος περὶ τοῦ ἑλληνισμοῦ, — Τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον ἐν τῷ ἀνατολικῷ ζητήματι, — Θάνατος Καρούσσου, — Περιοδικὰ συγγράμματα καὶ ἐφημερίδες ἐν Ἀθήναις, — Καθηγηταὶ τῆς κλασικῆς φιλολογίας ἐν Ἀθήναις, — Δώρημα Ζωγράφου, — Ἀρχαία ἑλληνικὴ ἐπιγραφὴ Λατυέων, — Περιοδικὰ συγγράμματα καὶ ἐφημερίδες τῆς Ἑλλάδος ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν, — Νέαι ἀνακαλύψεις ἐν Μυκήναις, — Ἀνακάλυψις Δωδώνης, — Πραξιτέλους ἀριστούργημα ἐν Ὀλυμπίᾳ, — Ἀδαμαντίου Κωραῆ τὰ λείψανα, — Φιλεκπαιδευτικὸς σύλλογος ἐν Θεσσαλονίκῃ, — Νομίσματα Κύπρου, — Παπαῤῥηγοπούλου ἱστορία, — Ἔκδοσις Πλάτωνος ὑπὸ Μιστριώτου, — Ὁμήρου Ὀδύσσεια ἐν τονικοῖς στίχοις ὑπὸ Πολυλᾶ, — Τζακυρόγλου Σμυρναϊκά, — Παπαῤῥηγοπούλου ἐπίλογος, — Ὁ ᾅδης τοῦ Δάντου ἐξελληνισθεὶς ὑπὸ ἀνωνύμου, — Σακσπείρου Ῥωμαῖος καὶ Ἰουλιέτα, Ὄθελος καὶ Λὴρ ὑπὸ Βικέλα. (Αὐτόθι.)

1878.

*89. Ναυτίασις (θαλασσοζάλη) παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι. (Γενικὸν Φιλολογικὸν Ὄργανον. Τόμος β'.)

*90. Σχλίεμαν καὶ ἡ σύζυγός του περὶ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. (Αὐτόθι.)

*91. Εἰδήσεις ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου. Περιεχόμενα. Ἀνακαλύψεις ἐν Σπάτᾳ, — Λόγος Μηλωνᾶ περὶ Φειδίου, — Σπυρίδωνος Λάμπρου παλαιογραφικά, — Παντάζου ἔκδοσις Θουκυδίδου καὶ Βιργιλίου, — Πινιάτωρος λατινικὴ προσῳδία καὶ μετρική, — Καππότου ἔρευνα γλωσσιματική, — Γεωργίου Θ. μετάφρασις τῆς Μηδείας, — Μοσχάτης περὶ τῆς ῥητορείας τῆς ἁγίας γραφῆς, — Ἀντωνιάδου τραγῳδία Κρίσπος, — Ἑλληνικὰ σχολεῖα Μακεδονίας καὶ Θρᾴκης, — Οἱ Τοῦρκοι ἐν Εὐβοίᾳ, — Ὁ ἄγγλος Φρῆμαν ἐν Ἰθάκῃ, — Τὰ γυμνάσια καὶ ἑλληνικὰ σχολεῖα τῆς Ἑλλάδος, — Βαρβαρότης Βουλγάρων καθ' Ἑλλήνων, — Λύσανδρος Καφταντζόγλου περὶ τοῦ τουρκικοῦ πύργου τῆς Ἀκροπόλεως, —

Φραγκιᾶς μεταφραστὴς τοῦ Μολιέρου, — Κοκκόνου ἱστορία τῶν Βουλγάρων, — Σπυρίδωνος Λάμπρου Ἀθῆναι, — Γεδεῶνος μνημεῖα μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς ποιήσεως, — Ἀνακάλυψις ἑλληνικῆς ἐπιγραφῆς ὡς πρὸς τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην, — Ἀνασκαφαὶ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας ἐν Μυκήναις, — Γενικὴ συνέλευσις ταύτης τῆς ἑταιρίας, — Δελτίον ἑλληνικῆς ἀλληλογραφίας, — Νεροῦτζος περὶ τοῦ ὀβελίσκου τῆς Κλεοπάτρας, — Ἀναστασίου Γούδα βίοι παράλληλοι, — Δημίτζας περὶ Ἰσοκράτους καὶ Ἀριστοτέλους, — Κριτικὰ ὑπὸ Κ. Κόντου, — Ἐπιγραφαὶ ὑπὸ Σ. Κουμανούδου, — Ἐπιγραφαὶ περὶ Δαρείου Ὑστάσπιος, — Πραγματεῖαι ὑπὸ Καστόρχη καὶ Σπαθάκη, — Ἀντωνιάδου ἐπικὰ ποιήματα, — Ὁ φιλολογικὸς σύλλογος ἐν Κωνσταντινουπόλει, — Ἀνακάλυψις Ἀμφίας, — Λάμπρος δημοσιεύει ἀνέκδοτα χειρόγραφα, — Σάμου ἐπετηρίς, — Ἀνασκαφαὶ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας, — Ὀνόματα θέσεων ἐν Κεφαλληνίᾳ, — Γ. Α. Κόντου Δημοτικὰ ἀνέκδοτα Κερκύρας, — Πούλιος ἐκδίδει ἀναγνώσματα ἐκ τοῦ Πολυβίου, — Οἱ φαναριῶται ὑπὸ Θωμᾶ, — Διάφορα ἐκ τῶν περιοδικῶν συγγραμμάτων Ἀθήναιον, Παρνασσός, Δελτίον ἑλληνικῆς ἀλληλογραφίας, Σωτήρ, Ἀνατολικὸς Ἀστήρ, Ζακύνθιος Ανθών, Ὅμηρος, — Ὁ θάνατος καὶ τὰ συγγράμματα Σκαρλάτου Βυζαντίου. (Αὐτόθι.)

*92. Ἐπίκρισις τῶν ἑξῆς συγγραμμάτων· 1) Βυζαντιναὶ μελέται ὑπὸ Πασπάτη. — 2) Synopsis numorum veterum, qui in museo numismatico Athenarum publico adservantur. Disposuit Achilles Postolacca. — 3) Τὰ δάκρυα τῆς χήρας τοῦ Μάρκου Βότζαρη. — 4) Τιμούρ. (Αὐτόθι.)

*93. Πρὸς τὴν ἐθνογραφίαν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας. (Ellenőr. Ἐλεγκτής. Ἀριθμ. 341.)

*94. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς Ἑλλάδος. (Αὐτόθι. Ἀριθμ. 356.)

1879.

*95. Νέον ἑλληνικὸν δρᾶμα ὑπὸ Κλέωνος Ῥαγκαβῆ. (Ἔκδοσις τῆς οὑγγρικῆς Ἀκαδημίας.)

*96. Ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου. Περιεχόμενα· Νικολάου Σαριπόλου συγγράμματα, — Ἡ γνώμη αὐτοῦ περὶ τοῦ θεάτρου,

της δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, περὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουλιανοῦ, — Ἡ κρίσις αὐτοῦ περὶ Ἰουλίου Καίσαρος ὑπὸ Ναπολέοντος τοῦ τρίτου, — Ἡ ἐν Ἀθήναις ἀρχαιολογικὴ ἑταιρία, — Ἡ στατιστικὴ τοῦ Μανσόλα, — Τὸ δῶρον τοῦ Διδώτ, — Κριτικὰ ὑπὸ Βερναρδάκη, — Μωραΐτινης περὶ τῆς νεοελληνικῆς γραμματολογίας, — Ἀνασκαφαὶ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας ἐν Ἀθήναις, Ναυπλίῳ, Ἐλευσῖνι καὶ Δελφοῖς, — Κουμανούδης δηλοῖ τὴν γνώμην αὐτοῦ περὶ τῶν προσποιητῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ σλαυικῶν κτισμάτων, — Κ. Σάθας περὶ μεσαιωνικῶν δραμάτων, — Κοντοπούλου ποίημα ἐπικόν, — Ἡ Βασιλικὴ ὑπὸ Μακρῆ, — Σαγανοπούλου δραματικὴ βιβλιοθήκη, — Ὁ περὶ Γοργόνων μῦθος ὑπὸ Πολίτου, — Σταματέλου φθογγολογία τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, — Ζώτου Ἠπειρωτικαὶ μελέται, — Οἱ Πελασγοὶ ἐν τῷ ἑλληνισμῷ ὑπὸ Πασχίδου, — Ἀνδρέου Ἀναγνωστάκη μελέται περὶ τῆς ὀπτικῆς τῶν ἀρχαίων, — Ἡ Ἑλλὰς ἐξεταζομένη γεωλογικῶς καὶ ὀρυκτολογικῶς ὑπὸ Κορδέλλα, — Αἱ ἐν τῷ φαρμακευτικῷ φροντιστηρίῳ πρακτικαὶ ἀσκήσεις ὑπὸ Ζαβιτσάνου, — Κροκίδας μετέφρασε τὴν ἱστορίαν τῶν Τούρκων ὑπὸ Ἄμμερ, — Νεστορίδης μεταφράζει τὴν παγκόσμιον ἱστορίαν τοῦ Weber, — Ἱδρωμένος ἐξέδωκεν ἑλληνιστὶ τὸ σύγγραμμα τοῦ Γλαδστωνος Juventus mundi, — Καράλης μετέφρασεν ἐκ τοῦ γαλλικοῦ τὴν ἱστορίαν τῶν ἀρχαίων Δουκῶν τοῦ Αἰγαίου, — Κωνσταντινίδης μετέφρασε τὴν Ἰλιάδα καὶ Ὀδύσσειαν εἰς τὴν καθομιλουμένην, — Παμπούκης μετέφρασε τὰ Παθήματα τοῦ νέου Βερθέρου ὑπὸ Göthe, — Ὁ λέων τῆς Χαιρωνείας, — Ἡ λέξις μετακιόνιον, — Μαραθῶνος ἱερόν, — Τριανταφύλλης περὶ Μαχιαβέλλου, — Εἰς τὴν ἑλληνικὴν μετεφράσθησαν Κικέρωνος δύο λόγοι ὑπὸ Γιουλμᾶ, — Μόντου Γάϊος Γράκχος ὑπὸ Θοιβιδοπούλου, Σχατοβριάνδου Ἀτάλα καὶ Ῥενὲ ὑπὸ Ε. Β., Τὸ Κοράνιον ὑπὸ Πεντάκη, — Ἰσοκράτους λόγοι ὑπὸ Κοφινιώτου, — Διόδωρος ὁ Σικελιώτης ὑπὸ Πουλιοῦ, — Θάνατος τοῦ Εὐσταθίου Σίμου, Ἀνδρέου Παπαδοπούλου Βρέτου, Νικολάου Δραγούμη, Ἀντωνίου Παπαδάκη, Νικολάου Νικοκλέους. (Γενικὸν Φιλολογικὸν Ὄργανον. Τόμος τρίτος.)

*97. Ἐπίκρισις τῶν ἑξῆς συγγραμμάτων· 1) Dodone et ses ruines

par Constantin Carapanos, 2) *Ἱστορία τῆς φιλοσοφίας ὑπὸ Κοτζιᾶ*, 3) *Μετάφρασις Κικέρωνος Λαιλίου ὑπὸ Βασιλείου Ἀντωνιάδου*, 4) *Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου ἐπιστολαὶ ὑπὸ Λιβαδᾶ*. (*Αὐτόθι*.)

*98. *Πρὸς τὸ ἑλληνικὸν ζήτημα*. (*Havi Szemle. Μηνιαία Ἐπιθεώρησις. Τεῦχος Αὐγούστου*.)

99. *Τὸ ἑλληνικὸν ζήτημα*. (*Κλειώ. Ἀριθμ. 963. 964.*)

1880.

100. *Σύμμικτα περὶ Αἰσχύλου* (*Πανελλήνιον Ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1880. Ἐκδοθὲν ὑπὸ Σωκράτους Α. Παρασυράκη. Panhellenic Annual for the year 1880. Edited by Socrates A. Parasyrakes. London. Williams and Norgate.*)

* 101. *Γραμματολογία τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν παρὰ τοῖς νεοέλλησι*. (*Budapesti Szemle. Βουδαπεσταία ἐπιθεώρησις. Τεῦχος Μαΐου-Ἰουνίου*.) *Περιέχει δύο μέρη. Ἐν τῷ πρώτῳ μὲν λόγος γίνεται περὶ ὀγδοήκοντα συγγραμμάτων, ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ πολὺ ἐκτενῆ ἔγραψα ἀνάλυσιν τῆς Πραγματείας τοῦ συνταγματικοῦ δικαίου ὑπὸ Νικολάου Σαριπόλου*.

